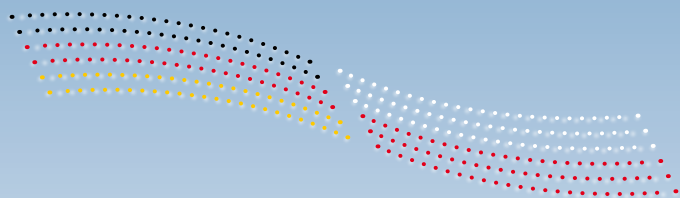


• Agnieszka Błazek • Aleka Rapti • Burkhard Schaeder •

# UNILEX



## Universittswrterbuch Deutsch-Polnisch Słownik uniwersytecki niemiecko-polski



DG Edukacja i Kultura  
Program „Uczenie się przez całe życie”  
Erasmus

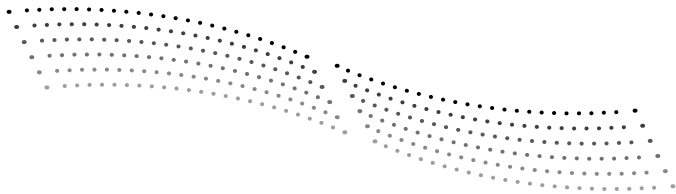


Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji  
Warszawa 2010

• Agnieszka Błazek • Aleka Rapti • Burkhard Schaeder •

# UNILEX



Universitatsworterbuch  
Deutsch-Polnisch Słownik uniwersytecki  
niemiecko-polski

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji  
Warszawa 2010

Agnieszka Błazek • Aleka Rapti • Burkhard Schaeder

# UNILEX

Universittswrterbuch Deutsch-Polnisch  
Ein Leitfaden zur studentischen Mobilitt

Słownik uniwersytecki niemiecko-polski  
Poradnik mobilności studenckiej

**Unter Mitarbeit von**  
Współpraca

Magdalena Dudzińska • Błazej Garczyński • Joanna Kic-Drgas  
Magdalena Koper • Sławomir Krajka • Martyna Mikucka  
Anna Rudzka • Katarzyna Sturmowska • Aleksandra Wysocka

Publikacja sfinansowana z funduszy Komisji Europejskiej w ramach programu "Uczenie się przez całe życie" – program Erasmus

Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

Publikacja bezpłatna

Copyright by Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji  
Warszawa 2010

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) jest fundacją Skarbu Państwa. Jej głównym celem jest szeroko pojmowane wspieranie działań na rzecz rozwoju edukacji w Polsce. Fundacja realizuje swój cel poprzez koordynację programów edukacyjnych Unii Europejskiej i innych programów międzynarodowych w dziedzinie edukacji. Fundacja zajmuje się koordynacją programów: „Uczenie się przez całe życie” i „Młodzież w działaniu”; prowadzi także Krajowe Punkty Kontaktowe ds. programów UE: ERASMUS MUNDUS i TEMPUS, Krajowe Biuro Programu Eurodesk oraz Centrum Współpracy z Europą Wschodnią i krajami Kaukazu SALTO EECA. Fundacja realizuje w Polsce inicjatywę wspólnotową European Language Label oraz program eTwinning. Przy Fundacji działa również Polskie Biuro Eurydice – sieć informacji o edukacji w państwach europejskich. Od 2007 Fundacja prowadzi także Polsko-Litewski Fundusz Wymiany Młodzieży, a od 2008 r. – Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy (współpraca z krajami EOG – Islandią, Lichtensteinem i Norwegią) oraz Fundusz Stypendialny Sciex-NMSch (współpraca ze Szwajcarią).

Recenzent: dr Mirosław Moczulski – Instytut Lingwistyki Stosowanej, Uniwersytet Warszawski

Koordinacja redakcyjna: Małgorzata Członkowska-Naumiuk, Monika Gorgoń

Opracowanie graficzne: Eliza Goszczyńska

Druk: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu

Nakład: 2 000

ISBN: 978-83-60058-78-7



Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Narodowa Agencja Programu  
„Uczenie się przez całe życie”  
Program Erasmus  
ul. Mokołowska 43  
00-551 Warszawa  
www.frse.org.pl  
www.erasmus.org.pl

## Angaben zu Autor und Autorinnen

### O autorach

**Burkhard Schaefer**, Prof. Dr. habil.: Professor für Germanistische Linguistik an der Universität Siegen; Gastprofessor u.a. an Universitäten in: Barcelona/Spanien, Kairo/Ägypten, Szeged/Ungarn, Warschau/Polen und Wrocław/Polen. Forschungsschwerpunkte: Lexikologie, Lexikographie, Grammatik, Fachsprachen, Deutsch als Fachfremdsprache.

**Burkhard Schaefer**, prof. dr hab.: profesor w zakresie językoznawstwa germańskiego Uniwersytetu w Siegen; profesury gościnne m.in. na uniwersytetach w Barcelonie/Hiszpania, Kairze/Egipt, Segedynie/Węgry, Warszawie i Wrocławiu. Prace naukowe z zakresu leksykologii, leksykografii, gramatyki, języków fachowych oraz języka niemieckiego jako obcego.

**Aleka Rapti**, Dr.: Promotion mit einer Dissertation über die Entwicklung der Textkompetenz griechischer in Deutschland aufwachsender Schülerinnen und Schüler (2004); 2003-2007: Lehrbeauftragte „Deutsch als Fremdsprache“ beim Akademischen Auslandsamt der Universität Siegen; seit April 2007 wissenschaftliche Mitarbeiterin in der Stabsstelle Integrationsbeauftragter der Landesregierung von Baden-Württemberg.

**Aleka Rapti**, dr: stopień naukowy doktora uzyskała na podstawie rozprawy dotyczącej rozwoju umiejętności analizy i interpretacji tekstu u uczniów pochodzenia greckiego w Niemczech (2004); w latach 2003-2007 – wykładowca języka niemieckiego jako obcego w Dziale Współpracy z Zagranicą Uniwersytetu w Siegen; od kwietnia 2007 r. pracownik naukowy w urzędzie pełnomocnika ds. integracji Rządu Kraju Związkowego Badenii-Wirtembergii.

**Agnieszka Błażek**, Dr.: Promotion mit einer Dissertation über die interkulturelle Kompetenz angehender Deutschlehrerinnen- und -lehrer in Polen (2006); wissenschaftliche Mitarbeiterin und Erasmuskoordinatorin am Institut für Angewandte Linguistik der Adam-Mickiewicz-Universität in Poznań; vereidigte Übersetzerin für die deutsche Sprache.

**Agnieszka Błażek**, dr: stopień naukowy doktora uzyskała na podstawie rozprawy dotyczącej kompetencji interkulturowej przyszłych nauczycieli języka niemieckiego w Polsce (2006); adiunkt i koordynator programu Erasmus w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; tłumacz przysięgły języka niemieckiego.

## Inhaltsverzeichnis

<b>Vorwort und Benutzungshinweise</b> .....	12
<b>Abkürzungsverzeichnis</b> .....	25
<b>1. Erste Schritte am Hochschulort</b> .....	27
1.1 Wohnung .....	27
1.2 Einwohnermeldeamt .....	30
1.3 Ausländerbehörde .....	31
1.4 Bank .....	33
1.5 Versicherung .....	37
<b>2. Bewerbung, Immatrikulation, Sprachkurse, Sprachtests, Stipendium</b> .....	40
2.1 Akademisches Auslandsamt .....	40
2.2 Bewerbung um einen Studienplatz .....	42
2.3 Immatrikulation, Exmatrikulation, Rückmeldung .....	50
2.4 Sprachkurse und Sprachtests .....	56
2.5 Stipendium .....	58
<b>3. Interessenvertretungen der Studierenden</b> .....	62
3.1 Studierendenschaft .....	62
3.2 Fachschaften .....	65
3.3 Ausländerbeauftragte .....	67
3.4 Vertrauensperson der schwerbehinderten Studierenden .....	67
3.5 Studentische Vereinigungen .....	68
<b>4. Studium, Lehre und Forschung</b> .....	70
4.1 Planung des Studiums .....	70
4.2 Studiengänge, Hochschulabschlüsse, akademische Grade .....	78
4.3 Orientierungsveranstaltungen .....	101
4.4 Lehrveranstaltungsformen und Lehrveranstaltungsorte .....	102
4.5 Aufbau und Verlauf des Studiums .....	113
4.6 Leistungsnachweise .....	120

## Spis treści

<b>Przedmowa i wskazówki dla korzystających ze słownika</b> .....	18
<b>Objaśnienia skrótów niemieckich</b> .....	25
<b>1. Pierwsze kroki na uniwersytecie</b> .....	27
1.1 Mieszkanie .....	27
1.2 Biuro meldunkowe .....	30
1.3 Biuro imigracyjne .....	31
1.4 Bank .....	33
1.5 Ubezpieczenie .....	37
<b>2. Ubieganie się o przyjęcie na studia, immatrykulacja, kursy językowe, testy językowe, stypendia</b> .....	40
2.1 Dział współpracy z zagranicą .....	40
2.2 Ubieganie się o miejsce na studiach .....	42
2.3 Immatrykulacja, eksmatrikulacja, potwierdzenie kontynuacji studiów .....	50
2.4 Kursy i testy językowe .....	56
2.5 Stypendium .....	58
<b>3. Reprezentacja interesów studenckich</b> .....	62
3.1 Samorząd studencki .....	62
3.2 Wydziałowe Samorzady Studenckie .....	65
3.3 Pełnomocnik ds. studentów zagranicznych .....	67
3.4 Przedstawiciel studentów niepełnosprawnych .....	67
3.5 Organizacje studenckie .....	68
<b>4. Studia, dydaktyka i badania naukowe</b> .....	70
4.1 Planowanie studiów .....	70
4.2 Rodzaje studiów, dyplomy ukończenia studiów, stopnie akademickie .....	78
4.3 Zajęcia organizacyjne .....	101
4.4 Formy i miejsca zajęć dydaktycznych .....	102
4.5 Organizacja i przebieg studiów .....	113
4.6 Oceny i zaliczenia .....	120

4.7 Prüfungen .....	126
4.8 Begutachtung .....	136
4.9 Forschung .....	139
<b>5. Personal der Hochschule .....</b>	<b>148</b>
5.1 Mitglieder und Angehörige (allgemein) .....	148
5.2 Professoren und Professorinnen .....	150
5.3 Wissenschaftliche Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen .....	159
5.4 Wissenschaftliche und studentische Hilfskräfte .....	164
5.5 Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen in Technik und Verwaltung .....	165
5.6 Studierende .....	165
5.7 Lehrbeauftragte .....	170
5.8 Akademische Ehrentitel .....	171
5.9 Interessenvertretungen der Beschäftigten .....	172
<b>6. Zentrale Einrichtungen .....</b>	<b>175</b>
6.1 Zentrale Studienberatung .....	175
6.2 Universitätsbibliothek .....	176
6.3 Hochschulrechenzentrum .....	187
6.4 Medienzentrum .....	188
6.5 Hochschuldidaktisches Zentrum .....	189
<b>7. Verfassung, Verwaltung, Organe und Gremien .....</b>	<b>190</b>
7.1 Hochschultypen .....	190
7.2 Hochschulverfassung .....	195
7.3 Verwaltung der Hochschule .....	200
7.4 Hochschulrat und Kuratorium .....	202
7.5 Rektorat/Präsidium, Rektor/Rektorin, Präsident/ Präsidentin .....	203
7.6 Senat .....	205
7.7 Fakultäten/Fachbereiche .....	207
7.8 Dekanat und Dekan/Dekantin .....	208
7.9 Fakultätsrat/Fachbereichsrat .....	209
<b>8. Soziales .....</b>	<b>211</b>
8.1 Deutsches Studentenwerk .....	211
8.2 Essen und Trinken .....	212

4.7 Egzaminy .....	126
4.8 Recenzowanie/ocenie .....	136
4.9 Badania naukowe .....	139
<b>5. Społeczność akademicka .....</b>	<b>148</b>
5.1 Członkowie społeczności akademickiej i osoby związane z uczelniami (uwagi ogólne) .....	148
5.2 Profesorowie .....	150
5.3 Pracownicy naukowo-dydaktyczni niebędący profesorami .....	159
5.4 Asystenci naukowcy i studenci-asystenci .....	164
5.5 Pracownicy techniczni i administracyjni .....	165
5.6 Studenci .....	165
5.7 Wykładowcy kontraktowi .....	170
5.8 Akademickie tytuły honorowe .....	171
5.9 Reprezentacja interesów pracowniczych .....	172
<b>6. Jednostki ogólnouczelniane .....</b>	<b>175</b>
6.1 Centralne biuro doradztwa ws. studiów .....	175
6.2 Biblioteka uniwersytecka .....	176
6.3 Uczelniane centrum informatyczne .....	187
6.4 Uczelniane centrum multimedialne .....	188
6.5 Ośrodek doskonalenia zawodowego nauczycieli akademickich .....	189
<b>7. Ustrój, administracja, organy i gremia .....</b>	<b>190</b>
7.1 Rodzaje uczelni wyższych .....	190
7.2 Ustrój uczelni wyższej .....	195
7.3 Administracja uczelni wyższej .....	200
7.4 Rada uczelni i konwent uczelni .....	202
7.5 Kolegium rektorskie/prezydzialne, rektor/prezydent .....	203
7.6 Senat .....	205
7.7 Wydziały .....	207
7.8 Dziekanat i dziekan .....	208
7.9 Rada wydziału .....	209
<b>8. Sprawy socjalne .....</b>	<b>211</b>
8.1 Niemiecka Organizacja ds. Socjalno-Bytowych Studentów .....	211
8.2 Wyżywienie .....	212

8.3 Jobvermittlung .....	214
8.4 Kindertagesstätte .....	215
8.5 Fundbüro .....	215
8.6 Psychologischer Dienst .....	215
<b>9. Kultur, Freizeit, Kontakte .....</b>	<b>217</b>
9.1 Hochschultheater .....	217
9.2 Hochschulmusik .....	217
9.3 Hochschulkino .....	218
9.4 Hochschulsport .....	218
9.5 Hochschulradio und Hochschulzeitung .....	219
9.6 Sonstiges .....	220
<b>Literatur .....</b>	<b>222</b>
<b>Internetadressen .....</b>	<b>224</b>
<b>Stichwortregister .....</b>	<b>228</b>

8.3 Pośrednictwo pracy .....	214
8.4 Przedszkole .....	215
8.5 Biuro rzeczy znalezionych .....	215
8.6 Poradnia psychologiczna .....	215
<b>9. Kultura, czas wolny, kontakty .....</b>	<b>217</b>
9.1 Teatr studencki .....	217
9.2 Muzyka na uczelni .....	217
9.3 Kino na uczelni .....	218
9.4 Sport akademicki .....	218
9.5 Radio akademickie i prasa akademicka .....	219
9.6 Pozostałe kwestie .....	220
<b>Bibliografia .....</b>	<b>222</b>
<b>Adresy internetowe .....</b>	<b>224</b>
<b>Indeks haseł .....</b>	<b>228</b>

## Vorwort und Benutzungshinweise

### Funktionen des Wörterbuchs

Das UNILEX Wörterbuch des Universitätswortschatzes Deutsch-Polnisch hat den Zweck, polnischen Studierenden mit guten Kenntnissen der deutschen Sprache, die an einer deutschen Hochschule studieren bzw. studieren wollen, als fachliches Nachschlagewerk zu dienen. Seine wesentliche Funktion ist es, Hilfe beim Verstehen von Ausdrücken zu leisten, die im Zusammenhang mit dem Studium an einer deutschen Hochschule mündlich und schriftlich gebraucht werden. Verstehensprobleme können bereits bei der Erkundung von Studienmöglichkeiten auf den Websites der Hochschulen entstehen; sie wachsen oft bei der Lektüre von gedruckten Werbe- und Informationsmaterialien an und nehmen noch einmal beim Studium der Studienordnungen zu.

Da Verstehensprobleme bei der Lektüre fachlicher Texte immer auch die Folge unzureichenden fachlichen Wissens sind, besteht eine weitere Funktion des Wörterbuchs darin, fachliche Informationen zu liefern, und zwar u.a. über Arten und Verfassung von Hochschulen, über ihren Aufbau und ihre Selbstverwaltung, über Forschung und Forschungsförderung, über Studium und Lehre, über Stipendienmöglichkeiten und Abschlüsse und über manches andere mehr.

Nicht zuletzt soll das Wörterbuch denen, die aus beruflichen oder privaten Gründen Interesse am deutschen Hochschulwesen haben, als Verstehens- und Übersetzungshilfe dienen.

### Inhalt und Aufbau des Wörterbuchs

Das Wörterbuch enthält rund 1200 Lemmata (Stichwörter). Wenigstens die Hälfte der Lemmata ist nicht in den gängigen allgemeinen Wörterbüchern der deutschen Gegenwartssprache, auch nicht in den Lernerwörterbüchern Deutsch als Fremdsprache verzeichnet. Gewonnen wurde die Lemmaliste durch die Auswertung von einschlägigen Texten aus dem Hochschulbereich (Werbebroschüren, Vorlesungsverzeichnisse, Studienordnungen usw.) und aufgrund der Durchsicht von Wörterlisten und Wörterbüchern mit Vokabular aus dem Bereich der Hochschule (vgl. das Literaturverzeichnis). Da sich Verfassung, Struktur und Finanzierung der deutschen Hochschulen, Struktur und Besoldung des Hochschulpersonals, außerdem Studiengänge und Studienabschlüsse sowie die Forschungslandschaft zurzeit rasant verändern, sind einerseits Stichwörter gebucht, die erst seit Kurzem zum Universitätswortschatz gehören (wie z.B. **Exzellenzinitiative**, **Globalhaushalt**, **Juniorprofessur**); andererseits sind Ausdrücke noch nicht gebucht, wenn wir uns nicht sicher waren, ob sie schon zum Vokabular der aktuellen Hochschulwelt gehören.

Anders als dies ansonsten üblich ist, wurde der Wortbestand nicht durchgängig alphabetisch von *Abitur* bis *Zwischenprüfung* geordnet, sondern thematisch, wie es etwa in Reiseführern der Fall ist (vgl. das Inhaltsverzeichnis). Innerhalb der einzelnen Themengebiete und Teilgebiete sind die Stichwörter alphabetisch angeordnet. Mehrelementige Lemmata sind stets kontinuierlich angesetzt, d.h. so, wie sie in Texten vorkommen, z.B. **akademisches Viertel**, **erweiterter Senat**, **wissenschaftliche Hilfskraft**.

Die Einteilung und Anordnung der Themenbereiche richtet sich (in erster Linie) nach den Schritten, die Studierende, insbesondere ausländische Studierende, nach ihrer Ankunft am Hochschulort zu gehen haben: von der Wohnungssuche, der Meldung beim Einwohnermeldeamt, der Einrichtung eines Bankkontos über die Einschreibung bzw. Immatrikulation, die Auswahl und Belegung von Lehrveranstaltungen, die Erbringung von Leistungsnachweisen, die Nutzung zentraler Einrichtungen bis hin zum Absolvieren von Prüfungen und den Möglichkeiten weiterer Hochschulabschlüsse. Eingefügt sind weiterhin Informationen über die Vertretungen der Studierenden, die Organe und Gremien sowie die Mitglieder und Angehörigen der Universität. Den Abschluss bilden Stichwörter zu den Themenbereichen „Soziales“ sowie „Kultur/Freizeit/Kontakte“.

Da für den Aufbau des „UNILEX Universitätswörterbuch Deutsch-Polnisch“ eine Form gewählt wurde, gemäß der die Wörterbuchartikel aus einem deutschsprachigen und einem polnischsprachigen Teil bestehen, der eine vollständige, mit kontrastiven Kommentaren versehene Übersetzung des deutschsprachigen Teils darstellt ist das Wörterbuch nicht nur als thematisches Wörterbuch, sondern auch als Rezeptionswörterbuch, Produktions- und als Übersetzungswörterbuch nutzbar. Durch seine Form zielt das Wörterbuch darauf ab, nicht nur das polnische Äquivalent eines deutschen Lemmas anzugeben, sondern durch die kommentierte Übersetzung ins Polnische alle Interessierten darauf aufmerksam zu machen, dass wörtliche Übersetzungen aus der deutschen in die polnische Universitätsfachsprache nicht selten zu Missverständnissen führen können, da oft eine gesicherte Äquivalenz nicht angeben werden kann.

Bei der Übersetzung ins Polnische wurde die polnische Fachterminologie verwendet, ohne dass die Spezifik des deutschen Originals verloren ging.

### Arten von Wörterbuchartikeln

Es gibt zwei Arten von Wörterbuchartikeln: Verweisartikel und Einzelartikel. Einzelartikel bieten sämtlich in diesem Wörterbuch vorgesehene Informationen, während Verweisartikel als wesentliche Information den Verweis auf den Wörterbuchartikel liefern, in dem die gesuchte Auskunft zu finden ist.

Die meisten Verweisartikel stellen Verweise von Abkürzungen und Kurzformen auf Vollformen dar, z.B.

**DSW**, das (Abk. für): → *Deutsches Studentenwerk*



**DSH**, die; - (Abk. für): → *Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischer Studienbewerber*

**Audimax**, das (kurz für): → *Auditorium maximum*

In diesem Fall wurde auf die Übersetzung ins Polnische verzichtet.

Die andere Gruppe von Verweisartikeln stellen Verweise von einem synonymischen Ausdruck auf einen anderen synonymischen Ausdruck dar, wie z.B.

**Einschreibung**, die; -, -en: → *Immatrikulation*

Dabei erfolgt der Verweis nur in eine Richtung, nämlich von dem nicht bevorzugten auf den bevorzugten Ausdruck, bei dem sich u.a. die Erklärung des Begriffs findet. In diesem Fall ist *Immatrikulation* der bevorzugte Ausdruck, weil in den offiziellen Verlautbarungen der Hochschulen allein dieser Ausdruck verwendet wird, wie z.B. in den folgenden Komposita Immatrikulationsbescheinigung, Immatrikulationsfrist. Gleiches gilt für umgangssprachliche Kurzformen, z.B. **Assi**, der; -s, -s (gespr. = ugs. kurz für): → *Assistent*.

#### Inhalt und Aufbau der Wörterbuchartikel

Von den Verweisartikeln abgesehen, besteht jeder Wörterbuchartikel aus zwei Teilartikeln, dem deutschen und dem äquivalenten polnischen, z.B.

**Auditorium maximum**, das; - -, -ia -ma (kurz: Audimax.) <lat.>: *größter → Hörsaal einer Hochschule, in dem außer → Lehrveranstaltungen auch Konzerte, akademische Feiern und Versammlungen stattfinden.*

**aula główna**: *największa sala wykładowa (→ Hörsaal) uczelni wyższej, w której oprócz zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) odbywają się także koncerty, uroczystości akademickie oraz zebrania.*

Wie aus dem Beispiel zu ersehen ist, sind die Ausdrücke mit einer Reihe von Angaben ausgestattet, deren Kernstück die Definition des jeweiligen Begriffs sowie deren Übersetzung ins Polnische darstellt.

Folgende Angaben finden sich in folgender Reihenfolge, wobei – abgesehen von der Angabe des polnischen Äquivalents – nicht bei jedem Lemma jede Artikelposition ausgefüllt sein muss:

1. Angabe der seit dem 01.08.2006 geltenden Orthographie (mit dem Lemma gegeben)
2. grammatische Angaben bei Substantiven:
  - a) grammatisches Geschlecht, z.B. **Bibliothek**, die (= femininum);
  - b) Genitiv Singular und Nominativ Plural, z.B.

**Bibliothek**, die; -; -en (= der *Bibliothek*, die *Bibliotheken*);  
**Studiengang**, der; -(e)s, -gänge (= des *Studiengangs* oder des *Studienganges*, die *Studiengänge*)

3. grammatische Angaben bei Verben:
  - a) Stammformen bei nicht trennbaren Verben, z.B.  
**verlängern** (*verlängerte; hat verlängert*)
  - b) Stammformen bei trennbaren Verben, z.B.  
**nachzahlen** (*zahlte nach; hat nachgezahlt*)
  - c) intr. = intransitiv; tr. = transitiv
4. Angabe einer Kurzform bzw. Abkürzung, z.B.  
**Auditorium maximum** [...] (kurz: Audimax)  
**Doktor** [...] (Abk.: Dr.)
5. Angaben zur Etymologie, z.B.  
**Skript**, das; -es, -en <lat. scriptum = Geschriebenes>: [...];  
**Brainstorming**, das; -s, o.Pl. <engl. brain = Gehirn, storm = Sturm; brainstorm = Geistesblitz>: [...].
6. Angabe zur Häufigkeit des Vorkommens der Pluralbildung, z.B.  
selten: **Abitur**, das; -s, -e (Pl. selten): [...]; bzw. zu fehlendem Plural, z.B. o.Pl.: **Alma mater**, die; - -, o.Pl.: [...].
7. Angaben zur medialen Varietät, z.B. gespr. (= gesprochen), z.B.  
**Prof**, der; -s, -s (gespr. = ugs. kurz für): → *Professor*.
8. Angaben zum Stil: geh. (= gehoben), ugs. (= umgangssprachlich), z.B. **Alma mater**, die; - - [...]: (geh. für) *Hochschule, Universität*;  
**Cafete**, die; -, -n (ugs. kurz für): → *Cafeteria*.
9. Definitionen, bisweilen ergänzt durch zusätzliche Sachinformationen, z.B.  
**Datenkontrollblatt**, das; -(e)s, -blätter: *den Studierenden ausgehändigter Ausdruck zur Kontrolle ihrer im Computer gespeicherten Daten. Die Rückseite des D.es dient zur Eintragung der besuchten → Lehrveranstaltungen.*
10. Kollokationen, d.h. typische sprachliche Umgebungen, z.B.  
**Studium**, das; -s, o.Pl. [...]: das S. der Germanistik, Medizin, Physik, Soziologie; ein kurzes, langes S.; ein S. abbrechen, abschließen, beginnen.
11. Polnisches Äquivalent mit anschließender Übersetzung der Definitionen und Kollokationen. Da es sich um ein Wörterbuch für polnische Benutzer handelt, bleiben die polnischen Äquivalente ohne grammatische, stilistische, pragmatische etc. Angaben. Abkürzungen oder Kurzformen sind nur dann angefügt, wenn sie in der polnischen Sprache verbreiteter als die expandierten Formen sind.

## Äquivalente und Äquivalenzbewertungen

Es werden drei Arten von lexikalischer Äquivalenz unterschieden:

1. gesicherte Äquivalenz (nicht gesondert gekennzeichnet);
2. nicht gesicherte Äquivalenz (gekennzeichnet durch ein vorangesetztes Gitter: #);
3. fehlendes Äquivalent, das durch eine Paraphrase ersetzt wird (gekennzeichnet durch eine vorangesetztes Doppelgitter: ##).

## Realien, die im polnischen Universitätssystem anders sind als im deutschen oder im polnischen Universitätssystem nicht existieren

Bei deutschen Realien, die im Vergleich mit dem polnischen Universitätssystem Unterschiede aufweisen oder im polnischen Universitätssystem nicht existieren, wird als letzte Angabe ein durch K (für: Kommentar) gekennzeichnetes Kommentar angefügt, der den Unterschied beschreibt.

## Übersetzung femininer Formen von Personenbezeichnungen

Feminine Formen deutscher universitärer Personenbezeichnungen werden nur dann ins Polnische übersetzt, wenn sie im Polnischen üblich und gebräuchlich sind.

## Verweise

Verweise sind durch einen Pfeil (→) kenntlich gemacht. Sie dienen (von dem oben erwähnten Fall der Verweisartikel abgesehen) vor allem dazu, inhaltliche Zusammenhänge (wieder) herzustellen. Gleichzeitig zeigt der Pfeil an, dass der betreffende Ausdruck ein eigenes Lemma (Stichwort) darstellt.

Auf häufig vorkommende, allgemein verständliche Ausdrücke wird nicht verwiesen; sie werden aber (auffindbar über das Register) ebenso wie selten vorkommende erklärt. Die sehr häufig vorkommenden Ausdrücke sind: *Bibliothek, Fach, Fachbereich, Fakultät, Forschung, Hochschule, Hochschullehrer, Hochschullehrerin, Institut, Lehre, Lehrende, Lehrender, Literatur, Professor, Professorin, Prüfung, Semester, Student, Studentin, Studierende, Studiengang, Studium, Teilgebiet, Universität, Universitätsbibliothek, Veranstaltung, Vortrag, Wissenschaft, Wissenschaftler, Wissenschaftlerin, wissenschaftlich.*

## Stichwortregister

Am Ende des Wörterbuchs findet sich ein (alphabetisch geordnetes) Stichwortregister mit Angabe der jeweiligen Seite, auf der der gesuchte Ausdruck erklärt wird.

## Wörterbuchbasis

Das UNILEX Deutsch-Polnisch stellt eine zweisprachige Version des 2008 im Universitätsverlag Universi der Universität Siegen erschienenen einsprachig deutschen „UNILEX Universitätswörterbuch für in- und ausländische Studierende“ von Prof. Dr. Burkhard Schaefer und Dr. Aleka Rapti dar. Die deutsch-polnische Version entstand 2009 im Rahmen eines Projektseminars am Institut für Angewandte Linguistik der Universität Poznań unter der Leitung von Dr. Agnieszka Błażek.

## Danksagungen

Dank gebührt an erster Stelle Frau Prof. Dr. Czesława Schatte für zahlreiche sachdienliche Hinweise und die fachliche Betreuung des Projekts in jedem Stadium. Zu danken ist außerdem Herrn Prof. Dr. Christoph Schatte für die Initiierung des Projekts und viele wichtige Ratschläge. Unser Dank gilt auch Frau Dr. Iwona Borkowska, Hochschulkoordinatorin des Erasmus-Programms an der Adam-Mickiewicz-Universität für die Unterstützung unseres Projekts.

*Agnieszka Błażek, Aleka Rapti, Burkhard Schaefer*  
Poznań/Siegen, Januar 2010

## Przedmowa i wskazówki dla korzystających ze słownika

### Cel słownika

Unilex, niemiecko-polski słownik terminologii uniwersyteckiej jest słownikiem specjalistycznym, którego adresatami są polscy studenci uczący się języka niemieckiego, realizujący lub zamierzający zrealizować część swoich studiów na jednej z niemieckich uczelni. Podstawową funkcją słownika jest pomoc w zrozumieniu terminów używanych w języku mówionym lub pisanym w kontekście studiów w Niemczech. Trudności w ich zrozumieniu mogą się bowiem pojawić już na etapie poszukiwania informacji o danym uniwersytecie na stronach internetowych, wzrastają wraz z lekturą broszur reklamowych i materiałów informacyjnych uniwersytetów, nie wspominając już o regulaminach studiów.

Problemy ze zrozumieniem tekstów fachowych często wynikają z braku wiedzy. Dlatego kolejnym zadaniem niniejszego słownika jest dostarczenie odpowiednich informacji fachowych dotyczących m.in. rodzajów szkół wyższych i ich ustroju oraz struktury, samorządu szkół wyższych, badań naukowych i ich finansowania, studiów i nauczania, możliwości stypendialnych oraz rodzajów dyplomów, w tym sensie słownik spełnia również funkcje dydaktyczne.

Słownik może być także użyteczny dla osób, które ze względów prywatnych lub zawodowych interesują się szkolnictwem wyższym w Niemczech, stanowić dla nich źródło wiedzy i pomoc w tłumaczeniu.

### Treść i układ słownika

Słownik zawiera ok. 1200 wyrazów hasłowych, większości z nich nie można znaleźć w słownikach ogólnych współczesnego języka niemieckiego oraz słownikach przeznaczonych dla uczących się języka niemieckiego jako obcego. Leksemy zgromadzono na podstawie analizy tekstów z zakresu szkolnictwa wyższego (broszury reklamowe, spisy zajęć, regulaminy studiów itp.) oraz analizy wykazów i słowników zawierających hasła z obszaru szkolnictwa wyższego (por. bibliografia). Ze względu na fakt, że ustrój, struktura i sposób finansowania niemieckich szkół wyższych, struktura kadrowa i wynagrodzenia pracowników, a także same kierunki studiów i rodzaje dyplomów podlegają obecnie dynamicznym zmianom, w słowniku zarejestrowano także terminy należące dopiero od niedawna do niemieckiego słownictwa uniwersyteckiego (np. **Exzellenzinitiative**, **Globalhaushalt**, **Juniorprofessur**); z drugiej strony w słowniku nie znalazły się terminy, co do których autorzy nie mieli pewności, że są one dostatecznie rozpowszechnione w języku opisującym aktualną rzeczywistość uniwersytecką.

W odróżnieniu od najczęściej spotykanych słowników alfabetycznych hasła słownika Unilex nie są podane w porządku alfabetycznym od *Abitur* do *Zwischenprüfung*, uszeregowano je natomiast wg kategorii tematycznych, jak ma to miejsce np. w przewodnikach (por. spis treści). Poszczególne hasła w działach tematycznych przedstawione są za to w układzie alfabetycznym. Wielowyzrazowe jednostki leksykalne zostały ujęte w słowniku w formie, w której tworzą całość znaczeniową i występują w tekstach np. **akademisches Viertel**, **erweiterter Senat**, **wissenschaftliche Hilfskraft**.

Podział i układ działów tematycznych odpowiada przede wszystkim kolejności działań, jakie student zagraniczny musi podjąć po przybyciu na uczelnię przyjmującą: począwszy od poszukiwania mieszkania, zameldowania w biurze meldunkowym, założenia konta, przez immatrykulację, wybór zajęć dydaktycznych, uzyskanie ocen i zaliczeń, korzystanie z jednostek ogólnouczelnianych aż po zdawanie egzaminów oraz zdobycie dyplomu uczelni wyższej. Ponadto w słowniku umieszczono informacje o reprezentacji interesów studenckich, organach i gremiach szkół wyższych oraz członkach społeczności akademickiej. Dwa ostatnie rozdziały słownika to „Sprawy socjalne” i „Kultura, czas wolny, kontakty”.

Unilex jest jednak nie tylko słownikiem tematycznym, jest również słownikiem przekładowym i może być pomocny zarówno przy recepcji jak i produkcji tekstów. Dlatego autorzy wybrali taką formę fachowego słownika dwujęzycznego, w której oprócz terminów i definicji niemieckich umieszczono ich polski ekwiwalent wraz z polską adaptacją definicji i ewentualnymi komentarzami kontrastywnymi. Stosując powyższą formę, autorzy słownika chcieli nie tylko pokazać ekwiwalent danej jednostki niemieckiej w języku polskim, lecz przez komentowaną adaptację definicji niemieckiej na język polski skierować uwagę użytkownika na fakt, że dosłowne tłumaczenie terminów fachowych z niemieckiego na polski może prowadzić do nieporozumień, a polskie odpowiedniki są niejednokrotnie nieidentyczne treściowo z niemieckim oryginałem.

Przy adaptacji niemieckich artykułów hasłowych uwzględniono polską terminologię, zachowując jednocześnie specyfikę niemieckiego oryginału.

### Postać hasła

W słowniku znajdziemy dwa rodzaje artykułów hasłowych: hasła odsyłaczowe oraz hasła samodzielne. W hasłach samodzielnych zamieszczono wszystkie informacje, których przekazanie jest zadaniem niniejszego słownika. Artykuły odsyłaczowe wskazują natomiast na hasło, w którym dany termin znajduje swój opis.

Większość haseł odsyłaczowych dotyczy skrótowców lub skrótów i zawiera odesłanie do ich pełnych form, np.

**DSW**, das (Abk. für): → *Deutsches Studentenwerk*;

**DSH**, die; - (Abk. für): → *Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischer Studienbewerber*;

**Audimax**, das (kurz für): → *Auditorium maximum*.

W takich przypadkach autorzy zrezygnowali z zamieszczania polskiej wersji artykułów hasłowych.

Inną grupę haseł odsyłaczowych stanowią hasła kierujące do terminów synonimicznych np.

**Einschreibung**, die; -, -en: → *Immatrikulation*.

W tym wypadku nie zastosowano odesłania wzajemnego, a odesłanie do terminu preferowanego, przy którym znajduje się m. in. jego objaśnienie. W podanym przykładzie *Immatrikulation* jest terminem preferowanym, ponieważ w oficjalnych ogłoszeniach i publikacjach niemieckich szkół wyższych używa się wyłącznie tego terminu, z nim też tworzona jest większość złożzeń np. *Immatrikulationsbescheinigung*, *Immatrikulationsfrist*. Ta sama zasada odsyłania dotyczy form skróconych występujących w języku potocznym, np. **Assi**, der; -s, -s (Gespr. = ugs. kurz für): → *Assistent*.

## Definicje i budowa artykułów hasłowych

Każdy artykuł hasłowy, poza hasłami odsyłaczowymi, składa się z dwóch części: niemieckiej i odpowiadającej jej części polskiej, np.

**Auditorium maximum**, das; - -, -ia -ma (kurz: Audimax.) <lat.>: *größter* → *Hörsaal einer Hochschule, in dem außer* → *Lehrveranstaltungen auch Konzerte, akademische Feiern und Versammlungen stattfinden*.

**aula główna**: *największa sala wykładowa (→ Hörsaal) uczelni wyższej, w której oprócz zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) odbywają się także koncerty, uroczystości akademickie oraz zebrania*.

Jak widać na powyższym przykładzie, artykuł hasłowy zawiera kilka elementów, z których najważniejszym jest niemiecka definicja hasła i jej polska adaptacja.

Na strukturę artykułu hasłowego składają się następujące elementy ułożone w kolejności, w jakiej zostały zaprezentowane poniżej. Nie każdy artykuł hasłowy zawiera jednak wszystkie wymienione elementy.

1. Informację o pisowni podano według zasad ortografii niemieckiej obowiązujących od dnia 01.08.2006 (wraz z wyrazem hasłowym).
2. Informacja gramatyczna dla rzeczowników:
  - a) określenie rodzaju, np. **Bibliothek**, die (= femininum = żeński);
  - b) forma dopełniacza liczby pojedynczej oraz forma liczby mnogiej, np. **Bibliothek**, die; -; -en (= *der Bibliothek*, *die Bibliotheken*); **Studiengang**, der; -(e)s, -gänge (= *des Studiengangs* lub *des Studienganges*, *die Studiengänge*)

3. Informacja gramatyczna dla czasowników:
  - a) formy podstawowe czasowników nierozdzielnie złożonych, np. **verlängern** (*verlängerte*; *hat verlängert*)
  - b) formy podstawowe czasowników rozdzielnie złożonych, np. **nachzahlen** (*zahlte nach*; *hat nachgezahlt*)
  - c) intr. = intransitiv = czasownik nieprzechodni; tr. = transitiv = czasownik przechodni

4. Informacja o formach skróconych lub skrótach, np.

**Auditorium maximum** [...] (kurz: Audimax)

**Doktor** [...] (Abk.: Dr.)

5. Kwalifikator etymologiczny, np. lat. (= lateinisch = łaciński), eng. (= englisch = angielski):

**Skript**, das; -es, -en <lat. scriptum = Geschriebenes>: [...];

**Brainstorming**, das; -s, o.Pl. <engl. brain = Gehirn, storm = Sturm; brainstorm = Geistesblitz>: [...].

6. Informacje o ograniczeniach przy tworzeniu liczby mnogiej, np. selten (= rzadko), o.Pl. (= ohne Plural = bez liczby mnogiej):

**Abitur**, das; -s, -e (Pl. selten): [...];

**Alma mater**, die; - -, o.Pl.: [...].

7. Kwalifikator pragmatyczny, np. gespr. (= gesprochen = język mówiony):

**Prof**, der; -s, -s (gespr. = ugs. kurz für): → *Professor*.

8. Kwalifikator stylistyczny, np. geh. (= gehoben = podniosły), ugs. (= umgangssprachlich = potoczny):

**Alma mater**, die; - - [...]: (geh. für) *Hochschule, Universität*;

**Cafete**, die; -, -n (ugs. kurz für): → *Cafeteria*.

9. Definicja, w niektórych przypadkach uzupełniona o dodatkowe informacje fachowe, np.

**Datenkontrollblatt**, das; -(e)s, -blätter: *den Studierenden ausgehändigter Ausdruck zur Kontrolle ihrer im Computer gespeicherten Daten. Die Rückseite des D.es dient zur Eintragung der besuchten* → *Lehrveranstaltungen*.

10. Wybrane kolokacje, czyli typowe związki z innymi wyrazami, np.

**Studium**, das; -s, o.Pl. [...]: *das S. der Germanistik, Medizin, Physik, Soziologie; ein kurzes, langes S.; ein S. abbrechen, abschließen, beginnen*.

11. Ekwivalent polski wraz z adaptacją definicji niemieckiej i tłumaczeniem kolokacji niemieckich na język polski. Ponieważ słownik przeznaczony jest dla rodzimego użytkownika języka polskiego, zrezygnowano z zamieszczania przy polskich ekwiwalentach informacji gramatycznych, stylistycznych, pragmatycznych itp. Skróty umieszczono wyłącznie wtedy, kiedy są one w języku polskim bardziej rozpowszechnione niż terminy pełne.

### **Ekwiwalenty i stopnie ekwiwalencji**

W słowniku uwzględniono trzy stopnie ekwiwalencji:

1. ekwiwalencja pełna (bez oznaczenia odrębnym znakiem graficznym);
2. ekwiwalencja częściowa (oznaczona znakiem „#“);
3. ekwiwalencja opisowa (oznaczona znakiem „##“).

### **Odmienność realiów niemieckich i polskich**

W przypadku, gdy polskie i niemieckie realia uniwersyteckie wykazują znaczne różnice lub zupełny brak podobieństwa, termin, do którego się odnoszą, został opatrzony komentarzem kontrastywnym wprowadzonym kwalifikatorem „K:” umieszczonym po definicji i ew. kolokacjach.

### **Formy żeńskie nazw zawodów, stanowisk, tytułów zawodowych i stopni naukowych**

Niemieckie formy żeńskie, tworzone zazwyczaj od form męskich przez sufiksy, przetłumaczono na język polski tylko wtedy, gdy są one rozpowszechnione w języku polskim.

### **Odsyłacze**

Odsyłacze oznaczono strzałkami (→) poprzedzającymi termin w obrębie hasła. Przede wszystkim służą one odnotowaniu związków, jakie zachodzą między terminem a innymi elementami omawianego tu systemu terminologicznego. Jednocześnie strzałka oznacza, że dany termin ma swój własny artykuł hasłowy.

W słowniku zrezygnowano z odsyłania do terminów często używanych i ogólnie zrozumiałych; są one jednak, podobnie jak terminy rzadziej występujące, opisane w odrębnych hasłach słownika i można je odnaleźć poprzez indeks hasel. Następujące terminy uznano za często używane: *Bibliothek, Fach, Fachbereich, Fakultät, Forschung, Hochschule, Hochschullehrer, Hochschullehrerin, Institut, Lehre, Lehrende, Lehrender, Literatur, Professor, Professorin, Prüfung, Semester, Student, Studentin, Studierende, Studiengang, Studium, Teilgebiet, Universität, Universitätsbibliothek, Veranstaltung, Vortrag, Wissenschaft, Wissenschaftler, Wissenschaftlerin, wissenschaftlich.*

Zrezygnowano z tłumaczenia hasel odsyłaczowych na język polski.

### **Indeks hasel**

Słownik zaopatrzony jest w (alfabetyczny) indeks hasel. Podano w nim każdorazowo numer strony, na której objaśniono termin.

### **Wersja wyjściowa słownika**

Słownik uniwersytecki niemiecko-polski jest dwujęzyczną wersją wydanego w 2008 r. nakładem wydawnictwa Universi uniwersytetu w Siegen jednojęzycznego słownika „UNILEX Universitätswörterbuch für in- und ausländische Studierende” autorstwa Burkharda Schaedera i Aleki Rapti. Wersja niemiecko-polska powstała w 2009 r. w ramach projektu prowadzonego w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pod kierunkiem Agnieszki Błażek.

### **Podziękowanie**

W tym miejscu pragniemy serdecznie podziękować sprawującej opiekę merytoryczną nad projektem pani prof. Czesławie Schatte, której kompetentne opinie i rady były dla nas nieocenioną pomocą na wszystkich etapach pracy. Dziękujemy także panu prof. Christophowi Schatte za zainicjowanie projektu i wiele cennych uwag. Nasze podziękowania kierujemy również do pani dr Iwony Borkowskiej, Uczelnianego Koordynatora Programu Erasmus UAM, za wsparcie naszego projektu.

*Agnieszka Błażek, Aleka Rapti, Burkhard Schaefer*  
Poznań/Siegen, styczeń 2010 r.

## Abkürzungsverzeichnis

### Objaśnienia skrótów niemieckich

Abk.	Abkürzung	skrót
bes.	besonders	szczególnie
bzw.	beziehungsweise	albo
ca.	circa	około
d.h.	das heißt	to jest
engl.	englisch	angielski
etw.	etwas	coś
fachspr.	fachsprachlich	specjalistyczny
fem.	feminin	żeński
franz.	französisch	francuski
geh.	gehoben	podniosły
gespr.	gesprochen	język mówiony
griech.	griechisch	grecki
i.d.R.	in der Regel	zwykle
i.e.S.	im engeren Sinne	w węższym znaczeniu
insb.	insbesondere	przede wszystkim
intr.	intransitiv	nieprzechodni
i.w.S.	im weiteren Sinne	w szerszym znaczeniu
jmd.	jemand	ktoś (mianownik)
jmdm.	jemandem	komuś (celownik)
jmdn.	jemanden	kogoś (biernik)
jmds.	jemandes	kogos (dopełniacz)
lat.	lateinisch	łaciński
o.ä.	oder ähnliche(s)	lub inne
o.Pl.	ohne Plural	bez liczby mnogiej
Pl.	Plural	liczba mnoga
s.	siehe	patrz
Sg.	Singular	liczba pojedyncza
sog.	so genannt	tak zwany
tr.	transitiv	przechodni
u.a.	und andere, unter anderem	i inne, między innymi
ugs.	umgangssprachlich	potoczny
usw.	und so weiter	i tak dalej
vgl.	vergleiche	porównaj
z.B.	zum Beispiel	na przykład

# 1

## Erste Schritte am Hochschulort Pierwsze kroki na uniwersytecie

### 1.1 Wohnung Mieszkanie

**1-ZKB-Wohnung**, die; -, -en (skr. od):  
*Ein-Zimmer-Küche-Bad-Wohnung, d.h. eine Wohnung, die aus einem Zimmer, einer Küche und einem Bad besteht.*  
**kawalerka**: mieszkanie składające się z jednego pokoju, kuchni i łazienki.

**Bude**, die; -, -n (ugs.): (möbliertes) Zimmer, kleine Wohnung: eine sturmfreie B. (die Eltern, die Mitbewohner sind nicht zu Hause).

**chata/lokum**: (umebłowany) pokój, małe mieszkanie: wolna chata (rodziców, współlokatorów nie ma w domu).

**Kaltniete**, die; -, -n: → Miete ohne Heizungs- und andere → Nebenkosten.

**czynsz bez ogrzewania**: czynsz (→ Miete) bez kosztów ogrzewania oraz opłat dodatkowych (→ Nebenkosten).

**Kaution**, die; -, -en: Bürgschaft, Sicherheitsleistung durch Hinterlegung einer Geldsumme. → Vermieter verlangen oft von ihnen → Mietern eine K. (meistens eine Monatsmiete), die sie bei ordnungs-

gemäßer Rückgabe der Wohnung zurückerstatten: eine K. verlangen, zahlen, zurückerstatten.

**kaucja**: poręczenie, zabezpieczenie w postaci złożonej do depozytu określonej sumy pieniędzy. Wynajmujący (→ Vermieter) często żąda od najemców (→ Mieter) wpłaty k. (zwykle w wysokości miesięcznego czynszu), którą zwraca po zdaniu mieszkania w stanie nie pogorszonym: żądać wpłaty k., wpłacić k., zwrócić k.

**Kündigung**, die; -, -en: Lösung eines Vertrags, u.a. eines → Mietvertrags: eine fristgerechte, fristlose, sofortige K.; jmdm. gegenüber die K. aussprechen, eine K. anfechten.

**wypowiedzenie (umowy)**: rozwiązanie umowy, m. in. umowy najmu (→ Mietvertrag): w. z zachowaniem terminu wypowiedzenia, w. bez zachowania terminu wypowiedzenia, natychmiastowe w.; dać komuś w., podważyć zasadność w.

**Kündigungsfrist**, die; -, -en: vertraglich festgelegte Zeitspanne, die zwischen

dem Mitteilen der → Kündigung eines Vertrags (→ Mietvertrag) und seiner Beendigung einzuhalten ist: eine K. beginnt, läuft ab; eine K. einhalten, festlegen, überschreiten, vereinbaren.

**okres wypowiedzenia:** określony w umowie czas, jaki musi upłynąć pomiędzy zawiadomieniem o wypowiedzeniu (→ Kündigung) umowy najmu (→ Mietvertrag) a jej rozwiązaniem: o.w. zaczyna się, upływa, dotrzymać o.w., określić o.w., przekraczać, ustalać o.w.

**Miete,** die; -, -n (auch: Mietpreis): Preis, den jmd. für die vorübergehende Benutzung einer Wohnung bzw. eines Zimmers zahlen muss: die M. beträgt monatlich 200 Euro; die M. bezahlen, überweisen; eine hohe M. zahlen; Kaltmiete (Miete ohne Heizungskosten), Warmmiete (Miete mit Heizungskosten).  
**czynsz:** cena, którą należy zapłacić za czasowe użytkowanie mieszkania lub pokoju: c. wynosi 200 euro miesięcznie; zapłacić c., opłacić c. przelewem; płacić wysoki c.; Patrz również: → Kaltmiete, → Warmmiete.

**mieten,** (mietete; hat gemietet; tr.): gegen Bezahlung einer im → Mietvertrag festgelegten → Miete ein Zimmer, eine Wohnung, ein Haus bewohnen und benutzen dürfen: ein Zimmer, eine Wohnung m.  
**(od)najmować:** mieć prawo do zamieszkiwania i użytkowania mieszkania, domu, pokoju za opłatą czynszu (→ Miete) ustalonego w umowie najmu (→ Mietvertrag): n. pokój, mieszkanie.

**Mieter,** der; -s, -: jmd., der ein Zimmer, eine Wohnung oder ein Haus gemietet hat (→ mieten).

**najemca:** osoba, która odnajmuje (→ mieten) pokój, mieszkanie lub dom.

**Mieterin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Mieter.

**Mietpreis,** der; -es, -e: → Miete.

**Mietvertrag,** der; -(e)s, -träge: Vertrag zwischen → Vermieter und → Mieter über die Bedingungen der → Vermietung: den M. kündigen, lösen, unterschreiben.

**umowa najmu:** umowa zawarta między wynajmującym (→ Vermieter) a najemcą (→ Mieter) dotycząca warunków najmu (→ Vermietung): wypowiedzieć, rozwiązać, podpisać u.n.

**Nachmieter,** der; -s, -: jmd., der direkt nach einem anderen → Mieter ein Zimmer, eine Wohnung o.ä. mietet: einen N. suchen.  
**# kolejny najemca:** osoba, która wynajmuje pokój, mieszkanie bezpośrednio po innym najemcy (→ Mieter): szukać k.n.  
**K:** K.n. poszukują zwykle najemcy, którzy chcą się wyprowadzić przed końcem obowiązywania umowy i uniknąć kar związanych z wcześniejszym rozwiązaniem umowy.

**Nachmieterin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Nachmieter.

**Nebenkosten,** die; Pl. (skr.: NK): zusätzliche Kosten beim → Mieten einer Wohnung bzw. eines Zimmers. N. sind insbesondere Kosten für Heizung, Strom, Gas: die N. betragen 25 Euro pro Monat.

**opłaty dodatkowe:** opłaty dodatkowe ponoszone w przypadku najmu (→ Mieten) mieszkania lub pokoju. O.d. to głównie opłaty za ogrzewanie, prąd, gaz: o.d. wynoszą 25 euro miesięcznie.

**NK,** die (Abk. für): → Nebenkosten.

**Studentenwohnheim,** das; -(e)s, -e (auch: Wohnheim): Heim zum Wohnen für

Studierende: im S. wohnen; einen Platz im S. bekommen.

**dom studencki** (także: akademik): *budynek mieszkalny przeznaczony na zakwaterowanie studentów:* mieszkać w d.s., dostać miejsce w d.s.

**Untermiete,** die; -, o.Pl.: das → Mieten eines Zimmers in einer Wohnung, die bereits von jmdm. gemietet ist: zur U. wohnen.

**podnajem:** (od)najmowanie (→ Mieten) pokoju w już (od)najmowanym mieszkaniu: podnająć pokój.

**vermieten** (vermietete; hat vermietet; tr.): jmdm. ein Zimmer, eine Wohnung o.ä. zum Benutzen überlassen und dafür eine bestimmte Summe Geld nehmen: jmdm. ein Zimmer, eine Wohnung v.; ein Zimmer, eine Wohnung an jmdn. v.  
**wynajmować:** odstępować komuś pokój, mieszkanie itp. za odpowiednią opłatą: w. komuś pokój, mieszkanie.

**Vermieter,** der; -s, -: jmd., der jmdm. ein Zimmer, eine Wohnung o.ä. zum Benutzen überlässt und dafür eine bestimmte Summe Geld nimmt.

**wynajmujący:** osoba, która odstępuje komuś pokój, mieszkanie itp., pobierając za to odpowiednią opłatę.

**Vermieterin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Vermieter.

**Vermietung,** die; -, -en: das → Vermieten.

**Warmmiete,** die; -, o.Pl.: → Miete mit Heizungs- und anderen → Nebenkosten.  
**czynsz z ogrzewaniem:** czynsz (→ Miete) z uwzględnieniem kosztów ogrzewania i opłat dodatkowych (→ Nebenkosten).

**WG,** die; -, -s (Abk. für): → Wohngemeinschaft.

**Wohngeld,** das; -(e)s, o.Pl.: von der → Wohngeldstelle auf Antrag gewährte soziale Leistung in Form von Geld, auf die auch Studierende unter bestimmten Bedingungen Anspruch haben können: W. beantragen, erhalten; Anspruch auf W. haben.

**zasilek mieszkaniowy:** świadczenie socjalne wypłacane na podstawie złożonego wniosku przez ośrodek pomocy mieszkaniowej (→ Wohngeldstelle), o które na określonych warunkach mogą ubiegać się także studenci: otrzymywać z.m.; mieć prawo do z.m. **K:** W Polsce student stacjonarny w trudnej sytuacji materialnej może otrzymywać tzw. stypendium mieszkaniowe z tytułu zamieszkania w domu studenckim lub innym lokalu, jeśli codzienny dojazd z miejsca zamieszkania byłby uciążliwy. Stypendium wypłacane jest przez uczelnię z puli stypendiów socjalnych.

**Wohngeldstelle,** die; -, -n: soziale Einrichtung der Stadt, in der Auskünfte über die Voraussetzungen zum Erhalt von → Wohngeld erteilt und Anträge auf Wohngeld gestellt werden können.

**ośrodek pomocy mieszkaniowej:** instytucja pomocy społecznej działająca na terenie danego miasta, w której można uzyskać informacje na temat warunków przyznawania zasiłku mieszkaniowego (→ Wohngeld) oraz składać wnioski o jego przyznanie.

**Wohngemeinschaft,** die; -, -en (Abk.: WG): Gruppe von Personen (meistens Studierende), die in einer Wohnung zusammenleben, in der jeder ein eigenes Zimmer hat. Küche und Bad werden von allen gemeinsam genutzt: in eine W. ein-ziehen; in einer W. wohnen  
**mieszkanie studenckie:** grupa osób (zwykle studentów) mieszkających w mie-



szkaniu, w którym każdy ma własny pokój. *Küche* i *Bad* są wspólne dla wszystkich mieszkańców: wprowadzić się do m.s., mieszkać we m.s. **K:** O ile termin niemiecki podkreśla wspólnotowość przedsięwzięcia, termin polski kładzie nacisk na rodzaj lokalu. „Wohngemeinschaft” nie należy tłumaczyć jako „wspólnota mieszkaniowa”, co w języku polskim oznacza ogół właścicieli lokali w danym budynku zrzeszających się w celu administrowania nieruchomością.

**Wohnheim**, das; -(e)s, -e: → *Studentenwohnheim*.

**Wohnheimverwaltung**, die; -, -en: *Abteilung des → Deutschen Studentenwerkes, die für die Verteilung der Wohnheimplätze zuständig ist. Die W. vermittelt auch Zimmer und Wohnungen bei Privatleuten. administracja domów studenckich: od-*

*zial Niemieckiej Organizacji ds. Socjalno-Bytowych Studentów (→ Deutsches Studentenwerk) zajmujący się przydzielaniem miejsc w domach studenckich. Pośredniczy także w wynajmie pokoi i mieszkań od osób prywatnych.*

**Zimmervermittlung**, die; -, -en: *Weitergabe von Zimmern (und Wohnungen) an Personen, die ein Zimmer (oder eine Wohnung) → mieten möchten, durch Einrichtungen der Universität (wie z.B. → Wohnheimverwaltung und → Allgemeiner Studierendenausschuss). pośrednictwo kwater: przekazywanie pokoi (i mieszkań) osobom, które chcą (od)brać pokój (lub mieszkanie) dokonywane za pośrednictwem jednostek uniwersyteckich (np. administracji domów studenckich (→ Wohnheimverwaltung)) lub zarządu samorządu studenckiego (→ Allgemeiner Studierendenausschuss).*

## 1.2 Einwohnermeldeamt

Biuro meldunkowe

**Abmeldebestätigung**, die; -, -en: *vom zuständigen → Einwohnermeldeamt ausgestellte Bescheinigung über eine erfolgte → Abmeldung.*

**zaświadczenie o wymeldowaniu:** wydawany przez właściwe biuro meldunkowe (→ Einwohnermeldeamt) dokument potwierdzający wymeldowanie (→ Abmeldung).

**Abmeldung**, die; -, -en: *Meldung des Auszugs aus der bisherigen Wohnung*

*beim zuständigen → Einwohnermeldeamt: sich innerhalb der gesetzlich vorgeschriebenen Frist abmelden.*

**wymeldowanie:** zgłoszenie we właściwym biurze meldunkowym (→ Einwohnermeldeamt) faktu wyprowadzenia się z dotychczas zajmowanego mieszkania: wymeldować się w ustawowym terminie.

**Anmeldebestätigung**, die; -, -en: *vom zuständigen → Einwohnermeldeamt ausgestellte Bescheinigung über eine*

*erfolgte → Anmeldung: die A. bei der Beantragung eines Bibliotheksausweises vorlegen.*

**zaświadczenie o zameldowaniu:** wydawany przez właściwe biuro meldunkowe (→ Einwohnermeldeamt) dokument potwierdzający zameldowanie (→ Anmeldung): przedstawić z.o.z. przy składaniu wniosku o kartę biblioteczną.

**Anmeldung**, die; -, -en: *Meldung des Einzugs in eine (neue) Wohnung beim zuständigen → Einwohnermeldeamt: sich innerhalb von zwei Wochen beim Einwohnermeldeamt anmelden.*

**zameldowanie:** zgłoszenie we właściwym biurze meldunkowym (→ Einwohnermeldeamt) faktu wprowadzenia się do (nowego) mieszkania: dokonać z. w biurze meldunkowym w ciągu dwóch tygodni. **K:** Z. legalizuje przekraczające trzy miesiące pobytu Polaków w Niemczech, dlatego ważne jest, aby w przypadku dłuższych pobytów dokonać go we właściwym terminie (zwykle

dwóch tygodni od daty przyjazdu do Niemiec).

**Einwohnermeldeamt**, das; -(e)s, -ämter: *Behörde einer Gemeinde bzw. einer Stadt, bei der alle Einwohner gemeldet und registriert sind.*

**biuro meldunkowe:** urząd podlegający władzom gminy lub miasta, w którym dokonuje się zameldowania i rejestracji wszystkich mieszkańców.

**Meldepflicht**, die; -, o.Pl.: *Pflicht, sich innerhalb einer bestimmten Frist (i.d.R. innerhalb von zwei Wochen) nach dem Einzug in eine neue Wohnung beim zuständigen → Einwohnermeldeamt anzumelden und beim Auszug wieder abzumelden.*

**obowiązek meldunkowy:** obowiązek zameldowania wzgl. wymeldowania się we właściwym biurze meldunkowym (→ Einwohnermeldeamt) w określonym terminie (zwykle dwóch tygodni) od wprowadzenia wzgl. wyprowadzenia się.

## 1.3 Ausländerbehörde

Biuro imigracyjne

**Aufenthaltslaubnis**, die; -, -se (meistens Sg.): *durch das → Aufenthaltsgesetz geregelte und durch die zuständige → Ausländerbehörde erteilte zweckgebundene Erlaubnis zum zeitlich befristeten Aufenthalt in der Bundesrepublik Deutschland: eine A. beantragen, erhalten; die A. wird verlängert, läuft ab.*

**zezwole nie na pobyt:** zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terenie RFN określone niemiecką ustawą o prawie pobytu cudzoziemców na terenie RFN (→ Aufenthaltsgesetz) i wydawane w związku z realizacją konkretnego celu przez właściwe biuro imigracyjne (→ Ausländerbehörde): złożyć wniosek o wydanie z.n.p., otrzymać

z.n.p.; z.n.p. zostało przedłużone, ważność z.n.p. wygasa. **K:** Z dniem 1 maja 2004 r. obywatele RP korzystają z prawa do swobodnego przepływu osób w ramach Unii Europejskiej, tj. także w Niemczech. Należy jednak pamiętać, że pobyt dłuższy niż 3 miesiące wymaga legalizacji, która oznacza konieczność dokonania zameldowania (→ Anmeldung) we właściwym biurze meldunkowym (→ Einwohnermeldeamt).

**Ausländerbehörde**, die; -, -n: *Arzt, bei dem sich ausländische Studierende innerhalb von sieben Tagen nach ihrer Ankunft in der Bundesrepublik Deutschland anmelden müssen. Die A. ist für alle Fragen zuständig, die mit dem Aufenthalt von Ausländerinnen und Ausländern in Zusammenhang stehen, vor allem für die Erteilung der → Aufenthaltserlaubnis. Zuständig ist die A. des Wohnortes, für den der Studierende eine → Anmeldebestätigung besitzt. K: Patrz komentarz do → Aufenthaltserlaubnis.*

**biuro imigracyjne**: urząd, w którym zagraniczni studenci dokonują zameldowania w terminie siedmiu dni od dnia przyjazdu do RFN. B.i. zajmuje się wszelkimi sprawami związanymi z pobytom obywateli w terenie RFN a zwłaszcza z udzielaniem zezwolenia na pobyt (→ Aufenthaltserlaubnis). Wszelkie formalności należy załatwiać w b.i. właściwym dla miejscowości, w której student posiada potwierdzenie zameldowania (→ Anmeldebestätigung).

**Ausländergesetz**, das; -es, o.Pl.: → Aufenthaltsgesetz.

**Beschäftigung**, die; -, -en: *bezahlte Tätigkeit, berufliche Arbeit. Falls ausländische Studierende im Besitz einer gültigen → Aufenthaltserlaubnis sind,*

*können sie während des Studiums eine B. von höchstens 90 ganzen Tagen im Jahr oder 180 halben Tagen im Jahr ausüben: eine B. ausüben, finden, suchen.*

**praca zarobkowa/zatrudnienie**: *plätne zajęcie, praca zawodowa. Jeśli zagraniczni studenci posiadają ważne zezwolenie na pobyt (→ Aufenthaltserlaubnis), mogą podczas studiów być zatrudnieni przez maksymalnie 90 pełnych lub 180 niepełnych dni w roku: wykonywać p.z., znaleźć p.z., szukać p.z. K: Termin niemiecki mieści w sobie zarówno polskie określenie „praca zarobkowa” jak i „zatrudnienie”. Pierwsze oznacza pracę w ramach stosunku pracy, stosunku służbowego, drugie zaś odnosi się do umów agencyjnych, zlecenia, umów o dzieło etc. (Art. 2 ust. 1 pkt. 16 i 25 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu).*

**Einreisesichtvermerk**, der; -(e)s, -e: → Visum.

**Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet**, das; -es, o.Pl.: → Aufenthaltsgesetz.

**Visum**, das; -s, Visa (auch: Visen) (auch: Einreisesichtvermerk): **1.** Erlaubnis zur Ein- und Ausreise in einen bzw. aus einem fremden Staat; **2.** Sichtvermerk im Pass für den Aufenthalt in einem fremden Staat: das V. ist abgelaufen; ein V. beantragen, erhalten, erteilt bekommen.

**1. wiza:** zezwolenie na wjazd i wyjazd na lub z terytorium danego obcego państwa; **2. wiza:** adnotacja w paszporcie pozwalająca na pobyt w obcym państwie: w. wygasła; wnioskuje o w., otrzymać w., przyznano komuś w.

**K:** Z dniem 1 maja 2004 r. zniesiony został obowiązek posiadania wiz przy wyjazdach do Niemiec, niezależnie od celu i czasu trwania pobytu. Należy jed-

nak pamiętać, że przy pobytach dłuższych niż 3 miesiące konieczna jest ich legalizacja (por. (→ Anmeldung)).

## 1.4 Bank Bank

**Bank**, die; -, -en: *Geldinstitut; Unternehmen, das Geldgeschäfte erledigt (z.B. → Sparkasse, Volksbank usw.): zur B., auf die B. gehen; ein Konto bei der B. eröffnen.*

**bank:** *instytucja finansowa; przedsiębiorstwo przeprowadzające operacje finansowe (np. kasa oszczędnościowa (→ Sparkasse), bank spółdzielczy (Volksbank) itd.): iść do b.; założyć konto w b.*

**Bank-Card**, die; -, -s: *Magnetkarte, mit der man (gegen Vorlage des Passes oder des Personalausweises) am Kassenschalter einer Bank oder unter Angabe der → persönlichen Identifikationsnummer (PIN) an Geldautomaten Geld abheben und in zahlreichen Geschäften Rechnungen begleichen kann.*

**karta debetowa:** *karta magnetyczna, za pomocą której można podejmować pieniądze w okienku bankowym (za okazaniem paszportu lub dowodu osobistego) lub w bankomatach, podając numer PIN (→ persönliche Identifikationsnummer). K.d. można również płacić w wielu sklepach.*

**Bankkonto**, das; -s, -en (auch: -kontos): → Konto.

**Bankleitzahl**, die; -, -en (Abk.: BLZ): *achtstellige Kennzahl einer → Bank: auf der Überweisung die B. angeben.*

**kod banku:** *ośmiocyfrowy numer identyfikacyjny banku (→ Bank): podać k.b. na przelewie. K: W Polsce kod banku podawany jest jako część 26 cyfrowego numeru rachunku, z którego 2 pierwsze to cyfry kontrolne, 8 kolejnych to kod banku, a pozostałe 16 cyfr to numer porządkowy rachunku w danym banku. W Niemczech w przypadku przelewu kod banku i numer rachunku w danym banku podawane są osobno.*

**BLZ**, die; - (Abk. für): → Bankleitzahl.

**Darlehen**, das; -s, - (auch: Kredit): *Geld, das jmdm. (insbesondere von einer → Bank) gegen die Zahlung von → Zinsen geliehen wird: ein D. aufnehmen, zurückzahlen.*

**pożyczka:** *pieniądze pożyczane (w szczególności od banku (→ Bank)) w zamian za odsetki (→ Zins): wziąć p., spłacić p.*

**Dauerauftrag**, der; -(e)s, -träge: *Auftrag eines Kontoinhabers an seine → Bank, regelmäßig einen bestimmten Betrag an einen bestimmten Empfänger zu*

→ überweisen: einen D. einrichten, kündigen; die Miete per D. zahlen.

**zlecenie stałe:** zlecenie regularnego przelewu (dokonać przelewu (→ überweisen)) określonej kwoty na konto konkretnego odbiorcy złożone w banku (→ Bank) przez właściciela rachunku: złożyć z.s., zrezygnować ze z.s.; optać czynsz za pomoc z.s.

**Empfangsbescheinigung**, die; -, -en: schriftliche Bescheinigung der → Bank bei Barzahlung, dass sie einen bestimmten Betrag zur → Gutschrift auf das bezeichnete → Konto erhalten hat: die E. aufbewahren; eine E. erhalten.  
**potwierdzenie wpłaty:** pisemne zaświadczenie wydawane przez bank (→ Bank) po dokonaniu płatności gotówką, potwierdzające otrzymanie przez bank określonej kwoty w celu zapisania jej w dobro (→ Gutschrift) wskazanego rachunku (→ Konto): przechowywać p.w.; otrzymać p.w.

**Girokonto**, das; -s, -konten (auch: -kontos): → Konto, das besonders dem bargeldlosen Zahlungsverkehr von einem Konto auf ein anderes dient: ein G. eröffnen, auflösen.  
**rachunek rozliczeniowy:** rachunek bankowy (→ Konto) służący przede wszystkim do dokonywania bezgotówkowego transferu środków pieniężnych z jednego konta na inne: otworzyć r.r, zlikwidować r.r. **K:** W celu otwarcia rachunku rozliczeniowego w banku w Niemczech student musi przedłożyć dowód osobisty lub paszport, zaświadczenie o zameldowaniu (→ Anmeldebestätigung) oraz legitymację studencką (→ Studentenausweis).

**Gutschrift**, die; -, -en: 1. Eintragung eines Guthabens auf ein → Konto oder

auf eine Rechnung; 2. Bescheinigung über einen gutgeschrieben Betrag.

**1. zapis(anie) w dobro rachunku/uznanie rachunku:** zapisanie środków pieniężnych po stronie „Ma“ na rachunku bankowym (→ Konto); **2. nota uznaniowa:** dokument potwierdzający zapisanie danej kwoty w dobro rachunku.

**H.** (im Bankwesen und z.B. auf → Kontoauszügen Abk. für): → Haben.

**Haben**, das; -s, o.Pl. (Abk.: H.): 1. Gesamtheit der Einnahmen: das H. beträgt 100 Euro; 2. auf der rechten Seite (Habenseite) eines Kontos eingetragene Gutschriften: Soll und H. (Ausgaben und Einnahmen);  
**1. suma wpływów na rachunek:** całość wpływów: s.w.n.r. wynosi 100 euro; **2. Ma:** zapisy w dobro rachunku ujemowane po prawej stronie konta (po stronie Ma): Winien i M. (wydatki i wpływy).

**KfW**, die (Abk. für): → Kreditanstalt für Wiederaufbau.

**Konto**, das; -s, Konten (auch: Kontos) (auch: Bankkonto): von der → Bank geführte und dem Kunden auf → Kontoauszügen angezeigte Gegenüberstellung von Einnahmen und Ausgaben: ein K. eröffnen, auflösen, schließen, sperren lassen, überziehen; Geld aufs K. einzahlen; Geld auf dem K. haben; Geld vom K. abheben.  
**rachunek (bankowy)/konto:** bieżące zestawienie wpływów i wydatków prowadzone przez bank (→ Bank) i przekazywane klientowi w formie wyciągów bankowych (→ Kontoauszug): założyć, zlikwidować, zamknąć r.b./k., zablokować r.b./k., zrobić debet na r.b./k.; wpłacać pieniądze na r.b./k.; mieć pieniądze na r.b./k.; podjąć pieniądze z r.b./k.

**K:** W Polsce często wymiennie stosuje się określenia „konto“ i „rachunek“. Należy pamiętać, że nie zawsze są to określenia tożsame, ponieważ w ramach jednego konta bankowego możemy posiadać wiele rachunków.

**Kontoauszug**, der; -es, -züge: schriftliche Mitteilung der → Bank über Einnahmen und Ausgaben und den → Kontostand.  
**wyciąg bankowy:** pisemna informacja banku (→ Bank) dotycząca wpływów, wydatków oraz stanu rachunku bankowego (→ Kontostand).

**Kontonummer**, die; -, -n: Nummer, unter der ein → Konto bei einer → Bank geführt wird: die K. angeben.

**numer rachunku bankowego:** numer, pod którym prowadzony jest rachunek (→ Konto) w banku (→ Bank): podać n.r.b.

**Kontostand**, der; -(e)s, -stände: (auf dem → Kontoauszug ausgewiesenes) → Saldo: der K. weist ein Haben von 200 Euro aus.

**stan rachunku (bankowego)/stan konta:** saldo (→ Saldo) (wykazywane na wyciągu bankowym (→ Kontoauszug)): s.r.b./s.k. wynosi 200 euro.

**Kredit**, der; -(e)s, -e: → Darlehen.

**Kreditanstalt für Wiederaufbau**, die; -, o.Pl. (Abk.: KfW): staatseigene Gruppe von → Banken, zu der auch die Kreditanstalt Förderbank gehört. Sie stellt u.a. → Studienkredite zur Finanzierung des Studiums zur Verfügung.  
**## Bank Odbudowy:** państwowa grupa bankowa, w której skład wchodzi także Bank Pomocowy „Kreditanstalt Förderbank“. Udziela m.in. kredytów studenckich (→ Studienkredit) na sfinansowanie studiów.

**persönliche Identifikationsnummer**, die; -n -, -n (Abk.: PIN): Geheimnummer, die jeder Bankkunde zugeteilt bekommt und die er z.B. beim Geldabheben und bei Zahlungen mit der → Bank-Card eingeben muss.

**numer PIN:** numer poufny przydzielany każdemu klientowi banku, który należy podawać np. wypłacając pieniądze z bankomatu oraz płacąc kartą debetową (→ Bank-Card).

**PIN**, die; -, -s (Abk. für): → persönliche Identifikationsnummer.

**S.** (im Bankwesen und z.B. auf → Kontoauszügen Abk. für): → Soll.

**Saldo**, der; -s, -den (auch: -s und -di): Differenzbetrag zwischen → Soll und → Haben(1), über den i.d.R. der → Kontoauszug Auskunft gibt: der S. beträgt 100 Euro; einen S. aufstellen, ausgleichen, auszahlen, gutschreiben.  
**saldo:** różnica między sumą wydatków (→ Soll) a sumą wpływów (→ Haben(1)) na rachunek bankowy, o której z reguły informuje wyciąg bankowy (→ Kontoauszug): s. wynosi 100 euro; zestawień, wyrównać s., wypłacić kwotę s., zaksięgować s.

**Soll**, das; -s, o.Pl. (Abk.: S.): 1. Gesamtheit der Ausgaben, Schulden: das S. beträgt 100 Euro; 2. auf der linken Seite (Sollseite) eines Kontos eingetragene Lastschriften: Soll und H. (Ausgaben und Einnahmen).

**1. suma wydatków:** całość wydatków: s.w. wynosi 100 euro; **2. Winien:** zapisy w ciężar rachunku ujemowane po lewej stronie konta (po stronie Winien): W. i Ma (wydatki i wpływy).

**Sparbuch**, das; -(e)s, -bücher: eine Art

Heft bzw. Büchlein, in das eine → Bank die zum Sparen eingezahlten Geldsummen sowie die erzielten Zinsbeträge einträgt: ein S. anlegen; Geld auf ein S. einzahlen; Geld vom S. abheben.

**książeczka oszczędnościowa:** rodzaj dokumentu, w którym bank (→ Bank) odnotowuje sumy pieniędzy wpłacone na poczet oszczędności wraz z odsetkami: założyć k.o.; wpłacać pieniądze na k.o.; podjąć pieniądze z k.o.

**Sparkasse,** die; -, -n: Kreditinstitut, das ursprünglich zur Förderung des Sparens eingerichtet war, heute aber sämtliche Bankgeschäfte erledigt. Studierende können bei einer S. kostenlos ein → Girokonto führen: zur S. gehen; ein Konto bei der S. einrichten, eröffnen, haben.

**Kasa Oszczędnościowa:** instytucja finansowa, której pierwotnym celem było wspieranie oszczędzania, a obecnie przeprowadza ona wszelkie transakcje bankowe. K.O. może prowadzić rachunki rozliczeniowe (→ Girokonto) dla studentów za darmo: iść do K.O.; założyć, mieć konto w K.O.

**Studienkredit,** der; -(e)s, -e: Kredit, der auf Antrag von privaten → Banken vergeben wird und i.d.R. der Finanzierung des Studiums, einschließlich Lebensunterhaltes dient.

**kredyt studencki:** kredyt przyznawany na wniosek studenta przez banki

(→ Bank) prywatne, służący zwykle finansowaniu studiów oraz pokryciu kosztów utrzymania studenta.

**überweisen** (überwies; hat überwiesen; tr.): durch eine → Bank Geld von einem → Konto auf ein anderes schicken lassen: jmdm./an jmdn. Geld ü.

**przełać/dokonać przelewu:** zlecić bankowi (→ Bank) przesłanie pieniędzy z jednego rachunku bankowego (→ Konto) na drugi: p. komuś pieniądze.

**Überweisung,** die; -, -en: 1. Transfer eines Geldbetrags durch eine → Bank von einem → Konto auf ein anderes; 2. ein Formular, mit dem man Geld → überweist.

1. **przelew:** transfer jakiejś sumy pieniędzy przez bank (→ Bank) z jednego rachunku bankowego (→ Konto) na drugi; 2. **druk przelewu:** formularz służący do dokonania przelewu.

**Zins,** der; -es, -en: 1. Geldbetrag, den man für angelegtes Geld von der → Bank erhält; 2. Geldbetrag, den man für einen → Kredit der Bank bezahlen muss: 4 % Z.en; die Z.en sind gefallen, gestiegen.

**odsetki:** 1. kwota, którą otrzymuje się od banku (→ Bank) za ulokowanie tam pieniędzy; 2. kwota należna bankowi za udzielony kredyt (→ Kredit): o. w wysokości 4% ; o. zmalały, wzrosły.

## 1.5 Versicherung Ubezpieczenie

**Allgemeine Ortskrankenkasse,** die; -n -, -n -n (Abk.: AOK): → Krankenkasse, bei der die Studierenden die für das Studium nötige studentische → Krankenversicherung abschließen können: bei der A. O. versichert sein.

**Regionalna Powszechna Kasa Chorych:** kasa chorych (→ Krankenkasse), w której studenci mogą zawrzeć konieczne studenckie ubezpieczenie zdrowotne (→ Krankenversicherung): być ubezpieczonym w r.p.k.ch.

**Allgemeine Studentenversicherung,** die; -n -, o.Pl.: spezielle → Versicherung für Studierende.

**powszechne ubezpieczenie dla studentów:** specjalne ubezpieczenie (→ Versicherung) dla studentów.

**AOK,** die; - (Abk. für): → Allgemeine Ortskrankenkasse.

**Europäische Krankenversicherungskarte,** die; -n -, -n -n: eine für alle EU-Länder geltende Bescheinigung über eine im Heimatland abgeschlossene → Krankenversicherung. Mit der E.K. können EU-Studierende bei ihrem Studienaufenthalt in einem anderen EU-Land notwendige medizinische Behandlungen sofort in Anspruch nehmen: eine E. K. anfordern, erhalten, vorlegen.

**Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego:** zaświadczenie potwierdzające zawarcie ubezpieczenia zdrowotnego we własnym kraju. Studenci z krajów Unii Europejskiej posiadający E.K.U.Z. mogą korzystać z niezbędnych świadczeń

zdrowotnych w innym kraju Unii Europejskiej w trakcie trwania studiów w tym kraju: poprosić o wystawienie E.K.U.Z., otrzymać, przedłożyć E.K.U.Z. **K:** Wyrobienie E.K.U.Z. w Polsce odbywa się poprzez złożenie formularza w oddziale wojewódzkim NFZ właściwym ze względu na zadeklarowany we wniosku adres zamieszkania osoby wnioskującej.

**Haftpflichtversicherung,** die; -, -en: → Versicherung gegen die Folgen eines Schadens, der einem Anderen unabsichtlich zugefügt wurde.

**ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej:** ubezpieczenie (→ Versicherung) od następstw szkód wyrządzonych w niezamierzony sposób osobom trzecim.

**Krankenkasse,** die; -, -n: Einrichtung, die bei regelmäßiger Zahlung eines Beitrags gegen die Kosten versichert, die durch die Behandlung einer Krankheit entstehen: bei einer K. eine Krankenversicherung abschließen.

**kasa chorych:** instytucja ubezpieczająca od kosztów leczenia danej choroby w zamian za regularne opłacanie składek: zawrzeć ubezpieczenie zdrowotne w k.ch.

**Krankenversicherung,** die; -, -en: → Versicherung, gegen die bei einer Krankheit entstehenden Kosten. Die Hochschule verlangt bei der → Immatrikulation und der → Rückmeldung die Vorlage einer Bestätigung über eine vorhandene K.

**ubezpieczenie zdrowotne:** ubezpieczenie (→ Versicherung) na wypadek choro-

by i powstania związanych z nią kosztów. Szkoła wyższa wymaga przy immatrikulacji (→ Immatrikulation) lub potwierdzeniu kontynuacji studiów (→ Rückmeldung) przedłożenia zaświadczenia o zawartym u.z. K: Polacy podejmujący studia lub realizujący część studiów w Niemczech mają prawo korzystania ze wszystkich usług medycznych niezbędnych do tego, by stan ich zdrowia nie pogorszył się przez okres nauki. Oznacza to, że mogą leczyć się nie tylko w nagłych przypadkach (jak turyści), ale otrzymują pomoc w przypadku przewlekłej choroby czy konieczności skorzystania z porad lekarzy specjalistów, jak również wykonania niezbędnych badań okresowych. W celu korzystania z ww. prawa należy w Polsce uzyskać (bezpłatną) Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (→ Europäische Krankenversicherungskarte) wydawaną przez oddział Narodowego Funduszu Zdrowia właściwy ze względu na miejsce zamieszkania. Kartę należy okazać w Niemczech w Regionalnej Powszechnej Kasie Chorych (→ Allgemeine Ortskrankenkasse) w celu rejestracji i zwolnienia z płacenia składek w Niemczech.

**Krankenversicherungskarte**, die; -, -n (auch Versicherungskarte): Magnetkarte, die die Mitgliedschaft in einer → Krankenkasse bestätigt und bei einem Besuch in einer Arztpraxis bzw. in einem Krankenhaus vorzulegen ist.

**karta ubezpieczenia zdrowotnego**: karta magnetyczna, która potwierdza członkostwo w kasie chorych (→ Krankenkasse) i którą należy okazać podczas wizyty w przychodni lekarskiej lub szpitalu.

**Unfallversicherung**, die; -, -en: → Versicherung von Personen gegen die Folgen von Unfällen: eine U. abschließen.

**ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków**: ubezpieczenie (→ Versicherung) od skutków wypadków: zawrzeć u.o.n.n.w. K: Uniwersytety niemieckie wymagają często przedłożenia nie tylko dowodu posiadania ubezpieczenia zdrowotnego (→ Krankenversicherung), lecz także dodatkowego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków. Studenci mogą wykupić takie ubezpieczenie np. wraz z kartą ISIC lub Euro26.

**Versicherung**, die; -, -en: ein Vertrag mit einer (Versicherungs) Firma, der man regelmäßig Geld zahlt, damit sie die Kosten übernimmt: bei Krankheit (→ Krankenversicherung), bei einem Unfall (→ Unfallversicherung), bei einem Schaden, der einem Anderen unabsichtlich zugefügt wurde (→ Haftpflichtversicherung): eine V. abschließen, kündigen.

**ubezpieczenie**: umowa z firmą (ubezpieczeniową), na rzecz której odprowadza się regularnie składki, aby pokryła ona koszty powstałe w przypadku: choroby (→ Krankenversicherung), wypadku (→ Unfallversicherung), szkody wyrządzonej w niezamierzony sposób osobie trzeciej (→ Haftpflichtversicherung): zawrzeć, wypowiedzieć u.

**Versicherungsbeitrag**, der; -(e)s, -träge: das Geld, das ein Mitglied regelmäßig an die → Versicherung zahlt.

**składka ubezpieczeniowa**: kwota pieniężna płacona regularnie przez ubezpieczającego na poczet ubezpieczenia (→ Versicherung).

**Versicherungsbescheinigung**, die; -, -en: schriftliche Bestätigung, dass jmd. versichert ist.

**zaświadczenie ubezpieczeniowe**: pisemne potwierdzenie faktu, iż dana osoba jest ubezpieczona.

**Versicherungskarte**, die; -, -n: → Krankenversicherungskarte.

**Versicherungsnachweis**, der; -es, -e: Bescheinigung der → Krankenkasse

über eine bestehende → Krankenversicherung und die Höhe des monatlich zu zahlenden Beitrags.

**dowód posiadania ubezpieczenia**: zaświadczenie wydawane przez kasę chorych (→ Krankenkasse) potwierdzające posiadanie ubezpieczenia zdrowotnego (→ Krankenversicherung) oraz określające wysokość miesięcznej składki.

# 2

## Bewerbung, Immatrikulation, Sprachkurse, Sprachtests, Stipendium

Ubieganie się o przyjęcie na studia, immatrykulacja, kursy językowe, testy językowe, stypendia

### 2.1 Akademisches Auslandsamt

Dział współpracy z zagranicą

**AAA**, das; - (Abk. für): → Akademisches Auslandsamt.

**Abschrift der Studiendaten**, der; -es, -e: → Transcript of Records.

**Akademisches Auslandsamt**; das Akademie -, -n -(e)s, -n -ämter (Abk.: AAA): → Zentrale Einrichtung der Hochschule; zuständig für → Bewerbung, → Zulassung, → Immatrikulation, → Rückmeldung, → Beurlaubung, → Studiengangswechsel, → Exmatrikulation und Studienprobleme ausländischer Studierender. Deutsche Studierende erhalten Informationen (u.a. über → Stipendien) und Vermittlungshilfe, wenn sie im Ausland studieren wollen: beim A. A. anrufen; dem A. A. eine E-Mail schicken; zum A. A. gehen.

**dział współpracy z zagranicą**: jednostka ogólnouczelniana (→ Zentrale Einrichtung) odpowiedzialna za kwestie związane z ubieganiem się o przyjęcie na studia (→ Bewerbung), przyjęciem na studia (→ Zulassung), immatrykulacją

(→ Immatrikulation), potwierdzeniem kontynuacji studiów (→ Rückmeldung), przerwami w studiach (→ Beurlaubung), zmianą studiów (→ Studiengangswechsel), eksmatrykulacją (→ Exmatrikulation) i za pomoc w rozwiązywaniu problemów związanych ze studiami studentów zagranicznych. Niemieckim studentom chcącym studiować za granicą d.w.z z. udziela informacji (m. in. na temat stypendiów (→ Stipendium)) i pomocy w organizacji wyjazdu na studia za granicą: dzwonić do d.w.z z.; wysłać e-mail do d.w.z z.; iść do d.w.z z.

**Erasmus-Programm**, das; -s, o.Pl.: als Teil des → Programms für lebenslanges Lernen dazu bestimmt, die Mobilität der Studierenden, Lehrenden und weiteren Hochschulpersonals zu erhöhen, die Qualität der Hochschulbildung zu verbessern und die transnationale Zusammenarbeit zwischen Hochschulen zu fördern.

**program Erasmus**: część programu „Uczenie się przez całe życie”

(→ Programm für lebenslanges Lernen) służąca zwiększeniu mobilności studentów, wykładowców i pozostałej kadry uniwersyteckiej, poprawie jakości kształcenia na uczelniach wyższych oraz wspieraniu współpracy ponadnarodowej między uczelniami wyższymi.

**Learning Agreement**, das; -s, -s (Abk.: LA) <engl.: Studienvertrag>: Instrument des → ECTS. Durch das L. A. werden das im Ausland im Rahmen des → Erasmus-Programms zu absolvierende Studienprogramm sowie die bei einer → Lehrveranstaltung zu vergebenden → Kreditpunkte festgelegt. Das L. A. ist für die Heimat- und die Gasthochschule sowie für die Studierenden bindend. Die Studierenden stimmen zu, das Studienprogramm an der Gasthochschule als festen Bestandteil des Studiums zu absolvieren; die Heimathochschule garantiert die volle akademische Anerkennung der aufgeführten Lehrveranstaltungen. Das erfolgreich absolvierte Studienprogramm wird von der Gasthochschule durch ein Transcript of Records bescheinigt: das L. A. ausfüllen, unterschreiben, ändern.

**porozumienie o programie zajęć/ learning agreement**: instrument Europejskiego Systemu Transferu Punktów (→ ECTS). W porozumieniu określa się program zajęć studenta realizującego część studiów w ramach programu Erasmus (→ Erasmus-Programm) na uczelni zagranicznej oraz ilość punktów ECTS (→ Kreditpunkte) przyznawanych za zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung), w których student ma uczestniczyć. Po p.z. jest wiążące zarówno dla uczelni macierzystej, uczelni przyjmującej jak i dla samego studenta. Studenci zobowiązują się do realizacji części swoich studiów na uczelni przyjmują-

cej; uczelnia macierzysta gwarantuje uznanie i zaliczenie wyszczególnionych w p.o p.z. zajęć dydaktycznych, uczelnia przyjmująca natomiast zaświadcza w postaci wykazu zaliczeń (→ Transcript of Records), że student pomyślnie zrealizował ustalony program studiów: wypełnić, podpisać p.o p.z., dokonać zmian w p.o p.z.

**Letter of Acceptance**, der; -, - : <engl.: Bescheinigung über Einverständnis>: → Zulassungsbescheid, der in informeller (per E-Mail) oder formeller Form (per Post) geschickt wird und bescheinigt, dass die Gastuniversität die durch die Heimatuniversität zur Teilnahme an dem → Erasmus-Programm an der jeweiligen Gasthochschule nominierten Studierenden aufnimmt: einen L. o. A. ausstellen, erhalten, schicken.

**potwierdzenie przyjęcia na studia (w ramach programu Erasmus)**: przesyłana drogą nieformalną (poczta elektroniczna) lub formalną (poczta zwykłą) decyzja o przyjęciu przez uczelnię zagraniczną studentów nominowanych na uczelni macierzystej do udziału w programie Erasmus: otrzymać p.p.n.s.

**lifelong learning programme** (Abk.: LLP): → Programm für lebenslanges Lernen.

**LLP** (Abk. für): lifelong learning programme.

**Partnerhochschule**, die; -, -n: Hochschule im Ausland, mit der auf der Basis eines Kooperationsvertrages (und häufig gefördert durch das → Erasmus-Programm) Lehrende und Studierende ausgetauscht und/oder gemeinsame → Projekte durchgeführt werden.

**uczelnia partnerska**: szkoła wyższa za granicą, z którą na podstawie umowy

o współpracy (często finansowanej przez program Erasmus (→ Erasmus-Programm)) prowadzona jest wymiana wykładowców i studentów i/lub realizowane są wspólne projekty (→ Projekt).

**Programm für lebenslanges Lernen**, das; -s, o.PI. (auch: *lifelong learning programme*): Aktionsprogramm der Europäischen Union zur Förderung der transnationalen Zusammenarbeit im Bildungsbereich. Neben Einzelprogrammen zur Förderung von schulischer, beruflicher und allgemeiner Erwachsenenbildung gehört hierzu auch das → Erasmus-Programm zur Förderung der Hochschulbildung.

**program „Uczenie się przez całe życie”**: program działań Unii Europejskiej służący wspieraniu współpracy ponadnarodowej w dziedzinie edukacji. Oprócz programów szczegółowych służących wspieraniu szkolnego, zawodowego i ogólnego kształcenia osób dorosłych do programu należy także program Erasmus (→ Erasmus-Programm) wspierający kształcenie na uczelniach wyższych.

**Studienvertrag**, der; -es, -e: → Learning Agreement.

## 2.2 Bewerbung um einen Studienplatz

Ubieganie się o miejsce na studiach

**Abitur**, das; -s, -e (Pl. selten): *Abschlussprüfung einer höheren Schule. Das Abiturzeugnis gilt als Nachweis der → allgemeinen Hochschulreife, die zum*

**Transcript of Records**, das; -, - <engl.: Abschrift der Aufzeichnungen>: *Bescheinigung über die im Rahmen des → Erasmus-Programms an der Gasthochschule von einem bzw. einer Studierenden erfolgreich absolvierten → Lehrveranstaltungen und die erbrachten → Studienleistungen. Die Datenabschrift wurde für → Austauschstudenten und -studentinnen entwickelt, um an der Heimatuniversität die Studienleistung nachweisen und eintragen lassen zu können. Die Anerkennung von Studienleistungen, die im Ausland erbracht wurden, setzt die Ausstellung eines T. o. R. voraus.: ein T. o. R. ausstellen, beantragen, erhalten.*

**wykaz zaliczeń/transcript of records**: zaświadczenie o pomyślnym zaliczeniu zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltungen), w których student uczestniczył na zagranicznej uczelni goszczącej w ramach programu Erasmus (→ Erasmus-Programm) wraz z ocenami (→ Studienleistungen). Wz. dokumentuje wyniki studentów biorących udział w wymianie w celu ich uznania i zaliczenia na uczelni macierzystej: wystawić w.z., złożyć wniosek o wydanie w.z., otrzymać w.z.

*Studium aller → Studienfächer an allen Hochschulen berechtigt: das A. bestehen, machen, nachholen.*

**egzamin maturalny/matura**: egzamin

*końcowy w szkole średniej. Świadectwo maturalne stanowi dowód uzyskania matury ogólnej (→ allgemeine Hochschulreife), która uprawnia do podjęcia studiów na wszystkich kierunkach (→ Studienfach) oferowanych w szkołach wyższych: zdać m., zrobić m., poprawić m. K: W Niemczech, w odróżnieniu od Polski, gdzie warunkiem wstępu na uczelnię wyższą jest matura, istnieją trzy rodzaje kwalifikacji umożliwiające podjęcie nauki w szkole wyższej, tj. matura ogólna (→ allgemeine Hochschulreife), matura profilowana (→ fachgebundene Hochschulreife), matura zawodowa (→ Fachhochschulreife).*

**allgemeine Hochschulreife**, die; -n -, o. Pl. (kurz: Hochschulreife): *erfolgreicher Abschluss (→ Abitur) des Besuchs einer höheren Schule, der grundsätzlich zum Studium an jeder Form von Hochschule berechtigt: die a. H. erwerben, erlangen.*

**matura ogólna**: pomyślne ukończenie szkoły średniej (matura (→ Abitur)) uprawniające zasadniczo do podjęcia studiów we wszystkich rodzajach szkół wyższych: uzyskać m.o., zdobyć m.o. K: Patrz komentarz do (→ Abitur).

**Äquivalenzbescheinigung**, die; -, -en: *eine (vom → Akademischen Auslandsamt ausgestellte) Bescheinigung, durch die bestätigt wird, dass und welchem deutschen → Hochschulabschluss ein im Ausland erworbener Hochschulabschluss entspricht.*

**zaświadczenie o równoważności kwalifikacji**: (wystawiane przez dział współpracy z zagranicą (→ Akademisches Auslandsamt)) zaświadczenie potwierdzające, że dany dyplom ukończenia szkoły wyższej (→ Hochschulabschluss) uzyskany za granicą odpowiada kon-

*kretnemu niemieckiemu dyplomowi ukończenia szkoły wyższej.*

**Ausländer**, der; -s, -: *Person, die nicht im Besitz der deutschen Staatsangehörigkeit ist und für die bei der Zulassung zum Studium besondere Bedingungen gelten. Keine besonderen Bedingungen gelten für → Bildungsinländer und Bürger der EU-Staaten.*

**obcokrajowiec**: osoba nie posiadająca niemieckiego obywatelstwa i podlegająca szczególnym warunkom przyjęcia na studia. Szczególne warunki nie obowiązują w odniesieniu do imigrantów studiujących na niemieckich uczelniach (→ Bildungsinländer) oraz obywateli krajów Unii Europejskiej.

**Ausländerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Ausländer.

**Auswahlverfahren**, das; -s, -: *von der → Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen (ZVS) oder von den einzelnen Hochschulen durchgeführte Maßnahme, wenn die Zahl der → Studienbewerber und Studienbewerberinnen für einen bestimmten Studiengang die Zahl der zur Verfügung stehenden Studienplätze übersteigt. Die → Zulassung wird anhand unterschiedlicher Kriterien entschieden (z.B. Gesamtnote der → Hochschulzulassungsberechtigung, → Wartezeit).*

**rekrutacja (główna)**: działania podejmowane przez Centralne Biuro ds. Przyznawania Miejsc na niemieckich uczelniach (→ Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen (ZVS)) lub przez poszczególne szkoły wyższe, gdy liczba kandydatów (→ Studienbewerber) na konkretny kierunek przewyższa oferowaną liczbę miejsc. O przyjęciu na studia (→ Zulassung) decydują różne

kryteria (np. końcowa ocena na świadectwie uprawniającym do podjęcia studiów (→ Hochschulzulassungsberechtigung), czas oczekiwania (→ Wartezeit)).

**Bewerbung**, die; -, -en: das Einreichen von schriftlichen Unterlagen (Bewerbungsschreiben, → Lebenslauf, Zeugnisse usw.), um eine Stelle, ein → Stipendium bzw. einen → Studienplatz für einen zulassungsbeschränkten Studiengang zu erhalten: eine erfolgreiche, erfolglose B. **ubieganie się o przyjęcie**: dostarczenie dokumentów (podania, życiorysu (→ Lebenslauf), świadectw itp.) w celu uzyskania posady, stypendium (→ Stipendium) lub miejsca na studiach (→ Studienplatz) objętych limitem przyjęć: skutecznie, nieskutecznie ubiegać się o p.

**Bildungsinländer**, der; -s, -: → Ausländer und Staatenloser, der seine → Hochschulzugangsberechtigung in Deutschland erworben hat und so bei der → Zulassung zum Studium Deutschen gleichgestellt ist.

**## imigrant studiujący na niemieckiej uczelni**: obcokrajowiec (→ Ausländer) lub osoba posiadająca status bezpaństwowca, która uzyskała świadectwo uprawniające do podjęcia studiów (→ Hochschulzugangsberechtigung) w Niemczech i jest tym samym w momencie przyjmowania na studia (→ Zulassung) traktowana na równi z obywatelami Niemiec.

**Bildungsinländerin**, die: fem. Form zu → Bildungsinländer.

**Curriculum vitae** (lat.): → Lebenslauf.

**Duales Studium**; das duale -, -n -s, o.Pl.: (in Anlehnung an das duale System der Berufsausbildung in Schule und Betrieb

konzipiertes) Studium von drei Jahren, das zu annähernd gleichen Teilen einerseits an einer Hochschule oder an einer → Berufsakademie und andererseits in einem (mit der jeweiligen Hochschule oder Berufsakademie kooperierenden) Betrieb stattfindet. Das D. S. führt gleichzeitig sowohl zu einem → Hochschul- bzw. Studienabschluss als auch zu einem Berufsabschluss.

**# studia w systemie dualnym**: powstałe w oparciu o system równoległego kształcenia zawodowego w szkole i zakładzie pracy) trzyletnie studia realizowane w prawie równych częściach w szkole wyższej lub akademii zawodowej (→ Berufsakademie) oraz w przedsiębiorstwie (z którym współpracuje dana szkoła wyższa lub akademii zawodowa). Studia w systemie dualnym prowadzą jednocześnie do uzyskania dyplomu ukończenia szkoły wyższej (→ Hochschulabschluss) lub studiów oraz uzyskania wykształcenia zawodowego.

**Fachhochschulreife**, die; -, nur Sg.: erfolgreicher Abschluss des Besuchs einer Fachoberschule, der zum Studium an einer → Fachhochschule berechtigt. Es gibt weitere Möglichkeiten der Anerkennung eines nicht durch das → Abitur abgeschlossenen Schulbesuchs als F. Auskünfte erteilt die → Zentrale Studienberatung der Hochschulen.

**# matura zawodowa**: świadectwo pomysłnego ukończenia szkoły średniej technicznej uprawniające do podjęcia studiów w wyższej szkole zawodowej (→ Fachhochschule). Istnieje też możliwość uznania świadectw ukończenia innych szkół, w których kształcenie nie kończy się egzaminem maturalnym (→ Abitur), za m.z. Informacji w tym zakresie udziela centralne biuro doradztwa

ws. studiów (→ Zentrale Studienberatung) danej szkoły wyższej. K: W Polsce nie jest możliwe uzyskanie matury jako świadectwa upoważniającego do starania się o przyjęcie na studia bez pozytywnie zdanego egzaminu maturalnego. W Niemczech, w zależności od kraju związkowego, maturę zawodową można zdobyć na podstawie świadectwa ukończenia odpowiedniej szkoły.

**Graecum**, das; -s, o.Pl.: (als → Zulassungsvoraussetzung für bestimmte Studiengänge erforderliche) durch ein amtliches Zeugnis nachweisbare Kenntnisse der altgriechischen Sprache.

**certifikat znajomości greki**: (jako warunek przyjęcia na studia (→ Zulassungsvoraussetzung) na określonych kierunkach) urzędowo potwierdzona znajomość języka starogreckiego.

**Hebraicum**, das; -s, o.Pl.: (als → Zulassungsvoraussetzung für bestimmte Studiengänge erforderliche) durch ein amtliches Zeugnis nachweisbare Kenntnisse der hebräischen Sprache.

**certifikat znajomości języka hebrajskiego**: (jako warunek przyjęcia na studia (→ Zulassungsvoraussetzung) na określonych kierunkach) urzędowo potwierdzona znajomość języka hebrajskiego.

**Hochschulreife**, die; -, o.Pl. (kurz für): → allgemeine Hochschulreife

**Hochschulzugangsberechtigung**, die; -, o.Pl. (Abk.: HZB): Nachweis der Berechtigung (→ Abitur, Hochschuleingangsprüfung usw.), die die Voraussetzung für die → Zulassung zu einem Hochschulstudium bildet.

**świadectwo uprawniające do podjęcia studiów**: potwierdzenie zdobycia upraw-

nień (egzamin maturalny (→ Abitur), egzamin wstępny (→ Hochschuleingangsprüfung) itd.) wymaganych do przyjęcia kandydata na studia (→ Zulassung) na uczelni wyższej.

**HZB**, die; - (Abk. für): → Hochschulzugangsberechtigung.

**Latinum**, das; -s, o.Pl.: (als → Zulassungsvoraussetzung für bestimmte Studiengänge erforderliche) durch ein amtliches Zeugnis nachweisbare Kenntnisse der lateinischen Sprache.

**certifikat znajomości łaciny**: (jako warunek przyjęcia na studia (→ Zulassungsvoraussetzung) na określonych kierunkach) urzędowo potwierdzona znajomość języka łacińskiego.

**Lebenslauf**, der; - (e)s, -läufe (auch: Curriculum vitae): schriftliche, mit Datum und Unterschrift versehene Zusammenstellung der wichtigsten Lebensdaten (u.a. Geburtstag, Geburtsort, Name der Eltern, Anzahl der Geschwister, schulische Ausbildung und Abschlüsse; eventuell Art und Dauer des Studiums, universitäre Abschlüsse, Auslandsaufenthalte, → Praktika, berufliche Tätigkeiten): ein ausführlicher, handgeschriebener, tabellarischer L.

**życiorys/CV**: opatrzone datą i podpisem pisemne zestawienie najważniejszych danych dotyczących danej osoby (m.in. data i miejsce urodzenia, imiona rodziców, rodzeństwo, wykształcenie; ew. rodzaj i czas trwania studiów, dyplomy ukończenia uczelni wyższych, pobyty zagraniczne, praktyki (→ Praktikum), doświadczenie zawodowe): wyczerpujący, napisany odręcznie, tabelaryczny ż.

**Losverfahren**, das; -s, - (ugs.): Verfahren, durch Verlosung, d.h. nach dem Zufall-



sprinczip über die Vergabe noch freier Studienplätze zu entscheiden: am L. teilnehmen.

**## rekrutacja przez losowanie:** postępowanie, w którym o przyznaniu wolnego miejsca na studiach (→ Studienplatz) decyduje losowanie, czyli zasada przypadku: brać udział w r.p.l.

**Nachrückverfahren,** das; -s, -: Verfahren, durch das frei gebliebene → Studienplätze an → Studienbewerber und Studienbewerberinnen vergeben werden, die zunächst nicht zugelassen worden sind. **rekrutacja dodatkowa:** postępowanie polegające na przyznawaniu wolnych miejsc na studiach (→ Studienplatz) kandydatom (→ Studienbewerber), którzy nie otrzymali miejsca w rekrutacji głównej.

**NC,** der; - (Abk. für): → Numerus clausus.

**Numerus clausus,** der; -, o.Pl. (Abk.: NC) (auch: Zulassungsbeschränkung): Regelung, die in bestimmten Studiengängen die Zahl der → Studienplätze beschränkt. Für den Fall, dass die Zahl der → Studienbewerber und Studienbewerberinnen größer ist als die Zahl der vorhandenen Studienplätze, entscheidet ein → Auswahlverfahren. Für ausländische Studienbewerber und Studienbewerberinnen gelten Sonderregelungen (Quoten). Interner NC: innerhalb einer Hochschule und nicht bundesweit geltender NC.

**limit przyjęć:** regulacja ograniczająca liczbę miejsc (→ Studienplatz) na określonych kierunkach studiów. W sytuacji, gdy liczba kandydatów przewyższa liczbę dostępnych miejsc na studiach, kandydaci wybierani są na podstawie rekrutacji (→ Auswahlverfahren). Studenci zagraniczni objęci są regulacjami spe-

cialnymi (ograniczeniem procentowym). Uczelniany l.p.: l.p. obowiązujący na danej uczelni, a nie na całym obszarze Niemiec. **K:** W języku polskim także występuje termin „numerus clausus”, jednak ze względu na jego konotacje z wprowadzonymi w Polsce w okresie międzywojennym ograniczeniami wobec kandydatów pochodzenia żydowskiego ubiegających się o miejsce na studiach został on zastąpiony terminem neutralnym „limit przyjęć”, odzwierciedlającym w dzisiejszym systemie szkolnictwa wyższego zasadę regulującą ilość miejsc. Należy również zwrócić uwagę na różnice w procedurze ustanawiania limitu przyjęć w systemie niemieckim i polskim – podczas gdy w Polsce o limitach przyjęć uczelnie decydują samodzielnie, brak więc ogólnopolskiego postępowania rekrutacyjnego na jakiegokolwiek kierunku studiów, w Niemczech można ustanowić dwa rodzaje limitów przyjęć: krajowy i uczelniany. Pierwszym objęte są kierunki najbardziej popularne (np. medycyna, stomatologia). Rekrutacja na nie prowadzona jest przez Centralne Biuro ds. Przyznawania Miejsc na niemieckich uczelniach (→ Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen (ZVS)) i może przebiegać w trzech etapach: rekrutacja główna (→ Auswahlverfahren), rekrutacja dodatkowa (→ Nachrückverfahren) i rekrutacja przez losowanie (→ Losverfahren). Miejsca na studiach rozdzielane są z uwzględnieniem następujących kryteriów: ocena z egzaminu maturalnego (Abiturnote), czas oczekiwania na miejsce (→ Wartezeit), kryteria ustanowione dla rekrutacji na danej uczelni (Auswahlverfahren der Hochschulen); kryteria te mają różną wagę.

**Orchideenfach,** das; -(e)s, -fächer: (abwertende) Bezeichnung für ein Fach,

das nur an wenigen Hochschulen angeboten und nur von wenigen Studierenden studiert wird. Ein Fach, das zum O. erklärt worden ist, ist i.d.R. von der Schließung bedroht.

**# egzotyczny kierunek studiów:** (pejoratywne) określenie kierunku, który jest oferowany na niewielu uczelniach i na którym studiuje niewielu studentów. Jeśli dany kierunek zaczęto określać mianem „egzotyczny”, zwykle grozi mu zamknięcie. **K:** W Polsce określenie to może mieć również wymiar pozytywny, jeśli przyjmiemy, że dany kierunek umożliwia niewielu absolwentom wąską specjalizację, która może dać przewagę na rynku pracy. W tym kontekście używa się raczej określenia „kierunek unikatowy”.

**Ortsverteilungsverfahren,** das; -s, -: → Verteilungsverfahren.

**Studienbewerber,** der; -s, -: (auch: Studienplatzbewerber): jmd., der sich um einen → Studienplatz bewirbt bzw. beworben hat.

**kandydat na studia:** osoba ubiegająca się o miejsce na studiach (→ Studienplatz).

**Studienbewerberin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Studienbewerber.

**kandydatka na studia:** forma z. od kandydat na studia (→ Studienbewerber).

**Studieneignungstest,** der; -(e)s, -s: Verfahren zur Feststellung von Qualifikationsnoten, die über die allgemeine → Hochschulzugangsberechtigung hinaus für das Studium in bestimmten Studiengängen erforderlich sind.

**test predyspozycji:** postępowanie mające na celu stwierdzenie posiadania wymaganych do podjęcia studiów na określonych kierunkach kwalifikacji,

których nie potwierdza zwykłe świadectwo uprawniające do podjęcia studiów (→ Hochschulzugangsberechtigung).

**Studienplatz,** der; -es, -plätze: Möglichkeit für jmdn., der die für ein Studium erforderlichen Bedingungen erfüllt, an einer bestimmten Hochschule ein bestimmtes Fach zu studieren: einen S. bekommen; sich um einen S. bewerben.

**miejsce na studiach:** możliwość studiowania na określonym kierunku na danej uczelni przez osoby spełniające wymagania niezbędne do podjęcia studiów: otrzymać m.n.s.; starać się o m.n.s.

**Studienplatzbewerber,** der; -s, -: → Studienbewerber.

**Studienplatzbewerberin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Studienplatzbewerber.

**Studium,** das; -s, -ien: 1. (o.Pl.) wissenschaftliche Ausbildung an einer Hochschule: das S. der Germanistik, Medizin, Physik, Soziologie; ein S. abbrechen, abschließen, beginnen; 2. eingehende (wissenschaftliche) Beschäftigung mit etw.: sich dem S. (= der Erforschung) der Werke Goethes widmen; Studien über die Werke Goethes lesen.

1. **studia:** kształcenie naukowe na uczelni wyższej: s. w zakresie filologii germańskiej, medycyny, fizyki, socjologii; przerwać s., zakończyć s., rozpocząć s.; 2. **studia/prace naukowe:** dogłębne (naukowe) zajęcie się jakimś zagadnieniem: poświęcić się s. (= badaniom) nad dziełami Goethego; czytać p.n. na temat dzieł Goethego.

**Studium ohne Abitur,** das; -s, o.Pl.: Möglichkeit, beim Vorliegen bestimmter schulischer Abschlüsse (z.B. Fachober-

schulabschluss) oder bestimmter beruflicher Qualifikationen (z.B. Meisterprüfung) ein Studium aufzunehmen.

**studia bez matury:** możliwość rozpoczęcia studiów na podstawie określonych świadectw ukończenia szkoły średniej (np. świadectwa ukończenia szkoły średniej technicznej) lub odpowiednich kwalifikacji zawodowych (np. egzaminu mistrzowskiego). K: W Polsce taka możliwość nie istnieje.

**Tag der offenen Tür,** der; -(e)s, -e: Tag, an dem die Hochschule und ihre Einrichtungen besichtigt werden können; ein Angebot, das sich vor allem an Studieninteressierte richtet.

**dzień otwartych drzwi:** dzień, w którym możliwe jest wiedzanie uczelni i jej jednostek; oferta skierowana przede wszystkim do osób zainteresowanych podjęciem studiów.

**Test für Ausländische Studierende,** der; -s, -s (Abk.: TestAS): im Jahre 2007 erstmalig angebotener standardisierter Test, der dazu dient, ausländischen Studienbewerbern Aufschluss über ihre Aussichten auf einen Studienplatz an deutschen Universitäten zu geben. Ein gutes Testergebnis verbessert die Chancen einer Bewerbung erheblich. Viele Universitäten verlangen inzwischen von Bewerberinnen und Bewerbern, den Test vor ihrer Bewerbung zu absolvieren und das Testergebnis bei der Bewerbung anzugeben. Nähere Informationen erhält man über die Internetadresse TestAS (vgl. Verzeichnis von Internetadressen im Anhang).

**test dla studentów z zagranicy:** test standardyzowany, wprowadzony po raz pierwszy w 2007 r., mający na celu poinformowanie kandydata z zagranicy o jego szansach na uzyskanie miejsca

na studiach na niemieckich uniwersytetach. Dobry wynik testu w zasadniczy sposób zwiększa szanse przyjęcia na studia. Wiele uniwersytetów wymaga od kandydatów rozwiązania testu przed rozpoczęciem procedury ubiegania się o miejsce na studiach i dołączenia jego wyniku do dokumentów aplikacyjnych. Bliższe informacje można uzyskać na stronie internetowej TestAS (por. spis adresów internetowych w załączniku).

**Test AS,** der (Abk. für.): → Test für Ausländische Studierende.

**uni-assist,** der; -, o.Pl.: Verein, dem über 90 deutsche Hochschulen, die → Hochschulrektorenkonferenz (HRK) und der → Deutsche Akademische Austauschdienst (DAAD) angehören. Er verfolgt das Ziel, ausländischen Studierenden die → Bewerbung an deutschen Hochschulen zu erleichtern. Nähere Informationen erhält man über die Internetadresse uni-assist (vgl. Verzeichnis von Internetadressen im Anhang).

**uni-assist:** stowarzyszenie zrzeszające ponad 90 niemieckich uczelni, Konferencję Rektorów Niemieckich Szkół Wyższych (→ Hochschulrektorenkonferenz) oraz Niemiecką Centralę Wymiany Akademickiej (→ Deutscher Akademischer Austauschdienst) (DAAD). Celem stowarzyszenia jest ułatwienie studentom z zagranicy ubiegania się (→ Bewerbung) o miejsce na niemieckiej uczelni. Bliższe informacje można znaleźć na stronie internetowej uni-assist (por. spis adresów internetowych w załączniku).

**Verteilungsverfahren,** das; -s, - (auch: Ortsverteilungsverfahren): besondere Form der Zulassungsbeschränkung (→ Numerus clausus), bei der zwar ein → Studienplatz garantiert wird, jedoch

nicht notwendig an der gewünschten Hochschule.

**dystrybucja miejsc:** szczególna forma ograniczenia liczby przyjęć na studia (limit przyjęć (→ Numerus clausus)), która wprawdzie gwarantuje przyznanie miejsca na studiach (→ Studienplatz), ale niekoniecznie na wybranej uczelni.

**Warteliste,** die; -, -n: die von der → Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen geführte Liste derer, die sich für einen zulassungsbeschränkten Studiengang (→ Numerus clausus) beworben haben. Die Reihenfolge der Bewerber und Bewerberinnen auf der W. richtet sich nach der Dauer der → Wartezeit: auf der W. stehen.

**lista oczekujących:** lista prowadzona przez Centralne Biuro ds. Przyznawania Miejsc na niemieckich uczelniach (→ Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen), na której znajdują się nazwiska osób ubiegających się o miejsce na kierunkach studiów objętych limitem przyjęć (→ Numerus clausus). Kolejność kandydatów na l.o. zależy od czasu oczekiwania (→ Wartezeit): znajdować się na l.o.

**Wartezeit,** die; -, -en: Zeit zwischen Erwerb der → Hochschulzugangsberechtigung und beabsichtigtem Studienbeginn. Die Dauer der W. wird in Semestern gemessen und bei der Vergabe von → Studienplätzen im → Auswahlverfahren berücksichtigt.

**czas oczekiwania:** okres między uzyskaniem świadectwa uprawniającego do podjęcia studiów (→ Hochschulzugangsberechtigung) a planowanym momentem rozpoczęcia studiów. Cz.o. jest liczony w semestrach i brany pod uwagę przy przyznawaniu miejsc (→ Studienplatz) w procesie rekrutacji (→ Auswahl-

verfahren). K: W Polsce czas oczekiwania na miejsce na studiach nie stanowi dodatkowego kryterium rekrutacyjnego, w Niemczech czas oczekiwania uwzględniany jest w rekrutacji wyłącznie wtedy, gdy kandydat nie podejmie w tym czasie studiów na innym kierunku.

**Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen,** die; -, o.Pl. (Abk.: ZVS): in Dortmund gelegene Einrichtung der Bundesländer zur Vergabe der → Studienplätze in → Numerus-clausus-Fächern. Außerdem regelt sie das → Verteilungsverfahren in Studiengängen, die an bestimmten Hochschulen überbelegt sind, für die es an anderen Hochschulen aber noch Plätze gibt.

**Centralne Biuro ds. Przyznawania Miejsc na niemieckich uczelniach:** instytucja federalna z siedzibą w Dortmundzie zajmująca się przyznawaniem miejsc (→ Studienplatz) na kierunkach objętych limitem przyjęć (→ Numerus clausus). Poza tym reguluje ona także dystrybucję miejsc (→ Verteilungsverfahren) na kierunkach, które na jednych uczelniach są nadmiernie oblegane, a na innych dysponują jeszcze wolnymi miejscami.

**Zulassung,** die; -, -en: 1. i.w.S. Erlaubnis für bzw. zu etw.; 2. i.e.S. durch einen Zulassungsbescheid erteilte Erlaubnis der Universität zur Aufnahme des Studiums(1): eine Z. beantragen; jmdm. eine Z. erteilen, verweigern.

1. **zezwolenie:** w szerszym znaczeniu zgoda na coś; 2. **przyjęcie na studia:** w węższym znaczeniu zgoda na rozpoczęcie studiów (→ Studium(1)) udzielana w formie decyzji o przyjęciu na studia (→ Zulassungsbescheid): aplikować o p.n.s.; udzielić zgody na p.n.s., odmówić p.n.s.

**Zulassungsbescheid**, der; -(e)s, -e: Benachrichtigung an einen → Studienbewerber bzw. eine Studienbewerberin, dass er bzw. sie an einer Hochschule einen → Studienplatz erhalten hat. Der Z. enthält außerdem die → Immatrikulationsfrist für den gewählten Studiengang und eine Aufstellung der für die → Immatrikulation notwendigen Unterlagen. **decyzja o przyjęciu na studia**: poinformowanie kandydata (→ Studienbewerber) o otrzymaniu miejsca na studiach (→ Studienplatz). Decyzja zawiera ponadto informację o terminie immatrikulacji (→ Immatrikulationsfrist) dla wybranego kierunku studiów i zestawienie dokumentów niezbędnych do immatrikulacji (→ Immatrikulation).

## 2.3 Immatrikulation, Exmatrikulation, Rückmeldung

Immatrikulacja, eksmatrikulacja, potwierdzenie kontynuacji studiów

**Deutsch-Französischer Sozialausweis**; der Deutsch-Französische -, -n -es, -n -e: aufgrund einer Vereinbarung der beiden beteiligten Länder vom → Deutschen Studentenwerk ausgegebener Ausweis, der deutschen und französischen Studierenden im jeweils anderen Land Essen in → Mensen und Übernachtungen in → Studentenwohnheimen ermöglicht. **niemiecko-francuska legitymacja studentcka**: legitymacja wydawana przez Niemiecką Organizację ds. Socjalno-Bytowych Studentów (→ Deutsches Studentenwerk) na podstawie umowy

**Zulassungsbeschränkung**, die; -, -en: → Numerus clausus.

**Zulassungsvoraussetzung**, die; -, -en: Bedingung, die erfüllt sein muss, um in zulassungsbeschränkten Studiengängen (→ Numerus clausus) einen → Studienplatz erhalten zu können. **warunek przyjęcia na studia**: warunek, który musi być spełniony, aby otrzymać miejsce (→ Studienplatz) na kierunkach objętych limitem przyjęć (→ Numerus clausus).

**ZVS**, die; - (Abk. für): → Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen.

między Niemcami a Francją, umożliwiającą studentom obu krajów korzystanie w nich ze stołówek studenckich (→ Mensa) oraz miejsc/noclegów w domach studenckich (→ Studentenwohnheim).

**Eignungstest**, der; -(e)s, -s: Prüfung, in der festgestellt wird, ob ein → Studienbewerber bzw. eine Studienbewerberin für ein bestimmtes → Studienfach die für das Studium dieses Faches notwendigen Grundkenntnisse besitzt. **test kwalifikacyjny**: test mający na celu

sprawdzenie, czy kandydat na studia (→ Studienbewerber) posiada podstawowe wiadomości konieczne do podjęcia studiów na określonym kierunku (→ Studienfach).

**einschreiben** (schrieb (sich) ein; hat (sich) eingeschrieben): → immatrikulieren.

**Einschreib(e)frist**, die; -, -en: → Immatrikulationsfrist.

**Einschreibung**, die; -, -en: → Immatrikulation.

**Exmatrikel**, die; -, -n: die Bescheinigung über das Ausscheiden einer bzw. eines Studierenden aus einer Hochschule.

**świadcstwo odejścia**: zaświadczenie o odejściu studenta z uczelni. **K**: W Polsce świadectwo odejścia stanowi integralną część indeksu.

**Exmatrikulation**, die; -, -en: das → Exmatrikulieren.

**exmatrikulieren**, (exmatrikulierte (sich); hat (sich) exmatrikuliert): **1.** (tr.) jmdn. aus der → Matrikel einer Hochschule auf Antrag oder zwangsweise (→ Zwangsexmatrikulation) austragen; **2.** sich e. (lassen): seinen Namen aus der Matrikel einer Hochschule streichen lassen; bei ausländischen Studierenden ist das → Akademische Auslandsamt der betreffenden Hochschule für die Exmatrikulation zuständig. **eksmatrikulować**: **1.** wykreślić kogoś z listy studentów (→ Matrikel) danej uczelni na wniosek lub przymusowo (eksmatrikulacja przymusowa (→ Zwangsexmatrikulation)); **2.** **eksmatrikulować się**: (kazać) wykreślić się z listy studentów danej uczelni; w przypadku studentów zagranicznych eksmatrikulacją zajmuje

się dział współpracy z zagranicą (→ Akademisches Auslandsamt) danej uczelni. **K**: W polskim szkolnictwie wyższym nie używa się terminu „eksmatrikulacja”, określeniem ustawowym jest natomiast „skreślenie z listy studentów” i obejmuje ono zarówno odejście studenta z uczelni (po zakończeniu studiów), skreślenie studenta z listy studentów na wniosek własny, jak i obligatoryjne lub fakultatywne skreślenie studenta z listy studentów (patrz: art. 190 Prawa o szkolnictwie wyższym).

**Finanzierungserklärung**, die; -, -en: schriftliche Bestätigung, dass der bzw. die ausländische Studierende über das für das Studium notwendige Geld verfügt. Eine F. ist auch Voraussetzung für die Erteilung einer → Aufenthaltserlaubnis. Bei → Stipendiaten gilt die → Stipendienzusage als F.: die F. ausfüllen, unterschreiben.

**deklaracja finansowa**: pisemne potwierdzenie posiadania przez zagranicznego studenta środków pieniężnych wystarczających na pokrycie kosztów studiowania. D.f. jest też warunkiem otrzymania zezwolenia na pobyt (→ Aufenthaltserlaubnis). W przypadku stypendystów (→ Stipendiat) za d.f. uznaje się decyzję o przyznaniu stypendium (→ Stipendienzusage): wypełnić d.f., podpisać d.f.

**Heimatanschrift**, die; -, -en: die Adresse des Ortes, in dem man seinen ersten Wohnsitz hat.

**miejsce zamieszkania**: adres, pod którym dana osoba posiada miejsce stałego zamieszkania.

**Hochschulwechsel**, der; -s, - (Pl. selten): → Exmatrikulieren an der bisher besuchten Hochschule und → Immatri-

kulieren an einer anderen Hochschule. **zmiana uczelni:** eksmatrykulacja (→ Exmatrykulieren) na dotychczasowej uczelni i immatrykulacja (→ Immatrikulieren) na innej uczelni.

**Immatrikulation**, die; -, -en (auch: Einschreibung): das → Immatrikulieren.

**Immatrikulationsbescheinigung**, die; -, -en (auch: Studienbescheinigung): (meistens maschinell erstellter) Nachweis der Hochschule, dass ein Studierender bzw. eine Studierende für ein bestimmtes Semester mit einer bestimmten → Matrikelnummer an der Hochschule eingeschrieben ist. Die I. erhält man bei der → Immatrikulation und bei jeder → Rückmeldung. **zaświadczenie o immatrykulacji:** (najczęściej sporządzane maszynowo) zaświadczenie wydawane przez uczelnię, potwierdzające immatrykulację studenta na danej uczelni na określony semestr pod określonym numerem albumu (→ Matrikelnummer). Z.o.i. otrzymuje się podczas immatrykulacji (→ Immatrikulation) oraz każdorazowo przy potwierdzaniu kontynuacji studiów (→ Rückmeldung).

**Immatrikulationsfrist**, die; -, -en (auch: Einschreib(e)frist): die Zeit, innerhalb derer die Studierenden sich vor Beginn ihres Studiums an der Hochschule → immatrikulieren müssen: die I. einhalten.

**termin immatrykulacji:** czas, w którym studenci muszą dokonać immatrykulacji (→ immatrikulieren) na uczelni przed rozpoczęciem studiów: dotrzymać t.i.

**immatrikulieren**, (immatrikulierte (sich); hat (sich) immatrikuliert) (auch: einschreiben): 1. (tr.) jmdn. in die →

Matrikel einer Hochschule aufnehmen: die Universität immatrikulierte 500 neue Studierende; 2. sich i. (lassen): seinen Namen in die Matrikel einer Hochschule eintragen lassen: sie hat sich an der Universität Siegen immatrikuliert.

1. **immatrykulować:** wpisać kogoś na listę studentów (→ Matrikel) danej uczelni: uniwersytet immatrykulował 500 nowych studentów; 2. **immatrykulować się:** wpisać się na listę studentów danej uczelni: i. się na uniwersytecie w Siegen. **K:** W Polsce formalnego wpisania na listę studentów dokonuje każdorazowo pracownik dziekanatu na podstawie wyników postępowania kwalifikacyjnego oraz złożonego przez studenta oświadczenia o chęci studiowania na danym kierunku. W Niemczech kandydat po spełnieniu odpowiednich kryteriów musi osobiście dokonać immatrykulacji w wyznaczonym terminie. Ponadto, w odróżnieniu od Polski, immatrykulację należy obowiązkowo odnawiać, potwierdzając (przeważnie elektronicznie) chęć kontynuacji studiów przed rozpoczęciem każdego kolejnego semestru (→ Rückmeldung).

**internationaler Studierendenausweis;** der internationale -, -n -es, -n -e (auch: International Student Identity Card): → Studierendenausweis, der auch im Ausland gilt, dort Preisermäßigungen ermöglicht und i.d.R. beim → Allgemeinen Studierendenausschuss gegen Vorlage des Studierendenausweises und eines Lichtbildes erhältlich ist. S. auch: → Deutsch-Französischer Sozialausweis. **międzynarodowa legitymacja studencka:** legitymacja studencka (→ Studierendenausweis) ważna również za granicą i uprawniająca także do niższej. M.I.s. można wyrobić w zarządzie samorządu studenckiego (→ Allgemeiner Studieren-

denausschuss) za okazaniem legitymacji studenckiej oraz po złożeniu fotografii. Zob. również: *niemiecko-francuska legitymacja studencka* (→ Deutsch-Französischer Sozialausweis).

**International Student Identity Card**, die: → internationaler Studierendenausweis.

**Matrikel**, die; -, -n: Verzeichnis der an der Hochschule → immatrikulierten Studierenden. **album/lista studentów:** wykaz studentów immatrykulowanych (→ immatrikulieren) na danej uczelni.

**Matrikelnummer**, die; -, -n: die Nummer, unter der ein Studierender bzw. eine Studierende in die → Matrikel der Hochschule aufgenommen wird. Sie erfüllt die Funktion einer Kennziffer. Die M. braucht man u.a. bei Anmeldungen zu bestimmten → Lehrveranstaltungen. **numer albumu:** numer, pod którym dana osoba zostaje wpisana na listę studentów (→ Matrikel) uczelni wyższej. N.a. pełni funkcję numeru identyfikacyjnego i jest niezbędny m.in. przy rejestracji na określone zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung).

**Rückmeldefrist**, die; -, -en: ein festgelegter Zeitraum, innerhalb dessen sich Studierende für das nächstfolgende Semester wieder anmelden müssen. Überschreitet man die R., kann das eine → Exmatrykulation zur Folge haben; wer sich später zurückmeldet, muss eine Strafgebühr bezahlen: die R. einhalten, versäumen.

**## termin potwierdzenia kontynuacji studiów:** ustalony okres, w którym studenci muszą zapisać się na kolejny semestr. Przekroczenie tego terminu może spowodować eksmatrykulację

(→ Exmatrykulation) i jest sankcjonowana karą pieniężną: dotrzymać t.p.k.s., przeoczyć t.p.k.s.

**Rückmeldung**, die; -, -en: innerhalb der → Rückmeldefrist erforderliche Mitteilung darüber, dass der bzw. die Studierende im folgenden Semester das Studium an der Hochschule fortsetzen möchte.

**## potwierdzenie kontynuacji studiów:** deklaracja studenta potwierdzająca chęć kontynuowania studiów w następnym semestrze na danej uczelni, składana w terminie ku temu przewidzianym (→ Rückmeldefrist). **K:** W Polsce student po spełnieniu odpowiednich kryteriów automatycznie wpisywany jest na następny semestr studiów aż do ich ukończenia, w Niemczech potwierdzenie kontynuacji studiów jest obowiązkowe, a student dokonuje go indywidualnie, zwykle przez terminal samoobsługowy. Dokonanie potwierdzenia kontynuacji studiów jest każdorazowo możliwe dopiero po uiszczeniu opłaty semestralnej (→ Semesterbeitrag).

**Semesteranschrift**, die; -, -en: die während des Semesters gültige Adresse der bzw. des Studierenden. Sie kann mit der → Heimatanschrift übereinstimmen. **adres do korespondencji:** adres studenta, aktualny w trakcie danego semestru studiów. A.d.k. może być zgodny z miejscem zamieszkania (→ Heimatanschrift).

**Semesterbeitrag**, der; -(e)s, -träge: bei der → Immatrikulation und jeder → Rückmeldung zu entrichtender Betrag, der sich aus dem → Studien-schaftsbeitrag, dem → Sozialbeitrag und dem Mobilitätsbeitrag (→ Semesterticket) zusammensetzt: den S. überweisen.

**opłata semestralna:** opłata wnoszona przy immatrykulacji (→ Immatrikulation)

i każdorazowo przy potwierdzaniu kontynuacji studiów (→ Rückmeldung), składająca się ze składki na samorząd studencki (→ Studierendenschaftsbeitrag), opłaty socjalnej (→ Sozialbeitrag) oraz opłaty za bilet semestralny (→ Semesterticket): wnieść o.s.

**Semesterticket**, das; -s, -s: Fahrausweis, den Studierende durch Zahlung des → Semesterbeitrags erwerben und mit dem sie die öffentlichen Verkehrsmittel in einem begrenzten Gebiet benutzen können.

**bilet semestralny**: bilet, który studenci otrzymują na podstawie wniesionej opłaty semestralnej (→ Semesterbeitrag) i dzięki któremu mogą korzystać z publicznej komunikacji miejskiej na określonym obszarze.

**Sozialbeitrag**, der; -(e)s, -träge: Teil des → Semesterbeitrags.

**opłata socjalna**: część opłaty semestralnej (→ Semesterbeitrag).

**Studentenausweis**, der; -es, -e: → Studienrendenausweis.

**Studentenschaftsbeitrag**, der; -(e)s, -beiträge: → Studierendenschaftsbeitrag.

**Studienausweis**, der; -es, -e: → Studienrendenausweis.

**Studienbeitrag**, der; - (e)s, -beiträge: → Studiengebühren.

**Studienbeitragsdarlehen**, das; -s, -: → Darlehen, das i.d.R. gleichzeitig mit der → Immatrikulation bei staatlichen → Banken beantragt werden kann und das ausschließlich der Begleichung der → Studienbeiträge dient.

**## pożyczka na opłaty za studia**:

pożyczka (→ Darlehen), o której przyznanie można ubiegać się po dokonaniu immatrikulacji w banku (→ Bank) państwowym. Pożyczka przeznaczona jest wyłącznie na pokrycie opłat za studia (→ Studienbeitrag).

**Studienbescheinigung**, die; -, -en: → Immatrikulationsbescheinigung.

**Studiengebühren**, die; nur Pl. (auch: Studienbeitrag): Zahlungen, die (zur Verbesserung der Lehre und der Studienbedingungen) jedes Semester von den Studierenden an die Hochschule zu leisten sind, wobei nicht in allen Bundesländern S. erhoben werden und an den Hochschulen, an denen S. zu zahlen sind, unterschiedliche Ausnahmeregelungen bestehen: ermäßigte S. bezahlen.

**opłaty za studia**: płatności, których należy dokonywać co semestr na rzecz uczelni (w celu poprawy warunków nauczania i studiowania). O.z.s. nie są pobierane we wszystkich krajach związkowych, a na uczelniach wymagających wniesienia o.z.s. dopuszczalne są różne odstępstwa od tej reguły: uiścić o.z.s. ze zniżką.

**Studienrendenausweis**, der; -es, -e (auch: Studienausweis): Ausweis (auch in Form einer → Uni-Card), den die Studierenden nach der → Immatrikulation erhalten. Er ist für ein Semester gültig und wird jeweils bei der → Rückmeldung um ein Semester verlängert. Gegen Vorlage des S. gewähren viele Veranstalter von Ausstellungen, Reisen, Konzerten usw. → Ermäßigungen: den S. erhalten, vorzeigen.

**legitymacja studencka**: legitymacja (również w formie karty uniwersyteckiej (→ Uni-Card)), którą studenci otrzymują

po immatrikulacji (→ Immatrikulation). L.s. jest ważna jeden semestr i przedłużana każdorazowo przy potwierdzaniu kontynuacji studiów (→ Rückmeldung). Za okazaniem l.s. wielu organizatorów wystaw, wycieczek, koncertów itd. udziela zniżek (→ Ermäßigung): otrzymać, okazać l.s.

**Studierendenschaftsbeitrag**, der; -(e)s, -träge: Teil des → Semesterbeitrags, der der Finanzierung der Organe der → Studierendenschaft dient und zusammen mit dem → Sozialbeitrag und dem Mobilitätsbeitrag (→ Semesterticket) bei der → Immatrikulation oder → Rückmeldung fällig ist.

**składka na samorząd studencki**: część opłaty semestralnej (→ Semesterbeitrag) służąca finansowaniu pracy organów samorządu studenckiego (→ Studierendenschaft). S.n.s.s. należy wnieść wraz z opłatą socjalną (→ Sozialbeitrag) oraz opłatą za bilet semestralny (→ Semesterticket) podczas immatrikulacji (→ Immatrikulation) lub przy potwierdzaniu kontynuacji studiów (→ Rückmeldung).

**Uni-Card**, die; -, -s: durch eine → persönliche Identifikationsnummer (PIN) geschützter → Studienrendenausweis in Form einer Chipkarte. Mit der U. kann man nicht nur (über ein Selbstbedienungsterminal) Verwaltungsvorgänge (wie z.B. Adressenänderung, → Rückmeldung, Ausdruck von → Immatrikulationsbescheinigungen) erledigen,

sondern auch Bücher in der → Universitätsbibliothek ausleihen, mit Bus und Bahn fahren und nach einer entsprechenden Aufladung mit Geld auch Semestergebühren zahlen, bargeldlos auf Kopiergeräten der Universität kopieren und in der Mensa essen.

**karta uniwersytecka**: legitymacja studencka (→ Studienrendenausweis) w formie karty chipowej, chroniona numerem PIN (→ persönliche Identifikationsnummer). Za pomocą k.u. można (przez terminal samoobsługowy) nie tylko załatwić sprawy administracyjne (jak np. zmiana adresu, potwierdzenie kontynuacji studiów (→ Rückmeldung), wydruk zaświadczeń o immatrikulacji (→ Immatrikulationsbescheinigung)), lecz także wypożyczać książki z biblioteki uniwersyteckiej (→ Universitätsbibliothek), korzystać z komunikacji autobusowej i kolejowej. Po doładowaniu karty odpowiednią kwotą, można za jej pomocą dokonywać także opłat semestralnych oraz bezgotówkowo korzystać z kopiarki uniwersyteckiej i stołówki studenckiej.

**Zwangsexmatrikulation**, die; -, -en: Streichung aus dem Verzeichnis der Studierenden einer Hochschule (z.B. wegen nicht erfolgter → Rückmeldung).

**eksmatrikulacja przymusowa**: skreślenie z listy studentów danej uczelni (np. z powodu niepotwierdzenia przez studenta kontynuacji studiów (→ Rückmeldung)).

## 2.4 Sprachkurse und Sprachtests

### Kursy i testy językowe

**DaF** (Abk. für): → *Deutsch als Fremdsprache*.

**Deutsch als Fremdsprache**, (Abk. DaF): *durch Kurse z.B. an Schulen, Hochschulen und den → Goethe-Instituten angestrebte gesteuerte Vermittlung des Deutschen an Sprecher und Sprecherinnen anderer Sprachen.*

**nauczanie języka niemieckiego jako obcego**: *sterowany proces nauczania języka niemieckiego użytkowników innych języków, realizowany w formie kursów np. w szkołach, na uczelniach oraz w Instytucie Goethego (→ Goethe-Institut).*

**Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischer Studienbewerber**, die; -n -, o.Pl. (Abk.: DSH): *Sprachprüfung, die erfolgreich absolviert sein muss, um an deutschen Hochschulen zum Studium zugelassen zu werden. Die Prüfung wird i.d.R. von den Universitäten durchgeführt und besteht aus einem schriftlichen und einem mündlichen Teil. Voraussetzung zur Teilnahme an der Prüfung ist der Nachweis, dass die Mittelstufe II (Niveau → Goethe-Institut) erfolgreich absolviert worden ist. Nähere Auskünfte erteilen die → Akademischen Auslandsämter oder vergleichbare Einrichtungen der Hochschulen.*

**egzamin z języka niemieckiego dla obco-krajowców ubiegających się o przyjęcie na studia w Niemczech**: *egzamin językowy, który należy pomyślnie zdać,*

*aby zostać dopuszczonym do podjęcia studiów na niemieckich uczelniach. Egzamin ten, składający się z części pisemnej i ustnej, przeprowadzają z reguły uniwersytety. Warunkiem podejścia do egzaminu jest udokumentowanie pomyślnego ukończenia nauki na poziomie średniozaawansowanym „Mittelstufe II” (wg klasyfikacji Instytutu Goethego (→ Goethe-Institut)). Bliższych informacji udzielają działy współpracy z zagranicą (→ Akademisches Auslandsamt) oraz podobne jednostki uczelniane.*

**DSH**, die; - (Abk. für): → *Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischer Studienbewerber.*

**German Studies**, die; nur Pl.: *Lehrangebote vieler Hochschulen zu landes- bzw. kulturkundlichen Themen, wie z.B. zur Geschichte, Gesellschaft, Wirtschaft, Politik, Kunst, Musik Deutschlands in Vergangenheit und Gegenwart.*  
**niemcoznawstwo**: *oferta dydaktyczna wielu uczelni z zakresu krajo- i kulturoznawstwa Niemiec, obejmująca np. historię, wiedzę o społeczeństwie, gospodarce, politykę, sztukę, muzykę niemiecką w ujęciu historycznym i współczesnym.*

**GI**, das; - (Abk. für): → *Goethe-Institut.*

**Goethe-Institut**, das; -(e)s, -e (Abk. GI): *weltweit tätiges Kultur-Institut der Bundesrepublik Deutschland zur Förderung der Kenntnis der deutschen Sprache im*

*Ausland und zur Pflege der internationalen kulturellen Zusammenarbeit.*

**Instytut Goethego**: *działający na całym świecie instytut kultury Republiki Federalnej Niemiec zajmujący się upowszechnianiem znajomości języka niemieckiego za granicą oraz rozwijaniem międzynarodowej współpracy kulturalnej.*

**Spracheinstufungstest**, der; -s, -s: *Einstufungsprüfung in sprachlichen Studiengängen. Das Ergebnis dient dazu, → Studienanfänger und Studienanfängerinnen ihren Sprachkenntnissen entsprechend auf → Lehrveranstaltungen mit unterschiedlichem Anforderungsniveau zu verteilen.*

**językowy test kwalifikacyjny**: *egzamin kwalifikacyjny określający poziom zaawansowania językowego, przeprowadzany na językowych kierunkach studiów. Wynik egzaminu służy przydzieleniu osób rozpoczynających studia (→ Studienanfänger) do zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) o poziomie trudności odpowiadającym ich znajomości języka.*

**Sprachenzentrum**, das; -s, -zentren: *Einrichtung der Hochschule, die (in unterschiedlicher personeller und technischer Ausstattung) eine Vielzahl von Fremdsprachen (darunter auch → Deutsch als Fremdsprache) anbietet.*  
**centrum języków obcych**: *jednostka uczelniana, która (dysponując różnicowanymi zasobami kadrowymi oraz różnicowanym wyposażeniem technicznym) oferuje nauczanie wielu języków obcych (w tym także języka niemieckiego jako obcego (→ Deutsch als Fremdsprache)).*  
**K**: *W Polsce podobne zadania spełnia studium nauczania języków obcych oferujące lektoraty dla studentów*

*wszystkich kierunków studiów oraz kursy językowe dla pracowników uczelni.*

**Sprachlabor**, das; -s, -s (auch: -e): *Arbeitsstätte, in der man mit Hilfe von technischen Mitteln (Computer, Tonband, CD usw.) eine Fremdsprache lernen bzw. seine Fremdsprachenkenntnisse verbessern kann.*

**laboratorium językowe**: *pracownia, w której można uczyć się języka obcego lub poszerzać jego znajomość przy pomocy urządzeń technicznych (komputera, magnetofonu, odtwarzacza CD itd.).*

**Tandem-Lernen**, das; -s, o.Pl.: *eine Methode des Fremdspracherwerbs, durch die zwei Personen mit unterschiedlichen Muttersprachen sich beim Erwerb der jeweils anderen Sprache unterstützen.*

**nauka w tandemie**: *metoda uczenia się języków obcych, w ramach której dwie osoby będące rodzimymi użytkownikami dwóch różnych języków pomagają sobie wzajemnie w uczeniu się języka ojczystego drugiej strony.*

**Test**, der; -(e)s, -s: *methodisch abgesicherter Versuch (z.B. auch in Form einer Prüfung), die Eignung, Eigenschaften, Leistung einer Person oder Sache festzustellen.*

**test**: *metodycznie opracowana próba (np. także w formie egzaminu) stwierdzenia kwalifikacji, cech, osiągnięć danej osoby lub sprawności danej rzeczy.*

**Test of English as a Foreign Language** (Abk.: TOEFL): *obligatorischer → Test, der vor dem Studienbeginn an einer englischsprachigen Hochschule zum Nachweis einer ausreichenden Beherrschung*

der englischen Sprache zu absolvieren ist. **egzamin TOEFL:** obowiązkowy test (→ Test), który należy zdać przed rozpoczęciem studiów w szkole wyższej z wykładowym angielskim w celu po-

twierdzenia opanowania tego języka w stopniu wystarczającym.

**TOEFL, der; - (Abk. für):** → Test of English as a Foreign Language.

## 2.5 Stipendium

### Stipendium

**Alexander von Humboldt-Stiftung,** die; -, o.Pl.: gemeinnützige → Stiftung zur Förderung der internationalen Forschungs-kooperation. Sie ermöglicht hochqualifizierten ausländischen Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftlern längerfristige Forschungsaufenthalte in Deutschland und fördert internationale wissenschaftliche Netzwerke.

**Fundacja Aleksandra von Humboldta:** fundacja (→ Stiftung) użyteczności publicznej, której celem jest wspieranie międzynarodowej współpracy naukowej. Umożliwia ona wysoko wykwalifikowanym naukowcom z zagranicy długoterminowe pobyty badawcze w Niemczech oraz wspiera międzynarodowe sieci naukowe.

**DAAD,** der; - (Abk. für): → Deutscher Akademischer Austauschdienst.

**Deutscher Akademischer Austauschdienst;** der Deutsche Akademische -, -n -n -(e)s, o.Pl. (Abk.: DAAD): eine in Bonn ansässige Selbstverwaltungsorganisation der deutschen Hochschulen mit der Aufgabe, die wissenschaftlichen Beziehungen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und dem

Ausland zu fördern. Diese Aufgabe erfüllt der DAAD vor allem durch den internationalen Austausch von Studierenden und Lehrenden. Der DAAD verfügt neben 50 Informationszentren über 14 Außenstellen in zahlreichen Ländern, derzeit in Hanoi, Jakarta, Kairo, London, Mexico City, Moskau, Nairobi, New Delhi, New York, Paris, Peking, Rio de Janeiro, Tokio und Warschau.

**Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej:** samorządna organizacja niemieckich uczelni z siedzibą w Bonn, której zadaniem jest wspieranie kontaktów naukowych pomiędzy Republiką Federalną Niemiec i zagranicą. Zadanie to realizowane jest przede wszystkim w formie międzynarodowej wymiany studentów i wykładowców. Oprócz 50 centrów informacyjnych organizacja dysponuje 14 filiami w wielu krajach, obecnie w Hanoi, Dżakarcie, Kairze, Londynie, Meksyku, Moskwie, Nairobi, Nowym Delhi, Nowym Jorku, Paryżu, Pekinie, Rio de Janeiro, Tokio i Warszawie.

**Förderungsdauer,** die; -, o.Pl.: Zeitraum, für den ein → Stipendium gewährt wird.

**okres stypendialny:** okres, na jaki przyznawane jest stypendium (→ Stipendium).

**Förderungshöchstdauer,** die; -, o.Pl.: Zeitraum, für den ein → Stipendium allerhöchstens gewährt wird.

**maksymalny okres stypendialny:** maksymalny okres, na jaki przyznawane jest stypendium (→ Stipendium).

**Friedrich-Ebert-Stiftung,** die; -, o.Pl.: (der SPD nahe stehende) → Stiftung, die nach dem Tode Friedrich Eberts (deutscher sozialdemokratischer Politiker, 1871-1925) von seinen politischen Freunden gegründet wurde. Sie hat ein eigenes Studienförderungs- und Promotionsförderungsprogramm entwickelt. Ihr Ziel ist die Förderung von wissenschaftlich qualifizierten und gesellschaftspolitisch verantwortungsbewussten deutschen oder ausländischen Studierenden, u.a. durch die Vergabe von → Stipendien.

**Fundacja im. Friedricha Eberta:** fundacja (→ Stiftung) (związana z Socjaldemokratyczną Partią Niemiec (SPD)) założona po śmierci Friedricha Eberta (niemiecki polityk, socjaldemokrata, 1871-1925) przez jego zwolenników politycznych. Fundacja stworzyła własny program wspierania studentów oraz doktorantów. Jej celem jest wspieranie – m.in. przez przyznawanie stypendiów (→ Stipendium) – niemieckich lub zagranicznych studentów wykazujących się osiągnięciami naukowymi oraz wysoką świadomością społeczno-polityczną.

**Friedrich-Naumann-Stiftung,** die; -, o.Pl.: (der FDP nahe stehende) → Stiftung, die 1958 von einer Gruppe privater Stifter gegründet wurde. Sie stellt sich drei Aufgaben: Grundsatzarbeit, Politische Bildung und Politikberatung.

Ihr Ziel ist, deutsche und ausländische → Akademiker bzw. Akademikerinnen und Studierende zu fördern, die überdurchschnittlich qualifiziert sind und ein liberales politisches und gesellschaftliches Engagement nachweisen können. Die F. ist nach Friedrich Naumann, einem deutschen evangelischen Theologen und Politiker (1860-1919), benannt.

**Fundacja im. Friedricha Naumanna:** fundacja (→ Stiftung) (związana z Wolną Partią Demokratyczną (FDP)) założona w 1958 r. przez grupę prywatnych fundatorów. Fundacja stawia sobie trzy zadania: pracę koncepcyjną, kształcenie oraz doradztwo polityczne. Jej celem jest wspieranie niemieckich i zagranicznych absolwentów szkół wyższych (→ Akademiker) oraz studentów wyróżniających się bardzo dobrymi wynikami w nauce, którzy mogą wykazać się liberalno-politycznym nastawieniem oraz społecznym zaangażowaniem. F. nosi imię Friedricha Naumanna, niemieckiego teologa i polityka ewangelickiego (1860-1919).

**Hans-Böckler-Stiftung,** die; -, o.Pl.: → Stiftung, die 1954 als Studien- und Mitbestimmungsförderungswerk des Deutschen Gewerkschaftsbundes (DGB) gegründet und nach dem Gewerkschaftsfunktionär Hans Böckler (1875-1951) benannt wurde, der Mitbegründer des Gewerkschaftsbundes nach 1945 war. Ihr Ziel ist es, engagierte, leistungswillige und leistungsfähige Studierende aus dem Arbeitnehmerbereich materiell und ideell zu fördern, um zur Überwindung sozial bedingter Bildungsbarrieren und zu Chancengleichheit beizutragen. Für die Vergabe von → Stipendien ist gewerkschaftliches und gesellschaftspolitisches Engagement erwünscht.

**Fundacja im. Hansa Böcklera:** fundacja (→ Stiftung) założona w 1954 r. jako organ Niemieckiego Zrzeszenia Związków Zawodowych (DGB) wspierający studentów oraz promujący partycypację pracowniczą. Fundacja nosi imię działacza związkowego Hansa Böcklera (1875-1951), współzałożyciela Zrzeszenia po 1945 r. Jej celem jest materialne i ideowe wspieranie zaangażowanych, ambitnych i dobrze rokujących studentów ze środowisk pracowniczych, co ma przyczynić się do wyrównania szans i zniesienia uwarunkowanych społecznie barier w dostępie do edukacji. Aby otrzymać stypendium (→ Stipendium), należy wykazać się działalnością społeczno-polityczną oraz zaangażowaniem w ruch związkowy.

**Heinrich-Böll-Stiftung,** die; -, o.Pl.: (den Grünen nahe stehende) → Stiftung, die 1997 gegründet wurde und nach dem Nobelpreisträger für Literatur Heinrich Böll (1917-1985) benannt ist. Sie vergibt u.a. → Stipendien an qualifizierte deutsche und ausländische gesellschaftspolitisch engagierte Studierende und → Graduierte.

**Fundacja im. Heinricha Bölla:** fundacja (→ Stiftung) (związana z Partią Zielonych (Die Grünen)) założona w 1997 r. i nazwana imieniem Heinricha Bölla (1917-1985), laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury. Fundacja przyznaje m.in. stypendia (→ Stipendium) studentom oraz absolwentom szkół wyższych (→ Graduierte) z Niemiec i zagranicy wykazującym się dobrymi wynikami w nauce wzgl. odpowiednimi kwalifikacjami i zaangażowaniem społeczno-politycznym.

**Konrad-Adenauer-Stiftung,** die; -, o.Pl.: (der CDU nahe stehende) → Stiftung, die

1964 als Bildungseinrichtung gegründet wurde und nach dem ersten Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland, Konrad Adenauer (1876-1967), benannt ist. Sie vergibt u.a. → Stipendien an überdurchschnittlich qualifizierte Studierende und → Graduierte zur Vorbereitung auf Aufgaben im öffentlichen Leben, in Wissenschaft, Wirtschaft und internationalen Organisationen.

**Fundacja Konrada Adenauera:** fundacja (→ Stiftung) (związana z Unią Chrześcijańsko-Demokratyczną (CDU)) założona jako placówka oświatowa w 1964 r. i nazwana imieniem Konrada Adenauera (1876-1967), pierwszego kanclerza Republiki Federalnej Niemiec. Fundacja przyznaje m.in. stypendia (→ Stipendium) studentom i absolwentom szkół wyższych (→ Graduierte) wyróżniającym się bardzo dobrymi wynikami w nauce. Stypendia te mają na celu przygotowanie tych osób do pełnienia zadań w życiu publicznym, naukowym, gospodarczym oraz w organizacjach międzynarodowych.

**Rosa-Luxemburg-Stiftung,** die; -, o.Pl.: (der Linkspartei nahe stehende) Stiftung, die 1992 gegründet wurde und nach der sozialistischen Politikerin Rosa Luxemburg (1871-1919) benannt ist. Sie vergibt u.a. Studien- und Promotionsstipendien an gesellschaftspolitisch, sozial und ökologisch engagierte Studierende.

**Fundacja im. Róży Luxemburg:** fundacja (związana z Partią Lewicy (Die Linkspartei)) założona w 1992 r. i nazwana imieniem Róży Luxemburg (1871-1919), działaczki socjalistycznej. Fundacja przyznaje m.in. stypendia studenckie i doktoranckie studentom wykazującym zaangażowanie społeczno-polityczne, socjalne i ekologiczne.

**Stipendiat,** der; -en, -en: jmd, der ein → Stipendium erhält.

**stypendysta:** osoba otrzymująca stypendium (→ Stipendium).

**Stipendiatin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Stipendiat.

**stypendystka:** forma ż. od stypendysta (→ Stipendiat).

**Stipendienzusage,** die; -, -n: Bescheinigung, dass einem bzw. einer Studierenden für eine bestimmte Dauer ein → Stipendium zum Studium an einer bestimmten Hochschule zugesprochen worden ist.

**decyzja o przyznaniu stypendium:** dokument poświadczający przyznanie studentowi na określony czas stypendium (→ Stipendium) w celu umożliwienia studiów na danej uczelni.

**Stipendium,** das; -s, -ien: finanzielle Unterstützung, die Studierenden, insb. → Examenkandidaten und -kandidatinnen sowie → Doktoranden und Doktorandinnen aufgrund hervorragender Leistungen auf Antrag vom Staat, der Universität und von → Stiftungen gewährt wird. Über Stipendienmöglichkeiten informiert u.a. das → Akademische Auslandsamt: ein S. beantragen, bekommen, erhalten.

**stypendium:** wsparcie finansowe przyznawane studentom, w szczególności kandydatom do egzaminu (→ Examenkandidat) oraz doktorantom (→ Doktorand) na podstawie bardzo dobrych wyników w nauce. S. przyznawane jest na wniosek zainteresowanego przez państwo, uniwersytet lub fundację (→ Stiftung). O możliwościach otrzymania s. informuje m.in. dział współpracy z zagranicą (→ Akademisches Auslandsamt): złożyć wniosek o s., otrzymać s. K:

W Polsce mianem stypendium określa się również bezwrotne świadczenia socjalne, przysługujące studentom w trudnej sytuacji materialnej (s. socjalne, por. → Bafög). Uczelnia może także ustanowić stypendium naukowe za dobre wyniki w nauce dla najlepszych studentów i doktorantów.

**Studienstiftung des deutschen Volkes,** die; -, o.Pl.: mit öffentlichen und privaten Mitteln ausgestattete → Stiftung, die unabhängig von der sozialen Situation der Eltern das Studium von Studierenden, deren Leistungen weit über dem Durchschnitt liegen, finanziell fördert.

**Niemiecka Fundacja na Rzecz Nauki:** fundacja (→ Stiftung) dysponująca środkami publicznymi oraz prywatnymi, która wspiera finansowo studentów wykazujących się bardzo dobrymi wynikami w nauce, bez względu na sytuację socjalną ich rodziców.

**Vertrauensdozent,** der; -en, -en: Lehrender, der als Vertreter einer → Stiftung fungiert und als Ansprechpartner für Studierende zur Verfügung steht, die ein → Stipendium beantragen möchten oder bereits ein Stipendium erhalten haben. Die Namen der Ven können bei der → Zentralen Studienberatung erfragt werden.

**doradca ds. stypendiów:** wykładowca będący przedstawicielem fundacji (→ Stiftung) oraz osobą odpowiedzialną za przekazywanie informacji o stypendiach i pozostającą do dyspozycji studentów, którzy chcieliby ubiegać się o stypendium (→ Stipendium) lub już je otrzymali. Nazwiska doradców można znaleźć w centralnym biurze doradztwa ws. studiów (→ Zentrale Studienberatung).

**Vertrauensdozentin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Vertrauensdozent.



# 3

## Interessenvertretungen der Studierenden

### Reprezentacja interesów studenckich

#### 3.1 Studierendenschaft

##### Samorząd studencki

**Allgemeiner Studentenausschuss;** der Allgemeine -, -n -es, -n -ausschüsse: → Allgemeiner Studierendenausschuss.

**Allgemeiner Studierendenausschuss; der Allgemeine** -, -n -es, -n -ausschüsse (Abk.: AStA): vom → Studierendensparlament gewähltes, von einem bzw. einer Vorsitzenden geleitetes ausführendes Organ (→ Hochschulorgan) der → Studierendenschaft. Der A. S. führt die Beschlüsse des Studierendensparlaments aus, erledigt die laufenden Geschäfte der Studierendenschaft, koordiniert und leitet die Arbeit der studentischen Vertreter bzw. Vertreterinnen in den verschiedenen → Hochschulgremien und vertritt die Studierendenschaft nach außen. Zu seinen Aufgaben gehört insbesondere die Wahrung der wirtschaftlichen, sozialen und hochschulpolitischen Belange der Studierenden, die Förderung ihrer demokratischen und sozialen Verantwortung und kulturellen Interessen sowie die Pflege internationaler Studierendbeziehungen.

Für die verschiedenen Arbeitsbereiche des A.n S.es gibt es → Referate(2), z.B. das Ausländer-, Finanz-, Kultur-, Presse-, Sozialreferat.

**zarząd samorządu studenckiego:** organ wykonawczy (organ uczelni wyższej (→ Hochschulorgan)) samorządu studenckiego (→ Studierendenschaft) wybierany przez parlament studencki (→ Studierendensparlament) i kierowany przez przewodniczącego. Z.s.s. realizuje uchwały parlamentu studenckiego, zajmuje się bieżącymi sprawami samorządu studenckiego, koordynuje i kieruje pracą przedstawicieli studentów w gremiach uczelnianych (→ Hochschulgremium) i reprezentuje samorząd studencki na zewnątrz. Do zadań z.s.s. należy w szczególności ochrona interesów studentów w kwestiach społeczno-bytowych i polityki uczelnianej, wspieranie ich odpowiedzialności demokratycznej i społecznej jak i zainteresowanie kulturalnych oraz utrzymywanie międzynarodowych kontaktów studenckich. Za poszczególne obszary pracy z.s.s.

odpowiedzialne są referaty (→ Referat (2)), np. referat do spraw cudzoziemców, referat do spraw finansowych, kulturalnych, prasowych, socjalnych.

**Ältestenrat,** der; -(e)s, -räte: vom → Studierendensparlament gewähltes Organ (→ Hochschulorgan) der → Studierendenschaft, das als deren Schlichtungs- und Kontrollgremium fungiert. Der Ä. überprüft die Durchführung der Wahlen zum Studierendensparlament und die ordnungsgemäße Durchführung seiner Sitzungen. Er kann von jedem und jeder Studierenden der betreffenden Universität angerufen werden.

**komisja rewizyjna samorządu studenckiego:** organ (organ uczelni wyższej (→ Hochschulorgan)) samorządu studenckiego (→ Studierendenschaft) wybierany przez parlament studencki (→ Studierendensparlament) i pełniący rolę gremium rozjemczego i nadzorczego. K.r.s.s. sprawuje kontrolę nad wyborami do parlamentu studenckiego i prawidłowym przebiegiem jego posiedzeń. Każdy student danego uniwersytetu może odwołać się do k.r.s.s.

**AStA,** der; -(s), -s (auch: Asten) (Abk. für): → Allgemeiner Studierendenausschuss.

**Studentensparlament,** das; -(e)s, -e: → Studierendensparlament.

**Studentenschaft,** die; -, -en: → Studierendenschaft.

**Studentenvertretung,** die; -, -en: → Studierendensvertretung.

**Studierendenausschuss,** der; -es, -ausschüsse: → Allgemeiner Studierendenausschuss.

**Studierendensparlament,** das; -(e)s, -e (Abk.: StuPa): oberstes beschlussfassendes, von einem bzw. einer Vorsitzenden geleitetes Organ (→ Hochschulorgan) der → Studierendenschaft. Es wird von der Studierendenschaft gewählt. Zu seinen Aufgaben, die im Einzelnen durch die Satzung der Studierendenschaft bestimmt werden, zählen die Wahl und Kontrolle des → Allgemeinen Studierendenausschusses sowie die Erstellung und der Beschluss eines Haushaltsplanes.

**parlament studencki:** najwyższy organ uchwałodawczy (organ uczelni wyższej (→ Hochschulorgan)) samorządu studenckiego (→ Studierendenschaft), kierowany przez przewodniczącego, a wybierany przez samorząd studencki. Do jego zadań określonych szczegółowo w statucie samorządu studenckiego należy wybór i kontrola zarządu samorządu studenckiego (→ Allgemeiner Studierendenausschuss) oraz sporządzanie i uchwalenie planu budżetowego.

**Studierendenschaft,** die; -, -en: Gesamtheit der Studierenden einer Hochschule, die neben der Gruppe der Professoren und Professorinnen, der Gruppe der → wissenschaftlichen Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen und der Gruppe der → Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen in Technik und Verwaltung eine eigene Gruppe mit einer eigenen Vertretung bildet. Organe (→ Hochschulorgane) der Studierendenschaft sind das → Studierendensparlament, der → Allgemeine Studierendenausschuss, der → Ältestenrat, die → Studierendenschaftsvollversammlung und die → Fachschaftskonferenz. Die S. gibt sich eine Satzung, die vom Studierendensparlament beschlossen wird und durch das → Präsidium bzw. das → Rektorat zu genehmigen ist, wobei die

*Genehmigung nur aus Rechtsgründen versagt werden darf. Durch die Satzung werden u.a. geregelt: Wahl, Vorsitz, Aufgaben, Beschlussfassung von Studierendenparlament und Allgemeinem Studierendenausschuss sowie die Amtszeit der Mitglieder dieser Organe.*

**samorząd studencki:** ogół studentów danej uczelni tworzący obok grupy profesorów, niesamodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych (→ *wissenschaftlicher Mitarbeiter*) oraz pracowników technicznych i administracyjnych (→ *Mitarbeiter in Technik und Verwaltung*) odrębną grupę z własnym przedstawicielstwem. Organami (→ *Hochschulorgan*) samorządu studenckiego są parlament studencki (→ *Studierendenparlament*), zarząd samorządu studenckiego (→ *Allgemeiner Studierendenausschuss*), komisja rewizyjna samorządu studenckiego (→ *Ältestenrat*), walne zebranie samorządu studenckiego (→ *Studierendenschaftsvollversammlung*) i konferencja przedstawicieli wydziałowych samorządów studenckich (→ *Fachschaftskonferenz*). S.s. ustala własny statut uchwalony przez parlament studencki i zatwierdzony przez kolegium prezydyjne (→ *Präsidium*) lub kolegium rektorskie (→ *Rektorat*). Zatwierdzenia statutu można odmówić jedynie z przyczyn prawnych. Statut reguluje m.in. kwestie wyboru, przewodnictwa, odpowiedzialności, podejmowania uchwał przez parlament studencki i zarząd samorządu studenckiego oraz długość kadencji członków tych organów. **K:** Mimo że zakresy (niemałych) uprawnień samorządu studenckiego w Polsce i w Niemczech są porównywalne, to w Polsce daje się odczuć znaczną obojętność na inicjatywy samorządowe, brak wiedzy o uprawnieniach samorządu i świadomości jego wpływu na spr-

wy studentów. Studenci w Niemczech wykazują dużo większą aktywność w zakresie samorządności studenckiej.

**Studierendenschaftsvollversammlung,** die; -, -en (Abk.: SVV): als Organ (→ *Hochschulorgan*) der → *Studierendenschaft* die Versammlung aller Studierender einer Hochschule. Sie wird auf Verlangen von i.d.R. einem Drittel der Mitglieder des → *Studierendenparlaments*, auf Antrag einer bestimmten Anzahl von → *Fachschaften* oder auf Beschluss des → *Allgemeinen Studierendenausschusses* einberufen. Die S. dient der Information der Studierenden über die Arbeit der Organe der Studierendenschaft und trägt ferner zur Meinungsbildung der Studierenden bei. Sie kann Empfehlungen an die Organe der Studierendenschaft richten.

**walne zebranie samorządu studenckiego:** zgromadzenie wszystkich studentów danej uczelni będące organem (→ *Hochschulorgan*) samorządu studenckiego (→ *Studierendenschaft*). W.z.s.s. zwołuje się z reguły na żądanie jednej trzeciej członków parlamentu studenckiego (→ *Studierendenparlament*), na wniosek określonej liczby wydziałowych samorządów studenckich (→ *Fachschaft*) lub na podstawie postanowienia zarządu samorządu studenckiego (→ *Allgemeiner Studierendenausschuss*). W.z.s.s. ma na celu informowanie studentów o działalności organów samorządu studenckiego oraz kształtowanie opinii studentów. W.z.s.s. może przekazywać rekomendacje organom samorządu studenckiego.

**Studierendenvertretung,** die; -, -en: jedes → *Hochschulgremium*, das sich aus gewählten Vertreterinnen und Vertretern der → *Studierendenschaft*

zusammensetzt und deren Interessen vertritt. Dazu zählen auf der Hochschulebene das → *Studierendenparlament*, der → *Allgemeine Studierendenausschuss*, die → *Fachschaftskonferenz*, die → *Fachschaft* und der → *Fachschaftsrat*.

**przedstawicielstwo studentów:** każde gremium uczelniane (→ *Hochschulgremium*) składające się z wybranych przedstawicieli samorządu studenckiego (→ *Studierendenschaft*) i reprezentujące jego interesy. Na płaszczyźnie uczelnianej należą do niego parlament studencki (→ *Studierendenparlament*), zarząd samorządu studenckiego (→ *Allgemeiner Studierendenausschuss*), konferencja przedstawicieli wydziałowych samorządów studenckich (→ *Fachschaftskonferenz*), wydziałowy samorząd studencki (→ *Fachschaft*) i rada wydziałowego samorządu studenckiego (→ *Fachschaftsrat*).

### 3.2 Fachschaften

#### Wydziałowe samorzady studenckie

**Fachschaft,** die; -, -en: *Gesamtheit der Studierenden eines Fachbereichs bzw. einer Fakultät mit jeweils eigener Satzung. Die Organe der F. sind der → Fachschaftsrat und die → Fachschaftsvollversammlung. Die F. wählt für den Zeitraum von i.d.R. zwei bis vier Semestern den Fachschaftsrat.*

**wydziałowy samorząd studencki:** ogół studentów na danym wydziale, posiadający własny statut. Organami w.s.s. są: rada wydziałowego samorządu studenckiego (→ *Fachschaftsrat*) i walne

**StuPa,** das; -s, -s (Abk. für): → *Studierendenparlament*.

**StuPa-Sprecher,** der; -s, -: *Vorsitzender des → Studierendenparlaments.*

**przewodniczący parlamentu studenckiego:** student kierujący pracami parlamentu studenckiego (→ *Studierendenparlament*).

**StuPa-Sprecherin,** die; -, -nen: *Vorsitzende des → Studierendenparlaments.*

**przewodnicząca parlamentu studenckiego:** studentka kierująca pracami parlamentu studenckiego (→ *Studierendenparlament*).

**SVV,** die (Abk. für): → *Studierendenschaftsvollversammlung*.

zebranie wydziałowego samorządu studenckiego (→ *Fachschaftsvollversammlung*). W.s.s. wybiera zazwyczaj na okres dwóch do czterech semestrów radę wydziałowego samorządu studenckiego.

**Fachschaftskonferenz,** die; -, -en (Abk.: FSK): *als Organ (→ Hochschulorgan) der → Studierendenschaft der Zusammenschluss aller → Fachschaften. Die F. dient der Koordination der Aktivitäten der studentischen Vertretungen in den*

Gremien (→ Hochschulgremium) auf Hochschul- und Fachbereichs- bzw. Fakultätsebene. Jede Fachschaft entsendet i.d.R. eine Vertreterin bzw. einen Vertreter in die regelmäßig stattfindenden Sitzungen der F.

**konferencja przedstawicieli wydziałowych samorządów studenckich:** reprezentacja wszystkich wydziałowych samorządów studenckich (→ Fachschaft) będąca organem (→ Hochschulorgan) samorządu studenckiego (→ Studierendenschaft). Zadaniem k.p.w.s.s. jest koordynacja działań przedstawicieli studentów w gremiach (→ Hochschulgremium) na płaszczyźnie uczelnianej i wydziałowej. Każdy wydziałowy samorząd studencki deleguje zazwyczaj jednego przedstawiciela na odbywające się regularnie posiedzenia k.p.w.s.s.

**Fachschaftsrat,** der; -s, -räte: von der → Fachschaft für zwei bis vier Semester gewähltes Organ (→ Hochschulorgan) der Fachschaft. Der F. vertritt (u.a. im → Fachbereichsrat) die Interessen der Mitglieder seines Fachbereichs bzw. seiner Fakultät und arbeitet mit den Fräten der anderen Fachbereiche bzw. Fakultäten zusammen. Er bietet häufig auch eine → Studienberatung an und führt die → Orientierungswoche für → Erstsemester durch.

**rada wydziałowego samorządu studenckiego:** organ (organ uczelni wyższej (→ Hochschulorgan)) wydziałowego samorządu studenckiego wybierany na dwa do czterech semestrów przez wydziałowy samorząd studencki (→ Fachschaft). R.w.s.s. reprezentuje (m.in. na radzie wydziału (→ Fachbereichsrat)) interesy członków danego wydziału, współpracuje z radami wydziałowych samorządów studenckich innych wydziałów. R.w.s.s. często oferuje też

doradztwo ws. studiów (→ Studienberatung) i przeprowadza spotkania organizacyjne (okres organizacyjny (→ Orientierungswoche)) dla nowo przyjętych studentów (→ Erstsemester).

**Fachschaftsvollversammlung,** die; -, -en (Abk.: FVV): als Organ (→ Hochschulorgan) die Versammlung aller Studierender eines Fachbereichs bzw. einer Fakultät. Die F. dient der Information der Studierenden über die Arbeit des → Fachschaftsrates und trägt ferner zur Meinungsbildung der Studierenden bei. Sie kann Empfehlungen an den Fachschaftsrat richten.

**walne zebranie wydziałowego samorządu studenckiego:** zgromadzenie wszystkich studentów danego wydziału będące organem uczelnianym (→ Hochschulorgan). Zadaniem w.z.w.s.s. jest informowanie studentów o pracy rady wydziałowego samorządu studenckiego (→ Fachschaftsrat) oraz kształtowanie opinii studentów. W.z.w.s.s. może przekazywać rekomendacje radzie wydziałowego samorządu studenckiego.

**FSK,** die; - (Abk. für): → Fachschaftskonferenz.

**FVV,** die; - (Abk. für): → Fachschaftsvollversammlung.

**Vollversammlung,** die; -, -en (Abk.: VV): ein Treffen, zu dem alle Mitglieder einer → Fachschaft (→ Fachschaftsvollversammlung) oder alle Studierende einer Universität (→ Studierendenschaftsvollversammlung) eingeladen sind.

**walne zebranie:** spotkanie, na które zapraszani są wszyscy członkowie wydziałowego samorządu studenckiego (→ Fachschaft) (walne zebranie wydziałowego samorządu studenckiego

(→ Fachschaftsvollversammlung)) lub wszyscy studenci danego uniwersytetu (walne zebranie samorządu studenckiego

(→ Studierendenschaftsvollversammlung)).

**VV,** die; - (Abk. für): → Vollversammlung.

### 3.3 Ausländerbeauftragte/r

Pełnomocnik ds. studentów zagranicznych

**Ausländerbeauftragte,** der/die; -n, -n: von dem → Dekan bzw. der Dekanin oder dem → Fachbereichsrat ernannte Lehrende bzw. ernannter Lehrender, die bzw. der ausländische Studierende in Studienangelegenheiten berät und wissenschaftlich betreut.

**pełnomocnik ds. studentów zagranicznych:** powołany przez dziekana (→ Dekan) lub radę wydziału (→ Fachbereichsrat) nauczyciel akademicki, który doradza studentom zagranicznym w sprawach studenckich i naukowych.

**Ausländerreferat,** das; -(e)s, -e: Einrichtung des → Allgemeinen Studierendenausschusses mit der Aufgabe, die speziellen Belange ausländischer Studierender wahrzunehmen.

**referat ds. studentów zagranicznych:** komórka zarządu samorządu studenckiego (→ Allgemeiner Studierendenausschuss), reprezentująca interesy studentów zagranicznych. **K:** W Polsce brak takiej instytucji.

### 3.4 Vertrauensperson der schwerbehinderten Studierenden

Przedstawiciel studentów niepełnosprawnych

**Vertrauensperson der schwerbehinderten Studierenden,** der; -(e)s, -männer: gewählter Vertreter der an der Hochschule eingeschriebenen schwerbehinderten Studierenden, der für deren Belange innerhalb der Hochschule eintritt.

**przedstawiciel studentów niepełnosprawnych:** wybrany reprezentant studentów niepełnosprawnych immatrykulowanych na danej uczelni, reprezentujący ich interesy na tej uczelni.

### 3.5 Studentische Vereinigungen

#### Organizacje studenckie

**AIESEC**, (Abk. für): → *Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales*.

**Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales**, (Abk.: AIESEC): *internationale Vereinigung von Studierenden der Wirtschaftswissenschaften. Sie ist bestrebt, in enger Kooperation mit Wirtschaft und Industrie durch national und international veranstaltete → Seminare(1) sowie durch die Vermittlung von → Praktika(1) Studierenden Einblicke in die berufliche Praxis zu ermöglichen.*

**Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales** (skr.: AIESEC): *międzynarodowa organizacja zrzeszająca studentów kierunków ekonomicznych. Jej zadaniem jest zapoznanie studentów z praktyką zawodową poprzez seminaria (→ Seminar(1)) organizowane na skalę krajową i międzynarodową oraz pośrednictwo w znalezieniu praktyk (→ Praktikum(1)) w ścisłej współpracy z różnymi gałęziami gospodarki i przemysłu.*

**ESG**, die; - (Abk. für): → *Evangelische Studentengemeinde*.

**Evangelische Studentengemeinde**, die; -n -, -n -n (Abk.: ESG): *Vereinigung evangelischer Studierender auf örtlicher Ebene.*

**ewangelickie duszpasterstwo akademickie**: *organizacja zrzeszająca studentów wyznania ewangelickiego na poziomie*

*lokalnym. K:* Patrz również katolickie duszpasterstwo akademickie (→ *Katholische Studentengemeinde*).

**Hochschulgruppe**, die; -, -n: *Vereinigung von Studierenden einer Hochschule mit politischen, sozialen oder religiösen Zielsetzungen.*

**studencka grupa X**: *organizacja zrzeszająca studentów danej uczelni, realizująca cele polityczne, społeczne lub religijne. K:* Także w Polsce studenci tworzą podobne grupy np. studencka grupa charytatywna, mają one jednak czasem charakter koła zainteresowań np. studencka grupa fotograficzna.

**IAESTE** (Abk. für): → *International Association for the Exchange of Students for Technical Experience*.

**International Association for the Exchange of Students for Technical Experience**, (Abk.: IAESTE): *internationaler Verband, der den Austausch von → Praktikanten und Praktikantinnen der technischen und naturwissenschaftlichen sowie der land- und forstwirtschaftlichen Studiengänge zwischen den Mitgliedstaaten organisiert.*

**International Association for the Exchange of Students for Technical Experience** (skr.: IAESTE): *organizacja międzynarodowa zajmująca się wymianą praktykantów (→ Praktikant) z kierunków technicznych i przyrodniczych oraz rolniczych i leśniczych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej.*

**Katholische Studentengemeinde**, die; -n -, -n -n (Abk.: KSG): *Vereinigung katholischer Studierender auf örtlicher Ebene.*

**katolickie duszpasterstwo akademickie**: *organizacja zrzeszająca studentów wyznania katolickiego na poziomie lokalnym. K:* Patrz również ewangelickie duszpasterstwo akademickie (→ *Evangelische Studentengemeinde*).

**KSG**, die; - (Abk. für): → *Katholische Studentengemeinde*.

**Studentengemeinde**, die; -, -n: *konfessionelle Gruppierung von Studierenden an einer Hochschule.*

**duszpasterstwo akademickie**: *grupa skupiająca studentów danej uczelni należących do tej samej wspólnoty wyznaniowej. K:* Patrz również ewangelickie duszpasterstwo akademickie (→ *Evangelische Studentengemeinde*), katolickie duszpasterstwo akademickie (→ *Katholische Studentengemeinde*).

# 4 Studium, Lehre und Forschung

## Studia, dydaktyka i badania naukowe

### 4.1 Planung des Studiums

#### Planowanie studiów

**akademisches Jahr;** das akademische -, -n -(e)s, o.Pl.: → *Studienjahr*.

**akademisches Viertel;** das akademische -, -n -s, o.Pl. (s. auch: → c.t.): die Viertelstunde, um die eine akademische Veranstaltung später als angegeben beginnt.

**kwadrans akademicki:** piętnaście minut, o które przesunięte jest rozpoczęcie zajęć. **K:** Kwadrans akademicki w Polsce najczęściej rozumie się jako zwyczaj pozwalający studentom na opuszczenie zajęć bez żadnych konsekwencji, gdy prowadzący spóźni się na nie ponad piętnaście minut. W Niemczech natomiast jest to ustalona regulaminem możliwość rozpoczęcia zajęć piętnaście minut później.

**Ankündigungstafel,** die; -, -n: *Tafel*, an der die offiziellen Bekanntmachungen des Fachbereichs (z.B. Zeit und Ort der → *Lehrveranstaltungen*) angeschlagen werden. **S. auch:** → Hochschulinformationssystem Lehre, Studium, Forschung.

**tablica ogłoszeń:** *tablica*, na której zamieszcza się oficjalne ogłoszenia danego wydziału (np. dot. godziny i miejsca zajęć dydaktycznych (→ *Lehrveranstaltung*)). **Zob. również:** internetowy system informacji o nauczaniu, studiach, badaniach naukowych (→ Hochschulinformationssystem Lehre, Studium, Forschung).

**Anschlagbrett** (für Bekanntmachungen), das; -(e)s, -er (auch: schwarzes Brett): *Tafel*, an der aktuelle Informationen, Anzeigen usw. ausgehängt sind. An den A.ern der einzelnen Fachbereiche sind die Vorlesungsankündigungen mit genauen Raum- und Zeitangaben ausgehängt, die im Gegensatz zu denen im → *Vorlesungsverzeichnis* aktuell und verbindlich sind. An den A.ern der → *Studierendenschaft* kann jedermann → *Aushänge* machen (z.B. Wohnungsangebote und Wohnungssuche, Kaufangebote und Kaufgesuche usw.). **tablica ogłoszeń:** *tablica*, na której zamieszczone są aktualne informacje

i ogłoszenia. Na t.o. poszczególnych wydziałów znajdują się zaktualizowane i wiążące w stosunku do spisu zajęć (→ *Vorlesungsverzeichnis*) informacje o odbywających się wykładach, zawierające dane dot. miejsca i czasu poszczególnych wykładów. Na t.o. społeczności studenckiej (→ *Studierendenschaft*) każdy może wywiesić swoje ogłoszenie (→ *Aushang*) (np. „wynajmę mieszkanie”, „szukam mieszkania”, „kupię”, „sprzedam” itd.).

**Aushang,** der; -(e)s, -hänge: öffentlich (z.B. am → *Anschlagbrett*) ausgehängte Bekanntmachung oder Anzeige: einen A. lesen, machen.

**ogłoszenie:** informacja lub komunikat wywieszony w miejscu publicznym (np. na *tablicy ogłoszeń* (→ *Anschlagbrett*)): czytać o., dać o.

**Bafög/BAföG,** das; -(s), o.Pl.: **1.** (Abk. für): → *Bundesausbildungsförderungsgesetz*; **2.** (ugs.) das Geld, das aufgrund des *Bundesausbildungsförderungsgesetzes* bezahlt wird: B. beantragen; B erhalten.

**1. Bafög:** *Federalna ustawa o indywidualnym wspieraniu kształcenia* (→ *Bundesausbildungsförderungsgesetz*); **2. zasiłek edukacyjny:** pieniądze wypłacane na mocy *Federalnej ustawy o indywidualnym wspieraniu kształcenia*: złożyć wniosek o z.e.; otrzymywać/otrzymać z.e.

**Belegbogen,** der; -s, -bögen: eine zur Aufnahme in das → *Studienbuch* bestimmte Liste der → *Lehrveranstaltungen*, die in einem Semester zu → *belegen* sind. Soweit ein → *Belegzwang* besteht, dient der B. zur Dokumentation der erfolgten Belegung der *Lehrveranstaltungen*.

**karta zaliczeniowa:** włączana do indeksu (→ *Studienbuch*) lista zajęć dydaktycznych (→ *Lehrveranstaltung*), na które należy uczęszczać (→ *belegen*) w trakcie semestru. W przypadku obowiązku uczęszczania na zajęcia (→ *Belegzwang*), k.z. dokumentuje wywiązanie się z tego obowiązku.

**belegen** (belegte; hat belegt; tr.): → *Lehrveranstaltungen des bevorstehenden Semesters, die man besuchen will, in den* → *Belegbogen* eintragen.

**zapisać się (na zajęcia):** wpisać na kartę zaliczeniową (→ *Belegbogen*) zajęcia dydaktyczne (→ *Lehrveranstaltung*) nadchodzącego semestru, w których chce się uczestniczyć.

**Belegzwang,** der; -(e)s, -zwänge: *Pflicht*, die → *Lehrveranstaltungen* zu → *belegen*, die in dem dafür vorgesehenen Semester zu besuchen sind.

**obowiązek zapisania się zajęcia:** obowiązek zapisania się (→ *belegen*) na obowiązujące w danym semestrze zajęcia dydaktyczne (→ *Lehrveranstaltung*), w których należy uczestniczyć.

**Beurlaubung,** die; -, -en: auf Antrag gewährte zeitweilige Unterbrechung des Studiums aus familiären, finanziellen oder sonstigen wichtigen Gründen. Die Zeit, in der man beurlaubt ist, wird nicht auf die → *Studiendauer* angerechnet.

**# przerwa w studiach:** chwilowa przerwa w studiach przyznawana ze względów rodzinnych, finansowych lub z innych ważnych powodów na podstawie wniosku studenta. P.w s. nie jest wliczana do czasu trwania studiów (→ *Studiendauer*). **K:** W Polsce oprócz przerwy w studiach istnieje instytucja urlopu dziekańskiego, który jest wliczany do czasu trwania studiów.

**Bundesausbildungsförderungsgesetz**, das; -es, o.Pl. (Abk.: Ba-fög/BAföG): Gesetz, das die finanzielle Unterstützung von Studierenden durch den Staat regelt.

**Federalna ustawa o indywidualnym wspieraniu kształcenia**: ustawa regulująca finansowe wspieranie studentów ze strony państwa.

**c.t.** (Abk. für lat. cum tempore = mit Zeit): Veranstaltungen mit diesem Kürzel beginnen eine Viertelstunde später als ausgewiesen, weshalb diese „Verspätung“ auch als → „akademisches Viertel“ bezeichnet wird. Wird nicht ausdrücklich → s.t. angegeben, beginnen die Veranstaltungen immer c.t.: die Veranstaltung beginnt um 14.00 Uhr c.t. (d.h. um 14.15 Uhr).

**## z kwadransem akademickim**: zajęcia oznaczone skrótem „c.t.“ zaczynają się kwadrans później niż wyznaczono, dlatego też owo „spóźnienie“ określa się jako kwadrans akademicki (→ „akademisches Viertel“). Jeśli zajęcia nie są wyraźnie oznaczone skrótem „s.t.“ (→ s.t.), zaczynają się zawsze kwadrans później: zajęcia zaczynają się o godzinie 14.00 c.t. (tzn. o godzinie 14.15).

**cum tempore**, → c.t.

**Curriculum**, das; -s, -la: der durch eine → Studienordnung vorgeschriebene Studienverlauf in seiner inhaltlichen und organisatorischen Ausgestaltung.

**curriculum**: przebieg studiów, ich treść i organizacja, ustalone regulaminem studiów (→ Studienordnung).

**Datenkontrollblatt**, das; -(e)s, -blätter: den Studierenden ausgehändigter Ausdruck zur Kontrolle ihrer im Computer gespeicherten Daten.

**## arkusz kontroli danych**: wydruk wydawany studentom w celu kontroli ich danych zapisanych w komputerowej bazie danych uniwersytetu.

**Diplomstudienordnung**, die; -, -en: → Studienordnung für → Diplomstudiengänge.

**regulamin studiów dyplomowych**: regulamin studiów (→ Studienordnung) obowiązujący na studiach dyplomowych (→ Diplomstudiengang).

**Ermäßigung**, die; -, -en: Preisnachlass, der u.a. gegen Vorlage des → Studierendenausweises beim Besuch von Kinos, Museen, Konzerten usw. gewährt wird: eine E. auf den Eintrittspreis erhalten.

**zniżka**: rabat na bilety np. do kina, muzeum, na koncerty, udzielany m.in. za okazaniem legitymacji studenckiej (→ Studierendenausweis): otrzymać z. na bilet wstępu.

**Fächerkombination**, die; -, -en: (in Studiengängen, in denen mehr als ein Fach studiert werden muss) Kombination von zwei oder mehr → Studienfächern. Welche F.en möglich sind, wird i.d.R. durch die → Prüfungsordnung oder die → Studienordnung des betreffenden Studiengangs geregelt.

**kombinacja kierunków**: (w przypadku studiów z wymogiem realizacji więcej niż jednego kierunku) połączenie dwóch lub więcej kierunków studiów (→ Studienfach). O możliwych k.k. decyduje z reguły regulamin egzaminacyjny (→ Prüfungsordnung) lub regulamin studiów (→ Studienordnung) obowiązujący na danych studiach.

**Fachwechsel**, der; -s, -: → Studienfachwechsel.

**Freischuss**, der; -es, -schüsse (ugs. für): → Freiversuch.

**Freiversuch**, der; -(e)s, -e: Examenversuch, der vor dem Ende der → Regelstudienzeit unternommen wird und im Fall des Nichtbestehens als „nicht unternommen“ gilt.

**# egzamin przedterminowy**: przystąpienie do egzaminu przed końcem regulaminowego okresu studiów (→ Regelstudienzeit), które w przypadku niezdania uznawane jest za niebyłe. **K**: W Polsce jest to egzamin przedmiotowy odbywający się przed sesją, którego termin ustala się z wykładowcą; nie zawsze zwiększa to ilość możliwych podejść do egzaminu. W Niemczech instytucja egzaminu przedterminowego odnosi się do egzaminów końcowych i musi być wyraźnie określona regulaminem egzaminacyjnym (→ Prüfungsordnung) – e.p. ma stanowić zachętę do ukończenia studiów przed upływem ich regulaminowego okresu.

**Gesamtstudiendauer**, die; -, (fachspr.): -n: die Zahl der Semester einer bzw. eines Studierenden von der Erstimmatrikulation (→ Immatrikulation) bis zur erfolgreich bestandenen → Abschlussprüfung in einem Studiengang. **całkowity okres studiów**: liczba semestrów studiów na danym kierunku od momentu pierwszej immatrykulacji (→ Immatrikulation) do zdania egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung).

**HIS-LSF**, das; - (Abk. für): → Hochschulinformationssystem Lehre, Studium, Forschung.

**Hochschulführer**, der; -s, -: Informationsschrift, die von der Hochschule herausgegeben wird und sich u.a. an →

Studienanfänger bzw. Studienanfängerinnen und Studienortwechsler richtet. Ein H. enthält neben allgemeinen Hinweisen zum Studium meistens eine eingehende Vorstellung der Hochschule und ihrer Einrichtungen sowie eine ausführliche Darstellung des Studienangebotes.

**przewodnik studenta**: broszura informacyjna wydawana przez uczelnię wyższą, skierowana m.in. do osób rozpoczynających studia (→ Studienanfänger) lub zmieniających miejsce studiów. P.s. zawiera zazwyczaj, oprócz ogólnych wskazówek dotyczących studiów, szczegółową prezentację danej uczelni i jej obiektów oraz dokładną ofertę studiów.

**Hochschulinformationssystem Lehre, Studium, Forschung**, das; -s, o.Pl. (Abk.: HIS-LSF): internetbasiertes System zur Erfassung von Informationen aus Lehre, Studium und Forschung der jeweiligen Hochschule (z.B. Personen, → Projekte, Raumdaten, Veranstaltungen). Die einmal erfassten Informationen können in einer Vielzahl von Verzeichnisarten (z.B. Veranstaltungskalender, Raumbelegungspläne) mit flexiblen Abfragemöglichkeiten (z.B. Telefon-, E-Mail-Verzeichnis, → kommentiertes Vorlesungsverzeichnis) zentral abgerufen werden. Erfassung und Abruf der Informationen erfolgen über die Homepage der jeweiligen Hochschule.

**## internetowy system informacji o nauczaniu, studiach, badaniach naukowych (skr.: HIS-LSF)**: internetowa baza danych zawierająca informacje o nauczaniu, studiach oraz badaniach naukowych na danej uczelni (np. o osobach, projektach (→ Projekt), salach, wydarzeniach). Informacje raz ujęte w bazie danych można wyszukiwać

przez centralną wyszukiwarkę w różnych kategoriach (np. kalendarz zajęć, obłożenie sal) i z różnymi możliwościami kwerendy (np. przez spis telefonów lub/ i adresów e-mail, spis zajęć z opisem (→ kommentiertes Vorlesungsverzeichnis)). Wprowadzanie danych oraz wyszukiwanie informacji odbywa się przez stronę internetową danej uczelni.

**Hörschein**, der; -(e)s, -e: Schein, bei dessen Vorlage man für Bücher, die von → Dozenten und Dozentinnen der Hochschule verfasst wurden, eine Ermäßigung von ca. 20% auf den regulären Verkaufspreis erhalten kann. H.e sind kostenlos bei den Dozenten bzw. Dozentinnen erhältlich.

**## kupon rabatowy na podręczniki:** zaświadczenie, które uprawnia do zniżki w wysokości ok. 20% ceny rynkowej na zakup książek napisanych przez wykładowców (→ Dozent) danej uczelni. Bezpłatne k.r.n.p. można otrzymać od wykładowców.

**kommentiertes Vorlesungsverzeichnis;** das kommentierte -, -n -ses, -en -se: eine i.d.R. von der Fakultät bzw. vom Fachbereich herausgegebene Liste der im bevorstehenden bzw. laufenden Semester angebotenen → Lehrveranstaltungen. Das k. V. enthält Informationen, die über die Angaben im → Vorlesungsverzeichnis der Hochschule hinausgehen, wie z.B. Informationen über die Lehrhalte der Veranstaltungen, grundlegende Literatur, Voraussetzungen für die Teilnahme und Anforderungen an die Teilnehmenden.

**spis zajęć z opisem:** lista zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) oferowanych w nadchodzącym lub bieżącym semestrze, wydawana zazwyczaj przez wydział. S.z.z o. zawiera informacje

wykraczające poza podane w zwykłym spisie zajęć (→ Vorlesungsverzeichnis) danej uczelni, np. informacje dotyczące treści zajęć, podstawowej literatury, warunków uczestnictwa w zajęciach lub wymagań stawianych uczestnikom.

**Lehrangebot**, das; (e)s, -e: das regelmäßige Angebot von → Lehrveranstaltungen, das der → Lehrkörper einer Hochschule zur Einhaltung der → Studienordnungen zu gewährleisten hat.

**oferta dydaktyczna:** stała pula zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) prowadzonych przez kadrę dydaktyczną (→ Lehrkörper) danej uczelni zapewniająca realizację zapisów regulaminu studiów (→ Studienordnung).

**Magisterstudienordnung**, die; -, -en: → Studienordnung für → Magisterstudiengänge.

**regulamin studiów magisterskich:** regulamin studiów (→ Studienordnung) obowiązujący na studiach magisterskich (→ Magisterstudiengang).

**Mindeststundenzahl**, die; -, -en: die in manchen → Prüfungsordnungen vorgeschriebene Zahl an Wochenstunden, in denen → Lehrveranstaltungen eines → Studienfachs → belegt werden müssen, damit ein Semester als → Fachsemester anerkannt werden kann.

**minimum godzinowe:** określony w niektórych regulaminach egzaminacyjnych (→ Prüfungsordnung) godzinowy wymiar zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung), na które należy się zapisać (→ belegen) w ramach danego kierunku studiów (→ Studienfach), niezbędny do zaliczenia semestru na tym kierunku (→ Fachsemester).

**N.N.** (Abk. für): → nomen nominandum.

**nomen nominandum** (Abk.: N.N.) (lat: der Name ist noch zu nennen): die mit diesem Kürzel versehenen → Lehrveranstaltungen werden stattfinden, obwohl noch nicht feststeht, wer sie abhält. **## nazwisko prowadzącego zajęcia zostanie podane później:** zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung) oznaczone skrótem „N.N.” odbędą się, choć nie ustalono jeszcze, kto je poprowadzi.

**Präsenzpflicht**, die; -, -en: die Pflicht zur tatsächlichen Teilnahme an bestimmten → Lehrveranstaltungen, die von den → Prüfungsordnungen vorgeesehen werden kann. Die Anwesenheit wird dann i.d.R. durch Anwesenheitslisten kontrolliert, in die sich die Teilnehmer eintragen müssen.

**obowiązek obecności:** obowiązek rzeczywistego uczestnictwa w określonych zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung), który może być określony regulaminem egzaminacyjnym (→ Prüfungsordnung). Obecność sprawdzana jest zwykle w formie listy, na którą muszą wpisać się uczestnicy zajęć.

**Präsenzzeit**, die; -, -en: die (in Stunden gemessene) Zeit, die Studierende für den Besuch von → Lehrveranstaltungen aufwenden.

**obecność:** czas (liczony w godzinach), który student przeznacz na udział w zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung).

**schwarzes Brett;** das schwarze -, -n -(e)s, -n -er: → Anschlagbrett.

**Self-Assessment**, das; -s, -s <engl.: Selbsteinschätzung>: von Hochschulen angebotenes, etwa ein bis zwei Stunden dauerndes Verfahren, durch das Studieninteressierte mit Hilfe eines Internet-

Tests ihre Eignung für einen bestimmten Studiengang überprüfen können.

**samoocena:** oferowana przez uczelnie, trwająca ok. jednej do dwóch godzin procedura, w ramach której kandydat na studia może sam sprawdzić swoje predyspozycje do podjęcia danych studiów za pomocą testu rozwiązywanego przez Internet.

**Semesterwochenstunden**, die; nur Pl. (Abk.: SWS): Anzahl der Stunden, mit denen eine → Lehrveranstaltung während eines Semesters pro Woche stattfindet: ein Seminar im Umfang von 2 SWS.

**liczba godzin w tygodniu (danego kursu w semestrze):** tygodniowa ilość godzin danych zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) w danym semestrze: seminarium w wymiarze 2 godzin w tygodniu.

**sine tempore**, → s.t.

**s.t.** (Abk. für lat. sine tempore = ohne Zeit): Veranstaltungen mit diesem Kürzel beginnen exakt zum ausgewiesenen Zeitpunkt und nicht → c.t.: die Sitzung beginnt um 14.00 Uhr s.t. (d.h. Punkt 14.00 Uhr).

**## bez kwadransa akademickiego:** zajęcia oznaczone skrótem „s.t.” zaczynają się dokładnie o wyznaczonej godzinie i nie uwzględniają kwadransa akademickiego (→ c.t.): posiedzenie zaczyna się o godzinie 14.00 s.t. (tzn. dokładnie o godzinie 14.00).

**StO**, die; - (Abk. für): → Studienordnung.

**Studienbuch**, das; -(e)s, -bücher: Heft, das Studierende bei der → Immatrikulation erhalten und in das sie die von ihnen → belegten → Lehrveranstaltungen

eintragen. Insofern gibt das S. Auskunft über den Stand des Studiums. Es muss bei der Meldung zur Prüfung vorgelegt werden.

**indeks:** książeczka, którą studenci otrzymują podczas immatrikulacji (→ Immatrikulation). Do i. wpisuje się zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung), na które student się zapisal (→ belegen). I. odzwierciedla przebieg studiów i należy go przedkładać przy zgłaszaniu się na egzamin.

**Studienfachwechsel,** der; -s, - (auch: Fachwechsel): Wechsel des → Studienfaches. Ein S. liegt vor, wenn ein Studierender bzw. eine Studierende nach seiner bzw. ihrer → Immatrikulation in einem bestimmten Fach zum nächsten Semester ein anderes Fach wählt. I.d.R. beginnt die Zählung der → Fachsemester neu.

**zmiana kierunku studiów:** z.k.s. ma miejsce, gdy student po immatrikulacji (→ Immatrikulation) na konkretnym kierunku studiów wybiera w następnym semestrze inny kierunek. Zazwyczaj semestry danego kierunku studiów (→ Fachsemester) liczone są wtedy od nowa.

**Studienführer,** der; -s, -: Broschüre, die über Bedingungen und Möglichkeiten eines Studiums an einer Hochschule informiert.

**informer akademikki:** broszura informacyjna o warunkach i możliwości studiowania na danej uczelni. **K:** W Polsce obok nazwy „informer akademikki” często używa się także określenia „przewodnik po uczelniach” lub „informer dla kandydatów na wyższe uczelnie”, określenia te dotyczą jednak oferty dydaktycznej nie jednej, a wielu uczelni.

**Studiengangwechsel,** der; -s, - (auch: Studienwechsel): Änderung des Studiengangs und/oder der angestrebten → Abschlussprüfung.

**zmiana studiów:** zmiana rodzaju studiów i/lub rodzaju egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung).

**Studienjahr,** das; -(e)s, -e (auch: akademisches Jahr): an den Universitäten die Zeit vom 1. Oktober bis zum 30. September des folgenden Jahres, die i.d.R. zwei Semester, nämlich das → Wintersemester und das folgende → Sommersemester umfasst. Bisweilen wird die → Studiendauer nicht nach Semestern, sondern nach S.en berechnet.

**rok akademikki:** na uniwersytetach okres od 1 października do 30 września następnego roku obejmujący z reguły dwa semestry, tj. semestr zimowy (→ Wintersemester) oraz następujący po nim semestr letni (→ Sommersemester). Niekiedy czas trwania studiów (→ Studiendauer) nie jest liczony w semestrach, lecz w latach a.

**Studienordnung,** die; -, -en (Abk.: StO): Veröffentlichung der Hochschule, die Struktur, Inhalt und Aufbau des Studiums beschreibt. Die S. spezifiziert die → Prüfungsordnung und gibt für jeden Studiengang an, welche Inhalte im Laufe des gesamten Studiums vermittelt werden, wie sie aufeinander aufbauen usw. Sie bietet damit einen Rahmen, innerhalb dessen man sein Studium – je nach Studiengang mehr oder weniger individuell – selbst organisieren kann. Die S.en aller Studiengänge sind bei der → Zentralen Studienberatung kostenlos erhältlich und i.d.R. auch auf den Websites jeder Hochschule zu finden.

**regulamin studiów:** publikacja danej uczelni opisująca strukturę, treści

nauczania i program studiów. R.s. precyzuje regulamin egzaminacyjny (→ Prüfungsordnung), w odniesieniu do każdego rodzaju studiów określa treści realizowane podczas całego toku studiów, ich logiczne powiązanie itp. Dzięki temu definiuje on ogólne ramy, wewnątrz których, w zależności od rodzaju studiów, student może mniej lub bardziej indywidualnie zaplanować przebieg studiów. R.s. wszystkich rodzajów studiów można uzyskać nieodpłatnie w centralnym biurze doradztwa ws. studiów (→ Zentrale Studienberatung). R.s. można też zazwyczaj znaleźć na stronach internetowych każdej uczelni.

**Studienplan,** der; -(e)s, -pläne (auch: Studienverlaufsplan): Plan, der auf der Grundlage der → Studienordnung erstellt wird, jeder Studienordnung als Anhang beigefügt ist und einen Vorschlag für den Ablauf des Studiums darstellt. Der S. ist nicht verpflichtend, sondern soll als Orientierungshilfe für die Organisation des Studiums dienen.

**plan studiów:** plan, który powstaje na podstawie regulaminu studiów (→ Studienordnung), dołączany jest jako załącznik do każdego regulaminu studiów i zawiera propozycję przebiegu studiów. P.s. nie jest wiążący, lecz ma służyć jako pomoc w organizacji studiów.

**Studienplatztausch,** der; -(e)s, o.Pl.: Wechsel des Studienortes. Ein S. ist in Studiengängen mit Zulassungsbeschränkung (→ Numerus clausus) mit Einwilligung der beteiligten Hochschulen möglich. Ein S. findet statt, wenn Studierende nach ihrer → Immatrikulation an der Hochschule mit Studierenden, die an einer anderen Hochschule

immatrikuliert sind, den Studienplatz tauschen. Tauschpartner sind über das Internet (Stichwort „Studienplatztausch“) auffindbar und Anträge für einen S. im → Studierendensekretariat erhältlich.

**## przeniesienie na zasadzie wymiany:** zmiana miejsca studiowania. P.n.z.w. jest możliwe na kierunkach studiów objętych limitem przyjęć (→ Numerus clausus) za zgodą odpowiednich uczelni. P.n.z.w. następuje, gdy student po immatrikulacji (→ Immatrikulation) na danej uczelni wymienia swoje miejsce na studiach ze studentem innej uczelni. Osoby zainteresowane przeniesieniem można znaleźć przez Internet (pod hasłem „Studienplatztausch“), natomiast wniosek o p.n.z.w. można otrzymać w sekretariacie ds. studenckich (→ Studierendensekretariat).

**Studienverlaufsplan,** der; -es, -pläne: → Studienplan.

**Studienwechsel,** der; -s, -: → Studienfachwechsel.

**Stundenplan,** der; -es, -pläne: **1.** Plan, Übersicht über die Verteilung der → Lehrveranstaltungen in einem bestimmten Semester; **2.** von einem bzw. einer Studierenden zusammengestellte Übersicht über die im jeweiligen Semester belegten Lehrveranstaltungen.

**plan zajęć:** **1.** plan, rozkład zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) w danym semestrze; **2.** złożone przez studenta zestawienie zajęć, na które zapisał się w danym semestrze.

**SWS** (Abk. für): → Semesterwochenstunden.



**Urlaubssemester**, das; -s, -: Semester, für das eine → Beurlaubung gewährt wird bzw. wurde.

**semestr urlopu**: semestr, na czas którego zostanie lub została udzielona zgoda na przerwę w studiach (→ Beurlaubung).

**Vorlesungsverzeichnis**, das; -ses, -se: Veröffentlichung der Universität in gedruckter Form, in der sämtliche → Lehrveranstaltungen eines Semesters mit der Angabe der → Dozenten bzw. Dozentinnen, der Räume und der Zeiten aufgeführt sind und die jeweils vor Semesterbeginn im örtlichen Buchhandel erhältlich ist. Aktueller als die Angaben im V. sind diejenigen auf den → Ankündigungstafeln, im → kommen-

tierten Vorlesungsverzeichnis oder im → Hochschulinformationssystem Lehre, Studium, Forschung.

**spis zajęć**: drukowana publikacja danego uniwersytetu dostępna każdorazowo przed rozpoczęciem semestru w lokalnych księgarniach, zawierająca wykaz wszystkich zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) w danym semestrze z podaniem wykładowców (→ Dozent), sal oraz godzin. Uaktualnione dane znajdują się na tablicach ogłoszeń (→ Ankündigungstafel), w spisie zajęć z opisem (→ kommentiertes Vorlesungsverzeichnis) lub w internetowym systemie informacji o nauczaniu, studiach, badaniach naukowych (→ Hochschulinformationssystem Lehre, Studium, Forschung).

## 4.2 Studiengänge, Hochschulabschlüsse, akademische Grade

Rodzaje studiów, dyplomy ukończenia studiów, stopnie akademickie

**Abschluss**, der; -es, -schlüsse: → Hochschulabschluss.

**Abschlusszeugnis**, das; -ses, -se: nach erfolgreicher Beendigung eines Studiums von der Hochschule ausgestellte Urkunde, in der u.a. das absolvierte Studium, der erworbene → akademische Grad sowie die Note der → Abschlussprüfung aufgeführt sind.

**dyplom ukończenia studiów**: dokument uzyskany po pomyślnym ukończeniu studiów na uczelni wyższej obejmujący informacje m.in. na temat ukończonych

studiów, uzyskanego stopnia akademickiego (→ akademischer Grad) oraz oceny z egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung).

**akad.** (Abk. für): → akademisch.

**Akademiker**, der; -s, -: jmd., der einen Universitäts- bzw. → Hochschulabschluss erworben hat.

**absolwent szkoły wyższej**: osoba, która uzyskała dyplom ukończenia uniwersytetu lub innej szkoły wyższej (→ Hochschulabschluss). **K**: W Polsce określenie

„akademik“ w powyższym kontekście ma węższe znaczenie i oznacza „uczzonego“.

**Akademikerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Akademiker.

**absolwentka szkoły wyższej**: forma ż. od absolwent szkoły wyższej (→ Akademiker).

**akademisch** (Abk.: akad.): an einer Universität bzw. Hochschule erworben, erfolgreich, üblich, vorhanden: a.er Grad; a.es Viertel.

**akademicki**: uzyskany, zdobyty na uniwersytecie, związany z uniwersytetem, charakterystyczny dla uniwersytetu lub innej szkoły wyższej: stopień a.; kwadrans a. **K**: W zależności od kontekstu określenie to można na język polski również przełożyć jako: uczelniany, naukowy.

**akademischer Grad**; der akademische -, -n -(e)s, -n -e: Rang, Titel, der aufgrund einer bestandenen → Hochschulprüfung verliehen wird, wie z.B. → Bachelor, → Diplom, → Magister, → Master, → Doktor. **stopień akademicki**: stopień, tytuł nadany na podstawie zdanego egzaminu akademickiego (→ Hochschulprüfung), np. licencjat (→ Bachelor), stopień „dyplomowanego specjalisty“ (→ Diplom), magister (→ Magister, → Master), doktor (→ Doktor).

**Akkreditierung**, die; -, o.Pl.: (im Zusammenhang mit der Einführung von → Bachelor- und → Masterstudiengängen eingerichtetes) kostenpflichtiges Verfahren zur Prüfung und Genehmigung von neuen Studiengängen durch eine → Akkreditierungsagentur, dem sich jede Hochschule vor Einführung eines neuen Studiengangs zu unterziehen hat.

**akredytacja**: (ustanowiona w związku z wprowadzeniem studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) i uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang)) odpłatna procedura kontroli i zatwierdzania nowych kierunków studiów, przeprowadzana przez komisję akredytacyjną (→ Akkreditierungsagentur). Uczelnia musi poddać się a., zanim wprowadzi nowy kierunek.

**Akkreditierungsagentur**, die; -, -en: durch einen → Akkreditierungsrat genehmigte Einrichtung, die für die → Akkreditierung und → Reakkreditierung von Studiengängen zuständig ist.

**agencja akredytacyjna**: instytucja zatwierdzona przez radę akredytacyjną (→ Akkreditierungsrat), odpowiedzialna za akredytację (→ Akkreditierung) oraz reakredytację (→ Reakkreditierung) kierunków studiów.

**Akkreditierungsrat**, der; -(e)s, -räte: Gremium, das sich aus Vertreterinnen und Vertretern der Hochschulen, der beruflichen Praxis und der Politik zusammensetzt und das zuständig ist für die Festlegung allgemeiner Standards und verbindlicher Kriterien für die → Akkreditierung, → Reakkreditierung und die Zulassung von → Akkreditierungsagenturen.

**rada akredytacyjna**: gremium składające się z przedstawicieli uczelni, pracodawców oraz polityków, które jest odpowiedzialne za ustalenie ogólnych standardów i obowiązujących kryteriów akredytacji (→ Akkreditierung), reakredytacji (→ Reakkreditierung) oraz udzielanie licencji agencjom akredytacyjnym (→ Akkreditierungsagentur).

**Aufbaustudium**, das; -s, o.Pl.: bei gleichem → Studienfach → Zweitstudium,

das der Weiterbildung und Spezialisierung nach Abschluss eines ersten Studiengangs dient: ein A. beginnen, abschließen, unterbrechen.

**studia drugiego stopnia:** kolejne studia (→ Zweitstudium) podjęte na tym samym kierunku (→ Studienfach), które służą dalszemu kształceniu i specjalizacji w określonej dziedzinie po zakończeniu pierwszego rodzaju studiów: rozpocząć s.d.s., zakończyć s.d.s., przerwać s.d.s.  
K: Patrz komentarz do studia podyplomowe (→ Graduiertenstudium).

**B.** (Abk. für): → Bachelor.

**BA** (Abk. für): → Bachelor.

**B.A.** (Abk. für): → Bachelor of Arts.

**Bachelor**, der; -(s), -s <engl./lat. Baccalaureus; dt. Bakkalaureus> (Abk.: B. und BA): **1.** niedrigster → akademischer Grad, bei dem unterschieden wird, ob er nach sechs oder nach acht Semestern, an einer Universität oder an einer → Fachhochschule erworben wurde; **2.** Besitzer des → Bachelorgrades.  
# **licencjat:** **1.** najniższy stopień akademicki (→ akademischer Grad); **1.** można uzyskać po ukończeniu sześciu lub ośmiu semestrów nauki na uniwersytecie lub w wyższej szkole zawodowej (→ Fachhochschule); **2.** osoba posiadająca stopień licencjata (→ Bachelorgrad).

**Bachelorgrad**, der; -(e)s, -e: → akademischer Grad, der nach erfolgreichem Abschlusseines → Bachelorstudiengangs von der Hochschule verliehen wird.  
# **stopień licencjata:** stopień akademicki (→ akademischer Grad) nadawany przez uczelnię wyższą po ukończeniu studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang).

**Bachelor of Arts** (Abk.: B.A.) (auch: Bakkalaurea/Bakkalaureus Artium): nach erfolgreichem Abschluss eines → Bachelorstudiengangs in den Geistes- und Sozialwissenschaften verliehener → akademischer Grad.

# **licencjat nauk humanistycznych:** stopień akademicki (→ akademischer Grad) nadawany po ukończeniu studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych.

**Bachelor of Business Administration** (Abk. B. BA): nach erfolgreichem Abschluss eines → Bachelorstudiengangs in den Wirtschaftswissenschaften verliehener → akademischer Grad.

# **licencjat nauk ekonomicznych:** stopień akademicki (→ akademischer Grad) nadawany po ukończeniu studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) w dziedzinie nauk ekonomicznych.

**Bachelor of Laws** (Abk.: LL. B.): nach erfolgreichem Abschluss eines → Bachelorstudiengangs in den Rechtswissenschaften verliehener → akademischer Grad.

# **licencjat nauk prawnych:** stopień akademicki (→ akademischer Grad) nadawany po ukończeniu studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) w dziedzinie nauk prawnych.

**Bachelor of Science** (Abk.: B. Sc.) (auch: Bakkalaurea/Bakkalaureus Scientiarum): nach erfolgreichem Abschluss eines → Bachelorstudiengangs in den Natur- oder Wirtschaftswissenschaften verliehener → akademischer Grad.

**licencjat nauk ścisłych:** stopień akademicki (→ akademischer Grad) nadawany po ukończeniu studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) w dziedzinie

nauk przyrodniczych lub ekonomicznych.

**Bachelorstudiengang**, der; -(e)s, -gänge (Abk.: BA-Studiengang): sechs- oder achtsemestriger Studiengang, der die → allgemeine Hochschulreife oder gleichwertige Prüfungen voraussetzt und einen ersten berufsqualifizierenden → Hochschulabschluss vermittelt. Es sollen grundlegende fachliche und methodische Kompetenzen erworben werden; besondere Bedeutung wird der Vermittlung von → Schlüsselqualifikationen beigemessen. An ein erfolgreich absolviertes Bachelorstudium kann ein Masterstudium (→ Masterstudiengang) angeschlossen werden, wobei die einzelnen Hochschulen die Zugangsbedingungen festlegen.

**studia licencjackie:** studia sześć- lub ośmiosemestralne, na których podstawowym warunkiem przyjęcia jest posiadanie świadectwa maturalnego uprawniającego do podjęcia studiów wyższych (→ allgemeine Hochschulreife) lub świadectwa innego równorzędnego egzaminu. S.I. zapewniają uzyskanie pierwszego stopnia akademickiego potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Studenci zdobywają kompetencje specjalistyczne a także metodyczne; szczególne znaczenie przypisuje się zdobyciu umiejętności kluczowych (→ Schlüsselqualifikation). Po ukończonych studiach licencjackich absolwenci mogą ubiegać się o przyjęcie na studia uzupełniające magisterskie (→ Masterstudiengang), przy czym to poszczególne uczelnie ustalają warunki przyjęcia.

**Bakkalaurea**, die; -, reae: fem. Form zu → Bakkalaureus.

**Bakkalaureus**, der; -, rei: (dt. Bezeichnung für engl.) → Bachelor.

**BA-Studiengang**, der; -(e)s, -gänge (Abk. für): → Bachelorstudiengang.

**B. BA** (Abk. für): → Bachelor of Business Administration.

**Bologna-Prozess**, der; -es, o.PI.: Beschluss auf der EU-Bildungskonferenz in Bologna im Jahr 1999. Bildungsminister aus 30 europäischen Staaten haben beschlossen, bis 2010 durch die Anpassung der Bildungssysteme einen europäischen Hochschulraum zu schaffen. Empfohlen wurde in diesem Zusammenhang die Einführung einheitlicher → Hochschulabschlüsse durch die Einrichtung von → Bachelor- und → Masterstudiengängen.

**Proces Boloński:** uchwała przyjęta na Konferencji Ministrów Edukacji Unii Europejskiej w Bolonii w 1999 roku. Ministrowie edukacji z 30 państw europejskich podjęli wówczas decyzję o ujednoczeniu systemów szkolnictwa i utworzeniu Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego do roku 2010. W związku z tym zalecono wprowadzenie jednolitych dyplomów ukończenia szkoły wyższej (→ Hochschulabschluss) przez utworzenie studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) i uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang).

**B. Sc.** (Abk. für): → Bachelor of Science.

**Dienstiegel**, das; -s, - (auch: Siegel): Stempel bzw. Stempelabdruck, mit dem dazu befugte Stellen (z.B. das → Dekanat(2)) die Echtheit von Dokumenten und Urkunden (z.B. → Abschlusszeugnissen) bestätigen.

**pieczęć służbowa:** pieczęć bądź odcisk pieczęci, za pomocą której uprawnione organy (np. dziekanat (→ Dekanat(2))) potwierdzają prawdziwość dokumentów i zaświadczeń (np. dyplomu ukończenia studiów (→ Abschlusszeugnis)).

**Dipl.** (Abk. für): → *Diplom*: Diplomchemiker/Dipl.-Chemiker usw.

**Dipl.-Chem.** (Abk. für): *Diplomchemiker*.  
# **chemik dypl.** (skr. od): chemik dyplomowany.

**Dipl.-Ing.** (Abk. für): *Diplomingenieur*.  
# **inż. dypl.** (skr. od): inżynier dyplomowany.

**Dipl.-Kfm.** (Abk. für): *Diplomkaufmann*.  
# **ekonomista dypl.** (skr. od): ekonomista dyplomowany.

**Dipl.-Math.** (Abk. für): *Diplommathematiker*.  
# **matematyk dypl.** (skr. od): matematyk dyplomowany.

**Diplom**, das; -s, -e (Abk.: Dipl.): nach erfolgreichem Abschluss eines → *Diplomstudiengangs* von der Hochschule verliehener → akademischer Grad.  
# **stopień akademicki „dyplomowanego specjalisty“:** stopień akademicki (→ akademischer Grad) nadawany przez uczelnię wyższą po ukończeniu studiów dyplomowych (→ *Diplomstudiengang*).  
K: Należy wyraźnie rozróżnić między niemieckim stopniem akademickim „dyplomowanego specjalisty” uzyskiwanym po zakończeniu studiów dyplomowych a dyplomem (→ *Diplomurkunde*), będącym świadectwem ukończenia studiów.

**Diploma Supplement**, das: (meistens) *englischsprachige Zusatzurkunde* zum

→ *Abschlusszeugnis*, in der die absolvierten Studieninhalte, der Studienverlauf und die mit dem → *Hochschulabschluss* erworbenen akademischen und beruflichen Qualifikationen aufgeführt werden. Das D. S. soll die internationale Einstufung und Anerkennung akademischer Abschlüsse erleichtern und die beruflichen Chancen der → *Absolventen* und *Absolventinnen* auf internationaler Ebene verbessern helfen.

**suplement do dyplomu:** dodatkowy dokument (zazwyczaj) w języku angielskim wydawany łącznie z dyplomem ukończenia studiów (→ *Abschlusszeugnis*). Zawiera wykaz zaliczonych przedmiotów, opis przebiegu studiów oraz kwalifikacji naukowych i zawodowych zdobytych przez studenta wraz z ukończeniem studiów wyższych (→ *Hochschulabschluss*). S.d.d. ma na celu ułatwienie międzynarodowej oceny i uznawalności dyplomów ukończenia studiów oraz zwiększenie szans absolwentów (→ *Absolvent*) na międzynarodowym rynku pracy.

**Diplomstudiengang**, der; -(e)s, -gänge: *Studiengang*, in dem nur ein Fach (z.B. *Mathematik* oder *Psychologie*) studiert und der mit der → *Diplomprüfung* abgeschlossen wird. Der D. führt zur Verleihung eines *Diplomgrades*. Die → *Regelstudienzeit* in den D.en beträgt i.d.R. sieben bis neun Semester.

**studia dyplomowe:** rodzaj studiów, na których studiuje się tylko jeden kierunek (np. *matematykę* lub *psychologię*). *Studia dyplomowe* kończą się egzaminem dyplomowym (→ *Diplomprüfung*) pozwalającym na uzyskanie stopnia „dyplomowanego specjalisty”. *Regulaminowy okres studiów* (→ *Regelstudienzeit*) dyplomowych wynosi zwykle siedem do dziewięciu semestrów.

**Diplomurkunde**, die; -, -n: *Urkunde*, mit der die Hochschule den *Diplomgrad* verleiht. Sie enthält i.d.R. den Namen der verleihenden Hochschule, den Grad mit Angabe der → *Fachrichtung*, das Datum des Tages, an dem die → *Diplomprüfung* abgeschlossen wurde, und den Namen sowie die Geburtsdaten des Empfängers des *Diplomgrades*: die D. erhalten, vorlegen.

**dyplom:** dokument wydawany przez uczelnię wyższą, potwierdzający uzyskanie stopnia „dyplomowanego specjalisty”. Zawiera on zazwyczaj nazwę uczelni wyższej, przez którą został wydany, stopień akademicki z wyszczególnioną specjalnością (→ *Fachrichtung*), datę złożenia egzaminu dyplomowego (→ *Diplomprüfung*), imię i nazwisko oraz datę urodzenia posiadacza dyplomu: otrzymać d., przedłożyć d. K: Należy wyraźnie rozróżnić między dyplomem będącym świadectwem ukończenia studiów a niemieckim stopniem akademickim „dyplomowanego specjalisty” (→ *Diplom*) uzyskiwanym po zakończeniu studiów dyplomowych.

**Diplomzeugnis**, das; -ses, -se: *Zeugnis*, das nach bestandener → *Diplomprüfung* zusätzlich zur → *Diplomurkunde* ausgehändigt wird und Auskunft über die studierten Teilgebiete und die in diesen Teilgebieten erreichten Noten gibt.

**suplement do dyplomu (w wersji niemieckojęzycznej):** świadectwo otrzymane po zdaniu egzaminu dyplomowego (→ *Diplomprüfung*) wraz z dyplomem ukończenia studiów dyplomowych (→ *Diplomurkunde*). Dokument ten dostarcza informacji o przedmiotach stanowiących treść studiów i uzyskanych ocenach.

**Dipl.-Phys.** (Abk. für): *Diplomphysiker*.  
# **fizyk dypl.** (skr. od): fizyk dyplomowany.

**Direktstudium**, das; -s, o.Pl.: (im Gegensatz zum → *Fernstudium*) ein *Studium*, bei dem persönliche Anwesenheit in der Hochschule erforderlich ist.

**studia stacjonarne:** (w przeciwieństwie do studiów niestacjonarnych (→ *Fernstudium*)) studia, w trakcie których wymagana jest obecność na zajęciach.

**Dissertation**, die; -, -en (auch: *Doktorarbeit*): wissenschaftliche Arbeit zur Erlangung des → *Doktorgrades*, die als angenommen gilt, wenn sie von zwei Gutachterinnen bzw. → *Gutachtern* mit den Noten → *summa cum laude*, → *magna cum laude*, → *cum laude* oder → *rite* bewertet wurde. Wichtigste Anforderung an eine D. ist der Nachweis, selbständig wissenschaftlich arbeiten zu können. Für D.en besteht Publikationszwang, d.h. sie müssen veröffentlicht werden. Die Möglichkeiten der Veröffentlichung regelt die → *Promotionsordnung*.

**rozprawa doktorska:** *rozprawa naukowa* umożliwiająca uzyskanie stopnia doktora (→ *Doktorgrad*), która zostaje przyjęta, jeśli dwóch recenzentów (→ *Gutachter*) wystawi jej ocenę: *summa cum laude* (→ *summa cum laude*), *magna cum laude* (→ *magna cum laude*), *cum laude* (→ *cum laude*) lub *rite* (→ *rite*). Napisanie r.d. ma dowieść umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W przypadku r.d. istnieje obowiązek publikacji, której sposób określa regulamin postępowania w przewodach doktorskich (→ *Promotionsordnung*).

**Doktor**, der; -s, -en (Abk.: Dr.): 1. → *Doktorgrad*. 2. *Besitzer des Doktorgrades*.

**doktor:** 1. (→ *Doktorgrad*). 2. osoba posiadająca stopień doktora.

**Doktorand,** der; -en, -en: jmd., der sich auf die → *Doktorprüfung* vorbereitet.

**doktorant:** osoba przygotowująca się do egzaminu doktorskiego (→ *Doktorprüfung*).

**Doktorandin,** die; -, -nen: fem. Form zu → *Doktorand*.

**doktorantka:** forma ż. od *doktorant* (→ *Doktorand*).

**Doktorarbeit,** die; -, -en: → *Dissertation*.

**Doktorgrad,** der; -(e)s, -e: → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* von der Universität verliehen wird.

**stopień doktora:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*).

**Doktor der Ingenieurwissenschaften** (Abk.: Dr. Ing.): → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in den Ingenieurwissenschaften von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk inżynierskich:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk inżynierskich.

**Doktor der Medizin** (Abk.: Dr. med.): → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in den medizinischen Wissenschaften von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk medycznych:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) na-

dawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk medycznych.

**Doktor der Naturwissenschaften** (Abk.: Dr. rer. nat.): → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in den Naturwissenschaften von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk przyrodniczych:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk przyrodniczych.

**Doktor der Pädagogik** (Abk.: Dr. päd.): → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in den pädagogischen Wissenschaften von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk pedagogicznych:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk pedagogicznych.

**Doktor der Philosophie** (Abk.: Dr. phil.): → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in den Geisteswissenschaften von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk humanistycznych:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk humanistycznych.

**Doktor der Staatswissenschaften** (Abk.: Dr. rer. pol.): → *akademischer Grad*, der

aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in den Staatswissenschaften von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk politycznych:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk politycznych.

**Doktor der Theologie** (Abk.: Dr. theol.): → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in der Theologie von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk teologicznych:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk teologicznych.

**Doktor der Wirtschaftswissenschaften** (Abk.: Dr. rer. oec.): → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in den Wirtschaftswissenschaften von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk ekonomicznych:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk ekonomicznych.

**Doktor des Rechts, der Rechtswissenschaften** (Abk.: Dr. iur.): → *akademischer Grad*, der aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Promotion* in den Rechtswissenschaften von der Universität verliehen wird.

**doktor nauk prawnych:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakoń-

czeniu przewodu doktorskiego (→ *Promotion*) w dziedzinie nauk prawnych.

**Doppelstudium,** das; -s, o.Pl.: das gleichzeitige Studium von zwei Studiengängen mit unterschiedlichen → Hochschulabschlüssen (z.B. → *Magister- und → Lehramtsstudiengang*).

**# studia równoległe:** jednoczesne podjęcie studiów na dwóch kierunkach prowadzących do uzyskania dwóch różnych dyplomów ukończenia studiów (→ *Hochschulabschluss*) (np. *studia magisterskie* (→ *Magisterstudiengang*) i *studia na specjalności nauczycielskiej* (→ *Lehramtsstudiengang*)).

**Dr.** (Abk. für lat. doctor): → *Doktor*: Dr.-Ing., Dr. jur. usw.

**Dres.** (Abk. für lat. doctores): *Anrede für mehrere Personen mit Dokortitel*: (An die Herren) Dres. Müller und Schmitz; Dres. med. dent. Christa und Wilhelm Mustermann.

**dr dr:** forma adresatywna skierowana do więcej niż jednej osoby ze stopniem doktora: (Do Panów) drów Müllera i Schmitza; dr dr n. med. stom. Christa i Wilhelm Mustermannowie. **K:** Skrót w j. polskim podano dla mianownika, dla formy męskiej w dopełniaczu skrót brzmi „dr. dr.”, „drów”.

**Dr. habil.** (Abk. für lat. doctor habilitatus): → *akademischer Grad*, der von der Universität aufgrund einer erfolgreich absolvierten → *Habilitation* verliehen wird: Dr. jur. habil., Dr. phil. habil. usw.

**dr hab.:** stopień akademicki (→ *akademischer Grad*) nadawany przez uniwersytet po pomyślnym zakończeniu przewodu habilitacyjnego (→ *Habilitation*): dr hab. nauk prawnych, dr hab. nauk filozoficznych itd.

**Dr.-Ing.** (Abk. für): → *Doktor der Ingenieurwissenschaften.*

**Dr. jur.** (Abk. für lat. doctor juris): → *Doktor der Rechtswissenschaften.*

**Dr. med.** (Abk. für lat. doctor medicinae): → *Doktor der Medizin.*

**Dr. paed.** (Abk. für lat. doctor paedagogiae bzw. paedagogicae): → *Doktor der Pädagogik.*

**Dr. phil.** (Abk. für lat. doctor philosophiae): → *Doktor der Philosophie.*

**Dr. rer. nat.** (Abk. für lat. doctor rerum naturalium): → *Doktor der Naturwissenschaften.*

**Dr. rer. oec.** (Abk. für lat. doctor rerum oeconomicarum): → *Doktor der Verwaltungs- bzw. Wirtschaftswissenschaften.*

**Dr. rer. pol.** (Abk. für lat. doctor rerum politicarum): → *Doktor der Staatswissenschaften.*

**Dr. theol.** (Abk. für lat. doctor theologiae): → *Doktor der Theologie.*

**Druckkostenzuschuss**, der; -es, -zuschüsse: *Zuschuss zu den Kosten, die der Druck bzw. die Veröffentlichung eines Buches, einer wissenschaftlichen Arbeit (z.B. einer → Dissertation) verursacht.*  
**dofinansowanie kosztów wydania publikacji**: *doplata do kosztów druku lub opublikowania książki, pracy naukowej (np. rozprawy doktorskiej (→ Dissertation)).*

**Ergänzungsstudiengang**, der; -s, -gänge (auch: Ergänzungsstudium, Erweiterungsstudium): *Studienangebot, das der*

*Ergänzung der Kenntnisse und Fähigkeiten dient, die in einem vorangegangenen Studium mit berufsqualifizierendem Abschluss erworben worden sind.*  
**studia uzupełniające**: *oferta studiów służących uzupełnieniu i pogłębieniu wiedzy i umiejętności, zdobytych w trakcie podjętych wcześniej studiów zakończonych egzaminem dającym kwalifikacje zawodowe.*

**Ergänzungsstudium**, das; -s, o.Pl.: → *Ergänzungsstudiengang.*

**Erststudium**, das; -s, o.Pl.: *erstes Studium an einer Hochschule überhaupt.*  
**pierwsze studia**: *pierwsze studia podjęte na uczelni wyższej.*

**Erweiterungsstudium**, das; -s, o.Pl.: → *Ergänzungsstudiengang.*

**Fachhochschulstudiengang**, der; -(e)s, -gänge: *ein sechsemestriges Studium (zuzüglich ein → Prüfungssemester), das in ein zwei- bzw. dreiseimestriges → Grundstudium und in ein entsprechendes → Hauptstudium unterteilt ist. Im → Hauptstudium kann zwischen verschiedenen Studienrichtungen und Schwerpunkten gewählt werden. Das Studium schließt mit einem → Diplom ab. → Zulassungsvoraussetzung für die → Immatrikulation ist mindestens die → Fachhochschulreife und i.d.R. der Nachweis eines → Praktikums(1).*  
**studia wyższe zawodowe**: *studia trwające sześć semestrów (doliczyć należy semestr egzaminacyjny (→ Prüfungssemester)), które dzielą się na dwu- lub trzysemestralny etap podstawowy studiów (→ Grundstudium) i odpowiednio na etap zasadniczy studiów (→ Hauptstudium). Na etapie zasadniczym studiów istnieje możliwość wyboru kierunku*

*i specjalności. S.w.z. kończą się uzyskaniem stopnia akademickiego „dyplomowanego specjalisty“ (→ Diplom). Warunkiem przyjęcia na studia (→ Zulassungsvoraussetzung) i immatrikulacji (→ Immatrikulation) jest posiadanie przynajmniej świadectwa maturalnego uprawniającego do podjęcia s.w.z. (→ Fachhochschulreife) oraz z reguły zaświadczenia o odbyciu praktyk (→ Praktikum(1)).*

**Fachsemester**, das; -s, - (meistens Pl.): *Anzahl der Semester, die jmd. ein und dasselbe Fach studiert bzw. studiert hat: in diesem Wintersemester studiert sie Geschichte im 3. F. und Deutsch im 5. F.*

**## semestry (na danym kierunku)**: *liczba semestrów, podczas których student studiuje lub studiował na tym samym kierunku studiów: w semestrze zimowym studiuje historię na trzecim s. i język niemiecki na piątym s. K: W niemieckim systemie szkolnictwa wyższego rozróżnia się pomiędzy semestrami studiów na danym kierunku studiów oraz ogólną liczbą semestrów, w czasie których student studiował w szkołach wyższych na różnych kierunkach (→ Hochschulsemester).*

**Facultas docendi**, die; -, o.Pl. <lat.: *Befähigung zu lehren*>: → *Lehrbefähigung.*

**Facultas legendi**, die; -, o.Pl. <lat.: *Befähigung zu lehren, zu lesen, Vorlesungen zu veranstalten*>: → *Lehrbefähigung.*

**Fakultas**, die; -, -täten <lat. facultas = *Befähigung*> (veraltet für): → *Lehrbefähigung in einem bestimmten Fach: eine Studienrätin mit der F. für Deutsch und Geschichte.*

**## prawo do nauczania (danego przedmiotu)**: *prawo do nauczania danego przedmiotu przyznawane konkretnej osobie (→ Lehrbefähigung): nauczyciel mianowany z prawem nauczania w zakresie języka niemieckiego i historii.*

**Fernstudium**, das; -s, o.Pl.: *(im Gegensatz zum → Direktstudium) ein Studium, das z.B. von einer → Fernuniversität (vor allem für Berufstätige) angeboten wird und bei dem keine ständige Anwesenheit an der Hochschule erforderlich ist.*  
**studia niestacjonarne**: *(w przeciwieństwie do studiów stacjonarnych (→ Direktstudium)) studia organizowane np. przez uniwersytet kształcenia na odległość (→ Fernuniversität) (przeznaczone w szczególności dla osób pracujących) nie wymagające ciągłej obecności w szkole wyższej.*

**gestufter Studiengang**, der *gestufte* -, -n -(e)s, -n -gänge: *Studiengang, der aus zwei bzw. drei aufeinander aufbauenden Studiengängen besteht, wie z.B. → Bachelorstudiengang (= Stufe 1), → Masterstudiengang (= Stufe 2), an den sich dann noch ein Promotionsstudium (= Stufe 3) anschließen kann.*  
**studia wielostopniowe**: *tryb studiów składający się z następujących po sobie dwóch lub trzech stopni np. studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) (stopień pierwszy), studiów uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang) (stopień drugi), które można kontynuować w formie studiów doktorskich (stopień trzeci).*

**grad.** (Abk für): → *graduiert.*

**graduiert** (Abk.: grad.): *mit einem → akademischen Grad ausgestattet.*

**## legitymujący się dyplomem ukończenia studiów wyższych:** posiadający stopień akademicki (→ akademischer Grad).

**Graduierte,** der/die; -n, -n: jmd., der einen → akademischen Grad erworben hat.

**## osoba legitymująca się dyplomem ukończenia studiów wyższych:** osoba, która uzyskała stopień akademicki (→ akademischer Grad).

**Graduiertenstudium,** das; -s, o.Pl.: → Aufbau- oder → Zusatzstudium, das einen ersten Abschluss, die → Graduierung, voraussetzt.

**# studia podyplomowe:** studia drugiego stopnia (→ Aufbaustudium) lub dodatkowe (→ Zusatzstudium) wymagające wcześniejszego ukończenia studiów wyższych (→ Graduierung). **K:** W Polsce studia podyplomowe są inną niż studia wyższe i studia doktoranckie formą kształcenia przeznaczoną dla osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych. W Niemczech termin „Graduiertenstudium” obejmuje każdy rodzaj kształcenia w szkołach wyższych przeznaczonego dla osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych, np. studia drugiego stopnia.

**Graduierung,** die; -, o.Pl.: Verleihung eines → akademischen Grades.

**ukończenie studiów wyższych:** uzyskanie stopnia akademickiego (→ akademischer Grad).

**grundständiges Studium;** das grundständige -, -n -s, o.Pl.: ein Studium, das (anders als → Aufbau- und → Ergänzungsstudiengänge) keinen vorher erworbenen → Hochschulabschluss voraussetzt.

**## studia prowadzące do uzyskania pierwszego stopnia akademickiego:** studia, do podjęcia których (inaczej niż w przypadku studiów drugiego stopnia (→ Aufbaustudium) czy uzupełniających (→ Ergänzungsstudiengang)) nie jest wymagane wcześniejsze ukończenie studiów wyższych (→ Hochschulabschluss).

**habil.:** → Dr. habil.

**Habilitand,** der; -en, -en: jmd., der sich auf seine → Habilitation vorbereitet.

**habilitant:** osoba przygotowująca się do habilitacji (→ Habilitation).

**Habilitandin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Habilitand.

**habilitantka:** forma ż. od habilitant (→ Habilitand).

**Habilitation,** die; -, -en: höchste akademische Qualifikation und der Nachweis der Befähigung, ein wissenschaftliches Fach in Forschung und Lehre selbständig vertreten zu können. Sie setzt die → Promotion voraus. Die H. erfolgt durch den Fachbereich aufgrund einer → Habilitationsschrift und eines → Habilitationsvortrags mit anschließendem → Kolloquium(3). Dem bzw. der Habilitierten wird der → akademische Grad → „Dr. habil.” und der Titel → „Privatdozent” bzw. „Privatdozentin” verliehen und die → Lehrbefähigung (Venia legendi) zuerkannt. Die H. oder habilitationsadäquate Leistungen bilden i.d.R. die Voraussetzung für die → Berufung auf eine → Professur.

**habilitacja:** najwyższe kwalifikacje akademickie oraz poświadczenie uprawnień do samodzielnego reprezentowania dziedziny naukowej w zakresie badań i dydaktyki. Warunkiem rozpoczęcia h. jest promocja doktorska (→ Promotion).

H. przeprowadzana jest przez dany wydział lub inną jednostkę posiadającą odpowiednie uprawnienia na podstawie rozprawy habilitacyjnej (→ Habilitationsschrift) oraz wykładu habilitacyjnego (→ Habilitationsvortrag) i następującego po nim kolloquium habilitacyjnego (→ Kolloquium(3)). Habilitowanemu zostaje przyznany stopień akademicki (→ akademischer Grad) „dr. hab.” (→ Dr. habil.) i tytuł docenta prywatnego (→ „Privatdozent”) oraz prawo do wykładania na wyższej uczelni (→ Lehrbefähigung) (venia legendi). H. lub osiągnięcia naukowe odpowiadające h. są z reguły warunkiem powołania (→ Berufung) na stanowisko profesora (→ Professur).

**Habilitationsordnung,** die; -, -en: (vom Fachbereich bzw. der Fakultät beschlossene) Regelungen zu den Voraussetzungen und zur Durchführung einer → Habilitation.

**regulamin postępowania w przewodach habilitacyjnych:** (ustanowione przez dany wydział lub inną jednostkę posiadającą odpowiednie uprawnienia) regulacje dotyczące warunków wszczęcia i przeprowadzenia habilitacji (→ Habilitation).

**Habilitationschrift,** die; -, -en: wissenschaftliche Arbeit, die als schriftliche Leistung im Rahmen einer → Habilitation angefertigt und vom Fachbereich begutachtet wird.

**rozprawa habilitacyjna:** rozprawa naukowa pisana w ramach postępowania habilitacyjnego (→ Habilitation) i oceniana przez dany wydział.

**Habilitationsvortrag,** der; -(e)s, -vorträge: mündliche Leistung im Rahmen einer → Habilitation mit anschließendem → Kolloquium(3).

**wykład habilitacyjny:** wykład wygłoszony w ramach habilitacji (→ Habilitation), połączony z kolloquium habilitacyjnym (→ Kolloquium(3)).

**habilitieren** (habilitierte; hat habilitiert; intr.) <lat. habilitare = geschickt, fähig machen>: **1.** die Venia legendi, die → Lehrbefähigung, an einer Universität erwerben: er habilitiert bei Prof. Müller; er habilitierte sich 1987; **2.** jmdm. die Venia legendi (→ Lehrbefähigung) erteilen: er wurde 1987 habilitiert.

**1. habilitować się:** uzysk(iw)ać prawo do wykładania na wyższej uczelni (→ Lehrbefähigung) (venia legendi): habilituje się u profesora Müllera; habilitował się w 1987 roku; **2. nada(wa)ć stopień doktora habilitowanego:** nada(wa)ć prawo do wykładania na wyższej uczelni (→ Lehrbefähigung) (venia legendi): nadano mu stopień doktora habilitowanego w 1987 roku.

**Hauptdiplom,** das; -(e)s, -e: (im Unterschied zum → Vordiplom(1)) die einen → Diplomstudiengang abschließende Hauptprüfung, deren Bestehen zur Verleihung des Diplomgrades führt.

**## egzamin kończący studia dyplomowe:** w odróżnieniu od egzaminu kończącego etap podstawowy studiów dyplomowych (→ Vordiplom(1)) główny egzamin na zakończenie studiów dyplomowych (→ Diplomstudiengang), którego zdanie prowadzi do przyznania stopnia „dyplomowanego specjalisty”.

**Hochschulabschluss,** der; -es, -schlüsse: Beendigung des Studiums mit einer erfolgreichen → Abschlussprüfung.

**ukończenie szkoły wyższej/dyplom ukończenia szkoły wyższej:** ukończenie studiów wraz z pomyślnym złożeniem

egzaminu końcowego (→ Abschlusssprüfung).

**Hochschulgrad**, der; -(e)s, -e: in Gesetzen verwendete Bezeichnung für: → akademischer Grad.

**stopień akademicki**: termin ustawowy używany jako synonim do (→ akademischer Grad).

**Hochschulsemester**, das; -s, - (meistens Pl.): Anzahl der Semester, die ein Studierender bzw. eine Studierende insgesamt an einer Hochschule → immatrikuliert ist bzw. war: zuerst studierte sie zwei Semester Medizin und dann acht Semester Psychologie – das sind also insgesamt zehn H.

**## semestry studiów wyższych**: ogólna liczba semestrów, podczas których student jest lub był immatrikulowany (→ immatrikulieren): najpierw studiowała dwa semestry medycynę, a później osiem semestrów psychologię – to daje w sumie dziesięć semestrów studiów wyższych. K: Por. semestry (na danym kierunku) (→ Fachsemester).

**internationaler Studiengang**: der internationale -, -n -(e)s, -n -gänge: Studiengang, der entweder ganz oder teilweise an einer deutschen Hochschule in englischer (oder einer anderen) Sprache angeboten wird oder zum Teil an einer ausländischen → Partnerhochschule stattfindet oder je zur Hälfte an einer deutschen und einer ausländischen Hochschule studiert wird, wobei nach erfolgreichem Abschluss des Studiums je ein → Abschlusszeugnis der beiden beteiligten Hochschulen erworben wird.

**międzynarodowy kierunek studiów**: kierunek studiów, na którym zajęcia w całości lub częściowo oferowane są

na uczelni niemieckiej w języku angielskim (lub innym języku obcym), albo też część studiów odbywa się na zagranicznej uczelni partnerskiej (→ Partnerhochschule) lub połowa na uczelni niemieckiej i połowa na uczelni zagranicznej, przy czym po pomyślnym zakończeniu studiów absolwent otrzymuje dyplom ukończenia studiów (→ Abschlusszeugnis) z obydwu uczelni.

**Kontaktstudium**, das; -s, o.Pl.: Form des → Weiterbildungsstudiums, die berufstätigen Hochschulabsolventen und -absolventinnen die Möglichkeit bieten soll, den jeweils neuesten Stand der Forschung kennen zu lernen.

**## studia kontaktowe**: forma studiów doskonalenia zawodowego (→ Weiterbildungsstudium) umożliwiająca aktywnym zawodowo absolwentom uczelni wyższych zapoznanie się z aktualnym stanem badań w danej dziedzinie. K: W Polsce nie ma studiów kontaktowych. Jedyńą zblizoną formą są studia podyplomowe.

**kumulative Habilitation**, die; -n -, -n -en: → Habilitation, bei der die → Habilitationschrift durch eine Reihe von wissenschaftlichen → Aufsätzen oder kleineren Schriften, die in der Summe jedoch den wissenschaftlichen Wert einer Habilitation besitzen müssen, ersetzt wird. Sie ist nicht in allen Universitäten möglich.

**habilitacja kumulatywna/cykl publikacji stanowiący podstawę habilitacji**: habilitacja (→ Habilitation), w ramach której rozprawę habilitacyjną (→ Habilitationschrift) zastępuje cykl artykułów (→ Aufsatz) naukowych lub krótszych rozpraw naukowych, których łączna wartość naukowa odpowiada rozprawie habilitacyjnej. Taka forma habilitacji nie jest możliwa na wszystkich uczelniach.

**Kurzstudium**, das; -, o.Pl. (kurz für): → Kurzzeitstudium.

**Kurzzeitstudium**, das; -s, o.Pl. (kurz: Kurzstudium): Studienangebot (i.d.R. ohne Abschluss), dessen Dauer weit unterhalb der → Regelstudienzeit üblicher Studiengänge liegt und das vor allem der zusätzlichen Qualifizierung dienen soll. **kształcenie krótkoterminowe**: oferta studiów (z reguły nie kończących się uzyskaniem dyplomu), których czas trwania jest znacznie krótszy od regulaminowego okresu studiów (→ Regelstudienzeit) obowiązyującego na zwykłych studiach i które służą przede wszystkim zdobywaniu dodatkowych kwalifikacji.

**Langzeitstudium**, das; -s, o.Pl.: Studium, das die → Regelstudiendauer um eine nicht genau bestimmte Anzahl von Semestern überschreitet.

**studia o wydłużonym czasie trwania**: studia, których czas trwania wydłużony jest o nieokreśloną liczbę semestrów w stosunku do okresu regulaminowego (→ Regelstudiendauer).

**Lehramt Berufskolleg**, das; -(e)s, o.Pl. (Abk.: Lehramt BK): (z.B. in Nordrhein-Westfalen) ein Studium von neun Semestern, das u.a. das Studium einer beruflichen → Fachrichtung (z.B. Elektrotechnik, Technische Informatik, Wirtschaftswissenschaften) umfasst und nach erfolgreichem Abschluss und einem daran anschließenden → Referendariat dazu befähigen soll, an einem Berufskolleg zu unterrichten.

**## studia na specjalności nauczycielskiej dla kolegów zawodowych**: (np. w Nadrenii Północnej-Westfalii) studia trwające 9 semestrów, obejmujące m.in. naukę specjalności (→ Fachrichtung) zawodowej (np. elektrotechniki, infor-

matyki technicznej, ekonomii), uprawniające po ich ukończeniu oraz odbyciu stażu nauczycielskiego (→ Referendariat) do nauczania w kolegiach zawodowych.

**Lehramt BK**, das; -(e)s, o.Pl. (Abk. für): → Lehramt Berufskolleg.

**Lehramt GHR**, das; -(e)s, o.Pl. (Abk. für): → Lehramt Grund-, Haupt- und Realschule.

**Lehramt Grund-, Haupt- und Realschule**, das; -(e)s, o.Pl. (Abk.: Lehramt GHR): (z.B. in Nordrhein-Westfalen) Studium von sieben Semestern, das ein erziehungswissenschaftliches Studium, das Studium von zwei Unterrichtsfächern und ein didaktisches Grundlagenstudium in Deutsch oder Mathematik umfasst. Nach erfolgreichem Abschluss und einem daran anschließenden → Referendariat soll es dazu befähigen, an einer Grund-, Haupt- oder Realschule (Klassen 1-10) zu unterrichten.

**## studia na specjalności nauczycielskiej dla szkół podstawowych, głównych, realnych**: (np. w Nadrenii Północnej-Westfalii) studia trwające 7 semestrów, obejmujące nauki pedagogiczne, przygotowanie do nauczania dwóch przedmiotów szkolnych oraz podstawy dydaktyki języka niemieckiego lub matematyki, uprawniające po ich ukończeniu oraz odbyciu stażu nauczycielskiego (→ Referendariat) do nauczania w szkołach podstawowych, głównych i realnych (w klasach I-X).

**Lehramt GYM**, das; -(e)s, o.Pl. (Abk. für): → Lehramt Gymnasium und Gesamtschule.

**Lehramt Gymnasium und Gesamtschule**, das; -(e)s, o.Pl. (Abk.: Lehramt

GYM): (z.B. in Nordrhein-Westfalen) Studium von neun Semestern, das ein erziehungswissenschaftliches Studium und das Studium von zwei Unterrichtsfächern umfasst. Nach erfolgreichem Abschluss und einem daran anschließenden Referendariat soll es dazu befähigen, an einem Gymnasium (Klassen 5-13 bzw. 12) oder einer Gesamtschule zu unterrichten.

**## studia na specjalności nauczycielskiej dla gimnazjów i szkół zintegrowanych:** (np. w Nadrenii Północnej-Westfalii) studia trwające 9 semestrów, obejmujące nauki pedagogiczne i przygotowanie do nauczania dwóch przedmiotów szkolnych, uprawiające po ich ukończeniu oraz odbyciu stażu nauczycielskiego (→ Referendariat) do nauczania w gimnazjach (w klasach V-XIII lub XII) i zintegrowanych szkołach średnich. K: Szkoła zintegrowana (Gesamtschule) to rodzaj szkoły ponadgimnazjalnej umożliwiającej przystąpienie do egzaminu dojrzałości, łączącej w sobie trzy typy szkół ponadgimnazjalnych (Hauptschule, Realschule, Gymnasium) po to, aby wyrównać poziomy kształcenia w tych szkołach i umożliwić młodzieży przechodzenie z jednej szkoły do drugiej.

**Lehramt Primarstufe,** das; -(e)s, o.Pl.: (nicht mehr in allen Bundesländern angebotenes) siebensemestriges Studium, dessen Ziel es ist, Lehrer und Lehrerinnen für die Grundschule (1.-4. Klasse) auszubilden. Für das Lehramt an der Primarstufe müssen Mathematik und Deutsch sowie ein drittes Fach bzw. ein zusätzlicher Lernbereich studiert werden.

**## studia na specjalności nauczycielskiej dla szkół szczebla podstawowego:** (obecnie oferowane nie we wszystkich

krajach związkowych) studia trwające 7 semestrów, kształcące nauczycieli szkół podstawowych (klas I-IV), obejmujące studia z matematyki i języka niemieckiego oraz dodatkowego trzeciego przedmiotu lub zakresu dydaktycznego.

**Lehramt Sekundarstufe I,** das; -(e)s, o.Pl.: (nur noch in einigen Bundesländern angebotenes) siebensemestriges Studium, dessen Ziel es ist, Lehrer und Lehrerinnen für die Hauptschule, Realschule sowie Unter- und Mittelschule des Gymnasiums (5.-10. Klasse) auszubilden. Es müssen zwei Fächer studiert werden.

**## studia na specjalności nauczycielskiej dla szkół szczebla średniego I stopnia:** (obecnie oferowane tylko w niektórych krajach związkowych) studia trwające 7 semestrów, kształcące nauczycieli szkół głównych, realnych oraz niższych klas (V-X) gimnazjalnych, zakładające konieczność studiowania dwóch przedmiotów.

**Lehramt Sekundarstufe II,** das; -(e)s, o.Pl.: (nicht mehr in allen Bundesländern angebotenes) neunsemestriges Studium, dessen Ziel es ist, Lehrer und Lehrerinnen für die Oberstufe des Gymnasiums und für die berufsbildenden Schulen (11.-13. Klasse) auszubilden. Es müssen mindestens zwei Fächer studiert werden.

**## studia na specjalności nauczycielskiej dla szkół szczebla średniego II stopnia:** (obecnie oferowane nie we wszystkich krajach związkowych) studia trwające 9 semestrów, kształcące nauczycieli wyższych klas (XI-XIII) gimnazjów oraz szkół zawodowych, zakładające konieczność studiowania dwóch przedmiotów.

**Lehramtsstudiengang,** der; -(e)s, -gänge: Studiengang, der der Ausbildung für ein bestimmtes Lehramt dient. Die herkömmlichen L.gänge werden durch solche abgelöst, die sich am Modell des → gestuften Studiengangs orientieren: Stufe 1 = → Bachelorstudium (fachliches Grundlagenstudium mit einer Dauer von drei Jahren), Stufe 2 = → Masterstudium (fachliches Vertiefungs- und Fachdidaktikstudium mit einer Dauer von zwei Jahren), Stufe 3 = → Referendariat (mit einer Dauer von einem Jahr).

**studia na specjalności nauczycielskiej:** rodzaj studiów na określonej specjalności nauczycielskiej. Dotychczasowe s.n.s.n. zastępuje się studiami, których organizacja oparta została o model studiów wielostopniowych (→ gestufter Studiengang): stopień pierwszy = studia licencjackie (→ Bachelorstudiengang) (specjalistyczne studia podstawowe trwające trzy lata), stopień drugi = studia uzupełniające magisterskie (→ Masterstudiengang) (specjalistyczne studia pogłębiające oraz studia dydaktyki danego przedmiotu trwające dwa lata), stopień trzeci = staż nauczycielski (→ Referendariat) (trwający rok). K: W Polsce staż nauczycielski nie stanowi części studiów, jest natomiast pierwszym etapem drogi zawodowej nauczycieli.

**Lehrbefähigung,** die; -, o.Pl. (auch: Venia docendi, Venia legendi; veraltet: Facultas docendi, Facultas legendi): die aufgrund eines erfolgreich abgeschlossenen → Habilitationsverfahrens zuerkannte Befähigung, das Fach, für das die L. erteilt worden ist, an einer Hochschule in Forschung und Lehre selbständig zu vertreten.  
**kwalfikacja do wykładowania na uczelni wyższej:** prawo do prowadzenia samodzielnych badań i samodzielnego

nauczania w danej dziedzinie nauki na uczelni wyższej, przyznawane na podstawie przewodu habilitacyjnego (→ Habilitationsverfahren) zakończonego nadaniem stopnia.

**Lehrbefugnis,** die; -, o.Pl. (auch: Venia legendi; veraltet: Venia docendi): das i.d.R. auf Antrag verliehene Recht zur Ausübung eigenverantwortlicher Lehre an Hochschulen. Voraussetzung dafür ist die zuerkannte → Lehrbefähigung.  
**prawo do wykładowania na uczelni wyższej:** przyznawane zazwyczaj na wniosek uczelni wyższej prawo do samodzielnego nauczania. Warunkiem przyznania p.d.w.n.u.w. jest posiadanie kwalifikacji do wykładowania na uczelni wyższej (→ Lehrbefähigung).

**Lizentiat,** der; -en, -en: → Lizentiat.

**Lizentiat,** das; -(e)s, -e (auch: Lizentiat) <lat. licentiatius = der mit einer Erlaubnis Versehene>: theologischer → akademischer Grad.  
**licencjat naukowy:** stopień akademicki (→ akademischer Grad) nadawany w dziedzinie nauk teologicznych.

**LL. B.** (Abk. für): → Bachelor of Laws.

**LL. M.** (Abk. für): → Master of Laws.

**M.** (Abk. für): 1. → Magister/Magistra; 2. → Master.

**M.A.** (Abk. für): 1. → Magister Artium/Magistra Artium; 2. → Master of Arts.

**Magister,** der; -s, - (Abk.: M.): 1. → akademischer Grad, der nach erfolgreichem Abschluss eines → Masterstudiengangs von der Hochschule verliehen wird. 2. Inhaber des → Magistergrades.



# **magister**: 1. stopień akademicki (→ akademischer Grad) przyznawany przez uczelnię po ukończeniu jednolitych studiów magisterskich (→ Magisterstudiengang). 2. osoba posiadająca stopień magistra (→ Magistergrad). K: Stopień ten przyznawany jest w Niemczech po ukończeniu studiów jednolitych magisterskich w odróżnieniu od stopnia „Master” przyznanego po ukończeniu studiów uzupełniających magisterskich.

**Magister Artium**, der; -s, -, - <lat.: Meister der (freien) Künste> (Abk.: M.A.): → akademischer Grad, der nach erfolgreichem Abschluss eines → Magisterstudiengangs in den Geistes- und Sozialwissenschaften von der Hochschule verliehen wird.

# **magister nauk humanistycznych**: stopień akademicki (→ akademischer Grad) przyznawany przez uczelnię po ukończeniu jednolitych studiów magisterskich (→ Magisterstudiengang) w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych. K: Patrz też magister (→ Magister).

**Magistergrad**, der; -(e)s, -e: → akademischer Grad, der nach erfolgreichem Abschluss eines → Magisterstudiengangs von der Hochschule verliehen wird.

# **stopień magistra**: stopień akademicki (→ akademischer Grad) przyznawany przez uczelnię po ukończeniu jednolitych studiów magisterskich (→ Magisterstudiengang). K: Patrz też magister (→ Magister).

**Magisterstudiengang**, der; -(e)s, -gänge: Studiengang, der sich in ein viersemestriges → Grund- und ein viersemestriges → Hauptstudium gliedert und nach dessen erfolgreichem Abschluss der → Magistergrad verliehen wird.

# **studia jednolite magisterskie**: rodzaj studiów dzielących się na czterosemestralny etap podstawowy (→ Grundstudium) i czterosemestralny etap zasadniczy (→ Hauptstudium), po których ukończeniu przyznawany jest stopień magistra (→ Magistergrad).

**Magistra**, die; -, -ae (Abk.: M.): fem. Form zu → Magister(2).

**Magistra Artium**, die; -, -ae - (Abk. M.A.): fem. Form zu → Magister(2) Artium.

**Master**, der; -s, - (Abk.: M.): 1. → akademischer Grad, der nach erfolgreichem Abschluss eines → Masterstudiengangs von der Hochschule verliehen wird. 2. Inhaber des → Mastergrades.

# **magister**: 1. stopień akademicki (→ akademischer Grad) przyznawany przez uczelnię po ukończeniu studiów uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang). 2. osoba posiadająca stopień magistra (→ Mastergrad). K: Patrz też magister (→ Magister).

**Mastergrad**, der; -(e)s, -e: → akademischer Grad, der nach erfolgreichem Abschluss eines → Masterstudiengangs von der Hochschule verliehen wird.

# **stopień magistra**: stopień akademicki (→ akademischer Grad) przyznawany przez uczelnię po ukończeniu studiów uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang). K: Patrz też magister (→ Magister).

**Master of Arts**, der; -s, - (Abk.: M.A.): nach erfolgreichem Abschluss eines → Masterstudiengangs in den Geistes- und Sozialwissenschaften verliehener → akademischer Grad.

# **magister nauk humanistycznych**: stopień akademicki (→ akademischer

Grad) przyznawany po ukończeniu studiów uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang) w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych.

**Master of Engineering**, der; -s, - (Abk.: M. Eng.): nach erfolgreichem Abschluss eines → Masterstudiengangs in den Ingenieurwissenschaften verliehener → akademischer Grad.

# **magister nauk inżynierskich**: stopień akademicki (→ akademischer Grad) przyznawany po ukończeniu studiów uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang) w dziedzinie nauk inżynierskich.

**Master of Laws**, der; -s, - (Abk.: LL. M.): nach erfolgreichem Abschluss eines → Masterstudiengangs in den Rechtswissenschaften verliehener → akademischer Grad.

# **magister prawa**: stopień akademicki (→ akademischer Grad) przyznawany po ukończeniu studiów uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang) w dziedzinie nauk prawnych.

**Master of Science**, der; -s, - (Abk.: M. Sc.): nach erfolgreichem Abschluss eines → Masterstudiengangs in den Natur- oder Wirtschaftswissenschaften verliehener → akademischer Grad.

# **magister nauk ścisłych**: stopień akademicki (→ akademischer Grad) przyznawany po ukończeniu studiów uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang) w dziedzinie nauk przyrodniczych lub ekonomicznych.

**Masterstudiengang**, der; -(e)s, -gänge: drei- oder viersemestriger Studiengang, der den Abschluss eines einschlägigen → Bachelorstudiengangs oder eines vergleichbaren Hochschulstudiengangs

voraussetzt, der wissenschaftlichen Vertiefung und Spezialisierung im gewählten Fach bzw. in den gewählten Fächern dient und nach dessen erfolgreichem Abschluss der → Mastergrad verliehen wird.

**studia uzupełniające magisterskie**: rodzaj studiów trwających trzy lub cztery semestry, zakładających wcześniejsze ukończenie odpowiednich studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) lub porównywalnego rodzaju studiów wyższych. SUM służą pogłębieniu wiedzy z danej dziedziny lub dziedzin i specjalizacji w danym zakresie, a po ich ukończeniu przyznawany jest stopień magistra (→ Mastergrad).

**M. Eng.** (Abk. für): → Master of Engineering.

**M. Sc.** (Abk. für): → Master of Science.

**Ph.D.** (Abk. für Doctor of Philosophy): Doktor der Philosophie (→ Dr. phil.). dr: doktor nauk humanistycznych (dr n. hum. (→ Dr. phil.)).

**Postdoc** (kurz für): → Postdoc-Tätigkeit.

**Postdoc-Tätigkeit**, die; -, -en <lat. post doctorem = nach der Promotion> (kurz: Postdoc): Tätigkeit nach der → Promotion zum Erwerb zusätzlicher wissenschaftlicher Qualifikationen.

## **działalność naukowa po uzyskaniu stopnia doktora (nauk)**: działalność podejmowana po uzyskaniu stopnia doktora nauk (→ Promotion), mająca na celu uzyskanie dodatkowych kwalifikacji naukowych.

**Postdoktorand**, der; -en, -en: jmd., der sich nach Abschluss einer → Promotion weiterqualifiziert.

**## (młody) pracownik naukowy ze stopniem doktora (nauk):** osoba zdobywająca dalsze kwalifikacje naukowe po pozytywnym zakończeniu przewodu doktorskiego (→ Promotion).

**Postdoktorandin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Postdoktorand.

**Postgraduierete,** der/die; -n, -n: jmd., der sich nach Abschluss eines Hochschulstudiums weiterqualifiziert.

**## absolwent szkoły wyższej kontynuujący kształcenie:** osoba zdobywająca dalsze kwalifikacje po ukończeniu studiów wyższych.

**Probestudium,** das; -s, o.Pl.: → Schnupperstudium.

**Projektstudium,** das; -s, o.Pl.: die Erarbeitung, Anwendung, Erprobung von Kenntnissen und Fähigkeiten im Rahmen eines während des Studiums durchgeführten → Projekts.

**## studiowanie badawcze:** wypracowanie, zastosowanie i sprawdzanie wiedzy i umiejętności w ramach projektu (→ Projekt) prowadzonego w czasie studiów.

**Promotion,** die; -, -en <lat. promotio = Beförderung>: ein durch die → Promotionsordnung geregeltes Verfahren zum Nachweis der Befähigung zu selbständiger wissenschaftlicher Forschung, das nach erfolgreichem Abschluss zur Verleihung des → Doktorgrades führt. Zur P. gehören die Anfertigung einer → Dissertation als schriftliche Leistung und das Absolvieren eines → Rigorosums bzw. einer → Disputation als mündliche Leistung.

**przewód doktorski/„robienie doktoratu“:** postępowanie określone regula-

minem postępowania w przewodach doktorskich (→ Promotionsordnung), którego celem jest potwierdzenie umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Pozytywne zakończenie p.d. prowadzi do nadania stopnia doktora (→ Doktorgrad). P.d. obejmuje przygotowanie rozprawy doktorskiej (→ Dissertation) oraz zdanie egzaminu z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum) lub publiczną obronę rozprawy doktorskiej (→ Disputation). K: W Polsce elementami przewodu doktorskiego są zarówno ustne egzaminy doktorskie (z dyscypliny podstawowej, dodatkowej i języka nowożytnego) jak i publiczna obrona rozprawy doktorskiej.

**Promotionsausschuss,** der; -es, -schüsse: von der → Promotionskommission bei jedem → Promotionsverfahren neu eingesetztes, aus den → Gutachterinnen bzw. Gutachtern sowie dem bzw. der Vorsitzenden und weiteren Mitgliedern bestehendes → Hochschulgremium, das auf der Basis der → Gutachten über die Note der → Dissertation entscheidet und die mündliche Prüfung (→ Disputation oder → Rigorosum) abnimmt.

**komisja przeprowadzająca egzaminy doktorskie:** gremium uczelniane (→ Hochschulgremium) zwoływane każdorazowo podczas przeprowadzania przewodu doktorskiego (→ Promotionsverfahren) przez komisję ds. przewodów doktorskich (→ Promotionskommission), składające się z recenzentów (→ Gutachter), przewodniczącego i innych członków, decydujące na podstawie recenzji (→ Gutachten) o ocenie rozprawy doktorskiej (→ Dissertation) i przeprowadzające publiczną obronę rozprawy doktorskiej (→ Disputation) lub egzamin z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum).

**Promotionskommission,** die; -, -en: vom Fachbereich bzw. von der Fakultät eingesetzte → Kommission, die für den formalen Ablauf einer → Promotion zuständig ist, vor allem für die Entscheidung über die Zulassung zur Promotion, für die Eröffnung des → Promotionsverfahrens, für die Bestellung der Mitglieder des → Promotionsausschusses, für die Bestellung der → Gutachter bzw. Gutachterinnen, für die Entscheidung über das Nichtbestehen der Prüfung und für Einsprüche der → Kandidaten und Kandidatinnen gegen Entscheidungen des Prüfungsausschusses.

**komisja ds. przewodów doktorskich:** komisja (→ Kommission) powoływana przez wydział lub inną jednostkę posiadającą odpowiednie uprawnienia, odpowiedzialna za formalny przebieg przewodu doktorskiego (→ Promotion), przede wszystkim za decyzję o dopuszczeniu do przewodu doktorskiego (→ Promotionsverfahren), powołanie członków komisji przeprowadzającej egzaminy doktorskie (→ Promotionsausschuss), powołanie recenzentów (→ Gutachter), decyzję o niezdaniu egzaminu. K.ds.p.d. przyjmuje również odwołania kandydatów (→ Kandidat) od decyzji komisji przeprowadzającej egzaminy doktorskie.

**Promotionsordnung,** die; -, -en: (vom Fachbereich bzw. von der Fakultät beschlossene) Regelungen zu den Voraussetzungen und zur Durchführung einer → Promotion.

**regulamin postępowania w przewodach doktorskich:** regulacje (ustalane przez wydział lub inną jednostkę posiadającą odpowiednie uprawnienia) dotyczące warunków otwarcia i przeprowadzenia przewodu doktorskiego (→ Promotion).

**Promotionsstudium,** das; -s, o.Pl.: Studium, das der Vorbereitung einer → Promotion dient.

**studium doktoranckie:** studia przygotowujące do przewodu doktorskiego (→ Promotion).

**Promotionsurkunde,** die; -, -n: Urkunde, mit der der → Doktorgrad von der Hochschule bzw. dem Fachbereich verliehen wird. Sie ist von der Hochschule ausgestellt und gesiegelt sowie vom → Präsidenten bzw. von der Präsidentin, vom → Rektor bzw. von der Rektorin und vom → Dekan bzw. von der Dekanin unterschrieben. Sie enthält i.d.R. Angaben zur Person und zum erworbenen Doktorgrad sowie das Thema der → Dissertation, die Gesamtnote und das Datum der mündlichen Prüfung (→ Disputation oder → Rigorosum).

**dyplom doktorski:** dyplom nadania przez szkołę wyższą lub wydział stopnia doktora (→ Doktorgrad). D.d. jest wystawiony przez szkołę wyższą i opatrzony jej pieczęcią oraz podpisami prezydenta uniwersytetu (→ Präsident), rektora (→ Rektor) i dziekana (→ Dekan). D.d. zawiera z reguły dane osobowe i informacje dot. uzyskanego stopnia doktora oraz temat rozprawy doktorskiej (→ Dissertation), ocenę końcową i datę egzaminu ustnego (publicznej obrony rozprawy doktorskiej (→ Disputation) lub egzaminu z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum)).

**Promotionsverfahren,** das; -s, - : Durchführung einer → Promotion von der → Promotionszulassung bis zur Aushängung der → Promotionsurkunde.

**przeprowadzenie przewodu doktorskiego:** realizacja przewodu doktorskiego (→ Promotion) od momentu dopuszczenia do otwarcia przewodu

doktorskiego (→ Promotionszulassung) po wręczeniu dyplomu doktorskiego (→ Promotionsurkunde).

**Promotionszulassung**, die; -, o.Pl.: die Zulassung zum → Promotionsverfahren nach Erfüllung der in der → Promotionsordnung geforderten Voraussetzungen. **dopuszczenie do przewodu doktorskiego**: zgoda na otwarcie przewodu doktorskiego (→ Promotionsverfahren) po spełnieniu wymagań zawartych w regulaminie postępowania w przewodach doktorskich (→ Promotionsordnung).

**Promovend**, der; -en, -en: jmd., der den → Doktorgrad anstrebt.

**doktorant**: osoba ubiegająca się o uzyskanie stopnia doktora (→ Doktorgrad).

**Promovendin**, die; -, nen: fem. Form zu → Promovend.

**doktorantka**: forma ż. od doktorant (→ Promovend).

**promovieren** (promovierte; hat promoviert) <lat. promovere = vorwärts bewegen, befördern>: 1. (tr.) den → Doktorgrad verleihen: sie wurde 2002 an der Universität Siegen im Fach Germanistik zum Dr. phil. promoviert; 2. (intr.) a) den → Doktorgrad erlangen; b) eine → Dissertation verfassen: sie promovierte/promoviert im Fach Germanistik.

1. **nada(wa)ć stopień doktora** (→ Doktorgrad): w 2002 roku nadano jej stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie germanistyki na Uniwersytecie w Siegen; 2. a) **zdoby(wa)ć stopień doktora** (→ Doktorgrad); b) **(na) pisać rozprawę doktorską** (→ Dissertation): napisała/pisze rozprawę doktorską w zakresie germanistyki.

**Qualitätssicherung**, die; -, o.Pl.: Verfahren zur Überprüfung und Gewährleistung von Qualitätsstandards, zu denen im Hochschulbereich u.a. → Akkreditierung und → Evaluation gehören.

**zapewnienie jakości**: procedury sprawdzania i utrzymywania standardów jakościowych, do których w obrębie szkolnictwa wyższego należy akredytacja (→ Akkreditierung) i ewaluacja (→ Evaluation).

**Reakkreditierung**, die; -, -en: nach einer bestimmten Frist (von i.d.R. fünf Jahren) wiederholte → Akkreditierung eines bereits genehmigten Studiengangs.

**reakredytacja**: ponowna akredytacja (→ Akkreditierung) zatwierdzonego już kierunku studiów, która następuje po upływie określonego terminu (z reguły pięciu lat).

**Schlüsselqualifikation**, die; -, -en (auch: Soft Skills): überfachliche, praxisorientierte (methodische) Fähigkeiten, die Studierende über die im Studium erworbenen bzw. zu erwerbenden fachlichen Kompetenzen hinaus für eine berufliche Tätigkeit qualifizieren sollen; zu den Schlüsselqualifikationen zählen u.a. Fähigkeiten der Beschaffung, Auswertung und Bewertung von Informationen, rhetorische und kommunikative Kompetenzen, die Fähigkeit, einen Standpunkt argumentativ vertreten zu können, die Fähigkeit zu Organisation und Kooperation sowie die Fähigkeit des Erwerbs und der Vermittlung von (neuen) Kenntnissen.

**umiejętności/kwalifikacje kluczowe**: praktyczne (metodyczne) umiejętności wykraczające poza kompetencje w zakresie jednego przedmiotu, pozwalające na przygotowanie studentów do praktyki

zawodowej w sposób wykraczający poza kompetencje specjalistyczne nabywane podczas studiów; do u.k. zalicza się m.in. zdolność pozyskiwania, analizy i oceny informacji, kompetencje retoryczne i komunikacyjne, umiejętność sprawnej argumentacji, organizacji i współpracy, a także zdobywanie i przekazywanie (nowej) wiedzy.

**Schnupperstudium**, das; -s, o.Pl. (auch: Probestudium): Angebot der Hochschulen an Schüler und Schülerinnen zur Teilnahme an → Lehrveranstaltungen, die u.a. die Wahl eines Studiengangs erleichtern soll.

**## studia na próbę**: propozycja uczestnictwa w zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) kierowana przez szkołę wyższe do uczniów, mająca na celu m.in. ułatwienie wyboru studiów.

**Siegel**, das; -s, -: → Dienstsiegel.

**Soft Skills**, die; nur Pl.: → Schlüsselqualifikation.

**Studiengang**, der; -(e)s, -gänge: Studium in einem Fach oder in mehreren Fächern, das zu einem bestimmten berufsqualifizierenden Studienabschluss führt. Je nach Abschluss (→ Staatsexamen, → Diplom, → Magister, → Bachelor, → Master usw.) besteht ein S. entweder aus einem → Studienfach oder aus der Kombination zweier oder mehrerer Studienfächer.

**# rodzaj studiów/studia X**: studia na jednym lub wielu kierunkach, prowadzące do zdobycia określonych kwalifikacji zawodowych. W zależności od rodzaju stopnia akademickiego, do którego uzyskania prowadzą dane studia (egzamin państwowy (→ Staatsexamen), dyplom (→ Diplom), magister (→ Magister,

→ Master), licencjat (→ Bachelor), itd.), mogą one być jednokierunkowe lub stanowić kombinację dwóch lub więcej kierunków. **K**: Niemiecki termin „Studiengang” jest niejednoznaczny – może oznaczać rodzaj studiów (np. „Bachelorstudiengang” – pol. studia licencjackie) lub makrokierunek (np. „Studiengang Betriebswirtschaftslehre” – pol. kierunek zarządzanie).

**Teilzeitstudium**, das; -s, o.Pl.: ein Studium, das im Gegensatz zu einem → Vollzeitstudium in dafür eingerichteten Studiengängen neben einer beruflichen Tätigkeit durchgeführt wird.

**studia w niepełnym wymiarze godzin**: studia na specjalnie utworzonych kierunkach, które student, w przeciwieństwie do studiów w pełnym wymiarze godzin (→ Vollzeitstudium), łączy z pracą zawodową. **K**: Podobne do polskich studiów niestacjonarnych-zaocznych, jednak w Niemczech studiowanie w niepełnym wymiarze godzin wydłuża okres studiów w sposób przewidziany regulaminem. Na studiach niestacjonarnych w Polsce ogranicza się natomiast liczbę godzin dydaktycznych w stosunku do studiów stacjonarnych, ale nie wydłuża regulaminowego okresu studiów.

**Venia docendi**, die; - -, o.Pl. <lat.: die Erlaubnis zu lehren, Vorlesungen zu veranstalten>: → Lehrbefähigung, → Lehrbefugnis.

**Venia legendi**, die; - -, o.Pl. <lat.: die Fähigkeit zu lesen, Vorlesungen zu veranstalten>: → Lehrbefähigung, → Lehrbefugnis.

**Vertiefungsstudium**, das; -s, o.Pl.: ein oft im → Hauptstudium gefordertes,

in Umfang und Zielsetzung vertieftes Studium, eine Schwerpunktbildung in einem bestimmten Fach oder in einer → Fachrichtung.

**studia pogłębiające:** studia o pogłębiowym zakresie i celu, których realizacja często konieczna jest w ramach zasadniczego etapu studiów (→ Hauptstudium). S.p. skupiają się na konkretnym zagadnieniu w ramach określonego kierunku lub określonej specjalności (→ Fachrichtung).

**Vollzeitstudium,** das; -s, o.Pl.: ein Studium, das im Gegensatz zu einem → Teilzeitstudium in den dafür eingerichteten Studiengängen keine Zeit für eine gleichzeitig ausgeübte berufliche Tätigkeit lässt.

**studia w pełnym wymiarze godzin:** studia na specjalnie utworzonych kierunkach, które w przeciwieństwie do studiów w niepełnym wymiarze godzin (→ Teilzeitstudium) nie pozostawiają czasu na równoczesną pracę zawodową.

**Vordiplom,** das; -s, -e: 1. Prüfung zum Abschluss des → Grundstudiums in einem → Diplomstudiengang; 2. → Zeugnis über den erfolgreichen Abschluss des Grundstudiums in einem Diplomstudiengang.

1. ## egzamin przeddyplomowy: egzamin kończący etap podstawowy studiów (→ Grundstudium) dyplomowych (→ Diplomstudiengang); 2. ## świadectwo przeddyplomowe: świadectwo (→ Zeugnis) ukończenia etapu podstawowego studiów dyplomowych. K: W Polsce nie ma odpowiednika „Vordiplom”, nie należy go też mylić z egzaminem licencjackim lub dyplomem licencjackim, ponieważ nie wiąże się on z uzyskaniem żadnych kwalifikacji zawodowych.

**Weiterbildungsstudium,** das; -s, o.Pl.: Studium im Rahmen der Weiterbildung im ausgeübten Beruf zum Erwerb neuer Kenntnisse, Fähigkeiten und Fertigkeiten ohne oder mit einem Abschluss (→ Aufbaustudium, → Ergänzungsstudiengang, → Zusatzstudium).

**studia doskonalenia zawodowego:** studia odbywane w ramach doskonalenia w zakresie wykonywanego zawodu, podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, uzyskania nowych umiejętności i sprawności. S.d.z. mogą, ale nie muszą kończyć się zdobyciem stopnia akademickiego (studia drugiego stopnia (→ Aufbaustudium), studia uzupełniające (→ Ergänzungsstudiengang), studia dodatkowe (→ Zusatzstudium)).

**Zusatzstudium,** das; -s, o.Pl.: Studium, das man zusätzlich entweder parallel zum → Hauptstudium oder nach dessen Abschluss durchführt. Es kann ein → Ergänzungsstudiengang, ein → Vertiefungsstudium oder ein eigenständiges Studium sein, das zu einem weiteren berufsqualifizierenden Abschluss führt.

**studia dodatkowe:** studia, które zostały podjęte równocześnie lub po zakończeniu zasadniczego etapu studiów (→ Hauptstudium). Mogą one być traktowane jako studia uzupełniające (→ Ergänzungsstudiengang), pogłębiające (→ Vertiefungsstudium) lub jako studia prowadzące do zdobycia dalszych kwalifikacji zawodowych. K: W Polsce podobny charakter ma dodatkowa specjalizacja w ramach danego kierunku studiów lub danej specjalności, pozwalająca na zdobycie dodatkowych kwalifikacji, np. specjalizacja tłumaczeniowa dla studentów lingwistyki stosowanej realizujących specjalizację nauczycielską.

**Zweitstudium,** das; -s, o.Pl.: zweites → grundständiges Studium nach erfolgreichem Abschluss eines ersten grundständigen Studiums. → Aufbau- und → Zusatzstudium sowie → Ergänzungs- und auch → Masterstudiengänge gelten somit nicht als Z.

**drugie studia:** drugie studia prowadzące do uzyskania pierwszego stopnia akademickiego (→ grundständiges Studium) podjęte po pomyślnym zakończeniu

pierwszych. Studiów drugiego stopnia (→ Aufbaustudium), dodatkowych (→ Zusatzstudium), uzupełniających (→ Ergänzungsstudium) i magisterskich uzupełniających (→ Masterstudiengang) nie określa się zatem terminem d.s. K: Termin „drugie studia” jest w Polsce określeniem potocznym, podczas gdy jego ekwiwalent niemiecki jest terminem formalnym.

### 4.3 Orientierungsveranstaltungen

#### Zajęcia organizacyjne

**Einführungsveranstaltung,** die; -, -en: Veranstaltung, die einführenden Charakter hat, z.B. → Erstsemestereinführung, → Orientierungskurs, → Grundkurs.

**zajęcia wprowadzające:** zajęcia mające charakter wprowadzający, np. wprowadzenie dla studentów pierwszego roku (→ Erstsemestereinführung), zajęcia organizacyjno-informacyjne (→ Orientierungskurs), wprowadzenie do X (→ Grundkurs).

**Erstsemestereinführung,** die; -, -en (Abk.: ESE): zu Beginn der → Vorlesungszeit stattfindende Begrüßungsveranstaltung für → Studienanfänger und -anfängerinnen.

# wprowadzenie dla studentów pierwszego roku: spotkanie powitalne dla osób rozpoczynających studia (→ Studienanfänger), odbywające się na początku okresu zajęć dydaktycznych.

K: Porównywalne z polskim Dniem Studenta I Roku, tj. odbywającym się w jednym dniu cyklem uroczystości i spotkań na różnych szczeblach uniwersytetu, wprowadzającym studentów w strukturę studiów, uniwersytetu i jego jednostek.

**ESE,** die (Abk. für): → Erstsemestereinführung.

**O-Kurs,** der; -es, -e (Abk. für): → Orientierungskurs.

**Orientierungskurs,** der; -es, -e (Abk.: O-Kurs) (auch: Orientierungsveranstaltung): Veranstaltung für → Studienanfänger und Studienanfängerinnen in der → Orientierungsphase, die i.d.R. über die Struktur der Hochschule und der Fachbereiche bzw. Fakultäten, über den Verlauf und die Inhalte des Studiums, die Anzahl und Arten von

→ *Leistungsnachweisen* sowie über *Berufsperspektiven informiert*: an einem O. teilnehmen; einen O. besuchen.

**zajęcia organizacyjno-informacyjne**: zajęcia dla osób rozpoczynających studia (→ *Studienanfänger*), przeprowadzane w okresie organizacyjnym (→ *Orientierungsphase*), informujące zwykle o strukturze uczelni oraz wydziałów lub innych jednostek, przebiegu i treści studiów, liczbie oraz rodzajach zaliczeń i egzaminów (→ *Leistungsnachweis*), a także perspektywach zawodowych: brać udział w z.o.-i.; uczyć się na z.o.-i. K: Porównywalne z polskimi spotkaniami organizacyjnymi dla studentów I roku, które przeprowadzane są na początku roku akademickiego przez różne jednostki uczelniane: wydział, bibliotekę, instytut etc. i mają za zadanie zapoznanie studentów ze sposobem funkcjonowania każdej z nich. Jednostki w sposób dowolny ustalają termin, treść i charakter spotkań.

## 4.4 Lehrveranstaltungsformen und Lehrveranstaltungsorte

Formy i miejsca zajęć dydaktycznych

**Abschiedsvorlesung**, die; -, -en: *Vorlesung*, die ein Professor oder eine Professorin aus Anlass des Ausscheidens aus der Hochschule bzw. aus dem aktiven Dienst hält. S. auch → *Emeritierung*.

**wykład pożegnalny**: wykład wygłaszany przez profesora z okazji ustąpienia ze stanowiska profesora danej uczelni lub wycofania się z aktywnej pracy akademickiej. Patrz także: przejście na emeryturę (→ *Emeritierung*).

**Orientierungsphase**, die; -, -n (auch: *Orientierungswoche*): i.d.R. zwei bis fünf Tage dauernde Einführung in den Hochschulbetrieb, die → *Erstsemestern* bisweilen von der → *Zentralen Studienberatung*, in jedem Fall aber von den einzelnen Fachbereichen und den → *Fachschaftsräten* angeboten wird.

**okres organizacyjny**: trwający zwykle dwa do pięciu dni okres wprowadzania nowo przyjętych studentów (→ *Erstsemester*) w życie szkoły wyższej, którego organizacją zajmuje się czasem centralne biuro doradztwa ws. studiów (→ *Zentrale Studienberatung*), zawsze jednak o.o. przygotowują też poszczególne wydziały i rady samorządu studentów danego wydziału (→ *Fachschaftsrat*).

**Orientierungsveranstaltung**, die; -, -en: → *Orientierungskurs*.

**Orientierungswoche**, die; -, -n: → *Orientierungsphase*.

**AG**, die; -, -s (Abk. für): → *Arbeitsgemeinschaft*.

**Antrittsvorlesung**, die; -, -en: 1. erste → *Vorlesung* nach erfolgreich abgeschlossener → *Habilitation* und die erste Wahrnehmung der *Venia legendi* (→ *Lehrbefähigung*); 2. *Vorlesung*, mit der sich ein Professor bzw. eine Professorin nach seiner bzw. ihrer → *Berufung* der Hochschulöffentlichkeit vorstellt.

**wykład inauguracyjny**: 1. pierwszy wykład (→ *Vorlesung*) wygłaszany po pozytywnym zakończeniu postępowania habilitacyjnego (→ *Habilitation*) i skorzystanie po raz pierwszy z prawa do wykładania na uczelni wyższej (→ *Lehrbefähigung*); 2. wykład nowo powołanego (→ *Berufung*) profesora pozwalający mu na przedstawienie się społeczności uniwersyteckiej. K: W Polsce wykład inauguracyjny to najczęściej wykład towarzyszący inauguracji roku akademickiego lub innej uroczystości otwarcia sezonu/roku/konferencji, wygłaszany zwykle przez uznanego autorytet.

**Arbeitsgemeinschaft**, die; -, -en (Abk.: AG): *Zusammenschluss* von Studierenden zum gemeinsamen Erarbeiten und Üben von Lernstoffen oder zur gemeinsamen Pflege eines Hobbys.

**koło naukowe/koło zainteresowań**: zrzeszenie studentów, którego celem jest opracowywanie i utrwalanie zagadnień materiału nauczania, a także wspólny rozwój zainteresowań.

**Audimax**, das (kurz für): → *Auditorium maximum*.

**Auditorium maximum**, das; -, -ia -ma (kurz: *Audimax.*) <lat.>: größter → *Hörsaal* einer Hochschule, in dem außer → *Lehrveranstaltungen* auch *Konzerte*, *akademische Feiern* und *Versammlungen* stattfinden.

**aula główna**: największa sala wykładowa (→ *Hörsaal*) uczelni wyższej, w której oprócz zajęć dydaktycznych (→ *Lehrveranstaltung*) odbywają się także koncerty, uroczystości akademickie oraz zebrania.

**Auffrischkurs**, der; -es, -e: → *Kurs*, der der *Wiederholung* und *Auffrischung*

schon erworbener Kenntnisse dient.  
**kurs utrwalający wiedzę**: kurs (→ *Kurs*) służący powtórzeniu oraz odświeżeniu nabytej już wiedzy.

**Aula**, die; -, -en (auch: -s) <lat.: Hof, Vorhof>: großer Raum einer Universität, der nach seiner Ausstattung und Ausgestaltung den Rahmen für *Versammlungen* und *feierliche Anlässe* bietet.

**aula**: duża sala uniwersytetu, której wyposażenie i aranżacja wnętrza stwarzają warunki do organizowania zebrań oraz różnorodnych uroczystości.

**Betriebspraktikum**, das; -s, -ka: → *Praktikum(1)* in einem Betrieb, das vor allem von Studierenden der ingenieurwissenschaftlichen, aber auch z.B. der geistes- und sozialwissenschaftlichen Studiengänge absolviert wird.

**praktyka zawodowa**: praktyka (→ *Praktikum(1)*) w firmie, którą odbywają przede wszystkim studenci kierunków inżynierskich, ale także humanistycznych oraz społecznych.

**Blockpraktikum**, das; -s, -ka: → *Praktikum(1)*, das in zeitlich festgelegter Dauer in einem Stück abzuleisten ist. Bei den → *Lehramtsstudiengängen* findet das B. meistens in den → *Semesterferien* statt.

**praktyka ciągła**: praktyka (→ *Praktikum(1)*) o określonym czasie trwania, realizowana w formie zblokowanej. Studenci specjalności nauczycielskiej (→ *Lehramtsstudiengang*) odbywają zazwyczaj p.c. podczas przerwy semestralnej (→ *Semesterferien*).

**Blockseminar**, das; -s, -e: → *Blockveranstaltung*.

**Blockveranstaltung**, die; -, -en (auch:

*Blockseminar, Kompaktseminar*: → Lehrveranstaltung (oft ein → Seminar(1)), die nicht in regelmäßigen Abständen über das Semester verteilt, sondern auf wenige Termine oder auch auf eine Woche zusammengedrängt stattfindet.  
**zajęcia zablokowane**: zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung) (często seminarium (→ Seminar (1))), które nie odbywają się w regularnych odstępach czasu w trakcie semestru, lecz w kilku wyznaczonych terminach lub w ciągu jednego tygodnia.

**Brückenkurs**, der; -es, -e: → Kurs, der die Funktion hat, unterschiedliche → Zulassungsvoraussetzungen (→ Abitur oder Fachoberschulabschluss) auszugleichen.  
**## kurs przygotowawczy na roku zerowym**: kurs (→ Kurs), którego zadaniem jest wyrównanie różnic w poziomie wiedzy (wynikających z uzyskania odmiennych świadectw ukończenia szkół średnich, takich jak matura (→ Abitur) lub świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej) w celu spełnienia przez kandydata warunków przyjęcia na studia (→ Zulassungsvoraussetzung).

**Career Service**, der; -, o.Pl.: Lehr- und Übungsangebote der Hochschule zur Vorbereitung auf die berufliche Praxis, wie z.B. Karriereplanung, Bewerbung, Rhetorik, Präsentation, wissenschaftliches und berufliches Schreiben, Konflikt- und Zeitmanagement.

**biuro karier**: jednostka oferująca zajęcia na uczelni wyższej, których celem jest praktyczne przygotowanie do zawodu, np. planowanie kariery, aplikowanie, retoryka, nauka prezentacji, pisanie tekstów naukowych i formalnych, rozwiązywanie konfliktów i zarządzanie czasem. **K**: W Polsce biuro karier naj-

częściej zajmuje się udostępnianiem ofert pracy, sporadycznie oferuje kursy przygotowujące do zawodu.

**Crashkurs**, der; -es, -e: → Intensivkurs.

**Deputat**, das; -(e)s, -e: → Lehrdeputat.

**Dies academicus**, der; -, o.Pl. <lat.: akademischer Tag>: Hochschulfeiertag, an dem akademische Festveranstaltungen, teilweise auch allgemein bildende → Lehrveranstaltungen stattfinden.

**święto uczelni**: święto uczelni wyższej, podczas którego odbywają się uroczystości akademickie oraz częściowo także zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung) z zakresu kształcenia ogólnego. **K**: W Polsce święto uczelni jest nazywane niejednolicie, np. na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza jest to Dzień Sportu.

**Doktorandenkolloquium**, das; -s, -ien: → Kolloquium(2), das → Promovenden und Promovendinnen als Forum zur Vorstellung und Diskussion von Fragestellungen, Methoden, Teilergebnissen ihres Dissertationsvorhabens (→ Dissertation) dient.

**seminarium doktoranckie**: seminarium (→ Kolloquium (2)) służące doktorantom (→ Promovend) jako forum, na którym można przedstawić i poddać pod dyskusję zagadnienia, metody oraz dotychczasowe wyniki badawcze związane z przygotowaniem rozprawy doktorskiej (→ Dissertation).

**E-Learning**, das; -(s), o.Pl. (Abk. für engl. electronic learning = elektronisch unterstütztes Lernen): alle Formen des Lernens, bei denen digitale Medien genutzt werden.

**e-learning**: wszystkie formy uczenia się, w których wykorzystuje się media cyfrowe.

**Examenskolloquium**, das; -s, -ien: → Kolloquium(2), das speziell der Vorbereitung der Studierenden auf die → Abschlussprüfung dient.

**## seminarium egzaminacyjne**: specjalne seminarium (→ Kolloquium (2)) mające na celu przygotowanie studentów do egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung). **K**: Porównywalne z polskim seminarium dyplomowym (licencjackim lub magisterskim), które ma – inaczej niż w Niemczech – przede wszystkim umożliwić studentom zaprezentowanie założeń i rezultatów swojej pracy w ramach projektu dyplomowego.

**Exkursion**, die; -, -en: Veranstaltung außerhalb der Hochschule zur Ergänzung, Veranschaulichung und Vertiefung des Lehrstoffes, die je nach Fach z.B. die Besichtigung von Industrieanlagen, Bodenformationen, Museen, archäologischen Stätten sein kann: eine E. nach Köln; an einer E. teilnehmen; eine E. unternehmen.

**wyjazd studyjny**: zajęcia odbywające się poza uczelnią, mające na celu uzupełnienie, zilustrowanie i pogłębienie materiału nauczania. W zależności od kierunku studiów może to być np. zwiedzanie obiektów przemysłowych, formacji geologicznych, muzeów, stanowisk archeologicznych: w.s. do Kolonii; wziąć udział w w.s.; zorganizować w.s.

**fakultativ**: (im Gegensatz zu → obligatorisch) nicht verbindlich vorgeschrieben, zur Wahl stehend: die Teilnahme (an dieser Veranstaltung) ist f.

**fakultatywny**: (w przeciwieństwie do obowiązkowego (→ obligatorisch)) określony regulaminem jako nieobligatoryjny, do wyboru: udział (w tych zajęciach) jest f.

**Grundkurs**, der; -es, -e: **1.** → Lehrveranstaltung, die der Einführung in die theoretischen und methodischen Grundlagen eines bestimmten Faches dient; **2.** i.w.S. → Kurs, der grundlegende Kenntnisse in einem Fach vermittelt.

**1. wprowadzenie do X**: zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung) mające na celu przedstawienie teoretycznych i metodycznych podstaw określonej dziedziny; **2. kurs podstawowy**: kurs (→ Kurs) przekazujący podstawową wiedzę z określonej dziedziny.

**Hauptseminar**, das; -s, -e: → Seminar(1) des → Hauptstudiums.

**## seminarium główne**: seminarium (→ Seminar(1)) przeznaczone dla studentów zasadniczego etapu studiów (→ Hauptstudium).

**Hörsaal**, der; -(e)s, -säle: ein für → Lehrveranstaltungen vorgesehener Raum.

**sala wykładowa**: pomieszczenie, w którym odbywają się zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung).

**Hospitant**, der; -en, -en: jmd., der → hospitiert.

**hospitant**: osoba hospitująca (→ hospitieren) zajęcia.

**Hospitantin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Hospitant.

**hospitantka**: forma ż. od hospitant (→ Hospitant).

**Hospitation**, die; -, -en: das → Hospitieren.

**hospitieren** (hospitierte; hat hospitiert; intr.) <lat. hospitari = Gast sein>: als Gast am Unterricht (meistens in einer Schule) teilnehmen, um die Unterrichtspraxis kennen zu lernen.

**hospitować**: brać udział w zajęciach

(najczęściej w szkole) w charakterze gościa w celu zapoznania się z pracą nauczyciela.

**Intensivkurs**, der; -es, -e (auch: Crashkurs): → Lehrveranstaltung, in der der Unterrichtsstoff besonders komprimiert und in kurzer Zeit vermittelt wird.

**kurs intensywny**: zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung), w trakcie których materiał z danego przedmiotu przekazywany jest w sposób skomasowany w krótkim czasie.

**Kolleg**, das; -s, -s: 1. (veraltend) akademische → Vorlesung; 2. Einrichtung, in der im Rahmen des zweiten Bildungsweges die → allgemeine Hochschulreife erworben werden kann; 3. → Studienkolleg.

1. wykład akademicki (→ Vorlesung); 2. kolegium: instytucja kształcąca na poziomie szkoły średniej, umożliwiająca uzyskanie drogą alternatywną matury ogólnej (→ allgemeine Hochschulreife); 3. kolegium przygotowawcze (→ Studienkolleg). **K**: W Polsce kolegium to rodzaj szkoły wyższej przygotowującej do wykonywania zawodu nauczyciela (zwykle języków obcych) w trybie trzyletnich studiów zawodowych.

**Kolloquium**, das; -s, -ien: 1. (i.w.S. auch: Tagung) Zusammenkunft von Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftlern zur Erörterung bzw. Diskussion eines bestimmten wissenschaftlichen Themas; 2. → Lehrveranstaltung vor allem im → Hauptstudium, bei der fortgeschrittene Studierende über ein wissenschaftliches Thema referieren sowie untereinander und mit dem jeweiligen Lehrenden diskutieren (→ Doktorandenkolloquium, → Examenskolloquium); 3. → mündliche Prüfung am Ende einer

Lehrveranstaltung als möglicher → Leistungsnachweis(2), im Rahmen der → Habilitation oder einer sonstigen → Abschlussprüfung.

1. **kolokwium (w szerszym znaczeniu także konferencja)**: spotkanie naukowców w celu przedyskutowania lub omówienia określonego zagadnienia naukowego; 2. **seminarium**: zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung) oferowane na etapie zasadniczym studiów (→ Hauptstudium), w trakcie których studenci wyższych lat referują na temat określonego zagadnienia naukowego, jak również prowadzą dyskusję między sobą i z prowadzącym (seminarium doktoranckie (→ Doktorandenkolloquium), seminarium egzaminacyjne (→ Examenskolloquium)); 3. **# kolokwium**: egzamin ustny (→ mündliche Prüfung) składany po zakończeniu cyklu zajęć dydaktycznych jako jedna z form uzyskania zaliczenia (→ Leistungsnachweis(2)) lub w ramach postępowania habilitacyjnego (→ Habilitation) bądź innego egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung). **K**: W Polsce kolokwium to sprawdzian ustny lub pisemny na wyższej uczelni z całości lub części obowiązującego materiału. Kolokwium habilitacyjne to część składowa przewodu habilitacyjnego.

**Kompaktseminar**, das; -s, -e: → Blockveranstaltung.

**Kurs**, der; -es, -e: zusammenhängende Folge von Unterrichtsstunden: ein K. „Französisch für Fortgeschrittene“. **kurs**: powiązany ze sobą ciąg zajęć: k. języka francuskiego dla zaawansowanych.

**Labor**, das; -e, -e (auch: -s): Arbeitsstätte für praktische Arbeiten: chemisches, medizinisches L.; Sprachl.

**laboratorium**: pracownia przeznaczona do przeprowadzania zajęć praktycznych: 1. chemiczne, medyczne, językowe.

**Laborpraktikum**, das; -s, -ka: → Praktikum(2) im → Labor, das semesterbegleitend oder in der → vorlesungsfreien Zeit in den naturwissenschaftlichen Fächern abzuleisten ist.

**praktyka laboratoryjna**: praktyka (→ Praktikum(2)) w laboratorium (→ Labor), którą odbywają studenci kierunków przyrodniczych w trakcie semestru lub w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych (→ vorlesungsfreie Zeit).

**Lehrdeputat**, das; -(e)s, -e: Anzahl der während der → Vorlesungszeit von den Lehrenden pro Woche zu leistenden Unterrichtsstunden: das L. einer Professorin und eines Professors an einer Universität beträgt derzeit neun Semesterwochenstunden.

**pensum dydaktyczne**: ilość godzin dydaktycznych w tygodniu, do których przeprowadzenia wykładowca zobowiązany jest w okresie zajęć dydaktycznych (→ Vorlesungszeit): p.d. profesora na uniwersytecie wynosi obecnie dziewięć godzin w tygodniu. **K**: W Polsce pensum dydaktyczne nauczyciela akademickiego rozliczane jest w rocznym przedziale czasowym.

**Lehre**, die; -, o.Pl.: die Vermittlung von Kenntnissen, Fähigkeiten und Fertigkeiten durch Lehrende im Rahmen von → Lehrveranstaltungen.

**nauczanie/dydaktyka**: przekazywanie wiedzy, umiejętności i sprawności przez nauczycieli akademickich w ramach zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung).

**Lehrveranstaltung**, die; -, -en: Sammelbezeichnung für die verschiedenen Formen des regelmäßigen Zusammenkommens von Lehrenden und Studierenden zu Unterrichtszwecken (wie z.B. → Vorlesung, → Seminar(1), → Kolloquium(2)).

**zajęcia dydaktyczne**: określenie zbiorcze na różne formy regularnych spotkań nauczycieli akademickich i studentów w celach dydaktycznych (np. wykład (→ Vorlesung), seminarium (→ Seminar(1), → Kolloquium(2))).

**Lehrverpflichtung**, die; -, -en: für Lehrende an den Hochschulen durch die → Lehrverpflichtungsverordnung geregelte Pflicht, während der → Vorlesungszeit an einer bestimmten Anzahl von Tagen eine bestimmte Anzahl von Unterrichtsstunden zu leisten.

**obowiązki dydaktyczne nauczyciela akademickiego**: obowiązek przeprowadzenia przez nauczyciela akademickiego odpowiedniej liczby zajęć w trakcie określonej ilości dni w okresie zajęć dydaktycznych (→ Vorlesungszeit). Obowiązek ten określony jest w rozporządzeniu w sprawie obowiązków dydaktycznych nauczycieli akademickich (→ Lehrverpflichtungsverordnung).

**Lehrverpflichtungsverordnung**, die; -, -en (Abk. LVV): Verordnung darüber, in welchem Umfang (→ Lehrdeputat) und an wie vielen Tagen Lehrende jeweils ihrer → Lehrverpflichtung nachzukommen haben.

**rozporządzenie w sprawie obowiązków dydaktycznych nauczycieli akademickich**: rozporządzenie regulujące wymiar pensum (→ Lehrdeputat) nauczycieli akademickich oraz ilość dni, w trakcie których realizują oni swoje obowiązki dydaktyczne (→ Lehrverpflichtung).

**LVV**, die (Abk. für): → *Lehrverpflichtungsverordnung*.

**Modul**, das; -s, -e: *Studieneinheit, die eine bestimmte Anzahl von thematisch eng zusammengehörenden und inhaltlich aufeinander abgestimmten → Lehrveranstaltungen (sog. Modulelemente) umfasst, die zum Erwerb einer bestimmten Kompetenz führen sollen. → Bachelor- und → Masterstudiengänge sind modular aufgebaut, d.h. sie bestehen aus einer bestimmten zu studierenden Anzahl von M.en.*

**modul**: *jednostka studiów obejmująca określoną liczbę godzin zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) ściśle powiązanych ze sobą tematycznie i merytorycznie (tzw. elementy modułowe), których celem jest nabycie określonej kompetencji. Studia licencjackie (→ Bachelorstudiengang) i uzupełniające magisterskie (→ Masterstudiengang) mają charakter modułowy, tzn. składają się z określonej liczby m., które należy zaliczyć.*

**Modularisierung**, die; -, -en: *Einteilung eines Studiengangs bzw. eines Stoffes in → Module.*

**podział na moduły**: *podział studiów lub materiału na moduły (→ Modul).*

**neue Medien**; die neuen -, nur Pl.: *die Ende des letzten Jahrhunderts entwickelten elektronischen Medien, wie z.B. Kabelfernsehen, Internet, Videorecorder, Videotext.*

**nowe media**: *media elektroniczne, których rozwój przypadł na koniec ubiegłego stulecia, np. telewizja kablowa, Internet, magnetowid, teletekst.*

**Oberseminar**, das; -s, -e: *(eine heute eher unübliche Form der) → Lehrver-*

*anstaltung, an der vor allem → Postgraduierte teilnehmen, um über ihre Forschungen, → Projekte, → Dissertationen usw. zu diskutieren.*

**## seminarium dla absolwentów szkoły wyższej kontynuujących kształcenie**: *rodzaj (dziś już raczej niespotykanych) zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung), w których biorą udział przede wszystkim absolwenci szkoły wyższej kontynuujący kształcenie (→ Postgraduierte) w celu omówienia swoich badań, projektów (→ Projekt), rozpraw doktorskich (→ Dissertation) itd. K: Jest to rodzaj seminarium doktoranckiego.*

**obligatorisch**: *(im Gegensatz zu → fakultativ) verbindlich vorgeschrieben, notwendig zu absolvieren: die Teilnahme (an dieser Veranstaltung) ist o.*

**obowiązkowy**: *(w przeciwieństwie do fakultatywnego (→ fakultativ)) określony regulaminem jako obligatoryjny, podlegający obowiązkowi zaliczenia: udział (w tych zajęciach) jest o.*

**Pflichtveranstaltung**, die; -, -en: *→ obligatorische Veranstaltung für alle Studierenden eines Studiengangs.*

**zajęcia obowiązkowe**: *zajęcia obligatoryjne (→ obligatorisch) dla wszystkich studentów danego rodzaju studiów.*

**Praktikum**, das; -s, -ka: **1.** *meistens außerhalb der Hochschule semesterbegleitend oder in der → vorlesungsfreien Zeit zu absolvierende fachbezogene Tätigkeit (z.B. → Unterrichtspraktikum, → Betriebspraktikum), die von der → Studienordnung verlangt oder nur empfohlen sein kann: ein P. absolvieren; 2. experimentelles praktisches Arbeiten der Studierenden unter Anleitung, z.B. botanisches P. im Fach Biologie.*

**praktyka**: **1.** *szkolenie, zazwyczaj odbywane poza uczelnią, związane z danym kierunkiem studiów (np. praktyka dydaktyczna (→ Unterrichtspraktikum), praktyka zawodowa (→ Betriebspraktikum)), wymagane lub jedynie zalecane przez regulamin studiów (→ Studienordnung). Studenci odbywają praktykę w trakcie semestru lub w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych (→ vorlesungsfreie Zeit): odbyć p.; 2. nadzorowana praca praktyczno-eksperymentalna studentów, np. p. botaniczna na kierunku biologia.*

**Projektseminar**, das; -s, -e: *→ Seminar(1), das der Durchführung eines speziell für das betreffende Seminar konzipierten → Projekts dient bzw. Studierende an der Durchführung eines Projekts des Seminarleiters beteiligt.*

**# seminarium projektowe**: *seminarium (→ Seminar (1)), którego celem jest realizacja projektu (→ Projekt) zaplanowanego specjalnie na potrzeby danego seminarium lub umożliwiające studentom wzięcie udziału w realizacji projektu kierowanego przez prowadzącego. K: W Polsce seminarium projektowe oferowane jest głównie na kierunkach technicznych (np. architektura, informatyka).*

**Propädeutikum**, das; -s, -ka (auch: Vorkurs): *dem 1. Semester vorangehende → Lehrveranstaltung zum Erwerb von Kenntnissen, die nicht notwendig zu dem in der Schule vermittelten Stoff gehören, die aber von Anfang an für das Studium eines bestimmten Faches erforderlich sind, z.B. griechische Mythologie für das Studium der germanistischen Literaturwissenschaft; Mathematik für das Fach Physik.*

**propedeutyka X**: *zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung) poprzedzające*

*pierwszy semestr, których celem jest nabycie wiedzy, nie zawsze będącej integralną częścią materiału przerobionego w szkole, której posiadanie jest jednak od początku niezbędne do podjęcia studiów w danej dziedzinie, np. mitologia grecka w przypadku studiów w dziedzinie literaturoznawstwa niemieckiego, matematyka w przypadku studiów w dziedzinie fizyki. K: W Polsce propedeutyka danego przedmiotu oferowana jest często na pierwszym roku studiów i stanowi integralną część ich programu.*

**Proseminar**, das; -s, -e: *→ Seminar(1) des → Grundstudiums.*

**proseminarium**: *seminarium (→ Seminar (1)) przeznaczone dla studentów podstawowego etapu studiów (→ Grundstudium).*

**Referendar**, der; -s, -e: *jmd., der ein → Referendariat absolviert.*

**nauczyciel stażysta**: *osoba odbywająca staż nauczycielski (→ Referendariat).*

**Referendariat**, das; -(e)s, -e (auch: Vorbereitungsdienst): *zweite Phase der Lehramtsausbildung, d.h. die Zeit der berufsbezogenen praktischen Ausbildung, die → Referendare und Referendarinnen nach der bestandenen Ersten → Staatsprüfung parallel an einem → Studienseminar und an einer Schule absolvieren.*

**staż nauczycielski**: *drugi etap kształcenia przyszłych nauczycieli, tzn. okres zdobywania praktycznych umiejętności przez nauczycieli stażystów (→ Referendar) rozpoczynający się po zdaniu egzaminu państwowego pierwszego stopnia (→ erste Staatsprüfung). S.n. odbywa się równoległe w placówce kształcenia nauczycieli (→ Studienseminar) i w szkole.*



**Referendarin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Referendar.

**Repetitorium**, das; -s, -rien <lat. repetere = wiedererlangen>: Wiederholungs- und Vertiefungsunterricht für bereits vermittelten Stoff.

**zajęcia powtórkowe/repetitorium**: zajęcia mające na celu powtórzenie lub pogłębienie przerobionego już materiału.

**Ringvorlesung**, die; -, -en: interdisziplinäre → Vorlesung zu einem bestimmten Semesterthema, bei der in einem bestimmten Zeitrhythmus (z.B. wöchentlich) Vertreter und Vertreterinnen verschiedener Fächer bzw. → Fachrichtungen → Referate(1) halten.

**## interdyscyplinarny cykl wykładów**: wykład (→ Vorlesung) interdyscyplinarny na określony temat obowiązujący w danym semestrze. W ramach i.c.w. przedstawiciele różnych dziedzin lub specjalności (→ Fachrichtung) przedstawiają referaty (→ Referat (1)) w określonym odstępnie czasowym (np. co tydzień).

**Schreibwerkstatt**, die; -, stätten: an zahlreichen Hochschulen (auch dauerhaft) eingerichtetes Angebot für Studierende zum Erwerb und zur Weiterentwicklung der Fähigkeit des wissenschaftlichen und beruflichen Schreibens.

**warsztaty pisania**: dostępna na wielu uczelniach oferta (także stała) zajęć dla studentów, których celem jest rozwijanie i doskonalenie umiejętności pisania tekstów naukowych i fachowych.

**Schulpraktikum**, das; -s, -ka: → Praktikum (1) in einer Schule, das von Studierenden der → Lehramtsstudiengänge mit → Hospitationen und eigenen Unterrichtsversuchen entweder semester-

begleitend, als → Tagespraktikum oder als → Blockpraktikum abzuleisten ist.

**praktyka szkolna**: praktyka (→ Praktikum(1)) w szkole, którą muszą odbyć studenci specjalności nauczycielskiej (→ Lehramtsstudiengang), składająca się z hospitacji (→ Hospitation) i samodzielnego prowadzenia zajęć. Studenci odbywają p.s. w ramach praktyki jedno-dniowej (→ Tagespraktikum) realizowanej w trakcie semestru lub praktyki ciągłej (→ Blockpraktikum).

**schulpraktische Studien**; die, (Pl.): → Schulpraktikum.

**Seminar**, das; -s, -e: 1. → Lehrveranstaltung im Grundstudium (→ Proseminar) und im Hauptstudium (→ Hauptseminar), in der ein bestimmter Themenbereich unter verschiedenen Aspekten erarbeitet wird. Ein S. dient der Erarbeitung komplexer Fragestellungen und wissenschaftlicher Erkenntnisse, der Beurteilung von Problemstellungen und wissenschaftlichen Methoden im Wechsel von Vortrag und Diskussion: ein S. belegen, besuchen; an einem S. teilnehmen; in ein S. gehen. 2. Fachinstitut an einer Hochschule: germanistisches, historisches usw. S. 3. → Studienseminar.

1. **seminarium**: zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung) przeznaczone dla studentów podstawowego etapu studiów (proseminarium (→ Proseminar)) i zasadniczego etapu studiów (seminarium główne (→ Hauptseminar)), na których omawia się różne aspekty określonego zakresu tematycznego. Celem s. jest omówienie problemów i ustaleń naukowych, ocena sposobu przedstawienia problemu i metodologii przemienne w formie referatu i dyskusji: zapisać się na s., chodzić na s.; brać udział w s.; iść na s. 2. **katedra**: jednostka naukowa

szkoły wyższej: K. Filologii Germańskiej, Historii itd. 3. → Studienseminar.

**Steilkurs**, der; -es, -e: ein → Kurs, der viel Stoff in kurzer Zeit vermittelt: ein S. „Französisch für Fortgeschrittene“.

**kurs błyskawiczny**: kurs (→ Kurs), na którym w krótkim czasie przerabia się dużą ilość materiału: k.b. „język francuski dla zaawansowanych“.

**Studienkolleg**, das; -s, -s: Einrichtung zur Vorbereitung auf ein Studium an der Hochschule (bes. für ausländische Studierende).

**## kolegium przygotowawcze**: instytucja przygotowująca do studiów na uczelni wyższej (przeznaczona szczególnie dla studentów zagranicznych). K: W Polsce brak podobnej jednostki, natomiast szkoły wyższe lub inne instytucje oświatowe często posiadają w swojej ofercie krótkoterminowe kursy przygotowawcze dla kandydatów na studia.

**Studienseminar**, das; -s, -e: Einrichtung, an der angehende Lehrer und Lehrerinnen einen Teil des → Referendariats absolvieren, während sie den anderen Teil → hospitierend und unterrichtend an einer Schule verbringen.

**## placówka kształcenia nauczycieli**: instytucja, w której przyszli nauczyciele realizują część stażu nauczycielskiego (→ Referendariat). Druga część odbywa się w szkole w formie hospitacji (→ hospitieren) i prowadzenia zajęć.

**Tagespraktikum**, das; -s, -ka: → Praktikum(1) (im Rahmen der → Lehramtsstudiengänge), das an einem Tag abzuleisten ist.

**praktyka jednodniowa**: praktyka (→ Praktikum(1)) realizowana w ciągu jednego dnia (w ramach studiów na spe-

cialności nauczycielskiej (→ Lehramtsstudiengang)).

**Trainee**, der; -s, -s: jmd. (bes. → Hochschulabsolvent bzw. Hochschulabsolventin), der in einem Unternehmen eine praktische Ausbildung in allen Abteilungen erhält und dadurch auf seine spätere berufliche Tätigkeit vorbereitet wird.

**stazysta**: osoba (w szczególności absolwent uczelni wyższej (→ Hochschulabsolvent)) odbywająca staż we wszystkich działach danego przedsiębiorstwa w celu przygotowania się do późniejszej pracy zawodowej.

**Tutorium**, das; -s, -ien: im Auftrag einer bzw. eines Lehrenden von einem → Tutor bzw. einer Tutorin durchgeführte Zusatzveranstaltung, die der Erläuterung und/oder Vertiefung des in einer → Vorlesung oder einem → Grundkurs vermittelten Stoffes dient.

**tutoriat**: dodatkowe zajęcia przeprowadzane przez tutora (→ Tutor) z polecenia wykładowcy, mające na celu wyjaśnianie i/lub pogłębianie materiału przekazanego w trakcie wykładu (→ Vorlesung) lub zajęć wprowadzających do danej dziedziny (wprowadzenie do X (→ Grundkurs)).

**Übung**, die; -, -en: Veranstaltungstyp, in dem Kenntnisse und Fähigkeiten vermittelt oder auch bereits vermittelte Kenntnisse und Fähigkeiten anhand von Beispielen praktisch erprobt werden. Ü.en werden bisweilen parallel zu → Vorlesungen und → Seminaren(1) veranstaltet und finden i.d.R. in kleinen Gruppen statt, um zu gewährleisten, dass alle teilnehmenden Studierenden ausreichend Gelegenheit erhalten, sich zu beteiligen.

**ćwiczenia:** rodzaj zajęć, w ramach których przekazywana jest wiedza oraz umiejętności lub też przekazaną już wiedzę i umiejętności stosuje się praktycznie na konkretnych przykładach. Cw. organizowane są czasem równoległe do wykładów (→ *Vorlesung*) i seminariów (→ *Seminar(1)*), i odbywają się z reguły w małych grupach, aby zapewnić wszystkim biorącym w nich udział studentom możliwość aktywnego uczestnictwa.

**Unterrichtspraktikum**, das; -s, -ka: → *Praktikum(1)*, das im Rahmen von → *Lehramtsstudiengängen* zu absolvieren ist und unterschiedliche Dauer haben kann.

**praktyka dydaktyczna:** praktyka (→ *Praktikum(1)*), którą należy odbyć w ramach studiów na specjalności nauczycielskiej (→ *Lehramtsstudiengang*). Czas trwania p.d. jest zróżnicowany.

**Veranstaltung**, die; -, -en: 1. → *Lehrveranstaltung*; 2. etwas, was organisiert und durchgeführt wird (z.B. → *Fete*, → *Vollversammlung*, *Vortragsreihe* usw.).  
1. **zajęcia:** → *Lehrveranstaltung*; 2. **impreza/uroczystość/zebranie:** coś, co się organizuje i przeprowadza (np. impreza (→ *Fete*), walne zebranie (→ *Vollversammlung*), cykl odczytów itd.).

**Volontär**, der; -s, -e: jmd., der ein → *Volontariat* absolviert.

**wolontariusz:** osoba odbywająca staż nieodpłatny (→ *Volontariat*). **K:** W Polsce także: osoba wykonująca dobrowolną bezpłatną pracę na rzecz społeczeństwa.

**Volontariat**, das; -(e)s, -e: *Ausbildungszeit zur Vorbereitung auf eine künftige berufliche (bes. journalistische oder*

*kaufmännische) Tätigkeit bei einer Redaktion, einem Betrieb usw.*

**wolontariat:** okres kształcenia służący przygotowaniu do przyszłej działalności zawodowej (w szczególności w obszarze dziennikarstwa lub zarządzania przedsiębiorstwem) w redakcji, firmie itp. **K:** W Polsce wolontariat to także bezpłatna forma stażu w szpitalu lekarza zdobywającego specjalizację lub dobrowolna, bezpłatna praca na rzecz społeczeństwa.

**Volontärin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Volontär*.

**wolontariuszka:** forma ż. od *wolontariusz* (→ *Volontär*).

**Vorbereitungsdienst**, der; -es, o.Pl.: → *Referendariat*.

**Vorkurs**, der; -es, -e: → *Propädeutikum*.

**Vorlesung**, die; -, -en: → *Lehrveranstaltung*, deren Aufgabe vor allem ist, in einen bestimmten Themenbereich einzuführen, einen ersten Überblick über Theorie und Forschungsergebnisse eines Wissenschaftsbereiches zu verschaffen und mit den Forschungsmethoden vertraut zu machen. Die Tätigkeit der Studierenden beschränkt sich im Wesentlichen darauf, zuzuhören, mitzudenken und sich Notizen zu machen. Eine V. bietet in der Art eines Vortrags eine zusammenhängende Darstellung von Grund- und Spezialwissen und von Forschungsmethoden: eine V. besuchen; in eine V. gehen.

**wykład:** zajęcia dydaktyczne (→ *Lehrveranstaltung*), których celem jest przede wszystkim wprowadzenie w określoną tematykę, przedstawienie ogólnych informacji na temat teorii i wyników badań w danej dziedzinie naukowej oraz

zapoznanie z metodami badawczymi. Aktywność studiujących ogranicza się głównie do słuchania, śledzenia wątku wypowiedzi i sporządzania notatek. W. oferuje w formie odczytu spójne przekazanie wiedzy podstawowej, jak również fachowej oraz przedstawienie metod badawczych: uczyć się na w.; iść na w.

**Vorpraktikum**, das; -s, -ka: ein → *Praktikum(1)* von unterschiedlicher Dauer, das in manchen Studiengängen vor Beginn des Studiums abzuleisten ist. Das V. kann jmdm. jedoch dann erlassen werden, wenn das Absolvieren einschlägiger Praktika oder eine einschlägige Berufspraxis nachgewiesen werden.

**praktyka wstępna:** praktyka (→ *Praktikum(1)*), którą na niektórych studiach należy odbyć przed ich rozpoczęciem. Czas trwania p.w. jest zróżnicowany. Z p.w. można zostać zwolnionym po udokumentowaniu ukończenia odpowiednich praktyk lub zdobycia odpowiedniego doświadczenia zawodowego.

**Wahlpflichtveranstaltung**, die; -, -en: → *obligatorische* → *Lehrveranstaltung*, die aus einer Gruppe gleichartiger Lehrveranstaltungen ausgewählt werden muss.

**## zajęcia obowiązkowe do wyboru:** obowiązkowe (→ *obligatorisch*) zajęcia dydaktyczne (→ *Lehrveranstaltung*), które należy wybrać z określonej puli zajęć tego samego rodzaju. **K:** W języku polskim używa się też w tym kontekście terminu „zajęcia opcjonalne”.

**Wahlveranstaltung**, die; -, -en: → *obligatorische* → *Lehrveranstaltung*, die aus dem gesamten Lehrangebot des Fachbereichs oder auch der Hochschule frei ausgewählt werden kann.

**## zajęcia do wyboru:** obowiązkowe (→ *obligatorisch*) zajęcia dydaktyczne (→ *Lehrveranstaltung*), które można dowolnie wybrać z całej oferty zajęć dydaktycznych danego wydziału lub też danej uczelni. **K:** W języku polskim w tym kontekście używa się też terminu potocznego „fakultety”.

**Workshop**, der; -s, -s <engl. = Werkstatt>: *Veranstaltung*, in der bestimmte Themen von den Beteiligten selbst erarbeitet bzw. praktische → *Übungen* durchgeführt werden.

**warsztaty:** zajęcia, w trakcie których uczestnicy samodzielnie opracowują określone tematy bądź przeprowadzają ćwiczenia (→ *Übung*) praktyczne.

## 4.5 Aufbau und Verlauf des Studiums

### Organizacja i przebieg studiów

**Anwesenheitspflicht**, die; -, -en: die von der jeweiligen → *Studienordnung* vorgesehene Pflicht, an bestimmten Ver-

*anstaltungen regelmäßig teilzunehmen. obowiązek obecności:* przewidziany w regulaminie studiów (→ *Studien-*

ordnung) danej uczelni obowiązek regularnego uczęszczania na dane zajęcia.

**Arbeitsaufwand**, der; -(e)s, o.Pl. (auch: Workload): der in Stunden ausgedrückte erwartete studentische Einsatz an Zeit, der für das erfolgreiche Absolvieren eines Studienabschnitts notwendig ist. Der A. setzt sich aus folgenden Faktoren zusammen: → Präsenzzeit in → Lehrveranstaltungen, Vor- und Nachbereiten einer Lehrveranstaltung, → Selbststudium, Anfertigen von Studien- und → Abschlussarbeiten, sonstige studienrelevante Aktivitäten (→ Praktika, → Exkursionen usw.).

**nakład pracy**: wyrażony w godzinach wymiar pracy własnej studentów, niezbędny do pomyślnego ukończenia danego etapu studiów. N.p. wyznaczają następujące czynniki: obecność (→ Präsenzzeit) na zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung), przygotowanie do zajęć i uzupełnianie wiadomości z zajęć, samokształcenie (→ Selbststudium), pisanie prac semestralnych i końcowych (→ Abschlussarbeit), inne działania związane ze studiami (praktyki (→ Praktikum)), wyjazdy studyjne (→ Exkursion) itd.)

**Begleitfach**, das; -(e)s, -fächer (früher: Nebenfach): Fach, das innerhalb eines aus mehreren Fächern bestehenden → Bachelorstudiengangs oder → Masterstudiengangs zusätzlich zum → Kernfach studiert wird.

# **kierunek dodatkowy**: kierunek, który studiuje się dodatkowo obok kierunku głównego (→ Kernfach) w ramach składających się z kilku kierunków studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) lub uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang). **K**: Por. komentarz

do kierunku dodatkowy (→ Nebenfach).

**Copykarte**, die; -, -n: → Kopierkarte.

**Fach**, das; -(e)s, Fächer: ein spezielles Gebiet der wissenschaftlichen Lehre und Forschung, auf dem jmd. ausgebildet wird oder arbeitet: sich auf ein F. spezialisieren; zwei Fächer studieren.

**kierunek/dziedzina**: wyodrębniony obszar dydaktyki bądź nauk, w ramach którego dana osoba kształci się lub pracuje: specjalizować się w dz.; studiować na dwóch k. **K**: W Polsce stopnie i tytuły naukowe nadawane są w dziedzinie, dyscyplinie i specjalności, studia natomiast prowadzone są na kierunku, co oznacza że dla określenia zakresów prowadzenia prac badawczych i dydaktyki przyjęto, inaczej niż w języku niemieckim, odmienną terminologię.

**Fachrichtung**, die; -, -en: fachliche Schwerpunktbildung innerhalb eines → Studienfachs.

**specjalność**: ścieżka specjalizacyjna w ramach wybranego kierunku studiów (→ Studienfach).

**Grundstudium**, das; -s, o.Pl.: erster Studienabschnitt, der i.d.R. mit einer → Zwischenprüfung bzw. der → Diplomvorprüfung abgeschlossen wird: das G. abschließen.

## **etap podstawowy studiów (dyplomowych)**: pierwszy etap studiów, który zwykle kończy się egzaminem częściowym (→ Zwischenprüfung) lub egzaminem kończącym etap podstawowy studiów dyplomowych (→ Diplomvorprüfung): ukończyć e.p.s. **K**: Należy pamiętać, że ukończenie podstawowego etapu studiów nie wiąże się z uzyskaniem żadnych kwalifikacji zawodowych, tak

jak ma to miejsce np. w przypadku studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang), uprawnia jedynie do podjęcia etapu zasadniczego studiów (→ Hauptstudium).

**Hauptfach**, das; -es, -fächer: in Studiengängen, in denen mehrere Fächer zu studieren sind (wie z.B. in → Masterstudiengängen), das Fach mit dem größten Stundenumfang und das Fach, in dem die → Abschlussarbeit zu schreiben ist. In → Bachelor- und → Masterstudiengängen = → Kernfach.

# **kierunek główny**: na studiach, na których studiuje się więcej niż jeden kierunek (np. na studiach jednolitych magisterskich (→ Masterstudiengang)), kierunek o największym wymiarze godzin, w ramach którego należy napisać pracę końcową (→ Abschlussarbeit). **K**: Student w Niemczech wstępujący na główny kierunek studiów (→ Hauptfach) musi go zwykle łączyć z kierunkiem dodatkowym (→ Nebenfach), co w Polsce, z wyjątkiem studiów na specjalizacji nauczycielskiej, nie jest obowiązkowe. Ponadto należy pamiętać, że na wprowadzanych w Niemczech w ramach procesu bolońskiego studiach licencjackich (→ Bachelorstudiengang) i studiach uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang) termin „Hauptfach“ zastąpiono terminem → „Kernfach“.

**Hauptstudium**, das; -s, o.Pl.: die zweite, dem → Grundstudium folgende Phase des Studiums, die der Vertiefung und Erweiterung der verschiedenen Teilgebiete dient. Die Studierenden sollen besonderen Interessen → Studien-schwerpunkte bilden.

## **etap zasadniczy studiów (dyplomowych)**: drugi etap po etapie podstawowym studiów (→ Grundstudium), słu-

żący pogłębieniu i poszerzeniu wiedzy w zakresie poszczególnych dziedzin. Na tym etapie studenci wybierają również zgodnie ze swoimi zainteresowaniami, ścieżki specjalizacyjne (→ Studien-schwerpunkt).

**Kernfach**, das; -(e)s, -fächer (früher: Hauptfach): dasjenige Fach, das innerhalb eines aus mehreren Fächern bestehenden → Bachelorstudiengangs oder → Masterstudiengangs schwerpunktmäßig studiert wird und gegenüber dem → Begleitfach bzw. den Begleitfächern den größten Teil des Studiums ausmacht.

# **kierunek główny**: kierunek, który studiuje się jako podstawowy podczas studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) lub uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang) składających się z kilku kierunków. **K.g.**, w porównaniu z kierunkiem dodatkowym (→ Begleitfach), obejmuje większą część studiów. **K**: Por. komentarz do kierunku główny (→ Hauptfach).

**Kopierer**, der; -, -: → Kopiergerät.

**Kopiergerät**, das; -(e)s, -e (auch: Kopierer): Gerät zur Herstellung von Fotokopien. **kserokopiarka**: urządzenie umożliwiająca tworzenie kserokopii dokumentów.

**Kopierkarte**, die; -, -n (auch: Copykarte): eine kleine Karte mit Magnetstreifen, mit deren Hilfe die → Kopiergeräte der Hochschule benutzt werden können.

**karta magnetyczna do kopiowania**: mała karta z paskiem magnetycznym umożliwiającą korzystanie z uczelnianych kserokopiarok (→ Kopiergerät).

**Lehreinheit**, die; -, -en: Fach bzw. Studiengang mit einer bestimmten Anzahl von

Lehrenden, die regelmäßig ein fachlich zusammengehörendes → Lehrangebot bereitstellen.

# **jednostka organizacyjna:** kierunek lub rodzaj studiów obsługiwany przez określoną liczbę wykładowców i posiadający regularną, merytorycznie spójną ofertę dydaktyczną (→ Lehrangebot).

**Lernziel,** das; -(e)s, -e: Kenntnisse, Fähigkeiten und Fertigkeiten, die von Studierenden nach dem Absolvieren einer → Lehrveranstaltung oder auch eines → Moduls erworben sein sollen.

**cele kształcenia:** wiedza, umiejętności i sprawności, które powinien nabyć student po ukończeniu danych zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) lub też danego modułu (→ Modul) zajęciowego.

**Mindestsemesterzahl,** die; -, -en: Anzahl der Semester, die bis zum Abschluss eines Studiums mindestens zu → belegen ist. **minimalna liczba semestrów:** najmniejsza dopuszczalna liczba semestrów, na które należy uczęszczać (→ belegen) do momentu zakończenia studiów.

**Mitschrift,** die; -, -en (auch: Skript (1)): schriftliche Aufzeichnung von mündlich (z.B. in einer → Vorlesung) Vorgetragenem.

**notatki z wykładu:** pisemny zapis wygłoszonego tekstu (np. podczas wykładu (→ Vorlesung)).

**Nebenfach,** das; -es, -fächer: in Studiengängen, in denen mehrere Fächer zu studieren sind, ein Fach, das neben dem → Hauptfach als weiteres Fach studiert wird. In → Bachelor- und → Masterstudiengängen = → Begleitfach.

# **kierunek dodatkowy:** na studiach, na których studiuje się więcej niż jeden

kierunek, kierunek dodatkowy w stosunku do kierunku głównego (→ Hauptfach). **K:** Student in Niemczech wstępujący na główny kierunek studiów (→ Hauptfach) musi go zwykle łączyć z kierunkiem dodatkowym (→ Nebenfach), co w Polsce, z wyjątkiem studiów na specjalizacji nauczycielskiej, nie jest obowiązkowe. Ponadto należy pamiętać, że na wprowadzanych w Niemczech w ramach procesu bolońskiego studiach licencjackich (→ Bachelorstudiengang) i studiach uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang) termin „Nebenfach” zastąpiono terminem → „Begleitfach”.

**Pflichtfach,** das; -(e)s, -fächer: (im Gegensatz zu einem → Wahlfach und einem → Wahlpflichtfach) ein im Rahmen eines Studiengangs → obligatorisch zu studierendes Fach.

**kierunek obowiązkowy:** (w przeciwieństwie do kierunku do wyboru (→ Wahlfach) oraz kierunku obowiązkowego do wyboru (→ Wahlpflichtfach)) kierunek, który należy obowiązkowo (→ obligatorisch) zrealizować w ramach danych studiów.

**Prüfungsemester,** das; -s, -: der Zeitraum, in dem die → Abschlussprüfung erfolgt.

# **semestr egzaminacyjny:** okres, w którym zdaje się egzamin końcowy (→ Abschlussprüfung). **K:** Jest to czas wolny od zajęć dydaktycznych, w którym odbywają się tylko egzaminy kończące dany etap studiów; nieznanym w polskim systemie kształcenia.

**Punktekonto,** das; -s, -en: i.d.R. vom → Prüfungsamt für jeden Studierenden geführte Zusammenstellung der von ihm erworbenen → Kreditpunkte.

**konto punktów ECTS:** zestawienie uzyskanych punktów ECTS (→ Kreditpunkt) prowadzone zwykle dla każdego studenta przez biuro egzaminacyjne (→ Prüfungsamt).

**Quereinstieg,** der; -(e)s, -e: Studium eines bisher nicht studierten Studiengangs nicht von Anfang an, sondern ab einem höheren Semester, in das der/die Studierende aufgrund anerkannter Leistungen aus dem bisherigen oder einem früheren Studium eingestuft wurde.

# **rozpoczęcie studiów od semestru wyższego niż pierwszy:** rozpoczęcie nowego kierunku studiów nie od początku, lecz od wyższego semestru, na który student zostaje zakwalifikowany na podstawie zaliczonych osiągnięć z dotychczasowych lub wcześniejszych studiów.

**Regelstudienzeit,** die; -, -en: (je nach Studiengang unterschiedlich bemessener, in der jeweiligen → Prüfungsordnung festgelegter) Zeitraum, innerhalb dessen ein Studium absolviert werden kann und sollte. Üblich sind R.en von drei bis vier Semestern (→ Masterstudiengänge), von sechs bis acht Semestern (→ Bachelorstudiengänge) und von acht bis neun Semestern (→ Magister- und → Diplomstudiengänge).

**regulaminowy okres studiów:** (mierzony różnie w zależności od rodzaju studiów, określony w regulaminie egzaminacyjnym (→ Prüfungsordnung)) okres czasu, w którym można i powinno się ukończyć studia. Typowy r.o.s. to trzy do czterech semestrów na studiach uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang), sześć do ośmiu semestrów na studiach licencjackich (→ Bachelorstudiengang) oraz osiem do dziewięciu semestrów na studiach jednolitych magisterskich

(→ Magisterstudiengang) i na studiach dyplomowych (→ Diplomstudiengang).

**Sachfach,** das; -(e)s, -fächer: in den → Lehramtsstudiengängen alle Fächer des Studienangebots außer Deutsch, Mathematik und Erziehungswissenschaften.

# **kierunek dający kwalifikacje do nauczania przedmiotu o profilu przyrodniczym lub społecznym:** każdy kierunek, za wyjątkiem pedagogiki, oferowany na studiach na specjalności nauczycielskiej (→ Lehramtsstudiengang) dający uprawnienia do nauczania przedmiotów innych niż język niemiecki i matematyka.

**Schwerpunktfach,** das; -(e)s, -fächer: Fach, das als Schwerpunkt bzw. als → Hauptfach studiert wird.

**kierunek specjalizacyjny:** kierunek, który studiuje się jako kierunek główny (→ Hauptfach).

**Selbststudium,** das; -s, o.Pl.: selbstständige Erarbeitung und Aneignung von Studieninhalten als notwendiger Bestandteil eines jeden Studiums.

**samokształcenie:** samodzielne opracowywanie i przyswajanie treści omawianych w ramach studiów. S. stanowi niezbędną część składową każdego studiów.

**Semester,** das; -s, - <lat.: Zeitraum von sechs Monaten>: (an den meisten Hochschulen übliche) Zerteilung des → Studienjahres in das → Sommer- und das → Wintersemester. Das S. umfasst die → Vorlesungszeit und die → vorlesungsfreie Zeit.

**semestr:** charakterystyczna dla większości uczelni) dwudzielną roczną akademię (→ Studienjahr) na semestr

letni (→ Sommersemester) i semestr zimowy (→ Wintersemester). S. obejmuje okres zajęć dydaktycznych (→ Vorlesungszeit) oraz okres wolny od zajęć dydaktycznych (→ vorlesungsfreie Zeit).

**Semesterferien**, die; nur Pl. (ugs. für): → vorlesungsfreie Zeit.

**Skript**, das; -es, -en <lat. scriptum = Geschriebenes>: 1. → Mitschrift; 2. (vom Lehrenden angefertigte) Ausarbeitung zu einer → Lehrveranstaltung. 1. **notatki z wykładu** (→ Mitschrift); 2. **skrypt**: (przygotowane przez wykładowcę) opracowanie zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung).

**Sommersemester**, das; -s, - (Abk.: SS/SoSe): Studienabschnitt im Sommerhalbjahr (von April bis September). **semestr letni**: okres studiów od kwietnia do września. **K**: W Polsce ramowy podział roku akademickiego znacznie różni się od niemieckiego, gdzie semestr zimowy zaczyna się zwykle w połowie października, a letni w połowie kwietnia. Okres wolny od zajęć dydaktycznych pomiędzy semestrem zimowym a letnim jest znacznie dłuższy niż w Polsce i wynosi zwykle ok. 2 miesiące.

**Sprechstunde**, die; -, -n: Zeit, in der jmd. für Gespräche, Auskünfte und die Beantwortung von Fragen zur Verfügung steht. **dyżur**: czas, w którym ktoś jest do dyspozycji i może prowadzić rozmowy, udzielać informacji i odpowiedzi na pytania.

**SS/SoSe** (Abk. für): → Sommersemester.

**Studiendauer**, die; -, o.Pl. (fachsprachlich auch: -n): Anzahl der in einem Studien-

gang bis zur bestandenen → Abschlussprüfung studierten → Fachsemester. **czas trwania studiów**: liczba semestrów danego kierunku studiów (→ Fachsemester) do momentu zdania egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung).

**Studienfach**, das; -(e)s, -fächer: von der Hochschule angebotene und im Rahmen von Studiengängen studierbare wissenschaftliche oder künstlerische Disziplin. **kierunek studiów**: dyscyplina naukowa lub artystyczna oferowana przez uczelnię w ramach studiów.

**Studienschwerpunkt**, der; -(e)s, -e: innerhalb eines → Hauptfaches während des → Hauptstudiums gewählter Bereich, der zur Spezialisierung und Vertiefung einzelner Studieninhalte verstärkt studiert wird.

**ścieżka specjalizacyjna**: zakres wybierany w ramach kierunku głównego (→ Hauptfach) na etapie zasadniczym studiów (→ Hauptstudium), który studiuje się w sposób pogłębiony w celu uzyskania specjalizacji w tym zakresie i poszerzenia poszczególnych treści kształcenia.

**Studium generale**, das; - -, o.Pl.: Reihe von → Lehrveranstaltungen für Studierende aller Fakultäten bzw. Fachbereiche, die dazu dienen sollen, allgemeinbildende Kenntnisse und Fähigkeiten zu vermitteln.

**studium generale**: cykl zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) przeznaczonych dla studentów wszystkich wydziałów, mający na celu przekazanie wiedzy ogólnokształcącej i umiejętności ogólnych. **K**: W Polsce jest to (rzadko spotykana) ogólnouczelniana lub wydziałowa oferta cyklu wykładów wstępnych, nawiązująca do tradycji uniwersytetów średniowiecznych.

**Teilgebiet**, das; -(e)s, -e: (bei einer Unterteilung eines Fachs in Bereiche) Bestandteil eines Bereichs.

**specjalność**: (w podziale dziedziny na dyscypliny) element składający się na dyscyplinę naukową.

**Trimester**, das; -s, - <lat.: Zeitraum von drei Monaten>: (im Unterschied zu einer Zweiteilung des → Studienjahres in zwei Semester) eine (an deutschen Hochschulen unübliche) Einteilung des Studienjahres in drei Abschnitte zu je vier Monaten.

**trymestr**: (nietypowy na niemieckich uczelniach) podział roku akademickiego na trzy czteromiesięczne okresy (w odróżnieniu od podziału roku akademickiego (→ Studienjahr) na dwa semestry).

**Übergangsregelung**, die; -, -en: vorläufige Regelung für den Übergang von einem bisher geltenden in einen neuen (Rechts)Zustand, etwa beim Inkraftsetzen einer neuen → Prüfungs- oder → Studienordnung.

**regulacje przejściowe**: tymczasowe regulacje stosowane podczas przechodzenia z obowiązującego dotychczas stanu (prawnego) w nowy, obowiązujący np. w trakcie wprowadzania w życie nowego regulaminu egzaminacyjnego (→ Prüfungsordnung) lub regulaminu studiów (→ Studienordnung).

**vorlesungsfreie Zeit**, die; -n -, -n -en: der Teil des Semesters, in dem keine → Lehrveranstaltungen stattfinden.

**okres wolny od zajęć dydaktycznych**: część semestru, podczas której nie odbywają się zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung).

**Vorlesungszeit**, die; -, -en: Teil des Semesters, in dem → Vorlesungen und sonstige → Lehrveranstaltungen stattfinden.

**okres zajęć dydaktycznych**: część semestru, podczas której odbywają się wykłady (→ Vorlesung) i inne zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung).

**Wahlfach**, das; -(e)s, -fächer: (im Gegensatz zu einem → Pflichtfach und einem → Wahlpflichtfach) ein Fach, das im Rahmen eines Studiengangs frei gewählt werden kann.

**kierunek do wyboru**: kierunek, który (w przeciwieństwie do kierunku obowiązkowego (→ Pflichtfach) i kierunku obowiązkowego do wyboru (→ Wahlpflichtfach)) można w ramach danych studiów wybrać dowolnie.

**Wahlpflichtfach**, das; -(e)s, -fächer: Fach, das im Rahmen eines Studiengangs aus einem festgelegten Katalog gewählt werden muss.

**kierunek obowiązkowy do wyboru**: kierunek, który w ramach danych studiów należy wybrać z ustalonego katalogu kierunków.

**Wintersemester**, das; -s, - (Abk.: WS): Studienabschnitt im Winterhalbjahr (von Oktober bis März).

**semestr zimowy**: okres studiów od października do marca.

**Workload**, der; -s, -s <engl.>: → Arbeitsaufwand.

**WS** (Abk. für): → Wintersemester.

## 4.6 Leistungsnachweise

### Oceny i zaliczenia

**Abgabetermin**, der; -s, -e: Termin, zu dem ein → ausgearbeitetes Referat, eine → Hausarbeit, ein → Praktikumsbericht usw. einzureichen sind.

**termin oddania**: termin, w którym ostatecznie należy oddać referat pisemny (→ ausgearbeitetes Referat), pracę semestralną (→ Hausarbeit), sprawozdanie z praktyki (→ Praktikumsbericht) itd.

**Abstract**, das; -s, -s <engl.>: kurze Inhaltsangabe eines → Referates(1), → Aufsatzes oder Buches, die i.d.R. Regel das Thema nennt und erläutert, den Stand der Forschung skizziert, den Aufbau der Untersuchung und die Argumentation darstellt sowie die Ergebnisse zusammenfasst.

**abstrakt**: krótkie streszczenie referatu (→ Referat(1)), artykułu (→ Aufsatz) lub książki. Zwykle w abstrakcie przedstawia się i wyjaśnia temat, zarysowuje stan badań, przedstawia metody badawcze oraz argumentację, a także podsumowuje wyniki.

**Abtestat**, das; -(e)s, -e: → Testat.

**Anhang**, der; -s, -hänge: einem Text angefügter Nachtrag, wie z.B. Anmerkungen, → Personenregister, → Sachregister.

**załącznik**: uzupełnienie dołączane do danego tekstu, np. komentarze, indeks nazwisk (→ Personenregister), indeks rzeczowy (→ Sachregister).

**Antestat**, das; -(e)s, -e: → Testat.

**ausgearbeitetes Referat**; das ausgearbeitete -, -n -(e)s, -n -e: schriftliche Ausarbeitung eines zuvor gehaltenen Referats(1).

**referat pisemny**: pisemne opracowanie wygłoszonego wcześniej referatu (→ Referat(1)).

**Brainstorming**, das; -s, o.Pl. <engl. brain = Gehirn, storm = Sturm; brainstorm = Geistesblitz>: Sammeln von spontanen Einfällen, um ein Problem näher zu bestimmen und Wege zu seiner Lösung zu entwickeln.

**burza mózgow**: zbieranie spontanicznych pomysłów w celu dokładniejszego określenia problemu oraz znalezienia sposobów jego rozwiązania.

**credit point** <engl.>: → Kreditpunkt.

**ECTS** (Abk. für): → European Credit Transfer System.

**Erbringungsform**, die; -, -en: die Art und Weise, wie ein → Leistungsnachweis(2) erworben wird, z.B. → Referat(1), → Klausur, → Hausarbeit usw.

**forma zaliczenia**: sposób, w jaki zdobywa się zaliczenie (→ Leistungsnachweis(2)), np. referat (→ Referat(1)), egzamin pisemny (→ Klausur), praca semestralna (→ Hausarbeit) itd.

**European Credit Transfer System**, das (Abk.: ECTS): Verfahren, mit dessen Hilfe innerhalb der Hochschulen der EU mit → Kreditpunkten honorierte

→ Studienleistungen gegenseitig verrechnet werden.

**Europejski System Transferu Punktów** (skr.: ECTS): postępowanie, dzięki któremu oceny i zaliczenia (→ Studienleistung) wyrażane w formie punktów ECTS (→ Kreditpunkt) są uznawane przez uczelnie UE na zasadzie wzajemności.

**Exposé**, das; -s, -s <franz.>: kurze schriftliche Darstellung eines geplanten → Projekts, wie z.B. einer wissenschaftlichen Untersuchung, eines literarischen Textes, eines Drehbuchs.

**konspekt**: krótki opis planowanego projektu (→ Projekt) np. badania naukowego, tekstu literackiego, scenariusza filmowego.

**exzerpiieren** (exzerpierte; hat exzerpiert; tr.) <lat. excerpere = herauspflücken>: ein → Exzerpt herstellen: wichtige Textstellen e.

**ekscerpować**: sporządzać ekscerpt (→ Exzerpt): e. ważne miejsca w tekście.

**Exzerpt**, das; -(e)s, -e: schriftlicher (mit der Vorlage übereinstimmender) Auszug aus einem Text.

**ekscerpt**: pisemny (zgodny z pierwotnym) wyciąg z tekstu.

**Fußnote**, die; -, -en: Anmerkung zu einer Textstelle, die am unteren Rand der Seite steht und auf die im Text durch eine hochgestellte Ziffer verwiesen wird. **przypis**: adnotacja do miejsca w tekście znajdująca się na dolnym marginesie strony zasygnalizowana odsyłaczem umieszczonym w tekście w postaci cyfry w indeksie górnym.

**Handout**, das; -s, -s <engl.> (auch: Handreichung): bei Vorträgen, in

→ Konferenzen und → Seminaren(1) an die Teilnehmenden ausgeteiltes Papier mit Informationen zum jeweiligen Thema.

**handout**: materiał z informacjami dotyczącymi danego tematu, rozdawany uczestnikom wykładów, konferencji (→ Konferenz) i seminariów (→ Seminar(1)).

**Handreichung**, die; -, -en: → Handout.

**Hausarbeit**, die; -, -en: größere schriftliche Arbeit zum Erwerb von → Leistungsnachweisen, die von den Studierenden zu Hause angefertigt werden soll: eine H. schreiben.

**praca semestralna**: większa praca pisemna, którą studenci powinni napisać w domu w celu uzyskania zaliczenia (→ Leistungsnachweis): napisać p.s.

**Korrekturlesen**, das; -s, o.Pl.: einen schriftlichen Text auf orthographische, grammatische, stilistische und sachliche Fehler hin durchsehen.

**korekta**: sprawdzanie tekstu pod względem ortograficznym, gramatycznym, stylistycznym i merytorycznym.

**Kreditpunkt**, der; -(e)s, -e (engl. credit point; auch: Leistungspunkt): Maßeinheit, durch die innerhalb der → Bachelor- und → Masterstudiengänge der zeitliche → Arbeitsaufwand honoriert wird. Für den Erwerb eines K.es werden 30 Arbeitsstunden angesetzt. Insgesamt muss während des Studiums eine in der jeweiligen → Studienordnung festgelegte Anzahl von K.en erworben werden, im Bachelorstudium z.B. eine Anzahl von 60 K.en pro → Studienjahr, was einen Arbeitsaufwand von 1500 bis 1800 Stunden bedeutet. Je nach den in der → Lehrveranstaltung ange-

botenen Möglichkeiten der Leistungserbringung können verschieden viele K.e erworben werden. Mögliche Formen der Leistungserbringung sind: → Protokoll einer Seminarsitzung, → Referat(1), → mündliche Prüfung, → Klausur, → Hausarbeit usw. Die Anzahl der K.e sagt nichts über die Qualität der Leistung aus; diese wird durch eine Note zum Ausdruck gebracht. Erworben K.e werden in ein → Punktekonto eingetragen. **punkt ECTS:** wartość liczbowa, za pomocą której honoruje się czasowy nakład pracy studenta (→ Arbeitsaufwand) podczas studiów licencjackich (→ Bachelorstudiengang) i uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang). Jeden p. ECTS odpowiada 30 godzinom pracy studenta. W sumie podczas studiów należy uzyskać określoną w regulaminie danych studiów (→ Studienordnung) liczbę p.ECTS, np. podczas studiów licencjackich 60 p.ECTS w roku akademickim (→ Studienjahr), co oznacza nakład pracy w wysokości od 1500 do 1800 godzin. Liczba zdobytych punktów może się wahać w zależności od oferowanych podczas zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) możliwości uzyskiwania zaliczenia. Zaliczenie można uzyskać za protokół posiedzenia seminaryjnego (→ Protokoll einer Seminarsitzung), referat (→ Referat(1)), egzamin ustny (→ mündliche Prüfung), egzamin klauzurowy (→ Klausur), pracę semestralną (→ Hausarbeit), itd. Liczba p. ECTS nie mówi nic o jakości wyniku, którą wyraża się osobno za pomocą oceny. Uzyskane p. ECTS są wpisywane na konto p. ECTS (→ Punktekonto).

**Leistungsnachweis**, der; -es, -e: 1. i.w.S. (auch: Studiennachweis) Bescheinigung über die regelmäßige und erfolgreiche Teilnahme an einer → Lehrveranstaltung;

2. i.e.S. Bescheinigung über die regelmäßige und erfolgreiche Teilnahme an einer Lehrveranstaltung, für die zusätzlich eine bestimmte, mindestens mit der Note „ausreichend“ bewertete Leistung zu erbringen ist, wie z.B. → Protokoll einer Seminarsitzung, → Hausarbeit, → Referat(1).

**1. zaliczenie:** w szerszym znaczeniu zaświadczenie o regularnym i ocenionym pozytywnie udziale w zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung); **2. zaliczenie z oceną:** w węższym znaczeniu zaświadczenie o regularnym i ocenionym pozytywnie udziale w zajęciach, w ramach których dodatkowo wymagane jest wykonanie określonego zadania, np. napisanie protokołu posiedzenia seminaryjnego (→ Protokoll einer Seminarsitzung), pracy semestralnej (→ Hausarbeit), referatu (→ Referat(1)), ocenionego co najmniej na ocenę „dostateczną”. **K:** Dokument wystawiany w formie pisemnego zaświadczenia dotyczącego określonych zajęć, porównywalny z polskim wpisem zaliczenia rygorowego lub oceny z egzaminu do indeksu.

**Leistungspunkt**, der; -(e)s, -e: → Kreditpunkt.

**Literaturverzeichnis**, das; -ses, -se (s. auch: → Bibliografie/Bibliographie(2)): (einer wissenschaftlichen Arbeit angefügte) i.d.R. nach Verfasseramen alphabetisch geordnete Zusammenstellung der verwendeten → Primär- → Sekundärliteratur.

**bibliografia:** (dołączany do pracy naukowej) spis wykorzystanej literatury primarnej (→ Primärliteratur) i sekundarnej (→ Sekundärliteratur) uporządkowany alfabetycznie, zazwyczaj według nazwisk.

**Multiple-choice-Test**, der; -(e)s, -s: Prüfungsverfahren, bei dem zu einer Frage mehrere vorgegebene Lösungsmöglichkeiten durch eine oder mehrere richtige Antworten kenntlich zu machen sind.

**test wielokrotnego wyboru:** procedura ewaluacyjna, w której do jednego pytania podanych jest kilka możliwości odpowiedzi, spośród których należy wybrać jedną lub kilka poprawnych.

**Paper**, das; -s, -s <engl. paper = Papier, Aufsatz, Abhandlung>: schriftliche Unterlage (zu einem Vortrag): ein P. austellen.

**handout:** pisemny materiał pomocniczy (do wykładu): rozdać h.

**Plagiat**, das; -(e)s, -e: unrechtmäßige Aneignung der Ideen, Gedanken bzw. Produkte künstlerischen oder wissenschaftlichen Charakters eines anderen und deren Veröffentlichung (→ Publikation) unter eigenem Namen. Die wortwörtliche oder leicht veränderte Übernahme von Texten oder Textstücken lässt sich mit Hilfe von Suchmaschinen und speziell hierfür entwickelter Software zunehmend leichter entdecken und als geistiger Diebstahl bzw. als Betrug ahnden.

**plagiat:** nielegalne zawłaszczenie pomysłów, myśli lub wytworów o charakterze artystycznym lub naukowym innej osoby i ich publikacja (→ Publikation) pod własnym nazwiskiem. Dosłowne lub nieznacznie zmienione przejęcie tekstów lub ich fragmentów można coraz łatwiej odkryć za pomocą wyszukiwarek oraz stworzonego specjalnie w tym celu oprogramowania i karać jako kradzież intelektualną lub jako oszustwo.

**Praktikumsbericht**, der; -(e)s, -e: Bericht,

in dem der Verlauf eines → Praktikums(1) dargestellt wird: einen P. schreiben.

**sprawozdanie z praktyki:** sprawozdanie, które przedstawia przebieg praktyki (→ Praktikum(1)): napisać s.z p.

**Primärliteratur**, die; -, o.Pl.: (im Gegensatz zur → Sekundärliteratur, die P. voraussetzt) die Gesamtheit der literarischen, philosophischen, historischen usw. Texte, die selbst Gegenstand einer wissenschaftlichen Untersuchung sind.

**literatura prymarna:** (w przeciwieństwie do literatury sekundarnej (→ Sekundärliteratur), której warunkiem powstania jest l.p.) ogół tekstów literackich, filozoficznych, historycznych itd. stanowiących przedmiot badań naukowych.

**Protokoll**, das; -s, -e: wortgetreue oder auf die wesentlichen Punkte beschränkte Niederschrift der z.B. in einer Sitzung (auch einer Seminarsitzung) vorgetragenen Äußerungen: ein ausführliches, kurzes P.; ein P. führen, schreiben.

**protokół:** wierny lub ograniczony do najważniejszych punktów zapis wypowiedzi np. z posiedzenia (także posiedzenia seminaryjnego): wyczerpujący, krótki p.; sporządzić p., napisać p.

**Protokollführer**, der; -s, -: jmd., der ein → Protokoll schreibt.

**protokolant:** osoba, która sporządza protokół (→ Protokoll).

**Protokollführerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Protokollführer.

**protokolantka:** forma ż. od protokolant (→ Protokollführer).

**Referat**, das; -s, -e: 1. (auch: Vortrag) mündliche Darstellung eines (wissenschaftlichen, kulturellen, politischen usw.) Themas, die frei oder anhand

von Stichworten präsentiert oder als → ausgearbeitetes R. verlesen wird: ein R. vorbereiten, halten; 2. Organisationseinheit, z.B. Sozialreferat des → Allgemeinen Studierendenausschusses.

**referat:** 1. ustne przedstawienie określonego (naukowego, kulturowego, politycznego itd.) tematu, które może być zaprezentowane w formie swobodnej wypowiedzi lub na podstawie zestawu zagadnień kluczowych albo jako odczytany referat pisemny (→ ausgearbeitetes Referat): przygotować r., wygłosić r.; 2. jednostka organizacyjna, np. referat do spraw socjalnych zarządu samorządu studentckiego (→ Allgemeiner Studierendenausschuss).

**Resümee**, das; -s, -s (franz.): Zusammenfassung der Ergebnisse einer Untersuchung, einer Diskussion; Schlussfolgerung.

**streszczenie:** podsumowanie wyników badania, dyskusji; wnioski.

**Rezension**, die; -, -nen <lat. recensio = Musterung>: kritische Besprechung eines literarischen Buches, einer wissenschaftlichen Veröffentlichung (→ Publikation), einer künstlerischen Darbietung: eine gute, schlechte R.; eine R. schreiben, verfassen.

**recenzja:** krytyczne omówienie utworu literackiego, publikacji (→ Publikation) naukowej, przedstawienia artystycznego: dobra, nieprzychylna r.; napisać r., sporządzić r.

**Schein**, der; -es, -e (ugs.): (während eines Studiums in bestimmter, durch die → Studienordnung des jeweiligen Studiengangs festgelegter Anzahl und Qualität zu erwerbende) Bescheinigung über die regelmäßige und erfolgreiche

Teilnahme an einer → Lehrveranstaltung (→ Leistungsnachweis(2)).

**## zaświadczenie dokumentujące uzyskanie zaliczenia:** zaświadczenie o regularnym i ocenionym pozytywnie udziale w zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) (zaliczenie z oceną (→ Leistungsnachweis(2))) (z.d.u.z. uzyskuje się podczas studiów w ilości i zakresie określonym przez regulamin studiów (→ Studienordnung) danego kierunku studiów). **K:** Dokument wystawiany w formie pisemnego zaświadczenia dotyczącego określonych zajęć porównywalny z polskim wpisem zaliczenia lub oceny z egzaminu do indeksu. W Polsce można uzyskać zaliczenie bez oceny, zaliczenie rygorowe z oceną lub ocenę z egzaminu, niemiecki „Schein” bez oceny (uzyskiwany na podstawie obecności) porównywalny jest z polskim zaliczeniem, „Schein” z oceną porównywalny jest z oceną z egzaminu lub zaliczeniem rygorowym.

**Sekundärliteratur**, die; -, o.Pl.: Gesamtheit der literarischen, philosophischen, historischen usw. Texte, die → Primärliteratur ausgewertet.

**literatura sekundarna:** ogół tekstów literackich, filozoficznych, historycznych itd. analizujących literaturę prymarną (→ Primärliteratur).

**Studienleistung**, die; -, -en: Ergebnis eines Studiums, das sich durch → Leistungsnachweise(2) und/oder Zeugnisse über erfolgreich absolvierte Prüfungen nachweisen lässt.

**wyniki (ze studiów)/oceny:** osiągnięcia na studiach, o których świadczą zaliczenia z oceną (→ Leistungsnachweis(2)) i/lub świadectwa egzaminów zdanych z oceną pozytywną.

**Studiennachweis**, der; -es, -e: → Leistungsnachweis(1).

**Teilnahmeschein**, der; -(e)s, -e: → Schein, der aufgrund regelmäßiger Teilnahme an einer → Lehrveranstaltung vergeben wird.

**## zaliczenie na podstawie obecności:** zaświadczenie dokumentujące uzyskanie zaliczenia (→ Schein), wydawane za regularny udział w zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung). **K:** Patrz także komentarz do zaświadczenie dokumentujące uzyskanie zaliczenia (→ Schein).

**Testat**, das; -(e)s, -e <lat. testatum = bezeugt>: Vermerk (meistens in Form einer Unterschrift des jeweiligen Lehrenden) im → Studienbuch, durch den der Besuch der betreffenden → Lehrveranstaltung bestätigt wird, und zwar als Antestat beim Besuch der ersten Sitzung und als Abtestat beim Besuch der letzten Sitzung.

**wpis:** adnotacja (najczęściej w postaci podpisu danego wykładowcy) w indeksie (→ Studienbuch), która potwierdza uczęszczanie na dane zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung). Adnotacja ta ma formę wpisu wstępnego dokonywanego podczas pierwszych zajęć (→ Antestat) i wpisu końcowego dokonywanego podczas ostatnich zajęć (→ Abtestat).

**Thesepapier**, das; -s, -e: Auflistung von Thesen zu einem bestimmten Thema als Ausgangspunkt bzw. Beitrag für eine Diskussion.

**statement:** zestawienie tez dotyczących danego tematu, stanowiące punkt wyjścia lub głos w dyskusji.

**Vortrag**, der; -(e)s, -träge: → Referat(1).

**Zeugnis**, das; -ses, -se: urkundliche Bescheinigung über erbrachte Leistungen, die meistens in Form von Noten bewertet sind: ein gutes, mäßiges, schlechtes Z.; ein Z. erhalten; jmdm. ein Z. ausstellen, schreiben.

**świadectwo:** zaświadczenie o osiągnięciach ocenianych najczęściej za pomocą stopni, mające charakter dokumentu: dobre, przeciętne, złe ś.; otrzymać ś.; wystawić ś., napisać ś.

**Zitat**, das; -(e)s, -e: wortwörtlich in einen eigenen Text übernommene und deshalb entsprechend (z.B. durch Anführungszeichen) gekennzeichnete und mit der Angabe der Quelle versehene Textstelle.

**cytat:** dosłowne fragmenty innego tekstu z odpowiednim oznaczeniem (np. cudzysłowem) i podaniem źródła.

**zitiieren** (zitierte; hat zitiert; tr.): eine Textstelle (als → Zitat) wortwörtlich in einen eigenen Text übernehmen.

**cytować:** przytaczać we własnym tekście w dosłownym brzmieniu fragment innego tekstu (jako cytat (→ Zitat)).

**Zusatzqualifikation**, die; -, -en: Qualifikation, die im Hinblick auf die angestrebte berufliche Tätigkeit zusätzlich zu den regulär im Studium vermittelten Kenntnissen, Fähigkeiten und Fertigkeiten erworben wird, wie z.B. eine ausgefallene Fremdsprache.

**kwalifikacje dodatkowe:** kwalifikacje, które w odniesieniu do zdobywanego zawodu, nabywane są dodatkowo w stosunku do wiedzy, umiejętności oraz sprawności przekazywanych w ramach studiów, np. doskonała znajomość języka obcego.



## 4.7 Prüfungen

### Egzaminy

**Abschlussarbeit**, die; -, -en: *Sammelbezeichnung für schriftliche Arbeiten, die zum Ende eines Studiums anzufertigen sind*: → Bachelor-, → Diplom-, → Examens-, → Magister-, → Masterarbeit.

**praca końcowa**: określenie zbiorcze dla prac pisanych przez studentów na zakończenie studiów: *praca licencjacka* (→ Bachelorarbeit), *dyplomowa* (→ Diplomarbeit), *praca egzaminacyjna* (→ Examensarbeit), *praca magisterska* (→ Magisterarbeit, → Masterarbeit). **K**: Termin odpowiedzi zasadniczo polskiej „pracy dyplomowej”, którą jest każda praca pisemna pozwalająca uzyskać dyplom ukończenia szkoły wyższej. Użycie takiego ekwiwalentu mogłoby jednak budzić niepotrzebne skojarzenia z pracą końcową pozwalającą na zdobycie niemieckiego stopnia akademickiego specjalisty dyplomowanego (→ Diplomarbeit).

**Abschlussprüfung**, die; -, -en (auch: Examen): *gesonderte Prüfung am Ende eines* → Diplom-, → Lehramts- und → Magisterstudiengangs.

**egzamin końcowy**: odrębny egzamin na zakończenie studiów dyplomowych (→ Diplomstudiengang), studiów na specjalności nauczycielskiej (→ Lehramtsstudiengang) i studiów jednolitych magisterskich (→ Magisterstudiengang).

**Anmeldung (zur Prüfung)**, die; -, -en: *die Teilnahme an einer Prüfung vormerken lassen. Die A. erfolgt i.d.R. beim* → Prüfungsamt.

**zgłoszenie na egzamin**: *zgłoszenie udziału w egzaminie. Z.n.e. dokonuje się najczęściej w biurze egzaminacyjnym* (→ Prüfungsamt).

**Bachelorarbeit**, die; -, -en: *schriftliche Arbeit, die zum Abschluss eines* → Bachelorstudiengangs anzufertigen ist.

**praca licencjacka**: *praca pisemna, którą należy napisać w celu ukończenia studiów licencjackich* (→ Bachelorstudiengang).

**Bachelorprüfungsordnung**, die; -, -en: *→ Prüfungsordnung für die* → Bachelorstudiengänge.

**regulamin egzaminacyjny studiów licencjackich**: *regulamin egzaminacyjny* (→ Prüfungsordnung) obowiązujący na studiach licencjackich (→ Bachelorstudiengang).

**Blockprüfung**, die; -, -en: *punktueller Prüfung, bei der zum Ende des* → Grundstudiums (→ Zwischenprüfung) oder zum Studienabschluss (→ Abschlussprüfung) mehrere Fächer innerhalb eines kurzen Zeitraums (z.B. innerhalb von zwei Wochen) abgeprüft werden.

**egzamin zblokowany**: egzamin z wybranych przedmiotów zdawany na zakończenie etapu podstawowego studiów (→ Grundstudium) (egzamin częściowy (→ Zwischenprüfung)) lub na zakończenie studiów (egzamin końcowy (→ Abschlussprüfung)). E.b. składa się z kilku egzaminów przedmiotowych

zdawanych w ciągu krótkiego czasu (np. dwóch tygodni).

**Diplomarbeit**, die; -, -en: *schriftliche Arbeit, die im Rahmen einer* → Diplomprüfung anzufertigen ist.

**# praca dyplomowa**: *praca pisemna, którą należy napisać w ramach egzaminu dyplomowego* (→ Diplomprüfung). **K**: „Praca dyplomowa” w języku polskim oznaczają każdą pracę pisemną pozwalającą uzyskać dyplom ukończenia szkoły wyższej, w Niemczech pozwala na uzyskanie stopnia akademickiego specjalisty dyplomowanego. Patrz także komentarz do praca końcowa (→ Abschlussarbeit).

**Diplomhauptprüfung**, die; -, -en: *→ Diplomprüfung.*

**Diplomprüfung**, die; -, -en (auch: Diplomhauptprüfung): *aus einem schriftlichen und einem mündlichen Teil bestehende* → Abschlussprüfung in den → Diplomstudiengängen, durch die festgestellt werden soll, ob der → Prüfling die für den Übergang in die Berufspraxis notwendigen gründlichen Fachkenntnisse erworben hat, die Zusammenhänge seines Faches überblickt und die Fähigkeit besitzt, wissenschaftliche Methoden und Erkenntnisse anzuwenden.

**egzamin dyplomowy**: egzamin końcowy (→ Abschlussprüfung) na studiach dyplomowych (→ Diplomstudiengang) składający się z części pisemnej i ustnej, podczas którego należy stwierdzić, czy egzaminowany (→ Prüfling) zdobył gruntowną wiedzę specjalistyczną potrzebną do podjęcia działalności zawodowej, obejmuje całość kształt swojej dziedziny oraz posiada zdolność posługiwania się metodami naukowymi i wiedzą naukową.

**Diplomprüfungsordnung**, die; -, -en: *→ Prüfungsordnung für die* → Diplomstudiengänge.

**regulamin egzaminacyjny studiów dyplomowych**: *regulamin egzaminacyjny* (→ Prüfungsordnung) obowiązujący na studiach dyplomowych (→ Diplomprüfung).

**Diplomvorprüfung**, die; -, -en (auch: Diplomzwischenprüfung): *eine Prüfung, die der* → Diplomprüfung vorausgeht. Sie soll i.d.R. vor Beginn des fünften Studiensemesters abgeschlossen sein und ist mit dem Ableisten eines → Praktikums(1) und dem Vorhandensein gewisser → Leistungsnachweise verbunden. Durch die D. sollen die Studierenden nachweisen, dass sie das Ziel des → Grundstudiums erreicht haben und dass sie sich insbesondere die inhaltlichen Grundlagen ihres Faches, ein methodisches Instrumentarium und die systematische Orientierung erworben haben, die erforderlich sind, um das weitere Studium mit Erfolg zu absolvieren.

**## egzamin kończący etap podstawowy studiów dyplomowych**: egzamin poprzedzający egzamin dyplomowy (→ Diplomprüfung). Z reguły należy go zdać przed początkiem piątego semestru. Związany jest on z odbyciem praktyki (→ Praktikum(1)) oraz posiadaniem odpowiednich zaliczeń (→ Leistungsnachweis). Zdając e.k.e.p.s.d. studenci mają udowodnić, że osiągnęli cele etapu podstawowego studiów (→ Grundstudium) oraz że opanowali w szczególności merytoryczne podstawy swojego kierunku, instrumentarium pojęciowe oraz wykazując systematyczną orientację, które to umiejętności konieczne są do ukończenia dalszych studiów.

**Diplomzwischenprüfung**, die; -, -en: *→ Diplomvorprüfung.*

**Disputation**, die; -, -en <lat. disputatio = wissenschaftliches Streitgespräch>: mündlicher Teil einer → Doktorprüfung, bestehend aus einer Verteidigung der → Dissertation und der Diskussion von zwei zum Fach der → Promotion gehörenden Themen; neben dem → Rigorosum die alternative Form der → mündlichen Prüfung in einem → Promotionsverfahren.

**publiczna obrona rozprawy doktorskiej**: ustna część egzaminu doktorskiego (→ Doktorprüfung), składająca się z obrony rozprawy doktorskiej (→ Dissertation) oraz dyskusji na dwa tematy należące do dziedziny, w ramach której przeprowadzany jest przewód doktorski (→ Promotion); p.o.r.d. jest obok egzaminu z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum) alternatywną formą egzaminu ustnego w przewodzie doktorskim (→ Promotionsverfahren).

**Doktorprüfung**, die; -, -en: (durch eine → Promotionsordnung geregelte) Prüfung, bestehend aus einem schriftlichen Teil (→ Dissertation) und einem mündlichen Teil (→ Disputation oder → Rigorosum), nach deren erfolgreichem Abschluss der Dokortitel verliehen wird. **egzamin doktorski**: egzamin (określony przez regulamin postępowania w przewodach doktorskich (→ Promotionsordnung)) składający się z części pisemnej (rozprawa doktorska (→ Dissertation)) i ustnej (publiczna obrona rozprawy doktorskiej (→ Disputation) lub egzamin z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum)). Po pozytywnym złożeniu e.d. nadaje się tytuł doktora. **K**: W Polsce w ramach przewodu doktorskiego zdaje się zarówno ustne egzaminy doktorskie (z dyscypliny podstawowej, dodatkowej i języka nowożytnego), jak i przystępuje do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

**Durchfallquote**, die; -, -n: Anzahl der Studierenden, die eine Prüfung oder → Klausur nicht bestanden haben, im Verhältnis zur Gesamtzahl der Teilnehmenden.

**odsiew**: ilość studentów, którzy nie zdali egzaminu pisemnego lub ustnego czy też egzaminu klauzурowego (→ Klausur), w stosunku do liczby wszystkich zdających.

**Eignungsprüfung**, die; -, -en: 1. Prüfung, in der → Studienbewerber und Studienbewerberinnen die Gelegenheit haben, ihre in der Abiturdurchschnittsnote (→ Abitur) nicht ausgewiesenen Fähigkeiten und Kenntnisse nachzuweisen, die für den Studienerfolg von Bedeutung sein könnten. Die E. findet statt, wenn in zulassungsbeschränkten Studiengängen (→ Numerus clausus) die alleinige Auswahl nach der Abiturdurchschnittsnote zu unvertretbar hohen Anforderungen führt; 2. Prüfung, die Studienbewerber und Studienbewerberinnen mit → Fachhochschulreife vor Beginn eines Studiums an einer Universität ablegen müssen; 3. Prüfung, in der neben der → allgemeinen Hochschulreife eine besondere Begabung nachgewiesen wird. Die E. wird für ein Studium an Kunst-, Musik-, und Sporthochschule sowie in entsprechenden Studiengängen an wissenschaftlichen Hochschulen vorausgesetzt. **egzamin wstępny**: 1. egzamin dający kandydatom na studia (→ Studienbewerber) możliwość wykazania się umiejętnościami oraz wiedzą, o których informacji nie dostarcza średnia ocen z matury (→ Abitur), a które mogą mieć znaczenie dla pozytywnego przebiegu studiów. E.w. odbywa się wówczas, gdy na kierunkach ograniczonych limitem przyjęć (→ Numerus clausus) wybór wyłącznie na podstawie średniej ocen

z matury doprowadziłby do ustanowienia wysokich wymagań, niemożliwych do spełnienia przez potencjalnych kandydatów; 2. egzamin, który przed rozpoczęciem studiów na uniwersytecie muszą złożyć kandydaci posiadający maturę zawodową (→ Fachhochschulreife); 3. egzamin, w czasie którego oprócz wiedzy z zakresu matury ogólnej (→ allgemeine Hochschulreife), kandydat musi wykazać się szczególnymi predyspozycjami. E.w. jest częścią postępowania rekrutacyjnego przy ubieganiu się na studia w wyższych szkołach artystycznych, muzycznych i sportowych, jak również na określonych kierunkach studiów oferowanych na uniwersytetach. **K**: W Polsce wprowadzenie tzw. „nowej matury” spowodowało, że najczęstszą formą postępowania kwalifikacyjnego na studia jest konkurs świadectw maturalnych, który w większości przypadków zastąpił egzamin wstępny. Na kierunki wymagające specjalnych predyspozycji przeprowadza się tzw. egzamin predyspozycji/sprawnościowy.

**Einstufungsprüfung**, die; -, -en: Prüfung, die den Studienbewerberinnen und → Studienbewerbern mit → allgemeiner Hochschulreife die Möglichkeit gibt, nachzuweisen, dass sie über Kenntnisse und Fähigkeiten verfügen, die sie auf andere Weise als dem Wege eines Studiums erworben haben und die eine Einstufung in ein höheres → Fachsemester rechtfertigen. Die E. ist eine besondere → Hochschulprüfung und vom zuständigen Fachbereich durchzuführen.

**egzamin kwalifikacyjny**: egzamin dający kandydatowi na studia (→ Studienbewerber) z maturą ogólną (→ allgemeine Hochschulreife) możliwość wykazania się wiedzą i umiejętnościami

zdołanymi w inny sposób niż w drodze studiów, uprawniającymi do zakwalifikowania na wyższy semestr danego kierunku studiów (→ Fachsemester). E.k. to szczególny rodzaj egzaminu akademickiego (→ Hochschulprüfung) przeprowadzany przez właściwą jednostkę akademicką.

**Erste Staatsprüfung**, die; -n -, o.Pl.: → Staatsprüfung.

**egzamin państwowy pierwszego stopnia**: egzamin państwowy (→ Staatsprüfung).

**Erweiterungsprüfung (für das Lehramt)**, die; -, -en: Prüfung in einem weiteren, im Rahmen eines → Ergänzungsstudiengangs studierten Faches.

**## egzamin uprawniający nauczycieli do nauczania dodatkowego przedmiotu**: egzamin na kierunku dodatkowym, realizowanym w ramach studiów uzupełniających (→ Ergänzungsstudiengang) na specjalności nauczycielskiej.

**Examen**, das; -s, - (auch: -mina): → Abschlussprüfung: ein mündliches, ein schriftliches E.; ein E. ablegen, bestehen, machen, wiederholen. **egzamin**: egzamin końcowy (→ Abschlussprüfung): e. ustny, pisemny; podejść do e., zdać e., pisać e., powtórzyć e.

**Examensarbeit**, die; -, -en: schriftliche Arbeit, die im Rahmen einer → Abschlussprüfung anzufertigen ist.

**praca egzaminacyjna**: praca pisemna przygotowywana w ramach egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung).

**Gruppenprüfung**, die; -, -en: Prüfung, bei der mehrere Studierende als Gruppe geprüft werden, wobei die (eindeutig abgrenzbare) individuelle Leistung als

Beitrag zu einer kollektiven Arbeit ermittelt wird.

**egzamin grupowy:** egzamin, podczas którego egzaminuje się grupę składającą się z większej liczby studentów, przy czym ocenie podlega indywidualny (jednoznacznie określony) wkład w pracę zespołową.

**Hochschulprüfung,** die; -, -en: jede Prüfung, die nach den Vorschriften der einschlägigen → Prüfungsordnung in Zuständigkeit und Verantwortung einer Hochschule durchgeführt wird.

**egzamin akademicki:** każdy egzamin przeprowadzany według przepisów właściwego regulaminu egzaminacyjnego (→ Prüfungsordnung), pozostający w kompetencji uczelni odpowiedzialnej za jego przeprowadzenie.

**Klausur,** die; -, -en: zwei- bis vierstündige → schriftliche Prüfung zum Erwerb von → Leistungsnachweisen(2). Welche K. en im Rahmen von → Zwischen- und → Abschlussprüfungen geschrieben werden müssen, ist den → Prüfungsordnungen zu entnehmen. Die exakten Termine und Meldebedingungen werden von den → Prüfungsämtern bekannt gegeben. Meistens ist die Wiederholbarkeit beschränkt, besonders wenn Anrechenbarkeit auf die Zwischenprüfung besteht: eine K. schreiben.

**egzamin klauzurowy:** egzamin pisemny (→ schriftliche Prüfung) trwający od dwóch do czterech godzin, składany w celu uzyskania zaliczenia z oceną (→ Leistungsnachweis(2)). Regulaminy egzaminacyjne (→ Prüfungsordnung) określają, jakie e.k. należy złożyć w ramach egzaminów częściowych (→ Zwischenprüfung) i końcowych (→ Abschlussprüfung). Dokładne terminy i warunki zgłaszania się na e.k. podawane są przez

biura egzaminacyjne (→ Prüfungsamt). Możliwość powtarzania e.k. jest zwykle ograniczona, w szczególności gdy możliwe jest zaliczenie jego wyniku na poczet egzaminu częściowego: pisać e.k.

**Lehramtsprüfungsordnung,** die; -, o.Pl. (Abk.: LPO): → Prüfungsordnung für die → Lehramtsstudiengänge.

**regulamin egzaminacyjny dla specjalności nauczycielskich:** regulamin egzaminacyjny (→ Prüfungsordnung) obowiązujący na studiach na specjalności nauczycielskiej (→ Lehramtsstudiengang).

**Lehramtszwischenprüfung,** die; -, -en: → Zwischenprüfung in den → Lehramtsstudiengängen.

**## egzamin częściowy dla specjalności nauczycielskich:** egzamin częściowy (→ Zwischenprüfung) na studiach na specjalności nauczycielskiej (→ Lehramtsstudiengang).

**LPO,** die; - (Abk. für): → Lehramtsprüfungsordnung.

**Magisterarbeit,** die; -, -en: schriftliche Arbeit, die zum Abschluss eines → Masterstudiengangs anzufertigen ist.

**praca magisterska:** praca pisemna, którą należy napisać w celu ukończenia studiów jednolitych magisterskich (→ Masterstudiengang).

**Magisterprüfung,** die; -, -en: → Abschlussprüfung am Ende eines → Masterstudiengangs.

**egzamin magisterski:** egzamin końcowy (→ Abschlussprüfung) na studiach jednolitych magisterskich (→ Masterstudiengang).

**Magisterprüfungsordnung,** die; -, -en: → Prüfungsordnung für die → Masterstudiengänge.

**regulamin egzaminacyjny studiów magisterskich:** regulamin egzaminacyjny (→ Prüfungsordnung) obowiązujący na studiach jednolitych magisterskich (→ Masterstudiengang).

**Magisterzwischenprüfung,** die; -, -en: → Zwischenprüfung in den → Masterstudiengängen.

**## egzamin częściowy na studiach magisterskich:** egzamin częściowy (→ Zwischenprüfung) na studiach jednolitych magisterskich (→ Masterstudiengang).

**Masterarbeit,** die; -, -en: schriftliche Arbeit, die zum Abschluss eines → Masterstudiengangs anzufertigen ist.

**praca magisterska:** praca pisemna, którą należy napisać w celu ukończenia studiów uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang).

**Masterprüfungsordnung,** die; -, -en.: → Prüfungsordnung für die → Masterstudiengänge.

**regulamin egzaminacyjny studiów uzupełniających magisterskich:** regulamin egzaminacyjny (→ Prüfungsordnung) obowiązujący na studiach uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang).

**mündliche Prüfung,** die; -n -, -n -en: → Prüfungsleistung, die i.d.R. außer einer → schriftlichen Prüfung im Rahmen einer → Hochschul- oder Staatsexamenprüfung (→ Staatsprüfung) zu erbringen ist.

**egzamin ustny:** procedura egzaminacyjna (→ Prüfungsleistung) będąca z reguły, obok egzaminu pisemnego

(→ schriftliche Prüfung), częścią egzaminu akademickiego (→ Hochschulprüfung) lub państwowego (→ Staatsprüfung).

**Nachklausur,** die; -, -en: zweiter oder dritter Versuch zum Bestehen einer → Klausur.

**poprawkowy egzamin klauzurowy:** druga lub trzecia próba zdania egzaminu pisemnego (→ Klausur).

**Physikum,** das; -s, -ka: im Rahmen des Medizinstudiums zu absolvierende Prüfung, bei der allgemein naturwissenschaftliche sowie anatomische, physiologische und psychologische Kenntnisse geprüft werden.

**## egzamin po fazie przedklinicznej studiów medycznych:** obowiązkowy egzamin w ramach studiów medycznych z zakresu ogólnej znajomości nauk przyrodniczych oraz anatomii, fizjologii i psychologii. **K:** Studia medyczne w Niemczech składają się z trzech części kończących pisemnym i ustnym egzaminem państwowym. Pierwszy egzamin składa się po dwóch latach po części przedklinicznej, następny po czwartym roku i wreszcie ostatni na koniec studiów. W Polsce Lekarski Egzamin Państwowy (LEP) jest egzaminem kończącym staż lekarza i ma charakter egzaminu licencyjnego.

**PO,** die; - (Abk. für): → Prüfungsordnung.

**Prädikatsexamen,** das; -s, - (auch: -mina): bei juristischen → Staatsprüfungen eine Gesamtnote von „befriedigend“ und besser.

**## egzamin z certyfikatem:** uzyskanie z prawniczych egzaminów państwowych (→ Staatsprüfung) oceny „dostatecznej“ lub wyższej.

**Probevorlesung**, die; -, -en (auch: Probevortrag): wissenschaftlicher Vortrag einer Bewerberin bzw. eines Bewerbers um eine → Professur im Rahmen eines → Berufungsverfahrens.

**wykład próbny**: wykład naukowy kandydata ubiegającego się o przyznanie profesury (→ Professur), wygłaszany w ramach postępowania konkursowego na stanowisko profesora (→ Berufungsverfahren).

**Probevortrag**, der; -(e)s, -träge: → Probevorlesung.

**Prüfer**, der; -s, -: jmd., der eine Prüfung abnimmt.

**egzaminator**: osoba przeprowadzająca egzamin.

**Prüferin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Prüfer.

**egzaminatorka**: forma ż. od egzaminator (→ Prüfer).

**Prüfling**, der; -s, -e: jmd., der geprüft wird.

**egzaminowany**: osoba egzaminowana.

**Prüfung**, die; -, -en: Verfahren, mit Hilfe mündlicher und/oder schriftlicher Aufgaben jmds. Kenntnisse, Fähigkeiten und Fertigkeiten festzustellen und zu beurteilen: mündliche, schriftliche, schwierige P.; sich auf eine P. vorbereiten; auffür eine P. lernen; eine P. ablegen, bestehen, machen; in einer P. versagen; durch eine P. fallen; eine P. wiederholen.

**egzamin**: postępowanie mające na celu sprawdzenie i ocenienie czyjejs wiedzy, umiejętności i sprawności za pomocą zadań ustnych i/lub pisemnych: e. ustny, e. pisemny, trudny e.; przygoto(wy)wać się do e.; uczyć się do e.; składać,

zdawać e.; nie poradzić sobie na e.; oblać e.; powtarzać e.

**Prüfungsamt**, das; -es, -ämter: staatliche bzw. universitäre Einrichtung, die für die formale Organisation von Prüfungen zuständig ist und in diesem Zusammenhang über Einzelheiten der → Anmeldung (zur Prüfung), Fristen und Termine informiert. Formulare für die Anmeldung sind meistens als Downloads erhältlich.

**biuro egzaminacyjne**: instytucja państwowa lub uniwersytecka odpowiedzialna za formalną organizację egzaminów i dostarczająca w związku z tym informacji dot. szczegółów związanych ze zgłaszaniem się na egzamin (→ Anmeldung (zur Prüfung)) i terminami egzaminów. Formulare zgłoszeniowe są najczęściej dostępne w Internecie jako pliki do ściągnięcia.

**Prüfungsausschuss**, der; -es, -schüsse: für jeden Studiengang von der Hochschule eingesetztes Gremium (→ Hochschulgremium), das für die Organisation der Prüfungen im jeweiligen Studiengang zuständig ist. Der P. prüft u.a. auch die Anträge auf Zulassung zur Prüfung, nimmt Beschwerden entgegen und entscheidet über die Anerkennung von → Prüfungsleistungen, die an anderen Hochschulen erbracht worden sind.

**komisja ds. przeprowadzania egzaminów**: gremium powoływane przez uczelnię dla każdego rodzaju studiów (gremium uczelniane (→ Hochschulgremium)), odpowiedzialne za organizację egzaminów na danym kierunku studiów. K.ds.p.e. weryfikuje m.in. także wnioski o dopuszczenie do egzaminu, przyjmuje skargi oraz decyduje o uznaniu ocen i zaliczeń (→ Prüfungsleistung) uzyskanych na innych uczelniach.

**Prüfungsergebnis**, das; -ses, -se: Gesamt- bzw. Endergebnis einer Prüfung, das sich aus der Bewertung der einzelnen Prüfungsteile (z.B. → Klausuren, → Hausarbeiten, → mündliche Prüfung) ergibt.

**wynik egzaminu**: łączny lub końcowy wynik egzaminu, na który składają się oceny z poszczególnych części egzaminu (np. egzaminów klauzurowych (→ Klausur), prac semestralnych (→ Hausarbeit), egzaminów ustnych (→ mündliche Prüfung)).

**Prüfungsform**, die; -, -en: Art und Weise, wie eine Prüfung abgenommen wird. Dabei wird unterschieden zwischen → mündlicher Prüfung und → schriftlicher Prüfung. In einigen Fächern mit hohen Praxisanteilen (wie z.B. Kunst-, Musik-, Medienwissenschaft) kommen bestimmte praktische Prüfungen hinzu.

**forma egzaminu**: sposób, w jaki przeprowadzany jest egzamin. Rozróżnia się egzamin ustny (→ mündliche Prüfung) i pisemny (→ schriftliche Prüfung). W przypadku niektórych kierunków, dla których duże znaczenie ma praktyka (jak np. wiedza o sztuce, muzykologia, medioznawstwo) oprócz ww. przeprowadzane są określone egzaminy praktyczne.

**Prüfungsfrist**, die; -, -en: Zeitraum, in dem eine bestimmte Prüfung abgelegt werden soll.

**termin na złożenie egzaminu**: okres czasu, w trakcie którego należy złożyć dany egzamin.

**Prüfungskommission**, die; -, -en: auf der Basis der jeweiligen → Prüfungsordnung vom Fachbereich bzw. der Fakultät eingesetzte, i.d.R. aus wenigstens zwei

→ Prüferinnen bzw. Prüfern, einem → Beisitzer bzw. einer Beisitzerin und einem → Protokollführer bzw. einer Protokollführerin bestehende → Kommission, die eine Prüfung durchführt.

**komisja egzaminacyjna**: komisja (→ Kommission) przeprowadzająca egzamin, powołana przez wydział lub kierunek na podstawie odnośnego regulaminu egzaminacyjnego (→ Prüfungsordnung). K.e. składa się z reguły z przynajmniej dwóch egzaminatorów (→ Prüfer), jednego członka (→ Beisitzer) oraz protokolanta (→ Protokollführer).

**Prüfungsleistung**, die; -, -en: 1. Leistung, die in schriftlicher und/oder mündlicher Form im Rahmen einer Prüfung zu erbringen ist bzw. erbracht wird; 2. (ehemals: Leistungsnachweis) zusätzlich zu (1) jede Leistung, die im Rahmen des Studiums z.B. in Form eines → Referats, einer → Hausarbeit usw. zu erbringen ist bzw. erbracht wird und für die eine bestimmte Anzahl von → Kreditpunkten vergeben wird.

1. **zadanie egzaminacyjne/procedura egzaminacyjna**: zadanie stanowiące część egzaminu, które należy wykonać lub które wykonuje się w formie pisemnej i/lub ustnej; 2. **zaliczenie/ocena**: dodatkowo jest to każdy rodzaj zaliczenia lub oceny, które należy zebrać lub zbiera się w ramach studiów np. poprzez napisanie referatu (→ Referat), pracy semestralnej (→ Hausarbeit) itd., i za które przyznawana jest odpowiednia liczba punktów ECTS (→ Kreditpunkt). **K**: Termin „Prüfungsleistung“ w drugim znaczeniu zastąpił, po wprowadzeniu studiów trójstopniowych w Niemczech, termin „Leistungsnachweis“, jego uzyskanie dokumentowane w takiej samej formie.

**Prüfungsordnung**, die; -, -en (Abk.: PO): für staatliche Prüfungen (z.B. → Staatsprüfung) vom zuständigen Ministerium, für Hochschulprüfungen (z.B. → Diplom-, → Magisterprüfung) von der Hochschule erlassene Ordnung, durch die u.a. geregelt werden: → Regelstudienzeit, Fristen für die → Anmeldung (zur Prüfung), Voraussetzungen für die Zulassung zur Prüfung, Prüfungsanforderungen, Bestandteile der Prüfung, Dauer für die Anfertigung der schriftlichen → Abschlussarbeit, Dauer der → mündlichen Prüfung, Bewertung der einzelnen → Prüfungsleistungen und der gesamten Prüfung sowie die Bedingungen für eine Wiederholung eines Teils der Prüfung und der gesamten Prüfung.

**regulamin egzaminacyjny**: w przypadku egzaminów państwowych (→ Staatsprüfung) jest to regulamin ustanawiany przez właściwe ministerstwo, w przypadku egzaminów akademickich (np. egzamin dyplomowy (→ Diplomprüfung), egzamin magisterski (→ Magisterprüfung)) jest to regulamin ustanawiany przez daną uczelnię. R.e. określa m.in.: regulaminowy okres studiów (→ Regelstudienzeit), terminy zgłaszania się na egzamin (→ Anmeldung (zur Prüfung)), warunki dopuszczenia do egzaminu, wymagania egzaminacyjne, części składowe egzaminu, czas przeznaczony na przygotowanie pisemnej pracy końcowej (→ Abschlussarbeit), czas trwania egzaminu ustnego (→ mündliche Prüfung), sposób oceny poszczególnych zadań egzaminacyjnych (→ Prüfungsleistung) i całego egzaminu jak również warunki powtarzania części lub całego egzaminu.

**Prüfungsverlauf**, der; -(e)s, -verläufe: die Art und Weise, wie eine Prüfung abläuft.

**przebieg egzaminu**: sposób, w jaki przebiega egzamin.

**Prüfungsvorsitzende**, der/die; -en, -en: der/die Vorsitzende der → Prüfungskommission.

**przewodniczący komisji egzaminacyjnej**: osoba przewodnicząca pracom komisji egzaminacyjnej (→ Prüfungskommission)

**Repetitor**, der; -s, -oren <lat. repetitor = Wiederholer>: ein freiberuflich Tätiger, z.B. ein Rechtsanwalt, der Studierende auf privater Basis und außerhalb der Hochschule gegen Entgelt auf eine → Abschlussprüfung vorbereitet.

**korepetytor**: osoba wykonująca wolny zawód, np. adwokat, przygotowująca prywatnie, poza uczelnią i za opłatą studentów do egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung).

**Repetitorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Repetitor.

**korepetytorka**: forma ż. od korepetytor (→ Repetitor).

**Rigorosum**, das; -s, -sa <lat. examen rigorosum = strenge Prüfung>: mündlicher Teil einer → Doktorprüfung, bestehend aus einer Prüfung im Fach der → Promotion und je einer Prüfung in zwei studierten → Nebenfächern; neben der → Disputation die alternative Form der → mündlichen Prüfung in einem → Promotionsverfahren.

**egzamin z dyscypliny podstawowej**: część ustna egzaminu doktorskiego (→ Doktorprüfung) składająca się z egzaminu z dyscypliny, z której przeprowadzany jest przewód doktorski (→ Promotion), oraz z egzaminów z zakresu dwóch kierunków dodatkowych (→ Nebenfach), będących przedmiotem studiów

doktoranta; alternatywna dla publicznej obrony rozprawy doktorskiej (→ Disputation) forma egzaminu ustnego (→ mündliche Prüfung) w przewodach doktorskich (→ Promotionsverfahren).

**schriftliche Prüfung**, die; -n -, -n -en: → Prüfungsleistung, die i.d.R. im Rahmen einer → Zwischenprüfung als Klausur und zum Abschluss eines Studiums als größere schriftliche Arbeit anzufertigen ist (z.B. → Bachelor-, → Master-, → Diplom-, → Examensarbeit, → Dissertation).

**egzamin pisemny**: procedura egzaminacyjna (→ Prüfungsleistung), która w ramach egzaminu częściowego (→ Zwischenprüfung) przybiera zwykle formę egzaminu klauzурowego, a na koniec studiów formę dłuższej pracy pisemnej (np. praca licencjacka (→ Bachelorarbeit), praca magisterska (→ Masterarbeit), praca dyplomowa (→ Diplomarbeit), praca egzaminacyjna (→ Examensarbeit), rozprawa doktorska (→ Dissertation)).

**Staatsexamen**, das; -s, -: → Staatsprüfung.

**Staatsprüfung**, die; -, -en: → Abschlussprüfung in Fächern, deren Studium deutschen → Absolventen und Absolventinnen einen Beruf im Staatsdienst (Lehrer/Lehrerin, Richter/Richterin) oder in staatlich kontrollierten Berufen (Arzt/Ärztin, Apotheker/Apothekerin) ermöglicht. In der → Prüfungskommission sind neben den Hochschullehrerinnen und Hochschullehrern Mitglieder von staatlichen → Prüfungsämtern vertreten. Auf die erste Staatsprüfung bzw. das erste Staatsexamen folgt eine weitere, praktische Ausbildungsphase, die mit

der zweiten Staatsprüfung bzw. dem zweiten Staatsexamen schließt.

**egzamin państwowym**: egzamin końcowy (→ Abschlussprüfung) na kierunkach, których ukończenie umożliwia niemiec-kim absolwentom (→ Absolvent) pracę w służbie cywilnej (nauczyciel, sędzia) lub w zawodach, nad którymi kontrolę sprawuje państwo (lekarz, aptekarz). W komisji egzaminacyjnej (→ Prüfungskommission) zasiadają, oprócz nauczycieli akademickich, przedstawiciele państwowych biur egzaminacyjnych (→ Prüfungsamt). Po egzaminie państwowym pierwszego stopnia następuje dalsza, praktyczna faza kształcenia, kończąca się egzaminem państwowym drugiego stopnia.

**studienbegleitende Prüfungen**; die studienbegleitenden -, nur Pl.: → Studienleistungen, die nach der → Prüfungsordnung einer → Prüfungsleistung gleichwertig sein können. Die Leistungen in der → Abschlussprüfung können nur teilweise durch s. P. ersetzt werden.

**## egzamin modułowe**: wyniki (→ Studienleistung), które zgodnie z regulaminem egzaminacyjnym (→ Prüfungsordnung) mogą być równoważne z ocenami i zaliczeniami (→ Prüfungsleistung). Wyniki uzyskane na e.m. mogą jedynie częściowo zastąpić wyniki egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung). **K**: W Polsce regulamin studiów przewiduje egzaminy i zaliczenia przypisane do konkretnych zajęć, niemieckie regulaminy egzaminacyjne mogą wprowadzać e.m. sprawdzające wiedzę z kilku przedmiotów stanowiących jedną całość (moduł).

**Teilprüfung**, die; -, -en: Teil einer komplexen Prüfung (z.B. → Zwischenprüfung, → Rigorosum).

**egzamin cząstkowy:** etap egzaminu składającego się z kilku komponentów (np. egzamin częściowy (→ Zwischenprüfung), egzamin z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum)).

**Wiederholungsprüfung,** die; -, -en: erneuter Versuch, eine Prüfung zu bestehen, die man vorher nicht bestanden hat. I. d. R. sehen die → Prüfungsordnungen vor, dass jede Prüfung wenigstens einmal wiederholt werden darf. Unter bestimmten Umständen ist auch ein dritter Versuch möglich.

**egzamin poprawkowy:** ponowne podejście do niezdanego egzaminu. Zwykle regulaminy egzaminacyjne (→ Prüfungsordnung) zezwalają na przynajmniej jedno ponowne podejście do każdego egzaminu. W określonych przypadkach możliwa jest też trzecia próba.

## 4.8 Begutachtung

Recenzowanie/ocenie

**Aufsicht,** die; -, o.Pl.: Beaufsichtigung, Kontrolle: A. führen; die A. haben über etw.

**nadzór:** sprawdzanie, kontrola: sprawować n.; mieć n. nad czymś.

**Begutachtung,** die; -, -en: Prozess und Resultat der fachlichen Beurteilung einer → Prüfungsleistung.

**recenzja:** proces i wynik fachowej oceny zadania egzaminacyjnego (→ Prüfungsleistung). K: Niemiecki termin „Begutachtung” jest terminem szerszym niż

**Zweite Staatsprüfung,** die; -n -, o.Pl.: → Staatsprüfung.

**egzamin państwowy drugiego stopnia:** egzamin państwowy (→ Staatsprüfung).

**Zwischenprüfung,** die; -, -en: durch die jeweiligen → Prüfungsordnungen geregelte Prüfung zum Abschluss des → Grundstudiums in den → Diplom-, → Lehramts- und → Magisterstudiengängen.

**egzamin częściowy:** egzamin określony odpowiednimi regulaminami egzaminacyjnymi (→ Prüfungsordnung), odbywający się na zakończenie etapu podstawowego studiów (→ Grundstudium) na studiach dyplomowych (→ Diplomstudiengang), studiach na specjalności nauczycielskiej (→ Lehramtsstudiengang) i studiach jednolitych magisterskich (→ Magisterstudiengang).

polska „recenzja” i obejmuje również ocenę (jako proces) oraz opiniowanie.

**Beisitzer,** der; -s, -: sachkundiges Mitglied in einer → Prüfungskommission mit der Aufgabe, den → Vorsitzenden bzw. die Vorsitzende bei der ordnungsgemäßen Durchführung einer → mündlichen Prüfung zu unterstützen und den Verlauf der Prüfung in einem → Protokoll festzuhalten.

**członek komisji egzaminacyjnej:** ekspert, członek komisji egzaminacyjnej

(→ Prüfungskommission), którego zadaniem jest pomoc przewodniczącemu komisji (→ Vorsitzender) w prawidłowym przeprowadzeniu egzaminu ustnego (→ mündliche Prüfung) oraz zapisywanie przebiegu egzaminu w protokole (→ Protokoll).

**Beisitzerin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Beisitzer.

**Benotung,** die; -, -en: Bewertung der Leistung von Studierenden durch Lehrende, ausgedrückt durch eine Note.

**ocena:** dokonywane przez wykładowcę określenie wartości osiągnięć studenta, wyrażane w formie stopnia.

**cum laude** <lat.: mit Lob>: nach → „summa cum laude”, → „magna cum laude” und vor → „rite” das drittbeste Prädikat (= gut) bei der Beurteilung der schriftlichen Leistung (→ Dissertation) und der mündlichen Leistung (→ Rigorosum bzw. → Disputation) im Rahmen einer → Doktorprüfung.

**cum laude:** trzeci, po „summa cum laude” (→ summa cum laude), „magna cum laude” (→ magna cum laude) a przed „rite” (→ rite), stopień (= dobry) w ocenie części pisemnej (tj. rozprawy doktorskiej (→ Dissertation)) i części ustnej (tj. egzaminu z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum) lub publicznej obrony rozprawy doktorskiej (→ Disputation)) egzaminu doktorskiego (→ Doktorprüfung).

**Endnote,** die; -, -n: → Gesamtnote.

**Erstgutachter,** der; -s, -: → Gutachter, der eine schriftliche → Prüfungsleistung als erster und damit als Hauptgutachter bewertet.

**główny recenzent:** recenzent (→ Gu-

tachter), który jako pierwszy i najważniejszy ocenia pisemne zadanie egzaminacyjne (→ Prüfungsleistung).

**Erstgutachterin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Erstgutachter  
**główna recenzentka:** forma ż. od główny recenzent (→ Erstgutachter)

**Evaluation,** die; -, -en <franz. évaluation = Schätzung>: Verfahren mit dem Ziel der Bewertung der Effizienz von Studiengängen, von Lehre, Forschung und Forschungsprojekten sowie von → Curricula und Unterrichtspraxis.

**ewaluacja:** postępowanie mające na celu ocenę efektywności studiów, kształcenia, badań i projektów naukowych oraz programów nauczania (→ Curriculum) i praktyki nauczania.

**Feedback,** das; -s, -s: Rückmeldung, die jmdm. anzeigt, in welchem Maße sein Verhalten, seine Äußerung und seine Leistung den Erwartungen des jeweils anderen entspricht.

**feedback:** informacja zwrotna pokazująca danej osobie, w jakim stopniu jej zachowanie, wypowiedzi oraz osiągnięcia odpowiadają oczekiwaniom innej osoby.

**Gesamtnote,** die; -, -n (auch: Endnote): Note, die sich aus den einzelnen Noten der zu einer Prüfung gehörenden → Teilprüfungen ergibt.

**ocena końcowa:** ocena, na którą składają się pojedyncze oceny z egzaminów cząstkowych (→ Teilprüfung) stanowiących jeden egzamin.

**Gutachten,** das; -s, -: schriftliche Bewertung der Qualifikation einer Person oder der Qualität einer Leistung (z.B. einer → Prüfungsleistung).

**recenzja:** pisemna ocena kwalifikacji danej osoby lub jakości jej osiągnięć (np. zadania egzaminacyjnego (→ Prüfungsleistung)).

**Gutachter**, der; -s, -: jmd., der befugt und aufgefordert ist, eine → Prüfungsleistung zu begutachten bzw. zu bewerten.

**recenzent:** osoba upoważniona i zobowiązana do oceny zadań egzaminacyjnych (→ Prüfungsleistung).

**Gutachterin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Gutachter.

**recenzentka:** forma ż. od recenzent (→ Gutachter).

**Hochschulranking**, das; -s, -s: → Ranking, durch das Hochschulen qualitativ bewertet und in eine Rangfolge gebracht werden.

**ranking uczelni:** ranking (→ Ranking), za pomocą którego dokonuje się jakościowej oceny uczelni i klasyfikuje się je w określonej kolejności.

**Laudatio**, die; -, -iones <lat.: Lobrede>: Rede zu Ehren von Preisträgern, Empfängern wissenschaftlicher Ehrungen usw. In der L. werden die besonderen Verdienste der/des zu Ehrenden hervorgehoben.

**laudacja:** mowa na cześć laureatów nagród, osób uhonorowanych wyróżnieniami naukowymi itd. W l. podkreśla się szczególnie zasługi nagrodzonej osoby.

**magna cum laude** <lat.: mit großem Lob>: nach → „summa cum laude“ und vor → „cum laude“ und → „rite“ das zweitbeste Prädikat (= sehr gut) bei der Beurteilung der schriftlichen Leistung (→ Dissertation) und der mündlichen Leistung (→ Rigorosum bzw. → Disputation) im Rahmen einer → Doktorprüfung.

**magna cum laude:** drugi, po → „summa cum laude“ (→ summa cum laude) a przed → „cum laude“ (→ cum laude) i → „rite“ (→ rite) stopień (= bardzo dobry) w ocenie części pisemnej (tj. rozprawy doktorskiej (→ Dissertation)) i części ustnej (tj. egzaminu z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum) lub publicznej obrony rozprawy doktorskiej (→ Disputation)) egzaminu doktorskiego (→ Doktorprüfung).

**Ranking**, das; -s, -s (engl.: Reihung): → Verfahren und Ergebnis der Ermittlung der Rangfolge von Hochschulen, Fakultäten, Fachbereichen und Fächern durch Leistungsmessung mit Hilfe unterschiedlicher Kriterien, wie z.B. Anzahl der → Abschlussprüfungen, → Promotionen, → Publikationen und Einwerbungen von → Drittmitteln. Das Ergebnis ist zum einen von den gewählten Kriterien, zum anderen von den Befragten abhängig und fällt darum auch unterschiedlich aus. Durch die Befragung von Studierenden zielt das R. auf die Qualität der Lehre sowie auf die Intensität und Effektivität der wissenschaftlichen Betreuung, einschl. der Vorbereitung auf Prüfungen.

**ranking:** postępowanie mające na celu ustalenie kolejności szkół wyższych, wydziałów i kierunków, którego podstawą jest pomiar osiągnięć prowadzony według różnych kryteriów, jak np. liczby egzaminów końcowych (→ Abschlussprüfung), przewodów doktorskich (→ Promotion), publikacji (→ Publikation) oraz wielkości pozyskanych pozauczelnianych środków finansowych (→ Drittmittel). Wynik zależy z jednej strony od przyjętych kryteriów, z drugiej od respondentów i tym samym może być różny. Ranking obejmuje ankietyzację studentów, która pozwala na dokonanie oceny jakości kształcenia, intensywności

i efektywności opieki naukowej, łącznie z przygotowaniem studentów do egzaminów.

**rite** <lat.: in ordnungsgemäßer Weise>: nach → „summa cum laude“, → „magna cum laude“ und → „cum laude“ das viertbeste Prädikat (= ausreichend) bei der Beurteilung der schriftlichen Leistung (→ Dissertation) und der mündlichen Leistung (→ Rigorosum bzw. Disputation) im Rahmen einer → Doktorprüfung.

**rite:** trzeci, po „summa cum laude“ (→ summa cum laude), „magna cum laude“ (→ magna cum laude) i „cum laude“ (→ cum laude) stopień (= dostateczny) w ocenie części pisemnej (tj. rozprawy doktorskiej (→ Dissertation)) i części ustnej (tj. egzaminu z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum) lub publicznej obrony rozprawy doktorskiej (→ Disputation)) egzaminu doktorskiego (→ Doktorprüfung).

**summa cum laude** <lat.: mit höchstem Lob>: vor → „rite“, → „cum laude“ und → „magna cum laude“ das beste Prädikat (= ausgezeichnet) bei der Beurteilung der schriftlichen Leistung

## 4.9 Forschung Badania naukowe

**An-Institut**, das; -(e)s, -e: rechtlich selbständige Forschungseinrichtung, die auf der Basis eines Kooperationsabkommens mit einer Hochschule zusammenarbeitet, gegen Entgelt

(→ Dissertation) und der mündlichen Leistung (→ Rigorosum bzw. → Disputation) im Rahmen einer → Doktorprüfung.

**summa cum laude:** najwyższy, przed „rite“ (→ rite), „cum laude“ (→ cum laude) i „magna cum laude“ (→ magna cum laude) stopień (= celujący) w ocenie części pisemnej (tj. rozprawy doktorskiej (→ Dissertation)) i części ustnej (tj. egzaminu z dyscypliny podstawowej (→ Rigorosum) lub publicznej obrony rozprawy doktorskiej (→ Disputation)) egzaminu doktorskiego (→ Doktorprüfung).

**Zweitgutachter**, der; -s, -: → Gutachter, der eine schriftliche → Prüfungsleistung als zweiter und damit als Nebengutachter bewertet.

**drugi recenzent:** recenzent (→ Gutachter), który jako drugi, a tym samym dodatkowy, ocenia pisemne zadanie egzaminacyjne.

**Zweitgutachterin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Zweitgutachter.

**druga recenzentka:** forma ż. od drugi recenzent (→ Zweitgutachter).

Entwicklungsaufträge der Wirtschaft bearbeitet, meistens von einem Hochschullehrer bzw. einer Hochschullehrerin geleitet wird und gegenüber der Hochschulleitung berichtspflichtig ist.

**# stowarzyszony instytut naukowo-badawczy:** samodzielna w sensie prawnym placówka badawcza, która w ramach umowy kooperacyjnej współpracuje z uczelnią wyższą oraz wykonuje odpłatnie prace rozwojowe na zlecenie sektorów gospodarki. Zazwyczaj zarządzana jest przez wykładowcę akademickiego i ma wobec kierownictwa uczelni wyższej obowiązek składania sprawozdań. **K:** W Polsce podobny charakter mają działające przy uczelniach tzw. parki naukowo-technologiczne.

**Deutsche Forschungsgemeinschaft,** die; -n -, o.Pl. (Abk.: DFG): eine Selbstverwaltungskörperschaft der deutschen Wissenschaft zur Förderung der Forschung und des Forschungsnachwuchses. **Niemiecka Wspólnota Badawcza:** samorządne stowarzyszenie nauki niemieckiej wspierające badania naukowe oraz młodą kadrę naukową.

**DFG,** die; - (Abk. für): → Deutsche Forschungsgemeinschaft.

**Drittmittel,** die; nur Pl.: Finanzmittel, die einzelnen Wissenschaftlerinnen bzw. Wissenschaftlern, Gruppen von Wissenschaftlerinnen bzw. Wissenschaftlern, → Instituten oder sonstigen Forschungseinrichtungen von dritter Seite (von → Forschungsförderungseinrichtungen, staatlichen Stellen oder der Wirtschaft) zusätzlich zu den normalen Haushaltsmitteln i.d.R. aufgrund eines bewilligten → Forschungsantrags für die Durchführung eines bestimmten → Projekts zur Verfügung gestellt werden.

**pozauczelniane środki finansowe:** środki finansowe, które indywidualni naukowcy, grupy naukowców, instytuty (→ Institut) lub inne instytucje badawcze mogą pozyskać od osób trzecich (in-

stytucji finansujących badania (→ Forschungsförderungseinrichtung), jednostek państwowych lub sektora gospodarczego) dodatkowo do środków budżetowych uczelni. P.s.f. uzyskuje się zwykle na podstawie zatwierdzonego wniosku o dofinansowanie badań naukowych (→ Forschungsantrag) prowadzonych → w ramach określonego projektu (→ Projekt).

**Exzellenzcluster,** das; -s, -: im Rahmen der sog. → Exzellenzinitiative auf Antrag durch die → Deutsche Forschungsgemeinschaft geförderter Verbund von exzellenten, also hervorragenden universitären und außeruniversitären Forschungseinrichtungen mit einer fächerübergreifenden, als zukunftssträhig begutachteten Thematik.

**## Centrum Doskonałości Naukowej:** zrzeszenie doskonałych, tj. wybitnych uniwersyteckich i pozauniwersyteckich instytucji badawczych, zajmujących się tematyką interdyscyplinarną, uznaną za szczególnie ważną dla przyszłego rozwoju. C.D.N. wspierane jest na wniosek własny przez Niemiecką Wspólnotę Badawczą (→ Deutsche Forschungsgemeinschaft) w ramach tzw. Inicjatywy Doskonałości Naukowej (→ Exzellenzinitiative).

**Exzellenzinitiative,** die; -, o.Pl.: ein in den Jahren 2006 bis 2011 vom Bund und von den Ländern finanziertes und von der → Deutschen Forschungsgemeinschaft organisatorisch betreutes Programm zur Förderung der Forschung und des wissenschaftlichen Nachwuchses durch die Einrichtung von → Graduiertenschulen(2), die Gründung von → Exzellenzclustern sowie durch die Realisierung von → Zukunftskonzepten mit Marktchancen.

**## Inicjatywa Doskonałości Naukowej:** program zaplanowany na lata 2006-2011, finansowany centralnie oraz przez kraje związkowe i zarządzany przez Niemiecką Wspólnotę Badawczą (→ Deutsche Forschungsgemeinschaft), który ma na celu wspieranie badań oraz młodej kadry naukowej poprzez tworzenie szkół doktoranckich (→ Graduiertenschule(2)), zakładanie Centrów Doskonałości Naukowej (→ Exzellenzcluster) oraz realizowanie Koncepcji Przyszłego Rozwoju (→ Zukunftskonzept) wykazujących szanse rynkowe.

**Fachinformationszentrum,** das; -s, -tren (Abk.: FIZ): eine Einrichtung zur fachlichen Information über ein Wissensgebiet. Neben der möglichst vollständigen Erfassung von Dokumenten und Daten ermöglicht das F. insbesondere durch den Betrieb zentraler rechnergestützter Informationsspeicher Recherchen und periodische Informationen über die einschlägige Literatur.

**## ośrodek informacji specjalistycznej:** instytucja udzielająca specjalistycznych informacji o danej dziedzinie wiedzy. O.i.s. zajmuje się ewidencjonowaniem dokumentów i danych w możliwie pełnym zakresie. Oprócz tego umożliwia on, zwłaszcza dzięki prowadzeniu centralnych komputerowych baz danych, kwerendy oraz dostęp do okresowych informacji na temat odnośnej literatury.

**FhG,** die; - (Abk. für): → Fraunhofer Gesellschaft e.V.

**FIZ,** das; - (Abk. für): → Fachinformationszentrum.

**Forschung,** die; -, -en: hypothesengesteuerte und methodenvermittelte systematische Untersuchung wissen-

schaftlicher Gegenstände mit dem Ziel, diese zum Zwecke des Erkenntnisgewinns zu beschreiben und zu erklären. **badania naukowe:** oparte na hipotezach i prowadzone określonymi metodami systematyczne badanie zagadnień naukowych, którego zadaniem jest opis i wyjaśnianie tych zagadnień w celach poznawczych.

**Forschungsantrag,** der; -(e)s, -träge: formalisiertes Verfahren zur Erlangung finanzieller Mittel, die für die Durchführung eines Forschungsvorhabens erforderlich sind. Der F. enthält eine Beschreibung des geplanten → Projekts, der anzuwendenden Methoden und des erwarteten Erkenntnisgewinns: einen F. stellen, genehmigen, ablehnen.

**wniosek o dofinansowanie badań naukowych:** sformalizowane postępowanie służące uzyskaniu środków finansowych potrzebnych do przeprowadzenia projektu naukowego. W.o.d.b.n. zawiera opis planowanego projektu (→ Projekt), stosowanych metod i spodziewanych wyników: wystąpić z w.o.d.b.n., przyjąć, odrzucić w.o.d.b.n.

**Forschungsbericht,** der; -(e)s, -e: Bericht, den Einzelpersonen, Institute oder die Hochschulen über die Ergebnisse ihrer Forschungen anfertigen und veröffentlichen. Der F. dient als Legitimation gegenüber der Öffentlichkeit sowie zur Unterrichtung der Mittelgeber und der interessierten Fachwelt: einen F. schreiben, verfassen.

**sprawozdanie z badań naukowych:** sprawozdanie sporządzane i publikowane przez pojedyncze osoby, instytuty lub uczelnie, w którym przedstawia się wyniki prowadzonych badań. S.z.b.n. służy uzasadnieniu badań wobec opinii publicznej oraz stanowi materiał informacyj-



ny dla osób lub instytucji finansujących i zainteresowanych kręgów specjalistów: napisać, sporządzić s.z b.n.

**Forschungsförderung**, die; -, -en: auf Antrag durch den Staat, durch die Hochschulen oder durch → Forschungsförderungseinrichtungen gewährte Unterstützung der Forschungsaktivitäten von Einzelpersonen, Forschergruppen, Instituten oder Hochschulen. Diese Unterstützung besteht in der Bereitstellung von Geldern zur Finanzierung zusätzlicher personeller und sachlicher Ressourcen. **finansowanie badań naukowych**: wsparcie badań naukowych prowadzonych przez pojedyncze osoby, grupy badawcze, instytuty oraz uczelnie. F.b.n. odbywa się z budżetu państwa, uczelni lub instytucji finansujących badania naukowe (→ Forschungsförderungseinrichtung) i poprzedzone jest złożeniem wniosku. Ten rodzaj wsparcia polega na przyznaniu środków służących finansowaniu dodatkowych zasobów kadrowych i rzeczowych.

**Forschungsförderungseinrichtung**, die; -, -en: mit öffentlichen oder privaten Geldern ausgestattete Einrichtung mit der speziellen Aufgabe der → Forschungsförderung. F.en sind z.B. die → Deutsche Forschungsgemeinschaft, die → Stiftung Volkswagenwerk und der → Stifterverband für die deutsche Wissenschaft. **instytucja finansująca badania naukowe**: instytucja posiadająca środki publiczne lub prywatne, której szczególnym zadaniem jest finansowanie badań naukowych (→ Forschungsförderung). Do i.f.b.n. należą np. Niemiecka Wspólnota Badawcza (→ Deutsche Forschungsgemeinschaft), Fundacja Volkswagena (→ Stiftung Volkswagenwerk) i Związek

Niemieckiej Nauki (→ Stifterverband für die deutsche Wissenschaft).

**Forschungsfreiemester**, das; -, -s, -: → Forschungssemester.

**Forschungskolleg**, das; -, -s (auch: -ien): langfristige, auf die Dauer von bis zu 12 Jahren angelegte, durch die → Deutsche Forschungsgemeinschaft finanziell geförderte kulturwissenschaftliche Forschungseinrichtung einer Hochschule. Das F. unterscheidet sich von einem → Sonderforschungsbereich durch Transdisziplinarität und Internationalisierung der Forschung sowie verstärkte Nachwuchsförderung durch spezielle Studienprogramme.

**## centrum badań kulturoznawczych**: instytucja zajmująca się badaniami kulturoznawczymi na danej uczelni, utworzona w perspektywie długoterminowej na okres do 12 lat, wspierana finansowo przez Niemiecką Wspólnotę Badawczą (→ Deutsche Forschungsgemeinschaft). Cechą odróżniającą c.b.k. od specjalnego obszaru badawczego (→ Sonderforschungsbereich) jest transdyscyplinarność i internacjonalizacja badań, jak również intensywniejsze wspieranie młodej kadry naukowej poprzez specjalne programy studiów.

**Forschungskommission**, die; -, -en: → Ständige Kommission mit der Aufgabe, die Hochschulleitung bzw. die Fachbereiche in allen Fragen, die die Forschung betreffen, zu beraten. Einzelheiten regelt die jeweilige → Grundordnung.

**komisja ds. badań naukowych**: komisja stała (→ Ständige Kommission), której zadaniem jest doradztwo kierownictwu uczelni lub wydziałom we wszystkich kwestiach dotyczących badań nauko-

wych. Szczegóły reguluje statut danej uczelni (→ Grundordnung).

**Forschungssemester**, das; -, -s, - (auch: Forschungsfreiemester): die (gesetzlich geregelte) Freistellung der Professoren und Professorinnen von ihren üblichen dienstlichen Aufgaben (Lehre, Prüfungen, Mitwirkung an der Selbstverwaltung) für ein oder zwei Semester zur Durchführung von Forschungsvorhaben. **urlop naukowy**: (uregulowane prawnie) zwolnienie profesora z normalnych obowiązków służbowych (nauczanie, egzaminy, współdziałanie w działalności samorządowej) na czas jednego lub dwóch semestrów w celu realizacji projektów naukowych.

**Forschungstransferstelle**, die; -, -en: Serviceeinrichtung einiger Hochschulen zur Initiierung und Förderung von Kooperationen zwischen Hochschule und Anwendern, insbesondere der (i.d.R. regionalen) Wirtschaft.

**centrum transferu technologii**: instytucja działająca na niektórych uczelniach, której celem jest inicjowanie i wspieranie współpracy między uczelnią a użytkownikami zewnętrznymi, w szczególności ze sfery gospodarki (z reguły regionalnej).

**Frauenforschung**, die; -, -en: → Gender Studies.

**Fraunhofer Gesellschaft e.V.**, die; -, o.Pl. (Abk.: FhG): durch Bundesmittel und Eigeneinnahmen finanzierte Forschungseinrichtung, die mit zahlreichen, über das gesamte Bundesgebiet verteilten Instituten im Bereich der angewandten technischen Forschung bzw. der Verfahrens- und Produktforschung tätig ist. **Towarzystwo Fraunhofera**: jednostka

naukowo-badawcza finansowana ze środków federalnych oraz z wpływów własnych. Jej liczne instytuty rozmieszczone na całym obszarze Niemiec prowadzą działalność w zakresie technicznych nauk stosowanych bądź analizy operacyjnej oraz badania produktów.

**Gender Studies**, die; nur Pl.: Forschungs- und Lehrgebiet, das seine Entstehung der Frauenbewegung verdankt und das sich mit den Geschlechterrollen in der Gesellschaft, der Hochschule, der Familie usw. beschäftigt. G. S. werden an einigen Universitäten als → Studienfach angeboten; zahlreiche Hochschulen haben entsprechende → Seminare(1) im Veranstaltungsprogramm.

**gender studies**: dziedzina badań oraz przedmiot nauczania wywodząca się z ruchu kobiecego, badająca rolę płci w społeczeństwie, na wyższych uczelniach, w rodzinie itd. G.s. można studiować na niektórych uniwersytetach jako kierunek studiów (→ Studienfach); wiele uczelni wyższych ma w programie zajęć seminaria (→ Seminar (1)) z tego zakresu.

**Graduate School**, die; -, -s: → Graduiertenschule.

**Graduiertenkolleg**, das; -, -s: von der → Deutschen Forschungsgemeinschaft mit Unterstützung von Bund und Ländern finanziertes Programm, dessen Ziel die Entwicklung und Erprobung neuer Formen zur Förderung von → Doktoranden bzw. Doktorandinnen und → Postdoktoranden bzw. Postdoktorandinnen ist. Das kann z.B. durch aktive Mitarbeit an → Projekten bereits bestehender Forschergruppen, aber auch durch Teilnahme an einem besonderen Ausbildungs- und Studienprogramm erreicht werden.

**kolegium doktoranckie:** program finansowany przez Niemiecką Wspólnotę Badawczą (→ Deutsche Forschungsgemeinschaft), federację oraz kraje związkowe, mający na celu rozwijanie i wdrażanie nowych form wspierania doktorantów (→ Doktorand) oraz młodych pracowników naukowych ze stopniem doktora nauk (→ Postdoktorand). Nową formą wsparcia jest np. umożliwienie aktywnego udziału w projektach (→ Projekt) już istniejących grup badawczych, w specjalnych programach edukacyjnych lub programach studiów.

**Graduiertenschule,** die; -, -n (engl.: Graduate School): 1. im Ausland eine wissenschaftliche Einrichtung, an der → Masterstudiengänge angeboten werden; 2. in Deutschland eine durch öffentliche Mittel (jeweils für fünf Jahre) geförderte, von der → Deutschen Forschungsgemeinschaft auf Antrag bewilligte Einrichtung an Universitäten mit dem Ziel eines effizienten und zügigen → Promotionsstudiums als Maßnahme zur Förderung des wissenschaftlichen Nachwuchses. Im Unterschied zum → Graduiertenkolleg ist das Themengebiet umfassend, in hohem Maße interdisziplinär und die Zahl der → Promovenden und Promovendinnen möglichst groß.

1. **szkoła podyplomowa:** poza granicami Niemiec – jednostka naukowa oferująca możliwość nauki na studiach uzupełniających magisterskich (→ Masterstudiengang); 2. **szkoła doktorancka:** w Niemczech – jednostka uniwersytecka, współfinansowana ze środków publicznych (przyznawanych każdorazowo na pięć lat), akredytowana przez Niemiecką Wspólnotę Badawczą (→ Deutsche Forschungsgemeinschaft) na wniosek własny, mająca na celu umożliwienie

efektywnego i szybkiego odbycia studium doktoranckiego (→ Promotionsstudium). S.d. jest narzędziem wspierania młodej kadry naukowej. W odróżnieniu od kolegium doktoranckiego (→ Graduiertenkolleg), s.d. charakteryzuje różnicowanie tematyczne, wysoki stopień interdyscyplinarności oraz możliwie duża liczba doktorantów (→ Promovend).

**Institut,** das; -(e)s, -e: zentrale oder einer Fakultät bzw. einem Fachbereich zugeordnete Lehr- und/oder Forschungseinrichtung.

**institut:** centralna lub przyporządkowana danemu wydziałowi jednostka dydaktyczna i/lub badawcza.

**interdisziplinär:** mehrere Disziplinen bzw. Wissenschaften umfassend, die Zusammenarbeit mehrerer Disziplinen bzw. Fächer betreffend: i.e. Forschungen; i. arbeiten.

**interdyscyplinarny:** obejmujący kilka dyscyplin lub nauk, dotyczący współpracy między kilkoma dyscyplinami lub dziedzinami: badania i., pracować i.

**Konferenz,** die; -, -en <lat. conferentia = Besprechung>: Zusammenkunft von Fachleuten, die der Besprechung wissenschaftlicher, organisatorischer, politischer, wirtschaftlicher usw. Fragen dient.

**konferencja:** spotkanie specjalistów służące omówieniu kwestii naukowych, organizacyjnych, politycznych, gospodarczych itd.

**Kongress,** der; -es, -e <lat. congressus = Zusammenkunft>: → Tagung.

**Pilotprojekt,** das; -(e)s, -e: einem größeren → Projekt vorausgehendes kleines Projekt, in dem ausgewählte Aspekte des Untersuchungsgegenstandes erforscht

und versuchsweise neue Methoden erprobt werden.

**projekt pilotażowy:** mniejszy projekt (→ Projekt) poprzedzający większy, podczas którego badane są wybrane aspekty przedmiotu badań oraz eksperymentalnie sprawdzane nowe metody.

**populärwissenschaftlich:** (bisweilen negativ gemeinte) Charakterisierung wissenschaftlicher Darstellungen als allgemeinverständlich.

**popularnonaukowy:** (czasem rozumiane negatywnie) przedstawianie kwestii naukowych w sposób ogólnie zrozumiały.

**Projekt,** das; -(e)s, -e: ein zeitlich längerfristiges, oft von mehreren Personen durchgeführtes, bisweilen auch kostenintensives Forschungsvorhaben: ein P. durchführen, vorbereiten.

**projekt:** długoterminowe badanie naukowe, często przeprowadzane przez grupę osób, czasami wymagające także znacznych nakładów finansowych: przeprowadzać, opracowywać p.

**Recherche,** die; -, -n (franz.): (gezielte) Suche, Nachforschung (z.B. nach → Literatur zu einem bestimmten Thema). **kwerenda:** poszukiwanie, przeszukiwanie (np. literatury (→ Literatur) związanej z określonym tematem).

**recherchieren** (recherchierte; hat recherchiert; tr.): → Recherchen machen: Literatur zum Thema „Hochschulen im 21. Jahrhundert“ r.

**poszukiwać:** prowadzić kwerendę (→ Recherche): p. literatury na temat „Uczelnie w XXI wieku“.

**sfb,** der; - (Abk. für): → Sonderforschungsbereich.

**Sonderforschungsbereich,** der; -(e)s, -e (Abk.: sfb): langfristige, auf die Dauer von bis zu 12 Jahren angelegte, durch die → Deutsche Forschungsgemeinschaft finanziell geförderte Forschungseinrichtung einer Hochschule, in der Wissenschaftler und Wissenschaftlerinnen im Rahmen eines fächerübergreifenden, aus mehreren Teilprojekten bestehenden Forschungsprogramms zusammenarbeiten.

**## specjalny obszar badawczy:** instytucja badawcza danej uczelni utworzona w perspektywie długoterminowej na okres do 12 lat, wspierana finansowo przez Niemiecką Wspólnotę Badawczą (→ Deutsche Forschungsgemeinschaft). W s.o.b. naukowcy współpracują w ramach multidyscyplinarnego programu badawczego składającego się z kilku projektów.

**Stifterverband für die deutsche Wissenschaft,** der; -(e)s, o.Pl. (Abk.: SV): Einrichtung, die sich die Aufgabe gestellt hat, Wissenschaft und Technik in Forschung und Lehre sowie den wissenschaftlichen Nachwuchs zu fördern, vor allem durch die Finanzierung von Forschungsprojekten. Finanziert werden die Aktivitäten des S. vornehmlich durch Spenden aus der Wirtschaft und durch die vom S. betreuten → Stiftungen.

**Związek Niemieckiej Nauki:** instytucja, której zadaniem jest wspieranie nauki i techniki w obszarze działalności badawczej i dydaktycznej oraz wspieranie rozwoju młodej kadry naukowej, przede wszystkim przez finansowanie projektów badawczych. Działalność Z.N.N. finansowana jest głównie z datków sektora gospodarczego oraz przez fundacje (→ Stiftung) znajdujące się pod kuratelą Z.N.N.

**Stiftung**, die; -, -en: 1. Schenkung, die an einen bestimmten Zweck gebunden ist und durch die u.a. Personen, Institutionen, Projekte finanziell gefördert werden; 2. Einrichtung zur Verwaltung und Vermehrung einer → Stiftung (1) sowie zur Vergabe von finanziellen Mitteln zur Verfolgung der in der Stiftungsurkunde festgelegten Ziele.

1. **dotacja**: darowizna na określony cel, wspierająca finansowo m.in. osoby, instytucje i projekty; 2. **fundacja**: instytucja powołana w celu zarządzania i pozyskiwania dotacji (→ Stiftung (1)) jak również rozdzielania środków finansowych na cele określone w statucie.

**Stiftung Volkswagenwerk**, die; -, o.Pl. (Abk.: VW-Stiftung): → Stiftung mit dem Zweck, Wissenschaft und Technik in Forschung und Lehre zu fördern, vor allem durch die Finanzierung von Forschungsprojekten.

**Fundacja Volkswagena**: fundacja (→ Stiftung) założona w celu wspierania nauki i techniki w obszarze działalności badawczej i dydaktycznej, przede wszystkim przez finansowanie projektów badawczych.

**SV**, der; - (Abk. für): → Stifterverband für die deutsche Wissenschaft.

**Symposium**, das; -s, -en <griech.> (auch: Symposium; Kongress, Tagung): ein- oder mehrtägige Zusammenkunft von Fachleuten, bei der wissenschaftliche bzw. fachliche Themen in → Referaten(1) und Diskussionen erörtert werden.

**symposium**: jedno- lub kilkunniowe spotkanie specjalistów, na którym omawia się tematy naukowe lub zawodowe, wygłaszając referaty (→ Referat(1)) i dyskutując.

**Symposium**, das; -s, -en <lat.>: → Symposion.

**Tagung**, die; -, -en (auch: Kongress, Symposion): ein- oder mehrtägige Zusammenkunft, die dem Referieren, Austauschen, Diskutieren von Thesen, Informationen und Forschungsergebnissen dient.

**sesja naukowa**: jedno- lub kilkunniowe spotkanie służące wygłaszaniu referatów, wymianie i omawianiu tez, informacji i wyników badań.

**transdisziplinär**: (im Gegensatz zu → interdisziplinär) nicht statisch, nicht zwischen den beteiligten Disziplinen bzw. Fächern hin und her verlaufend, sondern prozesshaft über die beteiligten Disziplinen bzw. Fächer hinausstrebend: ein t.es Projekt; t. arbeiten.

**transdyscyplinarny**: (w przeciwieństwie do „interdyscyplinarny“ (→ interdisziplinär)) dynamiczny, przebiegający nie między danymi dyscyplinami lub dziedzinami, lecz procesualnie wykraczający poza dane dyscypliny lub dziedziny: projekt t.; pracować t.

**VW-Stiftung**, die; - (Abk. für): → Stiftung Volkswagenwerk.

**Wissenschaft**, die; -, -en: 1. forschende Tätigkeit, die darauf zielt, mithilfe fachspezifischer Methoden Erkenntnisse über einen bestimmten fachlichen Gegenstand zu gewinnen und im Rahmen von Theorien darzustellen; 2. Ergebnis forschender Tätigkeit.

**nauka**: 1. działalność badawcza mająca na celu uzyskanie wiedzy na określony temat z danej dziedziny za pomocą typowych dla niej metod i przedstawienie tej wiedzy w postaci teorii; 2. wynik działalności badawczej.

**Zukunftskonzept**, das; -(e)s, -e: im Rahmen der sog. → Exzellenzinitiative auf Antrag durch die → Deutsche Forschungsgemeinschaft gefördertes Gesamtkonzept einer Universität oder einzelner Fachbereiche zum Ausbau universitärer Spitzenforschung.

**## Konzepcja Przyszłego Rozwoju**: ogólna koncepcja przedstawiana przez

dany uniwersytet lub pojedyncze wydziały dotycząca rozwoju najwyższej jakości badań uniwersyteckich, wspierana na wniosek twórców przez Niemiecką Wspólnotę Badawczą (→ Deutsche Forschungsgemeinschaft) w ramach tzw. Inicjatywy Doskonałości Naukowej (→ Exzellenzinitiative).

# 5 Personal der Hochschule

## Spółeczność akademicka

### 5.1 Mitglieder und Angehörige (Allgemein)

Członkowie społeczności akademickiej i osoby związane z uczelnia (uwagi ogólne)

**Angehörige**, der/die; -n, -n (der Hochschule): *A. der Hochschule sind nebenberufliche Professoren und Professorinnen, die entpflichteten oder in den Ruhestand versetzten Professoren und Professorinnen (→ Emeritus), die → außerplanmäßigen Professoren und Professorinnen, die → Honorarprofessoren und Honorarprofessorinnen, die → Gastdozenten und Gastdozentinnen, die → Ehrenbürger und Ehrenbürgerinnen der Hochschule, die → Ehrensensatoren und Ehrensensatorinnen, die → Zweithörer und Zweithörerinnen sowie die → Gasthörer und Gasthörerinnen. Hauptunterschied zwischen → Mitgliedern und A.n: A. nehmen im Gegensatz zu Mitgliedern weder aktiv noch passiv an Wahlen teil.*

**osoba związana z uczelnia:** o.z.z u. to profesorowie pracujący na uczelni na zlecenie, profesorowie zwolnieni z pełnienia obowiązków na stanowisku profesora lub profesorowie emerytowani (profesor senior (→ Emeritus)), profeso-

rowie kontraktowi (→ außerplanmäßiger Professor), profesorowie honorowi (→ Honorarprofessor), wykładowcy wizytujący (→ Gastdozent), honorowi członkowie społeczności akademickiej (→ Ehrenbürger), honorowi członkowie senatu (→ Ehrensensator), słuchacze uprawnieni do udziału w zajęciach na uczelni niemacierzystej (→ Zweithörer) oraz wolni słuchacze (→ Gasthörer). Główna różnica pomiędzy członkami społeczności akademickiej (→ Mitglied) a osobami związanymi z uczelnia polega na tym, że osobom związanym z uczelnia w przeciwieństwie do członków społeczności akademickiej nie przysługuje czynne ani biernie prawo wyborcze na stanowiska wybieralne.

**Dozent**, der; -en, -en <lat. docere = lehren>: **1.** i.w.S. Lehrender an einer Hochschule, in der Erwachsenenbildung; **2.** i.e.S: jmd., der an einer Hochschule lehrt und (noch) nicht Professor ist (→ Hochschuldozent).

**1. wykładowca:** w szerszym znaczeniu: nauczyciel akademicki, nauczyciel kształcący dorosłych; **2. docent:** w węższym znaczeniu: osoba wykładająca na uczelni wyższej, nie posiadająca (jeszcze) tytułu profesora (docent (→ Hochschuldozent)). **K:** W Polsce w 2005 r. zdecydowano się na przywrócenie stanowiska docenta, które dana uczelnia może fakultatywnie wprowadzić w grupie pracowników dydaktycznych. W Niemczech docent nie jest określeniem stanowiska, lecz określeniem nieformalnym osoby posiadającej stopień doktora, zmierzającej do uzyskania stopnia doktora habilitowanego i objęcia profesury. W Polsce stanowisko docenta jest traktowane raczej jako stanowisko wiążące na uczelni karierę dydaktyka, może mieć być także czasem rozumiane pejoratywnie w kontekście tzw. „docentów marcowych”. Patrz również komentarz do docent (→ Hochschuldozent).

**Dozentin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Dozent.

**Gastdozent**, der; -en, -en: **1.** → Dozent(2), der auf Einladung an aus- oder inländischen Hochschulen vorübergehend Lehraufgaben wahrnimmt. **2.** Sammelbezeichnung für Lehrende jeder Art (einschließlich Gastprofessorinnen und → Gastprofessoren), die auf Einladung an aus- oder inländischen Hochschulen vorübergehend Lehraufgaben wahrnehmen.

**wykładowca wizytujący:** **1.** docent (→ Dozent(2)), który przejmuje na określony czas obowiązki dydaktyczne na uczelni zagranicznej lub krajowej na zaproszenie tejże. **2.** określenie zbiorcze dla nauczycieli każdego rodzaju (łącznie z profesorami wizytującymi (→ Gast-

professor)), którzy przejmują na określony czas obowiązki dydaktyczne na uczelni zagranicznej lub krajowej na zaproszenie władz tejże.

**Gastdozentin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Gastdozent.

**Hochschullehrer**, der; -s, -: *Sammelbezeichnung für die an Hochschulen haupt- oder nebenberuflich Beschäftigten. Dazu gehören die planmäßigen Professoren, → außerplanmäßigen Professoren, → Honorarprofessoren, → Gastprofessoren und → Hochschuldozenten. nauczyciel akademicki: określenie zbiorcze dla osób zatrudnionych na uczelniach w pełnym wymiarze lub na zlecenie. Należą tutaj profesorowie etatowi, profesorowie kontraktowi (→ außerplanmäßiger Professor), profesorowie honorowi (→ Honorarprofessor), profesorowie wizytujący (→ Gastprofessor) i docenci (→ Hochschuldozent).*

**Hochschullehrerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Hochschullehrer.

**Kollege**, der; -n, -n: **1.** jmd., der mit anderen zusammen im gleichen Betrieb bzw. in der gleichen Einrichtung tätig ist; **2.** Anrede der an einer Hochschule Lehrenden untereinander: sehr geehrter, lieber Herr K.

**kolega:** **1.** osoba pracująca wraz z innymi w tym samym zakładzie lub tej samej instytucji. **2.** forma zwracania się do siebie nauczycieli akademickich: szanowny, drogi panie k. **K:** W Polsce jest to nieco przestarzała forma zwracania się do kogoś młodszego, równego lub niższego stanowiskiem; w kontaktach formalnych nie tylko studenci do pracowników, lecz także pracownicy naukowo-dydaktyczni zwracają się do siebie

używając słowa pan/pani + stopień (tytuł).

**Kollegin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Kollege.

**Lehrende**, der/die; -n, -n: jmd., der Unterricht erteilt.  
**wykladowca**: osoba ucząca.

**Lehrkörper**, der; -s, -: die Gesamtheit des wissenschaftlichen und künstlerischen Personals einer Hochschule (und einer Schule).

**kadra dydaktyczna**: grono pracowników naukowych i artystycznych danej uczelni (i szkoły).

**Mentor**, der; -s, -oren: jmd., der die Betreuung und Beratung von (i.d.R. jüngeren) Studierenden in Studienangelegenheiten übernimmt.

**opiekun**: osoba sprawująca opiekę nad

studentami oraz udzielająca porad studentom (młodszych lat studiów) w sprawach związanych ze studiami.

**Mentorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Mentor.

**Mitglied**, das; -(e)s, -er (der Hochschule): M.er der Hochschule sind außer dem hauptberuflich tätigen Personal und den eingeschriebenen Studierenden solche Funktionsträger und Funktionsträgerinnen, die ansonsten außerhalb der Hochschule beruflich tätig sind, wie z.B. die Mitglieder des → Hochschulrats.

**członek społeczności akademickiej**: c.s.a. są oprócz osób, dla których dana uczelnia jest głównym miejscem pracy oraz immatrykulowanych na niej studentów, osoby pracujące poza uczelnią, ale pełniące na niej określone funkcje np. członkowie Rady Uczelni (→ Hochschulrat).

und die angebotene Vergütung sowie darüber, bis wann und wo Bewerbungsunterlagen einzureichen sind.

**rozpisanie konkursu**: pisemne ogłoszenie uczelni wyższej informujące o wolnym stanowisku (w szczególności stanowisku profesora (→ Professur) i terminie jego obsadzenia. Ogłoszenie o r.k. zawiera ponadto informacje o rodzaju i zakresie zadań wykonywanych na danym stanowisku, wymaganych kwalifikacjach

i oferowanym wynagrodzeniu oraz o terminie i miejscu składania dokumentów aplikacyjnych.

**außerplanmäßige Professorin**, die; -n -, -n -nen (Abk.: apl. Prof.): fem. Form zu → außerplanmäßiger Professor.

**außerplanmäßiger Professor**; der außerplanmäßige -, -n -s, - -en (Abk.: apl. Prof.): Titel, der an einen seit mindestens vier Jahren habilitierten → Privatdozenten verliehen werden kann, wenn dieser nach der → Habilitation in Lehre und Forschung hervorragende Leistungen erbracht hat.

**profesor kontraktowy**: tytuł nadawany docentowi prywatnemu (→ Privatdozent) najwcześniej po upływie czterech lat od habilitacji (→ Habilitation), jeśli wykazał się on wybitnymi osiągnięciami w zakresie dydaktycznym i naukowym.

**Berufung**, die; -, -en: (auch: Ruf, Ruferteilung): schriftliche Mitteilung an eine Bewerberin bzw. einen Bewerber um eine → Professur, dass sie bzw. er für die Besetzung der betreffenden Professur vorgeschlagen wurde und ihr bzw. ihm hiermit die Stelle angeboten wird. Gleichzeitig mit der B. erfolgt die Einladung zu → Berufungsverhandlungen.

**powołanie (na stanowisko profesora)**: pisemne powiadomienie kandydata na stanowisko profesora (→ Professur) o przyjęciu jego kandydatury i zaferowaniu mu stanowiska profesora. Wraz z p. kandydat zostaje zaproszony do negocjacji warunków powołania (→ Berufungsverhandlungen).

**Berufungskommission**, die; -, -en: vom Fachbereich bzw. der Fakultät eingesetzte → Kommission, die im Rah-

men eines → Berufungsverfahrens aus der Gesamtheit derer, die sich auf eine ausgeschriebene → Professur beworben haben, einen → Berufungsvorschlag in Form einer qualitativ geordneten Liste mit i.d.R. drei bis vier Kandidatinnen und/oder Kandidaten erarbeitet und dem Fachbereich bzw. der Fakultät zur Beschlussfassung vorlegt.

**komisja konkursowa**: komisja (→ Kommission) powoływana przez wydział lub inną jednostkę posiadającą odpowiednie uprawnienia, która w ramach procedury powołania na stanowisko profesora (→ Berufungsverfahren) opracowuje wniosek w sprawie kandydatów proponowanych na stanowisko profesora (→ Berufungsvorschlag) w formie listy rankingowej utworzonej wg kryteriów merytorycznych. Lista zawierająca zazwyczaj nazwiska trojga bądź czworga kandydatów wybranych spośród osób ubiegających się o profesurę (→ Professur) przedkładana jest wydziałowi lub innej jednostce posiadającej odpowiednie uprawnienia w celu podjęcia stosownej uchwały.

**Berufungsliste**, die; -, -n: → Berufungsvorschlag.

**Berufungsverfahren**, das; -s, -: Verfahren zur Besetzung einer → Professur, das die folgenden Schritte umfasst: die → Ausschreibung, die Einsetzung einer → Berufungskommission, die Einladung von Kandidaten und Kandidatinnen zu einer → Probevorlesung, das Einholen von → Gutachten, die Erarbeitung eines → Berufungsvorschlags, die Entscheidung über den Berufungsvorschlag sowie die → Berufung.

**procedura powołania na stanowisko profesora**: postępowanie mające na celu obsadzenie stanowiska profesora

## 5.2 Professoren und Professorinnen

### Profesorowie

**apl. Prof.** (Abk. für): → außerplanmäßige Professorin/außerplanmäßiger Professor.

**Ausschreibung**, die; -, -en: schriftliche Bekanntgabe der Hochschule, dass und zu welchem Zeitpunkt eine Stelle (insbesondere eine → Professur) zu besetzen ist. Die A. enthält außerdem Angaben über Art und Umfang der mit dieser Stelle verbundenen Aufgaben, über die erforderlichen Qualifikationen

(→ Professur), obejmujące następujące etapy: rozpisanie konkursu (→ Ausschreibung), powołanie komisji konkursowej (→ Berufungskommission), zaproszenie kandydatów na wykład próbny (→ Probevorlesung), uzyskanie opinii recenzentów zewnętrznych (→ Gutachten), sporządzenie wniosku w sprawie proponowanych kandydatów na stanowisko profesora (→ Berufungsvorschlag), podjęcie decyzji w sprawie wniosku i powołanie (→ Berufung).

**Berufungsverhandlung**, die; -, -en: mit der Hochschulleitung und der Fakultät bzw. dem Fachbereich geführte Verhandlung einer bzw. eines auf eine → Professur Berufenen (→ Berufung) über die Höhe der → Besoldung sowie über die personelle und materielle Ausstattung der Stelle. Deren Ergebnis wird als (zeitlich befristete) → Berufungszusage schriftlich festgehalten. Die B. endet mit der Annahme (→ Rufannahme) oder Ablehnung der Berufungszusage.

**negocjacje warunków powołania**: negocjacje prowadzone z władzami uczelni oraz wydziałem lub inną jednostką posiadającą odpowiednie uprawnienia przez osobę powołaną (powołanie (→ Berufung)) na stanowisko profesora (→ Professur), dotyczące wynagrodzenia (→ Besoldung), liczby pracowników oraz środków technicznych pozostających do dyspozycji profesora. Wynik negocjacji zostaje spisany i uznany za (tymczasowe) przyjęcie powołania (→ Berufungszusage). N.w.p. kończą się przyjęciem powołania na stanowisko profesora (→ Rufannahme) lub odmową jego przyjęcia.

**Berufungsvorschlag**, der; -(e)s, -vorschläge (auch: Berufsungsliste): von der → Berufungskommission nach Prüfung

der Bewerbungsunterlagen, der Beurteilung der → Probevorlesungen sowie der Einholung und Würdigung auswärtiger → Gutachten erarbeiteter und dem → Fachbereichsrat bzw. der Fakultät zur Beschlussfassung unterbreiteter Vorschlag zur Besetzung einer → Professur. Der B. hat die Form einer qualitativ geordneten Liste mit i.d.R. drei bis vier Kandidaten und/oder Kandidatinnen.

**wniosek w sprawie proponowanych kandydatów na stanowisko profesora**: propozycja obsadzenia stanowiska profesora (→ Professur) przedkładana radzie wydziału (→ Fachbereichsrat) lub radzie innej jednostki posiadającej odpowiednie uprawnienia w celu podjęcia stosownej uchwały. Wniosek sporządza komisja konkursowa (→ Berufungskommission) po sprawdzeniu złożonych przez kandydata dokumentów aplikacyjnych, ocenie wykładu próbnego (→ Probevorlesungen) oraz uzyskaniu i akceptacji opinii (→ Gutachten) recenzentów zewnętrznych. Wniosek ma formę listy rankingowej utworzonej wg kryteriów merytorycznych zawierającej zazwyczaj nazwiska trojga bądź czwórka kandydatów.

**Berufungszusage**, die; -, -n: Ergebnis einer → Berufungsverhandlung.

**tymczasowe przyjęcie powołania**: wynik negocjacji warunków powołania (→ Berufungsverhandlung).

**Besoldung**, die; -, -en: Bezeichnung für die Bezahlung, die Bedienstete im Staatsdienst (u.a. auch Hochschul-lehrer und Hochschullehrerinnen) erhalten.

**wynagrodzenie**: określenie na pensję osób zatrudnionych na etacie urzędników państwowych (m.in. wykładowców akademickich). K: Na niemiec-

kich uczelniach można ze względu na stosunek pracy wyróżnić dwie grupy pracowników naukowo-dydaktycznych: pierwszą grupą są pracownicy mianowani o statusie urzędnika państwowego (Beamte, Bedienstete im Staatsdienst), których wynagrodzenie wypłacane na mocy odpowiedniej ustawy i określane terminem „Besoldung”. Mianowanie jest pozaumownym stosunkiem pracy. Drugą grupę stanowią pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę (→ Angestellte). W szkolnictwie wyższym stanowiska urzędników państwowych uznaje się za bardziej prestiżowe, związane ze spełnieniem szczególnie wysokich wymagań.

**C-Besoldung**, die; -, -en: vor Einführung der → W-Besoldung die für → Hochschuldozenten und -dozentinnen (C1) sowie für Professoren und Professorinnen (C2-C4) geltende → Besoldung.

**taryfikator C wynagrodzeń pracowników naukowo-dydaktycznych**: siatka wynagrodzeń (→ Besoldung) dla docentów (→ Hochschuldozent, → Hochschuldozentin) (kategoria zaszeregowania C1) oraz profesorów (kategoria zaszeregowania C2-C4) obowiązująca przed wprowadzeniem taryfikatora W wynagrodzeń profesorów (→ W-Besoldung).

**C2-Professur**, die; -, -en: ehemals eine → Professur der Besoldungsgruppe C2; jetzt → W1-Professur, die am niedrigsten besoldete Professur.

**## profesura C2**: wcześniej stanowisko profesorskie (→ Professur) w kategorii zaszeregowania C2, obecnie profesura wynagradzana według kategorii zaszeregowania W1 (→ W1-Professur), najniższa stawka wynagrodzenia profesorskiego. K: Patrz komentarz do profesura (→ Professur).

**C3-Professur**, die; -, -en: ehemals eine → Professur der Besoldungsgruppe C3; jetzt → W2-Professur.

**## profesura C3**: wcześniej stanowisko profesorskie (→ Professur) w kategorii zaszeregowania C3, obecnie profesura wynagradzana według kategorii zaszeregowania W2 (→ W2-Professur). K: Patrz komentarz do profesura (→ Professur).

**C4-Professur**, die; -, -en: ehemals eine → Professur der Besoldungsgruppe C4; jetzt → W3-Professur, die am höchsten besoldete Professur.

**## profesura C4**: wcześniej stanowisko profesorskie (→ Professur) w kategorii zaszeregowania C4, obecnie profesura wynagradzana według kategorii zaszeregowania W3 (→ W3-Professur), najwyższa stawka wynagrodzenia profesorskiego. K: Patrz komentarz do profesura (→ Professur).

**Denomination**, die; -, -en <lat. denominatio = Benennung>: Bezeichnung einer → Professur, durch die der Aufgabenbereich in Forschung und Lehre ausgedrückt wird, z.B. die Denomination „Professur für Angewandte Linguistik“.

**nazwa stanowiska (profesorskiego)**: określenie stanowiska profesorskiego (→ Professur) definiujące zakres obowiązków w obszarze prowadzenia badań naukowych i dydaktyki, np. nazwa stanowiska: profesura w zakresie lingwistyki stosowanej.

**Doktormutter**, die; -, -mütter: fem. Form zu → Doktorvater.

**Doktorvater**, der; -s, -väter: → Universitätsprofessor, der → Doktoranden bzw. Doktorandinnen bei der Anfertigung

ihrer → *Dissertation wissenschaftlich betreut und diese nach ihrer Einreichung begutachtet.*

**promotor:** *profesor uniwersytetu (→ Universitätsprofessor) sprawujący opiekę naukową nad doktorantem (→ Doktorand) w trakcie pisania rozprawy doktorskiej (→ Dissertation) i recenzujący rozprawę po jej złożeniu.*

**em./emer./emerit.** (Abk. für): → *Emerita/ Emeritus.*

**Emerita**, die; -, -tae (Abk.: em./emer./emerit.): *fem. Form zu → Emeritus.*

**emeritieren** (emeritierte; hat emeritiert; intr.): *(eine ordentliche Professorin bzw. einen → ordentlichen Professor) von den Dienstaufgaben entpflichten: Prof. Dr. Willi Bolling wurde am 31.07.2003 emeritiert.*

**przenieść w stan spoczynku:** *zwoľnić profesora zwyczajnego (→ ordentlicher Professor) z pełnienia obowiązków służbowych: prof. Willi Bolling został z dniem 31.07.2003 r. przeniesiony w stan spoczynku.*

**Emeritierung**, die; -, -en (auch: Entpflichtung): *das → Emeritieren, Emeritierwerden.*

**Emeritus**, der; -, -ti <lat.: ausgedient> (Abk.: em./emer./emerit.): **1.** *(im rechtlichen Sinn) von seinen Dienstaufgaben entpflichteter → ordentlicher Professor einer Universität; 2.* *(ugs.) der Professor im Ruhestand: Prof. em. Dr. Willi Bolling.*

**profesor senior:** **1.** *(w sensie prawnym) profesor zwyczajny (→ ordentlicher Professor) uniwersytetu zwolniony z pełnienia obowiązków służbowych. 2.* *(pot.) profesor w stanie spoczynku: prof. em.*

Willi Bolling. **K:** *W Polsce rozróżniamy między profesorem emerytowanym pozostającym w stanie spoczynku a profesorem seniorem, tj. profesorem emerytowanym zatrudnionym na stanowisku profesora na danej uczelni.*

**Entpflichtung**, die; -, -en: → *Emeritierung.*

**Gastprofessor**, der; -s, -en: *Professor, der auf Einladung an aus- oder inländischen Hochschulen vorübergehend Lehraufgaben wahrnimmt.*

**profesor wizytujący:** *profesor, który przejmując na określony czas obowiązki dydaktyczne na uczelni krajowej lub zagranicznej na zaproszenie tejże.*

**Gastprofessorin**, die; -, -nen: *fem. Form zu → Gastprofessor.*

**Hausberufung**, die; -, -en: *die → Berufung eines hauptberuflichen → Mitgliedes einer Hochschule auf eine → Professur derselben Hochschule. Eine H. ist nur in gesetzlich geregelten Ausnahmefällen zulässig.*

**## powołanie na stanowisko profesora na macierzystej uczelni:** *powołanie (→ Berufung) pracownika naukowego uczelni będącej jego podstawowym miejscem pracy na stanowisko profesora (→ Professur) tejże uczelni. Taki rodzaj powołania na stanowisko profesora jest dopuszczalny tylko w wyjątkowych, prawnie ściśle określonych przypadkach.*

**K:** *W Niemczech otrzymanie powołania na stanowisko profesora na tej samej uczelni, w której uzyskało się stopień doktora habilitowanego, jest rzadkością. Zasadniczo tylko kandydaci z innych uczelni lub osoby bez zatrudnienia mogą być powołane na jedno ze stanowisk profesorskich (wyjątkiem jest sta-*

*nowisko profesora juniora). W Polsce nie istnieje zakaz zatrudniania profesorów na tej samej uczelni, na której uzyskali oni stopień doktora habilitowanego.*

**Hochschuldozent**, der; -en, -en: *ein Beamter, der an einer Hochschule selbständig Aufgaben in Forschung und Lehre wahrnimmt, die denen eines Professors entsprechen.*

**docent:** *osoba wykonująca na uczelni wyższej samodzielne zadania naukowo-badawcze i dydaktyczne, odpowiadające zadaniom profesora. K:* *Stanowisko docenta istnieje obecnie już tylko w Badenii-Wirtembergii. W Polsce porównywalnym stanowiskiem jest docent Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej.*

**Hochschuldozentin**, die; -, -nen: *fem. Form zu → Hochschuldozent.*

**Honorarprofessor**, der; -s, -en: *Amtsbezeichnung für Personen, deren hervorragende wissenschaftliche oder künstlerische Leistungen den Anforderungen entsprechen, die an Professoren gestellt werden. Voraussetzung dazu ist eine mehrjährige Lehrtätigkeit an einer Hochschule. H.en stehen als solche in keinem Dienstverhältnis zur Hochschule. Die Bestellung zum H. ist eine besondere Würdigung der Verdienste der betreffenden Lehrkraft durch die Hochschule. Sie verfolgt das Ziel, die Personen an die Hochschule zu binden. profesor honorowy: tytuł nadawany osobom wykazującym się wybitnymi osiągnięciami w dziedzinie nauki lub sztuki na poziomie wymaganym od profesorów. Warunkiem nadania tytułu prof. h. jest wieloletnia działalność dydaktyczna na uczelni wyższej. Prof. h. nie pozostaje z uczelnią w stosunku służbowym. Nadanie tytułu prof. h. jest szczególną*

*formą uznania zasług danego wykładowcy dla uczelni wyższej, a celem zwiazanie tych osób z daną uczelnią.*

**Honorarprofessorin**, die; -, -nen: *fem. Form zu → Honorarprofessor.*

**Juniorprofessor**, der; -s, -en: *Inhaber einer → Juniorprofessur.*

**## profesor junior:** *osoba sprawująca stanowisko profesora juniora (→ Juniorprofessur). K:* *W Niemczech jest to pracownik naukowy (także bez habilitacji), któremu nie przysługuje zatrudnianie asystentów, i który ma mniejsze pensum. Stanowisko prof. j. w Polsce nie istnieje, a nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego pracownik naukowy bez habilitacji może uzyskać tylko w szczególnych przypadkach, za zgodą Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów.*

**Juniorprofessorin**, die; -, -nen: *fem. Form zu → Juniorprofessor.*

**Juniorprofessur**, die; -, -en: *(im Jahre 2002 geschaffene) auf drei oder vier Jahre befristete → Professur, um jungen Wissenschaftlerinnen bzw. Wissenschaftlern mit herausragender → Promotion auch ohne die ansonsten übliche → Habilitation zu ermöglichen, selbständig zu forschen und zu lehren und sich für eine Lebenszeitprofessur zu qualifizieren.*

**## profesura juniorska:** *(utworzone w 2002 r.) stanowisko profesora (→ Professur) zatrudnianego na czas określony (3-4 lata), umożliwiające młodemu naukowcom, których rozprawa doktorska została uznana za wybitną, samodzielne prowadzenie badań naukowych i wykładów oraz zdobywanie kwalifikacji niezbędnych do otrzymania profesury dożywotniej, również w przy-*

padku braku zwykle wymaganej habilitacji (→ *Habilitation*).

**Lehrstuhl**, der; -(e)s, -stühle: (ehemals) *Bezeichnung für die planmäßige Stelle einer → Professur mit C4-Besoldung (→ C4-Professur).*

**katedra**: (wcześniej) określenie na etatowe stanowisko profesora (→ *Professur*) opłacane wg taryfikatora C wynagrodzeń pracowników naukowo-dydaktycznych (*profesura C4 (→ C4-Professur)*).

**Lehrstuhlinhaber**, der; -, -: (ehemals) *Bezeichnung für den Inhaber eines → Lehrstuhls.*

**kierownik katedry**: (wcześniej) określenie osoby sprawującej funkcję kierownika katedry (→ *Lehrstuhl*).

**Lehrstuhlinhaberin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Lehrstuhlinhaber*.

**o. Prof.**, der/die (Abk. für): → *ordentliche Professorin/ordentlicher Professor*.

**ordentliche Professorin**, die; -n -, -n -nen (Abk.: o. Prof.): fem. Form zu → *ordentlicher Professor*.

**ordentlicher Professor**; der ordentliche -, -n -s, -n -en (Abk.: o. Prof.): *die inzwischen abgeschaffte Bezeichnung (außer in Bayern und Baden-Württemberg) für Professoren mit C4-Besoldung (→ C4-Professur).*

**profesor zwyczajny**: wycofany już (poza Bawarią i Badenii-Wirtembergią) tytuł nadawany profesorom na stanowisku profesorskim C4 wg taryfikatora C wynagrodzeń pracowników naukowo-dydaktycznych (*profesura C4 (→ C4-Professur)*).

**Ordinarius**, der; -, -ien: *abkürzende Bezeichnung für die früher übliche*

*Amtsbezeichnung professor ordinarius (→ ordentlicher Professor).*

**ordinarius**: skrócona forma wcześniej używanego tytułu „*professor ordinarius*” – profesor zwyczajny (→ *ordentlicher Professor*).

**PD**, der/die (Abk. für): → *Privatdozent/Privatdozentin*.

**Privatdozent**, der; -en, -en (Abk.: PD): *akademische Bezeichnung für einen Wissenschaftler nach der → Habilitation bis zur Übertragung einer → Professur.*

**## docent prywatny**: w terminologii akademickiej określenie naukowca po habilitacji (→ *Habilitation*) do czasu przydzielenia mu profesury (→ *Professur*).

**K**: *Docent prywatny jest wyłącznie tytułem, a nie stopniem akademickim. W Polsce nie jest stosowany, odpowiadałby jednak doktorowi hab. na stanowisku adiunkta, ale z wyższym uposażeniem.*

**Privatdozentin**, die; -, -nen (Abk.: PD): fem. Form zu → *Privatdozent*.

**Prof**, der; -s, -s (gespr.: ugs. kurz für): → *Professor*.

**Prof**, die; -, o.Pl. (gespr.: ugs. kurz für): → *Professorin*.

**Prof.**, der/die (Abk. für): → *Professor/Professorin*.

**Professor**, der; -s, -en (Abk.: Prof.): **1.** *Amtsbezeichnung für jmdn., der eine → Professur innehat.* **2.** (kurz für) → *Universitätsprofessor*.

**profesor**: **1.** tytuł przyznawany osobie sprawującej stanowisko profesora (→ *Professur*). **2.** skrócona forma od profesor uniwersytetu (→ *Universität-*

*sprofessor*). **K**: W Polsce oprócz uczelnianych stanowisk profesorskich (profesor zwyczajny, profesor nadzwyczajny) istnieje również tytuł naukowy profesora nadawany na wniosek CK przez Prezydenta RP. W Niemczech „profesor” nie jest tytułem naukowym, lecz tytułem ściśle związanym ze sprawowanym stanowiskiem.

**Professorin**, die; -, -nen (Abk.: Prof.): fem. Form zu → *Professor*.

**Professur**, die; -, -en: *Stelle einer Professorin bzw. eines Professors an einer Hochschule, wobei die Aufgaben je nach Hochschultyp verschieden sind. Während in jedem Fall die selbständige Vertretung des Faches in der Lehre und die Beteiligung an der Selbstverwaltung der Hochschule dazugehören, ist eine Universitätsprofessorin bzw. ein → Universitätsprofessor zusätzlich zur Forschung verpflichtet: auf eine P. berufen werden; eine P. innehaben, haben.*

**profesura/stanowisko profesorskie**: *posada profesora na uczelni wyższej. Obowiązki z nią związane różnią się w zależności od rodzaju uczelni i obejmują każdorazowo samodzielną reprezentację danej dziedziny nauki w ramach działalności dydaktycznej oraz udział w strukturach organizacyjnych uczelni. Profesor uniwersytetu (→ *Universitätsprofessor*) jest dodatkowo zobowiązany do prowadzenia badań naukowych: być powołanym na s.p., zajmować s.p., mieć p.*

**Ruf**, der; -(e)s, -e: → *Berufung*.

**Rufannahme**, die; -, -en: *schriftliche Erklärung einer Bewerberin bzw. eines Bewerbers, dass sie bzw. er die angebotene → Professur annimmt.*

**przyjęcie powołania na stanowisko profesora**: *pisemne oświadczenie kandydata na stanowisko profesora (→ *Professur*) o przyjęciu oferowanej mu posady.*

**Ruferteilung**, die; -, -en: → *Berufung*.

**Sondervotum**, das; -s, -ten (auch: -ta) <lat. votum = Wunsch, Verlangen>: *eine von der Mehrheit abweichende Stellungnahme im Rahmen einer Beschlussfassung, insbesondere bei der Formulierung eines Vorschlags zur Besetzung einer → Professur.*

**votum separatum**: *stanowisko odbiegające od opinii większości, zgłaszane w procesie decyzyjnym, szczególnie podczas sporządzania listy kandydatów proponowanych na stanowisko profesora (→ *Professur*).*

**Stiftungsprofessor**, der; -s, -en: *Inhaber einer → Stiftungsprofessur.*

**## profesor fundacyjny**: *osoba sprawująca profesurę fundacyjną (→ *Stiftungsprofessur*).*

**Stiftungsprofessorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Stiftungsprofessor*.

**Stiftungsprofessur**, die; -, -en: *eine nicht aus Landesmitteln, sondern von einem Stifter bzw. einer → Stiftung (z.B. dem → Stifterverband für die deutsche Wissenschaft) finanzierte → Professur.*

**## profesura fundacyjna**: *profesura (→ *Professur*) finansowana nie z budżetu kraju związkowego, lecz ze środków fundatora albo fundacji (→ *Stiftung*) (np. przez Związek Niemieckiej Nauki (→ *Stifterverband für die deutsche Wissenschaft*)). **K**: W Polsce nieznanne.*

**Talar**, der; -s, -e <lat. talaris = knöchel-lang>: *(in der Farbe je nach Fakultät-*



zugehörigkeit unterschiedliches, bis zu den Knöcheln reichendes) Gewand, das (heute eher selten) von Professoren und Professorinnen zu festlichen universitären Anlässen getragen wird.

**toga:** strój (sięgający do kostek, różniący się kolorem w zależności od wydziału) noszony (dziś stosunkowo rzadko) przez profesorów podczas uroczystości akademickich.

**Universitätsprof.,** der/die (Abk. für): → *Universitätsprofessor/Universitätsprofessorin*.

**Universitätsprofessor,** der; -s, -en (Abk.: *Universitätsprof.*): Inhaber einer → *Professur* an einer Universität. Voraussetzung für die Vergabe einer solchen Professur sind die → *Habilitation* bzw. *habilitationsadäquate* Leistungen. Zu seinen Aufgaben zählen an erster Stelle Lehre und Forschung, außerdem die Beteiligung an der universitären Selbstverwaltung.

**profesor uniwersytetu:** osoba sprawująca stanowisko profesora (→ *Professur*) na uniwersytecie. Warunkiem przyznania tego typu profesury jest *habilitacja* (→ *Habilitation*) lub osiągnięcia równorzędne z *habilitacją*. Do obowiązków prof. u. należy przede wszystkim prowadzenie zajęć dydaktycznych i badań naukowych oraz udział w strukturach organizacyjnych uniwersytetu. **K:** Tytuł ten wprowadzono w Niemczech w 1986 r. dla odróżnienia profesorów uniwersytetu od profesorów wyższych szkół zawodowych (→ *Fachhochschule*), cieszących się mniejszym prestiżem.

**Universitätsprofessorin,** die; -, -nen (Abk.: *Universitätsprof.*): fem. Form zu → *Universitätsprofessor*.

**Universitätsprofessur,** die; -, -en: → *Professur* an einer Universität.  
**stanowisko profesora uniwersytetu:** profesura (→ *Professur*) sprawowana na uniwersytecie.

**W-Besoldung,** die; -, -en: zum 1. Januar 2005 eingeführte → *Besoldung* für Professoren und Professorinnen, die die bisherige → *C-Besoldung* nach und nach ablösen wird. Diese (gegenüber der *C-Besoldung* abgesenkte) *Besoldung* setzt sich aus einem festen Grundgehalt und Zulagen zusammen, deren Höhe Gegenstand der → *Berufungsverhandlungen* ist.

**## taryfikator W wynagrodzeń profesorów:** siatka wynagrodzeń (→ *Besoldung*) profesorów wprowadzona 1 stycznia 2005 r., zastępująca dotychczasowy taryfikator C wynagrodzeń pracowników naukowo-dydaktycznych (→ *C-Besoldung*). Wynagrodzenie, obniżone w stosunku do określonego w taryfikatorze C, składa się z wynagrodzenia zasadniczego i dodatków, których wysokość jest przedmiotem negocjacji warunków powołania na stanowisko profesora (→ *Berufungsverhandlungen*).

**W1-Professur,** die; -, -en: → *Professur* der *Besoldungsgruppe W1*, d.h. eine → *Juniorprofessur*, die am niedrigsten besoldete *Professur*.

**## profesura W1:** stanowisko profesorskie (→ *Professur*) w kategorii zaszerogowania *W1*, tj. profesura juniorska (→ *Juniorprofessur*) z najniższym wynagrodzeniem profesorskim.

**W2-Professur,** die; -, -en: → *Professur* der *Besoldungsgruppe W2*, d.h. für Professoren und Professorinnen an Universitäten und sonstigen Hochschulen.

**## profesura W2:** stanowisko profesorskie (→ *Professur*) w kategorii zaszerogowania *W2*, tj. przeznaczone dla profesorów uniwersytetów oraz innych uczelni wyższych.

**W3-Professur,** die; -, -en: → *Professur* der *Besoldungsgruppe W3*, d.h. für

*Professoren und Professorinnen an Universitäten und sonstigen Hochschulen.*

**## profesura W3:** stanowisko profesorskie (→ *Professur*) w kategorii zaszerogowania *W3*, tj. przeznaczone dla profesorów uniwersytetów oraz innych uczelni wyższych.

## 5.3 Wissenschaftliche Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen

Pracownicy naukowo-dydaktyczni niebędący profesorami

**Akademische Direktorin,** die; -n -, -n -nen: fem. Form zu → *Akademischer Direktor*.

**Akademischer Direktor;** der *Akademische* -, -n -s, -n -en: (*unbefristet beschäftigtes* und gegenüber dem → *Akademischen Oberrat ranghöheres*) Mitglied des → *akademischen Mittelbaus*, das Leiter einer → *zentralen Einrichtung*, einer *Abteilung* usw. ist.

**## dyrektor akademicki** (osoba zatrudniona na czas nieokreślony na stanowisku wyższym rangą od stanowiska starszego radcy akademickiego (→ *Akademischer Oberrat*)); *pracownik akademicki* średniego szczebla (→ *akademischen Mittelbaus*), który jest kierownikiem jednostki ogólnouczelnianej (→ *zentrale Einrichtung*) lub działu administracyjnego itp.

**akademischer Mittelbau;** der *akademische* -; -n -(e)s, -n -e (Pl. selten) (kurz: *Mittelbau*): neben der Gruppe der Professoren und Professorinnen,

der Gruppe der Studierenden und der Gruppe der → *Mitarbeiter* und *Mitarbeiterinnen* in Technik und Verwaltung eine eigene Gruppe mit einer eigenen Vertretung, zu der folgende Mitglieder gehören: → *wissenschaftliche Assistenten* und *Assistentinnen*, → *Oberassistenten* und *Oberassistentinnen*, → *Hochschuldozenten* und *Hochschuldozentinnen*, → *Akademische Räte* und *Rätinnen*, → *Akademische Oberräte* und *Oberrätinnen*, → *Akademische Direktoren* und *Direktorinnen*, → *wissenschaftliche Mitarbeiter* und *Mitarbeiterinnen*, → *Lektoren* und *Lektorinnen* sowie → *Studienräte* und *Studienrätinnen* im Hochschuldienst und → *Oberstudienräte* und *Oberstudienrätinnen* im Hochschuldienst.

**pracownicy akademicy średniego szczebla:** obok grupy profesorów, studentów oraz pracowników technicznych i administracyjnych (→ *Mitarbeiter* und *Mitarbeiterinnen* in Technik und Verwaltung) odrębna, samodzielnie reprezentowana grupa pracowników,

do której należą: asystenci naukowcy (→ wissenschaftlicher Assistent), starsi asystenci (→ Oberassistent), docenci (→ Hochschuldozent), radcy akademicy (→ akademischer Rat), starsi radcy akademicy (→ akademischer Oberrat), dyrektorzy akademicy (→ akademischer Direktor), współpracownicy naukowcy (→ wissenschaftlicher Mitarbeiter), lektorzy (→ Lektor), nauczyciele mianowani w randze wykładowców (→ Studienrat im Hochschuldienst) oraz starsi nauczyciele mianowani w randze wykładowców (→ Oberstudienrat im Hochschuldienst).

**Akademische Oberrätin**, die; -n -, -n -nen (Abk.: AOR): fem. Form zu → *Akademischer Oberrat*.

**Akademischer Oberrat**; der akademische -, -n -(e)s, -n -räte (Abk.: AOR): (*unbefristet beschäftigtes und gegenüber dem → Akademischen Rat ranghöheres Mitglied des → akademischen Mittelbaus, dessen zentrale Aufgabe die Lehre ist.* ## **starszy radca akademicki**: (osoba zatrudniona na czas nieokreślony na stanowisku wyższym rangą od stanowiska radcy akademickiego (→ *Akademischen Rat*)); *pracownik akademicki średniego szczebla (→ akademischen Mittelbaus), którego głównym obowiązkiem jest prowadzenie zajęć dydaktycznych.*

**Akademische Rätin**, die; -n -, -n -nen (Abk.: AR): fem. Form zu → *Akademischer Rat*.

**Akademischer Rat**; der akademische -, -n -(e)s, -n Räte (Abk.: AR): (*unbefristet beschäftigtes Mitglied des → akademischen Mittelbaus, dessen zentrale Aufgabe die Lehre ist.* ## **radca akademicki**: (osoba zatrud-

niona na czas nieokreślony); *pracownik akademicki średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau), którego głównym obowiązkiem jest prowadzenie zajęć dydaktycznych.*

**AOR** (Abk. für): → *Akademische Oberrätin/Akademischer Oberrat*.

**AR** (Abk. für): → *Akademische Rätin/Akademischer Rat*.

**Ass.** (Abk. für): → *Assistent/Assistentin*.

**Assi**, der; -s, -s (gespr.: ugs. kurz für): → *Assistent*.

**Assistent**, der; -en, -en (Abk.: Ass.): **1.** → *wissenschaftlicher Assistent*; **2.** (ugs.) *Mitarbeiter im wissenschaftlichen Dienst.* **asystent**: **1.** → *wissenschaftlicher Assistent*; **2.** (pot.) *współpracownik naukowy.*

**Assistentin**, die; -, -nen (Abk.: Ass.): fem. Form zu → *Assistent*.

**Lecturer**, der; -s, - <engl. Dozent>: *wissenschaftliche Mitarbeiterin bzw. wissenschaftlicher Mitarbeiter, zuständig allein für die Lehre.*

**wykładowca**: *niesamodzielny pracownik naukowo-dydaktyczny niebędący profesorem, do którego obowiązków należy wyłącznie prowadzenie zajęć dydaktycznych.* **K**: W odróżnieniu od tłumaczonego w ten sam sposób terminu „Dozent“ (→ *Dozent*), „Lecturer“ jest w Niemczech oficjalnym określeniem stanowiska.

**Lehrkraft für besondere Aufgaben**, die; -, -kräfte (Abk.: LfbA): für Aufgaben in der Lehre eingesetzt und zu diesem Zweck an die Hochschule abgeordnete Beamte und Angestellte (z.B. Lehrer

und Lehrerinnen). Die Lehraufgaben erfordern nicht die Qualifikation von Professoren bzw. Professorinnen, wie z.B. die Vermittlung von Kenntnissen und Fertigkeiten in Fremdsprachen, in der Kunstausübung und im Sport.

**instruktor**: *osoba (np. nauczyciel) zatrudniana do prowadzenia zajęć dydaktycznych i w tym celu oddelegowana do pracy na uczelni wyższej. Obowiązki dydaktyczne nie wymagają kwalifikacji na poziomie profesorskim, należą do nich np. przekazywanie wiedzy językowej i rozwój sprawności językowych, obowiązki dydaktyczne związane z uprawianiem sztuki lub sportu.*

**Lehrprofessur**, die; -, -en: *Professur an Universitäten mit dem Tätigkeitsschwerpunkt in der Lehre. Während das Verhältnis von Forschung und Lehre üblicherweise 50:50 beträgt, sind bei einer L. ein Drittel der Forschung und zwei Drittel der Lehre zu widmen.* ## **profesura dydaktyczna**: *profesura uniwersytecka o profilu zdecydowanie dydaktycznym. Zazwyczaj stosunek działalności badawczej do dydaktyki wynosi 50:50. W przypadku p.d. działalność naukowa stanowi 1/3, a dydaktyka 2/3 czasu pracy.*

**Lektor**, der; -s, -en <lat. lector = Leser, Vorleser>: (*unbefristet oder befristet beschäftigtes Mitglied des → akademischen Mittelbaus, dessen zentrale Aufgabe die Lehre ist, und zwar insbesondere das Angebot von → Kursen und praktischen (z.B. auch sprachpraktischen) → Übungen.*

**lektor**: (*zatrudniony na czas określony lub nieokreślony pracownik akademicki średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau), do którego głównych obowiązków należy prowadzenie zajęć*

*dydaktycznych, przede wszystkim kursów (→ Kurs) i ćwiczeń (→ Übung) praktycznych (np. z praktycznej nauki języka).*

**Lektorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Lektor*.

**lektorka**: forma ż. od *lektor* (→ *Lektor*).

**LfbA** (Abk. für): → *Lehrkraft für besondere Aufgaben*.

**Mittelbau**, der; -(e)s; -e (Pl. selten) (kurz für): → *akademischer Mittelbau*.

**Oberassistent**, der; -en, -en: (*befristet beschäftigtes promoviertes Mitglied des → akademischen Mittelbaus, das wissenschaftliche Dienstleistungen erbringt, zu denen insbesondere die Lehre gehört.*

**starszy asystent**: (*zatrudniony na czas określony) pracownik akademicki średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau) ze stopniem doktora, zajmujący się pracą naukową, a przede wszystkim prowadzeniem zajęć dydaktycznych.* **K**: Niemieckie „Oberassistent“ oraz „wissenschaftlicher Assistent“ to określenia stanowisk pracowników mianowanych o statusie urzędnika państwowego (*Beamte, Bediensteter im Staatsdienst*), w odróżnieniu od niemieckiego „wissenschaftlicher Angestellter“ lub „wissenschaftlicher Mitarbeiter“ określającego osobę zatrudnioną w szkole wyższej w ramach umowy o pracę (patrz komentarz do wynagrodzenie (→ *Besoldung*)). W wyniku reformy niemieckiego prawa o szkolnictwie wyższym z 2002 r. stanowisko starszego asystenta (*Oberassistent*) oraz asystenta naukowego (*wissenschaftlicher Assistent*) zostało zlikwidowane. Utrzymuje się je wyłącznie w stosunku do osób powołanych na nie przed wejściem w życie reformy.

**Oberassistentin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Oberassistent.

**Oberingenieur**, der; -s, -e: (befristet beschäftigtes) promoviertes Mitglied des → akademischen Mittelbaus, das wissenschaftliche Dienstleistungen im Bereich des Ingenieurwesens erbringt, zu denen insbesondere auch die Lehre gehört.

**starszy inżynier**: (zatrudniony na czas określony) pracownik akademicki średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau) ze stopniem doktora, zajmujący się pracą naukową w dziedzinie inżynierii, a przede wszystkim prowadzeniem zajęć dydaktycznych. **K**: Patrz komentarz do starszy asystent (→ Oberassistent).

**Oberingenieurin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Oberingenieur.

**Oberstudienrat im Hochschuldienst**, der; -(e)s, -räte (Abk.: OStR. i. H.): (befristet oder unbefristet beschäftigter, dem → akademischen Mittelbau angehörender) Lehrer, der zwar im Rang höher ist als ein → Studienrat im Hochschuldienst, aber dieselben Aufgaben hat wie dieser.

**## starszy nauczyciel mianowany w randze wykładowcy**: nauczyciel zatrudniony (na czas określony lub nieokreślony) jako pracownik akademicki średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau) o statusie zawodowym wyższym niż nauczyciel mianowany w randze wykładowcy (→ Studienrat im Hochschuldienst), wykonujący jednak ten sam zakres obowiązków.

**Oberstudienrätin im Hochschuldienst**, die; -, -nen (Abk.: OStR. i. H.): fem. Form zu → Oberstudienrat im Hochschuldienst.

**OStR. i. H.** (Abk. für): → Oberstudienrat/ Oberstudienrätin im Hochschuldienst.

**StR. i. H.** (Abk. für): → Studienrat/ Studienrätin im Hochschuldienst.

**Studienrat im Hochschuldienst**, der; -(e)s, -räte (Abk.: StR. i. H.): (befristet oder unbefristet beschäftigter, dem → akademischen Mittelbau angehörender) Lehrer im Rang eines Studienrats, dessen zentrale Aufgabe das Angebot von schulpraktischen → Lehrveranstaltungen im Bereich der → Lehramtsstudiengänge ist.

**## nauczyciel mianowany w randze wykładowcy**: nauczyciel mianowany zatrudniony (na czas określony lub nieokreślony) jako pracownik akademicki średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau). Do jego głównych obowiązków należy prowadzenie zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) na studiach na specjalności nauczycielskiej (→ Lehramtsstudiengang), przygotowujących do pracy w szkole.

**Studienrätin im Hochschuldienst**, die; -, -nen (Abk.: StR. i. H.): fem. Form zu → Studienrat im Hochschuldienst.

**wiss.** (Abk. für): → wissenschaftlich.

**wiss. Ang.** (Abk. für): → wissenschaftliche Angestellte/wissenschaftlicher Angestellter.

**wiss. Ass.** (Abk. für): → wissenschaftliche Assistentin/wissenschaftlicher Assistent.

**Wissenschaftler**, der; -s, -: jmd., der sich nach einem Hochschulstudium mit dem Erforschen eines Wissenschaftsbereiches beschäftigt.

**naukowiec**: osoba zajmująca się po

ukończeniu studiów wyższych prowadzeniem badań w danej dziedzinie nauki.

**Wissenschaftlerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Wissenschaftler.

**wissenschaftlich** (Abk.: wiss.): die Wissenschaft betreffend, darauf beruhend, in der Art einer Wissenschaft.

**naukowy**: dotyczący nauki, odnoszący się do nauki, zgodny z zasadami danej dyscypliny naukowej.

**wissenschaftliche Angestellte**, die; -n -n, -n -n (Abk.: wiss. Ang.): fem. Form zu → wissenschaftlicher Angestellter.

**wissenschaftlicher Angestellter**; der wissenschaftliche Angestellte, n -n, -n -n (Abk.: wiss. Ang.): → wissenschaftlicher Mitarbeiter(2) im Rang eines Angestellten. **asystent naukowy**: współpracownik naukowy (→ wissenschaftlicher Mitarbeiter(2)) zatrudniony w ramach stosunku pracy. **K**: Patrz komentarz do starszy asystent (→ Oberassistent).

**wissenschaftliche Assistentin**, die; -n -, -n -nen (Abk.: wiss. Ass.): fem. Form zu → wissenschaftlicher Assistent.

**wissenschaftlicher Assistent**; der wissenschaftliche -, -n -en, -n -en (Abk.: wiss. Ass.): (befristet beschäftigtes) Mitglied des → akademischen Mittelbaus mit einem ausgezeichneten oder sehr guten Abschluss der → Promotion oder der zweiten Staatsprüfung (→ Staatsprüfung), der wissenschaftliche Dienstleistungen in Forschung und Lehre erbringt und dessen zentrale Aufgabe die wissenschaftliche Weiterqualifikation ist.

**asystent naukowy**: (zatrudniony na czas określony) pracownik akademicki

średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau), który z wynikiem wyróżniającym lub bardzo dobrym uzyskał stopień doktora (→ Promotion (2)) lub zdał egzamin państwowy drugiego stopnia (→ zweite Staatsprüfung). Zajmuje się on działalnością naukowo-dydaktyczną, a jego głównym zadaniem jest podnoszenie własnych kwalifikacji naukowych. **K**: Patrz komentarz do starszy asystent (→ Oberassistent).

**wissenschaftliche Mitarbeiterin**, die; -n -, -n -nen (Abk.: wiss. Mitarb.): fem. Form zu → wissenschaftlicher Mitarbeiter.

**wissenschaftlicher Mitarbeiter**; der wissenschaftliche -, -n -s, -n - (Abk.: wiss. Mitarb.): 1. i.w.S. Sammelbezeichnung für die Mitglieder des → akademischen Mittelbaus; 2. i.e.S. Mitglied des → akademischen Mittelbaus, das entweder allein Dienstleistungen in der Lehre oder sowohl in der Lehre als auch in der Forschung erbringt und entweder bereits promoviert ist (→ promovieren) oder im Rahmen seiner Beschäftigung als w. M. seine Promotion anstrebt.

**1. niesamodzielný pracownik naukowo-dydaktyczny**: w szerszym znaczeniu wspólne określenie pracowników akademickich średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau); **2. asystent naukowy/ współpracownik naukowy**: w węższym znaczeniu pracownik akademicki średniego szczebla (→ akademischer Mittelbau) zajmujący się wyłącznie działalnością dydaktyczną lub działalnością zarówno dydaktyczną jak i naukową, który uzyskał już stopień doktora (→ promovieren (2)) lub zdobywa go w ramach pracy na swoim stanowisku.

## 5.4 Wissenschaftliche und studentische Hilfskräfte

Asystenci naukowci i studenci-asystenci

**Hilfskraft**, die; -, -kräfte: eine Person zur Unterstützung bzw. Mithilfe bei einer Arbeit. Man unterscheidet zwischen → studentischer und → wissenschaftlicher Hilfskraft.

**pracownik pomocniczy**: osoba wspierająca bądź pomagająca w pracy pracownika naukowego. Należy rozróżnić między studentem-asystentem (→ studentische Hilfskraft) oraz pomocniczym pracownikiem naukowym (→ wissenschaftliche Hilfskraft).

**Hiwi**, der; -s, -s (gespr.: ugs. kurz für): → Hilfskraft.

**SHK**, die; - (Abk. für): → studentische Hilfskraft.

**studentische Hilfskraft**, die; -n -, -n -kräfte (Abk.: stud. HK und SHK): → Hilfskraft, die als Studierende bzw. Studierender (i.d.R. im Auftrag einer Professorin bzw. eines Professors) gegen Entgelt Dienstleistungen (wie z.B. das Anfertigen von Kopien, → Ausleihe (1) und Rückgabe von Büchern und Zeitschriften in der Universitätsbibliothek, einfache Internetrecherchen, Pflege von Websites) erbringt.

**student-asystent**: pracownik pomocniczy (→ Hilfskraft), który będąc studentem wykonuje odpłatnie (z reguły na zlecenie profesora) pewne prace (np. sporządzanie kserokopii, wypożyczanie (→ Ausleihe(1)) oraz zwrot książek i czasopism do biblioteki uniwersyteckiej, proste kwerendy internetowe, opieka

nad stronami internetowymi). **K**: W Polsce odpłatna asystentura studencka obecnie już nie istnieje.

**stud. HK** (Abk. für): → studentische Hilfskraft.

**Tutor**, der; -s, -en: Studierender eines höheren Semesters, der im Auftrag einer bzw. eines Lehrenden ein → Tutorium durchführt.

**tutor**: student wyższego roku studiów prowadzący na zlecenie wykładowcy tutoriat (→ Tutorium). **K**: W Polsce tutoriaty najczęściej prowadzone są przez samych wykładowców lub praktykantów.

**Tutorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Tutor.

**WHK**, die; - (Abk. für): wissenschaftliche Hilfskraft.

**wissenschaftliche Hilfskraft**, die; -n -, -n -kräfte (Abk.: wiss. HK und WHK): → Hilfskraft, die bereits einen → Hochschulabschluss erworben hat und im Auftrag einer Professorin bzw. eines Professors oder einer bzw. eines sonstigen Vorgesetzten für eine befristete Zeit wissenschaftliche Dienstleistungen in Forschung, Lehre, Verwaltung und Bibliotheksdienst erbringt.

**pomocniczy pracownik naukowy**: pracownik pomocniczy (→ Hilfskraft), który uzyskał już dyplom ukończenia studiów wyższych (→ Hochschulabschluss) i wy-

konuje przez pewien oznaczony okres czasu na zlecenie profesora lub innego przełożonego prace z zakresu badań naukowych, nauczania, administracji

oraz usług bibliotecznych.

**wiss. HK** (Abk. für): → wissenschaftliche Hilfskraft.

## 5.5 Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen in Technik und Verwaltung

Pracownicy techniczni i administracyjni

**Mitarbeiter in Technik und Verwaltung**, der; -s, - (früher: nichtwissenschaftlicher Mitarbeiter): in der → Hochschulverwaltung, den Fachbereichen, den Betriebseinheiten tätiger Beamter, Angestellter oder Arbeiter, der für nichtwissenschaftliche Dienstleistungen zuständig ist, wie z.B. Hausmeister- und Sekretariatsarbeit, Arbeit in der Poststelle oder im technischen Reparaturdienst.

**pracownik techniczno-administracyjny**: pracownik o statusie urzędnika państwowego, biurowy lub fizyczny zatrudniony w administracji uczelnianej (→ Hochschulverwaltung), na wydziałach, w naukowych jednostkach organizacyjnych

oraz obiektach uczelnianych, wykonujący prace niezwiązane z badaniami naukowymi, np. nadzór na budynkiem, praca w sekretariacie, praca kuriera lub prace techniczno-inżynieryjne.

**Mitarbeiterin in Technik und Verwaltung**, die; -, -nen: fem Form zu → Mitarbeiter in Technik und Verwaltung.

**nichtwissenschaftliche Mitarbeiterin**, die; -n -, -n -nen: fem. Form zu → nichtwissenschaftlicher Mitarbeiter.

**nichtwissenschaftlicher Mitarbeiter**; der nichtwissenschaftliche -, -n -s, -n -: → Mitarbeiter in Technik und Verwaltung.

## 5.6 Studierende

Studenci

**Absolvent**, der; -en, -en: jmd., der eine Ausbildung bzw. ein Studium erfolgreich abgeschlossen hat.

**absolwent**: osoba, która pomyślnie ukończyła etap kształcenia lub studia.

**Absolventin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Absolvent*.

**absolwentka**: forma ż. od *absolwent* (→ *Absolvent*).

**Alumna**, die; -, -ae: fem. Form zu → *Alumnus*.

**Alumnus**, der; -, -ni (meistens Pl.) <lat. *alumnus* = *Zögling*>: → *Hochschulabsolventen, die sich bisweilen zu (Förder)Vereinen zusammenschließen*. **alumni**: *absolwenci szkoły wyższej zrzeszający się czasem w stowarzyszeniach (wspierania absolwentów)*. **K**: W języku polskim termin częściej używany na określenie studentów katolickiego seminarium duchownego.

**Austauschstudent**, der; -en, -en: *Student, der für eine begrenzte Zeit (meistens ein oder zwei Semester) mithilfe eines → Stipendiums im Ausland studiert*.

**student objęty wymianą z zagranicą**: *student kształcący się dzięki uzyskanemu stypendium (→ Stipendium) przez ograniczony okres czasu (najczęściej jeden lub dwa semestry) za granicą*. **K**: W Polsce udział w wymianie z zagranicą najczęściej wiąże się z uzyskaniem stypendium na pobyt na uczelni zagranicznej, dlatego na określenie studentów objętych wymianą z zagranicą najczęściej używa się terminu „stypendysta”.

**Austauschstudentin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Austauschstudent*.

**cand.** (Abk. für): → *candidata/candidatus; vor dem Namen in Verbindung mit einer Fachrichtung (z.B. med., phil., rer. nat.) geführt, zeigt „cand.” an, dass der bzw. die Studierende kurz vor der → Abschlussprüfung steht*: *cand. phil.* Willi Bolling.

**## przyszły X**: skrót umieszczany w połączeniu ze skrótem nazwy specjalności (np. *med.* = *nauk medycznych, phil.* = *nauk humanistycznych, rer. nat.* = *nauk przyrodniczych*) przed nazwiskiem i wskazujący na to, iż student przystąpi wkrótce do egzaminu końcowego (→ *Abschlussprüfung*): przyszły mgr (n. hum.) Willi Bolling. **K**: Łacińskie skróty nazw określających status studenta używane w komunikacji przez społeczność uniwersytecką cieszą się dużą popularnością wśród studentów niemieckiego obszaru językowego. Nie nadaje ich jednak żaden organ administracji uczelnianej ani nie są określone prawem o szkolnictwie wyższym, dlatego też nie można zaliczyć ich do oficjalnych stopni akademickich. W polskim systemie szkolnictwa wyższego jawisko to nie występuje, potocznie i żartobliwie używa się czasem łacińskiej formułki *in spe* – *magister in spe*.

**candidata** (Abk.: *cand.*): fem. Form zu → *candidatus*.

**candidatus** (Abk. *cand.*): → *Kandidat*.

**Diplomand**, der; -en, -en: *Studierender, der kurz vor der → Diplomprüfung steht*.

**dyplomant**: *student przygotowujący się do złożenia egzaminu dyplomowego (→ Diplomprüfung)*.

**Diplomandin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Diplomand*.

**Erstsemester**, das; -s, - (ugs.): *jmd., der gerade das Studium begonnen hat und sich im ersten Semester befindet*.

**nowo przyjęty student**: *osoba, która niedawno rozpoczęła studia i studiuje na pierwszym semestrze*.

**Examenskandidat**, der; -en, -en: *Studierender, der sich zur → Abschlussprüfung anmeldet bzw. angemeldet hat*.

**kandydat do egzaminu**: *student, który zapisuje lub zapisał się na egzamin końcowy (→ Abschlussprüfung)*.

**Examenskandidatin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Examenskandidat*.

**kandydatka do egzaminu**: forma ż. od *kandydat do egzaminu (→ Examenskandidat)*.

**Fernstudent**, der; -en, -en: *Studierender, der ein → Fernstudium absolviert*.

**student studiów niestacjonarnych**: *student kształcący się w systemie studiów niestacjonarnych (→ Fernstudium)*.

**Fernstudentin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Fernstudent*.

**studentka studiów niestacjonarnych**: forma ż. od *student studiów niestacjonarnych (→ Fernstudent)*.

**Gasthörer**, der; -s, -: *jmd., der (i.d.R. gegen Zahlung einer Gebühr) an einer Hochschule → immatrikuliert ist und ohne Prüfungsabsicht und Prüfungsmöglichkeit an einzelnen → Lehrveranstaltungen der Hochschule teilnimmt*.

**wolny słuchacz**: *osoba immatrikulowana (→ immatrikulieren) na uczelni (z reguły za wniesieniem opłaty), uczestnicząca w poszczególnych zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung) bez zamiaru i możliwości składania egzaminów*.

**Gasthörerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Gasthörer*.

**Hochschulabsolvent**, der; -en, -en: *jmd., der ein Studium an einer Hochschule erfolgreich abgeschlossen hat*.

**absolwent uczelni wyższej**: *osoba, która pomyślnie ukończyła studia na uczelni wyższej*.

**Hochschulabsolventin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Hochschulabsolvent*.

**absolwentka uczelni wyższej**: forma ż. od *absolwent uczelni wyższej (→ Hochschulabsolvent)*.

**höheres Semester**: *das höhere -, -n -s, -n - (ugs.): Studierende bzw. Studierender, die bzw. der in einem fortgeschrittenen Semester an einer Hochschule → immatrikuliert ist*.

**student wyższego roku studiów**: *student immatrikulowany (→ immatrikulieren) na uczelni wyższej na semestrze wyższym niż pierwszy*.

**Hörer**, der; -s, -: *jmd., der an einer → Vorlesung teilnimmt*.

**słuchacz**: *osoba uczestnicząca w wykładzie (→ Vorlesung)*.

**Hörerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Hörer*.

**słuchaczka**: forma ż. od *słuchacz (→ Hörer)*.

**Kandidat**, der; -en, -en <lat. *candidatus* = *Weißgekleideter*>: *jmd., der kurz vor einer → Abschlussprüfung steht, z.B. → Examenskandidat*.

**kandydat**: *osoba przystępująca wkrótce do egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung), np. jako kandydat do egzaminu (→ Examenskandidat)*. **K**: Patrz przyszły X (→ *cand.*)

**Kandidatin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Kandidat*.

**kandydatka**: forma ż. od *kandydat (→ Kandidat)*.

**Kollegiat**, der; -en, -en: Mitglied eines → Kollegs(3), auch eines → Graduiertenkollegs.

**stuchacz kolegium**: członek kolegium przygotowawczego (→ Kollegs(3)), również kolegium doktoranckiego (→ Graduiertenkolleg).

**Kollegiatin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Kollegiat.

**Kommilitone**, der; -n, -n (lat. commilito = Mitsoldat, Mitstreiter): jmd., mit dem man zusammen studiert (hat); Studienkollege.

**kolega ze studiów**: osoba, z którą się wspólnie studiuje lub studiowało.

**Kommilitonin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Kommilitone.

**koleżanka ze studiów**: forma ż. od kolega ze studiów (→ Kommilitone).

**Korporation**, die; -, -en: → studentische Verbindung.

**Langzeitstudierende**, der/die; -n, -n: (in der politischen Diskussion) jmd., der um eine nicht genau bestimmte Anzahl von Semestern länger studiert, als es die Regelstudienzeit vorsieht.

**## student przekraczający standardowy okres studiów**: (w debatach politycznych) osoba studiująca dłużej o bliżej nieokreśloną liczbę semestrów w stosunku do przewidzianego regulaminem okresu studiów (→ Regelstudienzeit). K: W Niemczech temat „Langzeitstudierende” wywołuje wiele kontrowersji, ponieważ studenci często wydłużają okres studiów nie tylko z przyczyn obiektywnych, lecz także pro forma, chcąc w dalszym ciągu korzystać z przysługujących im ulg i niższych stawek podatkowych. W celu uniknięcia wartościowania

tego zjawiska ukuto więc dla potrzeb dyskursu publicznego termin brzmiący neutralnie w odróżnieniu od nacechowanego pejoratywnie terminu „wieczny student” (ewiger Student), używanego także w Polsce.

**Praktikant**, der; -en, -en: jmd., der ein → Praktikum(1) absolviert.

**praktykant**: osoba odbywająca praktykę.

**Praktikantin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Praktikant.

**praktykantka**: forma ż. od praktykant (→ Praktikant).

**Referent**, der; -en, -en: jmd., der ein → Referat(1) hält bzw. bearbeitet.

**referent**: osoba wygłaszająca lub opracowująca referat (→ Referat(1)).

**Referentin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Referent.

**referentka**: forma ż. od referent (→ Referent).

**stud.** (Abk. für): 1. studentisch; 2. studiosus/studiosa (z.B. in → stud. med., stud. phil.).

1. **studentcki**; 2. **student** (np. w student medycyny (→ stud. med.) student n. hum. (→ stud. phil.)). K: Por. komentarz do przyszły X (→ cand.).

**Stud.** (Abk. für): → Student/Studentin, → Studierende.

**Student**, der; -en, -en (Abk.: Stud.): → Studierende.

**Studentenverbindung**, die; -, -en: → studentische Verbindung.

**Studentin**, die; -, -nen (Abk.: Stud.): fem. Form zu → Student.

**studentka**: forma ż. od student (→ Student).

**studentische Verbindung**, die; -n -, -n -en (auch: Korporation, Studentenverbindung): Gemeinschaft meistens männlicher Studierender mit eigenen Umgangsformen, Sitten und Gebräuchen, die auch nach Abschluss des Studiums als „Alte Herren” Mitglieder ihrer jeweiligen Verbindung bleiben.

**korporacja studencka**: stowarzyszenie, głównie mężczyzn, odznaczające się swoistym ceremoniałem oraz obyczajowością, zrzeszające studentów, którzy także po ukończeniu studiów, mając status „starszyny”, pozostają członkami danej korporacji.

**Studi**, der; -s, -s (gespr.: ugs. kurz für): der → Studierende.

**student**: (→ Studierende). K: Termin „Studi” jest przykładem tendencji w języku niemieckim do powszechnego używania skrótów z zakresu szkolnictwa wyższego (np. HiWi, KuWi, DaF). W języku polskim nie ma takiej tendencji lub ogranicza się ona wyłącznie do języka potocznego.

**Studi**, die; -, -s (gespr.: ugs. kurz für): die → Studierende.

**Studienabbrecher**, der; -s, -: Studierender, der sein Studium ohne → Abschlussprüfung beendet.

**student przerywający studia**: student, który ukończył studia nie podchodząc do egzaminu końcowego (→ Abschlussprüfung).

**Studienabbrecherin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Studienabbrecher.

**studentka przerywająca studia**: forma ż. od student przerywający studia

(→ Studienabbrecher).

**Studienanfänger**, der; -s, -: Studierender, der sich erstmals an einer Hochschule → immatrikuliert und sein Studium beginnt.

**osoba rozpoczynająca studia**: osoba immatrykulująca się (→ immatrikulieren) po raz pierwszy na uczelni wyższej i rozpoczynająca studia.

**Studienanfängerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Studienanfänger.

**Studierende**, der/die; -en, -en (auch: Student/Studentin) (Abk.: Stud.): jmd., der an einer Hochschule → immatrikuliert ist.

**student**: osoba immatrykulowana (→ immatrikulieren) na uczelni wyższej.

**Studiosa**, die; -, -ae: fem. Form zu → Studiosus.

**Studiosus**, der; -, -si: veraltete, heute nur noch scherzhaft verwendete Bezeichnung für einen Studenten.

**żak**: przestarzałe, dziś jeszcze tylko żartobliwie używane określenie studenta.

**stud. med., stud. phil., stud. rer. nat.** usw. (lat. studiosus medicinae, studiosus philosophiae, studiosus rerum naturalium usw.) (veraltet für): Student/Studentin der Medizin, der Geistes- und Sozialwissenschaften, der Naturwissenschaften.

**## student medycyny, student n. hum., student n. przyr. itd.**: przestarzały sposób nazywania studenta medycyny, nauk humanistycznych i społecznych, nauk przyrodniczych. K: Por. komentarz do przyszły X (→ cand.).

**Zweithörer**, der; -s, -: Studierender, der an einer bestimmten Hochschule → immatrikuliert ist und an einer zweiten Hochschule mit der Berechtigung zum Besuch von → Lehrveranstaltungen und zur Ablegung → studienbegleitender Prüfungen zugelassen worden ist.

**## student uprawniony do udziału w zajęciach na uczelni niemacierzystej**: student, który będąc immatrykulowanym (→ immatrikulieren) na jednej uczelni, ma prawo do uczestnictwa

## 5.7 Lehrbeauftragte

### Wykładowcy kontraktowi

**Lehrauftrag**, der; -(e)s, -träge: Auftrag einer Hochschule an Personen (→ Lehrbeauftragte), die kein Dienst- oder Arbeitsverhältnis mit dieser Hochschule haben, zur Durchführung von → Lehrveranstaltungen. Der L. dient der Sicherstellung oder Ergänzung des → Lehrangebots dieser Hochschule: jmdm. einen L. erteilen; einen L. wahrnehmen.

**zlecenie przeprowadzenia zajęć dydaktycznych**: zlecenie udzielane osobom (wykładowcom kontraktowym (→ Lehrbeauftragte)), nie pozostającym z uczelnią w stosunku służbowym lub stosunku pracy, na przeprowadzenie zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung). Zlecenie zajęć dydaktycznych służy zapewnieniu realizacji lub uzupeł-

w zajęciach dydaktycznych (→ Lehrveranstaltungen) oraz składania egzaminów modułowych (→ studienbegleitende Prüfungen) na innej uczelni. K: W Polsce nie istnieje lub istnieje w bardzo ograniczonym zakresie w odniesieniu do elitarnej, mało upowszechnionej formy studiów międzyuczelnianych.

**Zweithörerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Zweithörer.

nieniu oferty dydaktycznej (→ Lehrangebot) danej uczelni: zlecić komuś przeprowadzenie zajęć dydaktycznych, podjąć się p.z.d. na zlecenie.

**Lehrbeauftragte**, der/die; -n, -n: jmd., der im Auftrag der Hochschule, ohne fest angestellt zu sein, auf Honorarbasis → Lehrveranstaltungen anbietet, die das → Lehrangebot sicherstellen oder ergänzen.

**wykładowca kontraktowy**: osoba nie mająca na uczelni stałego zatrudnienia, przeprowadzająca na zlecenie uczelni za wynagrodzeniem zajęcia dydaktyczne (→ Lehrveranstaltung), co gwarantuje realizację oferty dydaktycznej (→ Lehrangebot) lub ją uzupełnia.

## 5.8 Akademische Ehrentitel

### Akademickie tytuły honorowe

**akademischer Ehrentitel**; der akademische -, -n -s, -n -: Titel, den die Hochschule jmdm. aufgrund hervorragender wissenschaftlicher Leistungen oder aufgrund besonderer Verdienste für die betreffende Hochschule verleiht.

**akademicki tytuł honorowy**: tytuł, który uczelnia nadaje danej osobie w uznaniu jej wybitnych osiągnięć naukowych lub szczególnych zasług dla danej uczelni.

**Dr. h. c.** (Abk. für lat. doctor honoris causa = Doktor ehrenhalber): → Ehrendoktor.

**Dr. h. c. mult.** (Abk. für lat. doctor honoris causa multiplex): mehrfacher → Ehrendoktor.

**doktor honoris causa multiplex**: wielokrotny doktor honoris causa (→ Ehrendoktor).

**Ehrenbürger (der Hochschule)**, der; -s, -: → akademischer Ehrentitel, durch den der Geehrte auf Lebenszeit Ehrenmitglied der Hochschule wird.

**honorowy członek społeczności akademickiej (danej uczelni)**: akademicki tytuł honorowy (→ akademischer Ehrentitel).

titel), którego nadanie jest równoznaczne z przyjęciem osoby wyróżnionej do społeczności akademickiej uczelni na całe życie.

**Ehrenbürgerin (der Hochschule)**, die; -, -nen: fem. Form zu → Ehrenbürger.

**Ehrendoktor**, der; -s, -en (Abk.: Dr. h. c.): → akademischer Ehrentitel für herausragende wissenschaftliche Leistungen.

**doktor honoris causa**: akademicki tytuł honorowy (→ akademischer Ehrentitel) przyznawany za wybitne osiągnięcia naukowe.

**Ehrensator**, der; -s, -en: → akademischer Ehrentitel, durch den der Geehrte auf Lebenszeit Ehrenmitglied des → Senats der Hochschule wird.

**honorowy członek senatu**: akademicki tytuł honorowy (→ akademischer Ehrentitel), którego nadanie jest równoznaczne z przyznaniem osobie wyróżnionej dożywnego honorowego członkostwa w senacie (→ Senat) danej uczelni.

**Ehrensatorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Ehrensator.

## 5.9 Interessenvertretungen der Beschäftigten

### Repräsentacja interesów pracowniczych

**Datenschutz**, der; -es, o.Pl.: (gesetzlich garantierter) Schutz vor Beeinträchtigung der Privatsphäre durch unerlaubte Gewinnung, Speicherung und Weitergabe persönlicher Daten.

**ochrona danych osobowych**: (gwarantowana ustawowo) ochrona przed naruszeniem prywatności w wyniku niedozwolonego pozyskiwania i zapisywania oraz przekazywania osobom trzecim danych osobowych.

**Datenschutzbeauftragte**, der/die; -n, -n: Mitarbeiter bzw. Mitarbeiterin der Hochschule, der bzw. die auch im Interesse der Beschäftigten und der Studierenden für die Einhaltung der Gesetze und Verordnungen zum → Datenschutz und für Beratung in Fragen der Datensicherheit zuständig ist.

**rzecznik ochrony danych osobowych**: pracownik uczelni wyższej, który w interesie pracowników i studentów odpowiedzialny jest za przestrzeganie przepisów ustaw i rozporządzeń dotyczących ochrony danych osobowych (→ Datenschutz) oraz za doradztwo w kwestiach bezpieczeństwa danych.

**Frauenbeauftragte**, die; -n, -n: → Gleichstellungsbeauftragte.

**Frauenrat**, der; -(e)s, -räte: → Hochschulgremium, das die Aufgabe hat, die → Gleichstellungsbeauftragte und ihre Stellvertreterinnen zu wählen. Der F. ist zusammengesetzt aus gewählten Vertreterinnen der Professorinnen, der

→ wissenschaftlichen Mitarbeiterinnen, der → Mitarbeiterinnen in Technik und Verwaltung sowie der Studentinnen.

**rada kobiet**: gremium uczelniane, którego zadaniem jest wybór pełnomocnika ds. równego statusu kobiet i mężczyzn (→ Gleichstellungsbeauftragte) oraz jego zastępców. Rada składa się z kobiet wybranych z grupy profesorów, niesamodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych (→ wissenschaftliche Mitarbeiterin), pracowników administracyjnych i technicznych (→ Mitarbeiterin in Technik und Verwaltung) oraz studentek.

**Gleichstellungsbeauftragte**, die; -n, -n (früher: Frauenbeauftragte): vom → Frauenrat gewählt, unterstützt die G. im Zusammenwirken mit der → Gleichstellungskommission die Hochschule bei der Umsetzung der Gleichstellung von Frauen und Männern in allen Bereichen.

**pełnomocnik ds. równego statusu kobiet i mężczyzn**: (wcześniej pełnomocnik ds. kobiet) osoba wybrana spośród członków rady kobiet (→ Frauenrat), wspierająca we współpracy z komisją ds. równego statusu kobiet i mężczyzn (→ Gleichstellungskommission) uczelnię wyższą w realizacji polityki równouprawnienia kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach.

**Gleichstellungskommission**, die; -, -en: → Kommission zur Beratung und der Unterstützung der Hochschule und der

→ Gleichstellungsbeauftragten bei der Umsetzung der Gleichstellung von Männern und Frauen in allen Bereichen.

**komisja ds. równego statusu kobiet i mężczyzn**: komisja (→ Kommission), której zadaniem jest doradztwo i wspieranie danej szkoły wyższej oraz pełnomocnika ds. równego statusu kobiet i mężczyzn (→ Gleichstellungsbeauftragten) w zakresie równouprawnienia kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach.

**Personalakte**, die; -, -en: Sammlung von Dokumenten (z.B. → Lebenslauf, → Zeugnisse), die Arbeitgeber über ihre Arbeitnehmer anlegen.

**akta osobowe**: zbiór dokumentów (np. życiorys (→ Lebenslauf), świadectwa (→ Zeugnisse)), który tworzy pracodawca w celu przechowywania informacji o pracowniku.

**Personalrat**, der; -(e)s, -räte (Abk: PR): von den Beschäftigten gewählte Personalvertretung in den verschiedenen Einrichtungen des öffentlichen Dienstes (also auch den Universitäten), die die Interessen der Beschäftigten gegenüber dem jeweiligen Dienstherrn vertritt.

**rada pracowników**: wybierany przez zatrudnionych organ reprezentacji pracowniczej działający w różnych instytucjach służby cywilnej (także na uniwersytetach), reprezentujący interesy osób zatrudnionych wobec pracodawców.

**PR**, der (Abk. für): → Personalrat.

**Probezeit**, die; -, -en: befristeter Zeitraum (z.B. von einem halben Jahr), in dem jmd. seine Befähigung für die ausgeübte Tätigkeit nachweisen und seine Eignung für die ausgeübte Tätigkeit überprüfen können soll.

**okres próbny**: ograniczony przedział czasowy (np. pół roku), w trakcie którego dana osoba powinna wykazać swoje kwalifikacje do wykonywania danej pracy. W tym czasie powinna zostać także sprawdzona przydatność danej osoby do wykonywania danej pracy.

**Tarifvertrag der Länder**, der; -(e)s, -verträge (Abk.: TV-L): Vertrag zwischen den Gewerkschaften und den Bundesländern über Eingruppierungen, Vergütungen, Arbeitszeitregelungen usw. von Angestellten, Arbeiterinnen und Arbeitern im öffentlichen Dienst, der somit auch für dieses an Hochschulen tätige Personal gilt.

**krajowy układ zbiorowy pracy**: umowa zawierana pomiędzy związkami zawodowymi a krajami związkowymi dotycząca zaszerzowania, wynagrodzeń, regulacji czasu pracy pracowników korpusu służby cywilnej, tym samym dotycząca również pracowników szkół wyższych.

**TV-L**, der (Abk. für): → Tarifvertrag der Länder.

**Vertrauensmann der schwerbehinderten Beschäftigten**, der; -(e)s, -männer: gewählter Vertreter der schwerbehinderten Beschäftigten der Hochschule, der für deren Belange innerhalb der Hochschule eintritt.

**pełnomocnik ds. pracowników niepełnosprawnych**: wyłaniany w drodze wyborów przedstawiciel pracowników niepełnosprawnych danej uczelni wyższej, który reprezentuje ich interesy na tej uczelni.

**Zeitvertrag**, der; -(e)s, -verträge: zeitlich befristeter Vertrag, der nach den geltenden Regelungen nur zulässig ist, wenn



sachliche oder persönliche Gründe eine Befristung rechtfertigen.

**umowa na czas określony:** umowa ograniczona czasowo, której zawarcie,

zgodnie z obowiązującymi regulacjami, dopuszczalne jest wyłącznie wtedy, gdy uzasadniają to względy merytoryczne lub indywidualne.

## 6 Zentrale Einrichtungen Jednostki ogólnouczelniane

**Zentrale Einrichtung**, die; -n -, -n -en: Dienstleistungseinrichtung der Universität, die der Hochschulleitung unmittelbar untersteht und zentrale Aufgaben wahrnimmt, wie z.B. allgemeine Studienberatung (→ Zentrale Studienberatung), Literaturversorgung (→ Bibliothek), Datenverarbeitung (→ Hochschulrechenzentrum).  
**jednostka ogólnouczelniana:** jednostka uniwersytetu świadcząca wyodrębnione

zadania usługowe, podlegająca bezpośrednio kierownictwu szkoły wyższej, sprawująca funkcje centralne jak np.: ogólne doradztwo w sprawach studiów (centralne biuro doradztwa ws. studiów (→ Zentrale Studienberatung)), dostarczanie literatury (biblioteka (→ Bibliothek)), przetwarzanie danych (uczelniane centrum informatyczne (→ Hochschulrechenzentrum)).

### 6.1 Zentrale Studienberatung

Centralne biuro doradztwa ws. studiów

**Allgemeine Studienberatung**, die; -n -, o.Pl. (Abk.: ASB): → Zentrale Studienberatung.

**ASB**, die (Abk. für): → Allgemeine Studienberatung.

**Fachstudienberatung**, die; -, -en: Beratung in Studienfragen durch Lehrende der einzelnen Fächer bzw. Studiengänge.  
**kierunkowe doradztwo ws. studiów:** doradztwo w sprawie studiów świadczone przez wykładowców poszczególnych kierunków studiów.

**Studienberatung**, die; -, -en: Informationen für Studieninteressierte, → Studienanfänger bzw. Studienanfängerinnen und Studierende über Studienmöglichkeiten und Inhalte sowie Aufbau und Anforderungen des jeweiligen Studiums. Für die allgemeine Studienberatung steht die → Zentrale Studienberatung, für die → Fachstudienberatung stehen Lehrende der einzelnen Fächer bzw. Studiengänge zur Verfügung.  
**doradztwo ws. studiów:** udzielanie osobom zainteresowanym studiami, rozpoczynającym studia (→ Studienan-

fänger) i studentom informacji dotyczących możliwości studiowania oraz treści, struktury i wymagań danych studiów. Za doradztwo ogólne odpowiedzialne jest centralne biuro doradztwa ws. studiów (→ *Zentrale Studienberatung*), za doradztwo kierunkowe (→ *Fachstudienberatung*) odpowiedzialni są wykładowcy poszczególnych kierunków.

**Zentrale Studienberatung**, die; -n -, o.Pl. (Abk.: ZSB): *Einrichtung der Hochschule, die (im Gegensatz zur → Fachstudienberatung) für die allgemeine Studienberatung zuständig ist, d.h. über Studienmöglichkeiten, Studieninhalte und Studienanforderungen, über die → Zulassungsvoraussetzungen, → Bewerbung usw. informiert sowie in allen Fragen der Studienplanung und Studienorganisation berät.*

**centralne biuro doradztwa ws. studiów**: jednostka szkoły wyższej, która (w przeciwieństwie do kierunkowego doradztwa ws. studiów (→ *Fachstudienberatung*)) jest odpowiedzialna za ogólne doradztwo ws. studiów, np. dot. możliwości studiowania, treści oraz wymagań danych studiów, warunków przyjęcia (→ *Zulassungsvoraussetzungen*),

## 6.2 Universitätsbibliothek

Biblioteka uniwersytecka

**Artikel**, der; -s, -: (als Textsorte) *Sammelbezeichnung für Beiträge in Zeitungen, Zeitschriften (z.B. als → Aufsatz) und Lexika.*

ubiegania się o przyjęcie na studia itd., jak również w sprawach dotyczących planowania i organizacji studiów. K: W Polsce brak porównywalnej jednostki ogólnouczeniowej. Doradztwo ws. studiów przejmują jednostki lub pełnomocnicy powołani do obsługi poszczególnych obszarów akademickich np. doradztwo ws. stypendialnych wyjazdów zagranicznych oferuje dział współpracy z zagranicą etc. Taki stan rzeczy wynika z faktu, że w Niemczech student ma dużo większą swobodę samodzielnego kształtowania własnego planu studiów w ogólnych ramach określonych przez kierunek studiów, a co za tym idzie, dużo większą potrzebę korzystania z doradztwa niż student w Polsce, gdzie minimalne wymagania programowe danego kierunku studiów określone są w formie uchwały Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i realizowane w postaci dostępnego studentom ściśle określonego planu studiów.

**Zentrale Studienberatungsstelle**, die; -n -, -n -n: → *Zentrale Studienberatung.*

**ZSB**, die (Abk. für): → *Zentrale Studienberatung.*

**artykuł**: (gatunek tekstu) *zbiornicze określenie niewielkiej pracy zamieszczonej w gazetach, czasopiśmie (np. w formie rozprawki naukowej (→ Aufsatz)) i leksykonach.*

**Aufl.**, die; - (Abk. für): → *Auflage.*

**Auflage**, die; -, -n (Abk.: Aufl.): *Gesamtzahl der zu einem bestimmten Zeitpunkt gedruckten Exemplare eines Buches: die 1. A. erschien 1999 in einer Höhe von 2000 Exemplaren; 2., unveränderte A.; Vorwort zur 3. A.*

**wydanie/nakład**: łączna liczba egzemplarzy książki wydrukowanych w określonym terminie: pierwsze w. ukazało się w 1999 r. w nakładzie 2000 egzemplarzy; w. drugie, niezmienione; przedmowa do w. trzeciego.

**Aufsatz**, der; -es, -sätze: (im Vergleich zum Buch) *kürzere Abhandlung über ein bestimmtes (wissenschaftliches) Thema: einen A. lesen, schreiben, in einer Zeitschrift veröffentlichen.*

**rozprawka (naukowa)/artykuł**: (w porównaniu do książki) *krótsza rozprawa na określony temat (naukowy): (prze)czytać, napisać, opublikować a. w czasopiśmie.*

**Ausleihe**, die; -, -n: 1. *das* → *Ausleihen*; 2. *Stelle in der Bibliothek, an der die Bücher zum Ausleihen ausgegeben werden: die A. hat geschlossen.*

1. **wypożyczenie**: → *Ausleihen*; 2. **wypożyczalnia**: *miejsce w bibliotece, gdzie wypożycza się książki: w. jest zamknięta.*

**ausleihen** (lieh aus; hat ausgeliehen; tr.): *aus der Bibliothek für eine bestimmte Zeit Bücher entnehmen: ein Buch, eine Kasette a.*

**wypożyczać**: *wziąć książki z biblioteki na określony czas: w. książkę, kasetę.*

**Bib**, die; - (gespr.: ugs. kurz für): → *Bibliothek.*

**Bib.**, die; - (Abk. für): → *Bibliothek.*

**Bibliografie/Bibliographie**, die; -, -n:

1. *selbständiges (d.h. als eigene → Publikation erschienenenes) Verzeichnis; 2. unselbständiges (d.h. als Bestandteil einer Publikation erschienenenes) Verzeichnis (→ Literaturverzeichnis), in dem Publikationen jeder Art zu einem bestimmten Thema zusammengestellt und nach bestimmten Kriterien (z.B. Titel, Verfasser) geordnet sind: eine B. zu einem Thema zusammenstellen.*

**bibliografia**: 1. *samodzielny (tj. w formie osobnej publikacji (→ Publikation)) spis; 2. niesamodzielny (tj. będący częścią składową publikacji) spis (→ Literaturverzeichnis), w którym zebrane są różnego rodzaju publikacje na dany temat, uporządkowane według określonych kryteriów (np. tytuł, autor): zestawić/zestawiać b. na dany temat.*

**Bibliothek**, die; -, -en (Abk.: Bib.): *Einrichtung, die dazu dient, Bücher zu beschaffen, systematisch zu erfassen, zu erhalten und geordnet für die Benutzung zur Verfügung zu stellen.*

**biblioteka**: *jednostka zajmująca się gromadzeniem książek, ich systematycznym katalogowaniem, konserwacją oraz magazynowaniem wg określonego porządku i udostępnianiem.*

**Bibliotheksausweis**, der; -es, -e: *Ausweis, der zum → Ausleihen von Büchern erforderlich ist und von der Bibliothek ausgestellt wird: einen B. beantragen, erhalten.*

**karta biblioteczna**: *legitymacja potrzebna do wypożyczenia (→ Ausleihen) książek, wydawana przez bibliotekę: złożyć wniosek o wydanie k.b., otrzymać k.b.*

**Bibliotheksbennutzungsordnung**, die; -, -en: *von der Hochschule erlassene*

Regelung für die Benutzung der Universitätsbibliothek.

**regulamin korzystania z biblioteki:** regulamin wydawany przez uczelnię, dotyczący korzystania z biblioteki uniwersyteckiej.

**Bibliotheksführung,** die; -, -en: Führung, die zur Einübung in die Bibliotheksbenutzung regelmäßig veranstaltet wird: sich einer B. anschließen; eine B. mitmachen.

**szkolenie biblioteczne:** szkolenie organizowane regularnie w celu wprowadzenia w zasady korzystania z biblioteki: dołączyć do sz.b.; brać udział w sz.b.

**Bio-Bibliografie/Bio-Bibliographie,** die; -, -n: ein Buch, das (meistens an erster Stelle) die Biographie (→ Biografie(2)) einer Person und eine (in der Regel vollständige) Bibliographie (→ Bibliografie(1)) seiner Werke enthält: eine B. zu Leben und Werk von Georg Büchner.

**biobibliografia:** książka zawierająca (przeważnie na pierwszym miejscu) biografię (→ Biografie(2)) danej osoby oraz (zwykle całościową) bibliografię (→ Bibliografie(1)) jej prac: b. dotycząca życia i twórczości Geogra Büchnera.

**Biografie/Biographie,** die; -, -n: 1. Lebensgeschichte einer Person; 2. Beschreibung der Lebensgeschichte einer Person.

**biografia:** 1. historia życia danej osoby; 2. opis historii życia danej osoby.

**Copyright,** das; -s, -s <engl. copy = Kopie, right = Recht; Vervielfältigungsrecht>: → Urheberrecht.

**Deutsche Nationalbibliothek,** die; -n -, o.Pl.: zentrale Archivbibliothek, die für das Sammeln, Erschließen und biblio-

graphische Verzeichnen der deutschen und deutschsprachigen Literatur seit 1913 zuständig ist. Die D. N. ist mit jeweils spezifischen Aufgaben auf die Standorte Frankfurt am Main und Leipzig verteilt. Das ebenfalls zur D. N. zählende Deutsche Musikarchiv, das für das Sammeln, Erschließen und bibliographische Verzeichnen von Musikalien und Musikonträger zuständig ist, befindet sich in Berlin.

**## Niemiecka Biblioteka Narodowa:** centralna biblioteka archiwalna odpowiedzialna za gromadzenie, pozyskiwanie oraz sporządzanie spisów bibliograficznych literatury niemieckiej i niemieckojęzycznej od roku 1913. Oddziały N.B.N. realizujące odrębne zadania mieszczą się we Frankfurcie nad Menem oraz w Lipsku. W Berlinie natomiast znajduje się archiwum muzyczne stanowiące część N.B.N., odpowiedzialne za gromadzenie, pozyskiwanie oraz sporządzanie spisów bibliograficznych druków muzycznych i materiałów fonograficznych.

**Elektronische Zeitschriftenbibliothek,** die; -n -, -n -en (Abk.: EZB): Zusammenstellung von Zeitschriften, die elektronisch zur Verfügung stehen.

**## Elektroniczna Biblioteka Czasopism:** zbiór czasopism udostępnionych w formie elektronicznej.

**EZB,** die; - (Abk. für): → Elektronische Zeitschriftenbibliothek.

**Fernleihe,** die; -, -n: das Verfahren, Bücher aus Bibliotheken (insbesondere aus Universitätsbibliotheken) anderer Städte auszuleihen (→ ausleihen): ein Buch über/per F. bestellen.

**1. wypożyczanie międzybiblioteczne:** procedura wypożyczania (→ ausleihen)

książek z bibliotek (w szczególności z bibliotek uniwersyteckich) innych miast; 2. wypożyczalnia międzybiblioteczna: zamawiać książkę przez w.m.

**Festschrift,** die; -, -en: Sammelband mit Beiträgen verschiedener Verfasserinnen und Verfasser, der aus Anlass eines Jubiläums (einer Person, eines Ereignisses) veröffentlicht wird: eine F. zum 65. Geburtstag, zum 2000-jährigen Bestehen der Stadt.

**księga jubileuszowa:** dzieło zbiorowe z artykułami różnych autorów, opublikowane z okazji jubileuszu (osoby, wydawnictwa): k.j. z okazji 65. urodzin, z okazji 2000 lat istnienia miasta.

**Freihandbibliothek,** die; -, -en: im Gegensatz zur → Magazinbibliothek eine Bibliothek, deren Bücher und sonstige Bestände für die Benutzer frei zugänglich sind.

**biblioteka z wolnym dostępem do półek:** w przeciwieństwie do biblioteki magazynowej (→ Magazinbibliothek), biblioteka, w której książki i pozostałe zbiory użytkownik może odnaleźć samodzielnie. **K:** Biblioteki z wolnym dostępem do zbiorów łączą funkcje wypożyczalni i czytelnia, a znajdujące się w nich egzemplarze przeznaczone są, w zależności od oznaczenia, do korzystania w czytelnia, krótkiego wypożyczenia (np. na weekend) lub wypożyczenia na zasadach ogólnych. Ta forma biblioteki jest coraz częściej spotykana także w Polsce.

**Freihandmagazin,** das; -s, -e: ausnahmsweise für Benutzer zugängliches → Magazin, in dem man aus dem Bestand ausgelagerte (z.B. wegen Platzmangels) Bücher, Zeitschriften usw. finden kann.

**magazyn otwarty:** magazyn (→ Magazin) udostępniony użytkownikom na zasadzie wyjątku, obejmujący książki, czasopisma itp. przeniesione z księgozbioru wypożyczalni/czytelnia (np. z braku miejsca).

**Gesamtkatalog,** der; -(e)s, -e: → Katalog zum Standortnachweis des gesamten, d.h. nicht allein in der Universitätsbibliothek, sondern auch in Instituten, zentralen Einrichtungen usw. verfügbaren Buch- und Zeitschriftenbestandes einer Hochschule.

**katalog zbiorczy:** katalog (→ Katalog) lokalizujący wszystkie, tj. znajdujące się nie tylko w bibliotece uniwersyteckiej, ale także w instytutach, jednostkach ogólnouczelnianych itd., książki i czasopisma uczelni.

**Glossar,** das; -s, -e: selbständig oder als → Anhang zu einem Text veröffentlichtes, i.d.R. alphabetisch geordnetes Verzeichnis von Wörtern, das (im Unterschied zum → Sachregister) mit Erklärungen ausgestattet ist.

**glosariusz:** z reguły alfabetyczny wykaz wyrazów hasłowych publikowany odrębnie lub jako załącznik (→ Anhang) do danego tekstu zawierający (w przeciwieństwie do indeksu rzeczowego (→ Sachregister)) objaśnienia tychże wyrazów.

**Handapparat,** der; -(e)s, -e: 1. → Semesterapparat; 2. für einen bestimmten Zweck, z.B. als Hilfsmittel für eine wissenschaftliche Arbeit, am Arbeitsplatz bereitgestellte Anzahl von häufig benutzten Büchern: (sich) einen H. zusammenstellen.

**# księgozbiór podręczny:** 1. → Semesterapparat; 2. wyodrębniony w konkretnym celu, np. jako narzędzie pomoc-

nicze w pracy naukowej, zbiór często używanych ksiązek do korzystania w danym miejscu: zestawić/zestawić k.p. K: W Polsce księgozbiór podręczny to zazwyczaj księgozbiór czytelni udostępniany do korzystania na miejscu, w Niemczech natomiast jest to księgozbiór zgromadzony np. przez katedrę, składający się z ksiązek wypożyczonych na dłuższy okres czasu z biblioteki głównej.

**HBZ**, die; - (Abk. für): → *Hochschulbibliothekszentrum Nordrhein-Westfalen*.

**Hochschulbibliothekszentrum Nordrhein-Westfalen**, das; -s, o.Pl. (Abk.: HBZ): *Einrichtung des Landes Nordrhein-Westfalen, die den Universitätsbibliotheken bundesweit Unterstützung bei der Literatur- und Informationsrecherche sowie weitere Dienste anbietet.*

**## Akademickie Centrum Biblioteczne Nadrenii Północnej-Westfalii**: *instytucja landu Nadrenii Północnej-Westfalii oferująca bibliotekom uniwersyteckim w całym Niemczech wsparcie w poszukiwaniach literatury i informacji oraz inne usługi.*

**Impressum**, das; -s, -sen <lat. impressum = das Eingeprägte>: *Herkunftsvermerk in Büchern, Zeitschriften, Zeitungen usw., der Angaben über Autor, Herausgeber, Redaktion (auch Titel, Verlag, Erscheinungsort, Erscheinungsjahr) umfasst und damit die für den Inhalt presserechtlich Verantwortlichen identifizierbar macht.*

**stopka wydawnicza/redakcyjna**: *informacja zawarta w książkach, czasopiśmie, gazetach itd. dotycząca ich pochodzenia, obejmująca dane o autorze,*

*wydawcy, redakcji (także tytuł, wydawnictwo, miejsce wydania, rok wydania) i tym samym umożliwiającą identyfikację osób odpowiedzialnych za treść w ujęciu prawa prasowego.*

#### **International Standard Book Number**

(Abk.: ISBN): *früher zehnstellige, heute dreizehnstellige, in fünf Gruppen aufgeteilte Nummer, die (auf Antrag) als Identifikationsmerkmal jedem veröffentlichten Buch zugeteilt wird, z.B. ISBN 978-3-936533-25-5: 978- [oder 979 = Präfix], 3- [= Gruppe: Deutschland, Österreich, Schweiz] 936533- [= Verlag: Universitätsverlag Siegen] 25- [=Titel: UNILEX Universitätswörterbuch für in- und ausländische Studierende] 5 [= Prüfnummer].*

**Międzynarodowy Znormalizowany Numer Książki** (skr.: ISBN): *niegdyś dziesięciocyfrowy, obecnie trzynastocyfrowy numer podzielony na pięć członów, który przydzielany jest (na wniosek) każdej opublikowanej książce jako znak identyfikacyjny, np.: ISBN 978-3-936533-25-5: 978- [lub 979 = prefiks], 3- [=grupa krajów pochodzenia: Niemcy, Austria, Szwajcaria] 936533 [=wydawnictwo: Universitätsverlag Siegen] 25- [=tytuł: UNILEX Universitätswörterbuch für in- und ausländische Studierende] 5 [=znak kontrolny].*

#### **International Standard Serial Number**

(Abk.: ISSN): *achtstellige Nummer, die (auf Antrag) als Identifikationsmerkmal jedem veröffentlichten → Periodikum zugeteilt wird.*

**Międzynarodowy Znormalizowany Numer Czasopisma** (skr. ISSN): *ośmiocyfrowy numer, który przydzielany jest (na wniosek) jako znak identyfikacyjny każdemu opublikowanemu periodykowi (→ Periodikum).*

**ISBN** (Abk. für): → *International Standard Book Number.*

**ISSN** (Abk. für): → *International Standard Serial Number.*

**JADE** (Abk. für): → *Journal Articles and Abstracts Database.*

**JASON** (Abk. für): → *Journal Articles Send On Demand.*

**Journal Articles and Abstracts Database** (Abk.: JADE): *Datenbank, die Titel und → Abstracts von Zeitschriftenaufsätzen enthält und somit die Recherche von → Aufsätzen zu bestimmten Themen ermöglicht.*

**Journal Articles and Abstracts Database**: *baza danych zawierająca tytuły i streszczenia (→ Abstracts) artykułów opublikowanych w czasopiśmie, umożliwiającą tym samym poszukiwanie artykułów (→ Aufsatz) na określony temat.*

**Journal Articles Send On Demand** (Abk.: JASON): *von der Aufsatzdatenbank → Journal Articles and Abstract Database unterstütztes System zur elektronischen Bestellung und Lieferung von → Artikeln aus wissenschaftlichen Zeitschriften.*

**Journal Articles Send On Demand**: *system elektronicznego zamawiania i dostarczania artykułów (→ Artikel) i czasopiśmie naukowych oparty na bazie danych → Journal Articles and Abstract Database.*

**Karlsruher Virtueller Katalog**; *der Karlsruher Virtuelle -, - -n -(e)s, o.Pl. (Abk.: KVK): → Metakatalog, der eine Vielzahl von → Katalogen zusammenfasst, im Netz zur Verfügung steht und es er-*

*möglicht, weltweit bibliographisch zu recherchieren.*

**## Virtuálny Katalog Karlsruhe**: *metakatalog (→ Metakatalog) scalający inne katalogi biblioteczne, dostępny przez Internet, umożliwiający poszukiwanie bibliograficzne na całym świecie. K: W Polsce porównywalną funkcję pełni Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny NUKAT.*

**Katalog**, der; -(e)s, -e: *Verzeichnis in Form einer Liste oder Kartei, in dem in alphabetischer Ordnung (= alphabetischer Katalog), geordnet nach Stichwörtern (= Stichwortkatalog) oder in anderer systematischer Weise alle Bücher, Zeitschriften usw. einer Bibliothek erfasst und mit einer → Signatur (2) gekennzeichnet sind: im K. nachschauen.*

**katalog**: *spis w formie listy lub kartei, w którym wszystkie znajdujące się w danej bibliotece i opatrzone sygnaturą (→ Signatur(2)) książki, czasopiśmie itd. umieszczono w porządku alfabetycznym (=katalog alfabetyczny), według słów kluczowych (=katalog haseł kluczowych) lub w inny usystematyzowany sposób: sprawdzić w k.*

**Kompedium**, das; -s, -ien <lat.: Zusammenfassung>: *kurz gefasstes Lehrbuch.*

**kompendium**: *skrótowa wersja podręcznika.*

**kritische Ausgabe**, die; -n -, -n -n: *literaturwissenschaftlich begründete Ausgabe eines literarischen Werkes. Eine k. A. enthält den originalen Text, eventuell frühere Formulierungen, die später vom Autor bzw. von der Autorin (im → Manuskript(2) oder in weiteren Auflagen) korrigiert wurden, sowie Anmerkungen*

und Kommentare der Herausgeberin bzw. des Herausgebers: eine k. A. der Werke Hölderlins.

**wydanie krytyczne:** literaturoznawcze wydanie dzieła literackiego. W.k. zawiera tekst oryginalny, ewentualnie jego wcześniejsze wersje poprawione później przez autora (w manuskrypcie (→ Manuskrypt(2)) lub późniejszych wydaniach) oraz uwagi i komentarze wydawcy: w.k. dzieł Hölderlina.

**KVK**, der; - (Abk. für): → *Karlsruher Virtueller Katalog*.

**Lehrbuchsammlung**, die; -, -en: als Sonderbestand einer Bibliothek eine Sammlung von häufig (auch in → *Seminaren(1)* und → *Übungen*) benutzten wissenschaftlichen Standardwerken, die jeweils in größerer Zahl vorhanden und ausleihbar (→ *ausleihen*) sind.

**zbiór podręczników akademickich:** zespół specjalny biblioteki będący zbiorem często używanych (także na seminariach (→ *Seminar(1)*) oraz ćwiczeniach (→ *Übung*)) podstawowych dzieł naukowych, które dostępne są w większej ilości z możliwością ich wypożyczenia (→ *ausleihen*).

**Leihfrist**, die; -, -en: Dauer, für die ein Buch, eine Zeitschrift usw. aus der Bibliothek ausgeliehen (→ *ausleihen*) werden kann: die L. beträgt vier Wochen; die L. einhalten, überschreiten, verlängern lassen.

**okres wypożyczenia:** czas, na który można wypożyczyć z biblioteki książkę, czasopismo itd.: o.w. wynosi cztery tygodnie; dotrzymać, przekroczyć, przedłużyć o.w.

**Lesesaal**, der; -(e)s, -säle: *Arbeitsraum für die Benutzer einer Bibliothek*.

**czytelnia:** pracownia przeznaczona dla korzystających z biblioteki.

**Literatur**, die; -, -en: 1. (o.Pl.) (*gedruckte*) → *Publikationen*: wissenschaftliche, belletristische L.; 2. (o.Pl.) (*gedruckte fachliche*) *Publikationen zu einem Thema*, Gebiet: die einschlägige soziologische L.; L. zum Thema „E-Learning“ kennen, recherchieren, zusammenstellen, zitieren; 3. *künstlerisches, fiktionales Schrifttum*: die zeitgenössische französische L.; die L. des Expressionismus; die L.en des Orients.

**literatura:** 1. (*ogłoszone drukiem*) *publikacje* (→ *Publikationen*): 1. naukowa, beletrystyczna; 2. (*ogłoszone drukiem fachowe*) *publikacje na dany temat*, z danej dziedziny: odpowiednia l. socjologiczna; znać, przeszukiwać, zestawić, cytować l. na temat e-learningu; 3. *piśmiennicza twórczość artystyczna, beletrystyczna*: współczesna l. francuska; l. ekspresjonizmu; l. Orientu.

**Magazin**, das; -s, -e: großer Raum in einer Bibliothek, in dem für Benutzer unzugängliche Buchbestände aufbewahrt werden (z.B. besonders wertvolle Bücher).

**magazyn:** duże pomieszczenie biblioteczne, w którym przechowywane są zbiory książkowe niedostępne dla czytelników (np. bardzo cenne książki).

**Magazinbibliothek**, die; -, -en: im Gegensatz zur → *Freihandbibliothek* eine Bibliothek, deren Bücher und sonstigen Bestände in geschlossenen, für die Benutzer unzugänglichen → *Magazinen* untergebracht sind.

**biblioteka magazynowa:** biblioteka, w której, w przeciwieństwie do biblioteki z wolnym dostępem do półek (→ *Freihandbibliothek*), książki i pozostałe zbiory

przechowywane są w magazynach (→ *Magazin*) zamkniętych, niedostępnych dla czytelników.

**Manuskript**, das; -(e)s, -e <lat. manus = Hand, scriptum = geschrieben; lat. manuscriptum = eigenhändig Geschriebenes>: 1. ein mit der Hand geschriebener Text (aus alten Zeiten): ein M. aus dem 12. Jahrhundert; 2. Niederschrift eines Textes: ein fertiges M.; ein M. überarbeiten; 3. Ausarbeitung einer Rede, eines → *Referats(1)*, einer → *Vorlesung*: ohne M. sprechen; vom M. ablesen.

**manuskrypt:** 1. tekst napisany odręcznie (w dawnych czasach): m. z XII w.; 2. zapis tekstu: gotowy m.; zmienić m.; 3. opracowanie przemówienia, referatu (→ *Referat(1)*), wykładu (→ *Vorlesung*): mówić bez m.; czytać z m.

**Metakatalog**, der; -(e)s, -e: Verzeichnis aller in verschiedenen regionalen und überregionalen Bibliotheken vorhandenen Bestände, das es ermöglicht, überregional zu recherchieren.

**metakatalog:** spis zbiorów dostępnych w różnych bibliotekach regionalnych i ponadregionalnych umożliwiający ponadregionalne poszukiwania literatury.

**Mikrofiche**, das/der; -s, -s: → *Mikrofilm* im Postkartenformat (DIN A6) mit mehreren hundert, in Reihen angeordneten Mikrokopien, die nur mit Hilfe eines Mikrofiche-Lesegeräts lesbar sind.

**mikrofisza:** mikrofilm (→ *Mikrofilm*) formatu karty pocztowej (format A6) z kilkuset szeregowo uporządkowanymi mikrokopiami, które można odczytać wyłącznie za pomocą czytnika mikrofilmu.

**Mikrofiche-Katalog**, der; -(e)s, -e: → *Katalog*, bestehend aus → *Mikrofiches*.

**katalog mikrofilmowy:** katalog (→ *Katalog*) składający się z mikrofilmów (→ *Mikrofiches*).

**Mikrofilm**, der; -(e)s, -e: Film mit Mikrokopien von Texten, Bildern usw., die nur mit Hilfe eines Mikrofilm-Lesegeräts gelesen bzw. betrachtet werden können.

**mikrofilm:** film z mikrokopiami tekstów, obrazów itd., który można odczytać lub obejrzeć wyłącznie za pomocą czytnika mikrofilmów.

**Monografie/Monographie**, die; -, -n: i.d.R. von einem Verfasser bzw. einer Verfasserin stammende umfassende schriftliche, meistens in Buchform veröffentlichte Darstellung eines wissenschaftlichen Themas.

**monografia:** obszerne, pisemne opracowanie tematu naukowego, najczęściej w formie książki, zwykle autorstwa jednej osoby.

**Online Public Access Catalogue** (Abk.: OPAC): EDV-Programm, das den gesamten Bestand an Literatur der Bibliothek elektronisch erfasst. Die → *Publikationen* können nach verschiedenen Suchkriterien recherchiert werden, wie z.B. nach Autor, Titel oder Jahrgang. Außerdem findet man Informationen über den Buchstandort und den Leihzustand des Buches. Es können auch entlehene Bücher vorgemerkt und Bestellungen per → *Fernleihe* aufgegeben werden.

**Online Public Access Catalogue** (skr. OPAC): program elektroniczny obejmujący wszystkie zbiory literatury danej biblioteki. *Publikacje* (→ *Publikationen*) można wyszukiwać według różnych kryteriów np. wg autora, tytułu lub roku wydania. Poza tym można tu znaleźć informacje o lokalizacji oraz statusie

książki. Można tu także zarezerwować wypożyczone książki lub zamówić książki przez wypożyczalnię międzybiblioteczną (→ Fernleihe).

**OPAC** (Abk. für): → Online Public Access Catalogue.

**Ortsleihe**, die; -, o.Pl.: das Verfahren, nach dem man Bücher aus der örtlichen Bibliothek → ausleihen kann.

**wypożyczanie lokalne**: procedura wypożyczenia (→ ausleihen) książek z lokalnej biblioteki.

**paginieren** (paginierte; hat paginiert; tr.) <lat. pagina = Seite, Blatt>: mit der Angabe von Seitenzahlen versehen: ein Manuskript p.

**paginować**: opatrywać numerami stron: p. manuskrypt.

**Paginierung**, die; -, -en: 1. das → Paginieren; 2. die Seitenzählung: [Seite] 1, 2, 3 ...

**paginacja**: 1. paginowanie (→ Paginieren); 2. numeracja stron: [strona] 1, 2, 3, ...

**Periodikum**, das; -s, -ka: in regelmäßigen zeitlichen Abständen erscheinende → Publikation, wie z.B. Zeitschriften und Jahrbücher.

**periodyk**: publikacja (→ Publikation) ukazująca się w regularnych odstępach czasu np. czasopismo, rocznik.

**Personenregister**, das; -s, -: (i.d.R. alphabetisch geordnetes und einen → Anhang bildendes) Verzeichnis der Namen, die in einem Text (i.d.R. einem Buch) vorkommen, versehen mit der Angabe der Seiten, auf denen sie zu finden sind.  
**indeks nazwisk**: (z reguły uporządkowany alfabetycznie w formie załącznika

(→ Anhang)) spis nazwisk występujących w tekście (zwykle w książce) opatrzonych numerami stron, na których się znajdują.

**Pflichtexemplar**, das; -s, -e: 1. (aufgrund einer gesetzlichen Regelung kostenlos) von den Verlagen an die → Deutsche Nationalbibliothek abzulieferndes Exemplar jeder → Publikation zu Archivierungszwecken; 2. (in einer durch die → Promotionsordnung geregelten Form und Anzahl) von dem/der Promovierten der jeweiligen Universitätsbibliothek abzulieferndes Exemplar der eigenen → Dissertation.

**egzemplarz obowiązkowy**: 1. (ustawowo bezpłatny) egzemplarz każdej publikacji (→ Publikation), który wydawnictwa muszą przekazywać Niemieckiej Bibliotece Narodowej (→ Deutsche Nationalbibliothek) w celu archiwizacji; 2. egzemplarz własnej opublikowanej rozprawy doktorskiej (→ Dissertation) (w formie i ilości określonej regulaminem postępowania w przewodach doktorskich (→ Promotionsordnung)), który każdy doktor po zakończeniu przewodu doktorskiego musi dostarczyć do biblioteki uniwersyteckiej.

**Präsenzbibliothek**, die; -, -en: eine Sammlung von Büchern und sonstigen Materialien, die nur im → Lesesaal der Bibliothek benutzbar und nicht ausleihbar sind.

**biblioteka prezencyjna**: zbiór książek i innych materiałów, których nie można wypożyczać, a jedynie można korzystać z nich w czytelniku (→ Lesesaal) biblioteki.

**Publikation**, die; -, -en (auch: Veröffentlichung): Prozess und Resultat der Veröffentlichung (der Ergebnisse wissen-

schaftlicher Forschungen) in Form eines Buches oder → Aufsatzes: eine P. vorbereiten; ein Verzeichnis der P.en.

**publikacja**: proces i rezultat ogłaszania drukiem (wyników badań naukowych) w formie książki lub artykułu naukowego (→ Aufsatzes): przygotować p., wykaz p.

**SA** (Abk. für): → Semesterapparat.

**Sachregister**, das; -s, - (auch: Stichwortregister): (i.d.R. alphabetisch geordnetes und einen → Anhang bildendes) Verzeichnis von Wörtern, die in einem größeren Text (i.d.R. einem Buch) vorkommen, (im Gegensatz zum → Personenregister) Sachen bezeichnen und (im Gegensatz zum → Glossar ohne Erklärungen, dafür aber) mit der Angabe der Seiten versehen sind, auf denen diese zu finden sind.

**indeks rzeczowy**: wykaz wyrazów hasłowych (z reguły uporządkowany alfabetycznie w formie załącznika (→ Anhang)), występujących w dłuższym tekście (zwykle w książce), odnoszących się do konkretnych zagadnień (w odróżnieniu od indeksu nazwisk (→ Personenregister) odnoszącego się do osób). W i.r.z. w przeciwieństwie do glosariusza (→ Glossar) nie podaje się wyjaśnień, natomiast podaje się strony, na których znajduje się wyraz hasłowy.

**Sammelband**, der; -es, -bände: (wissenschaftliche) → Publikation, in der mehrere Texte einer Verfasserin bzw. eines Verfassers oder Texte mehrerer Verfasser bzw. Verfasserinnen zusammengestellt sind.

**praca zbiorowa**: publikacja (→ Publikation) (naukowa), w której zebrano kilka tekstów jednego autora lub teksty kilku autorów.

**Schlagwort**, das; -(e)s, -wörter: meistens im Titel eines Buches vorkommendes und seinen Inhalt charakterisierendes Wort.

**słowo kluczowe**: słowo występujące najczęściej w tytule książki i charakteryzujące jej zawartość.

**Schlagwortkatalog**, der; -(e)s, -e: → Katalog einer Bibliothek, der die vorhandenen Bestände an → Publikationen nach → Schlagwörtern ordnet.  
**katalog słów kluczowych**: katalog (→ Katalog) biblioteki zawierający zbiory publikacji (→ Publikationen) indeksowane przez słowa kluczowe (→ Schlagwort).

**Semesterapparat**, der; -(e)s, -e (Abk.: SA) (auch: Handapparat(1), Seminarapparat): für eine spezielle → Lehrveranstaltung zusammengestellte Sammlung von Büchern, die in der Bibliothek in extra für diesen Zweck bestimmten Regalen aufgestellt sind, den Teilnehmerinnen und Teilnehmern der speziellen Lehrveranstaltung zur Verfügung stehen und für die Dauer des Semesters nicht ausleihbar sind: das Buch steht im S.

**# semestralny księgozbiór podręczny**: wyodrębniony zestaw literatury przedmiotu na dany semestr konkretnych zajęć dydaktycznych (→ Lehrveranstaltung), który wystawiony jest w bibliotece na regałach przeznaczonych właśnie w tym celu. S.k.p. udostępniany jest uczestnikom danych zajęć do korzystania na miejscu: książka stoi w s.k.p.

**Seminarapparat**, der; -(e)s, -e: → Semesterapparat.

**Signatur**, die; -, -en: 1. Namenszeichen, Unterschrift; 2. aus Buchstaben und

Ziffern bestehende systematische Kennzeichnung, unter der ein Buch, eine Zeitschrift usw. in einer Bibliothek geführt wird und mit deren Hilfe man das Gesuchte findet.

**signatura:** 1. paraf(k)a, podpis; 2. systematyczne oznaczenie składające się z liter i cyfr, pod którym w danej bibliotece przechowywana jest książka, czasopismo itd. i za pomocą którego można znaleźć daną książkę, czasopismo itd.

**Sondersammelgebiet,** das; -(e)s, -e: spezielle Erwerbungs Aufgabe einer Bibliothek, die sich verpflichtet, sämtliche einschlägige Literatur zu einem wissenschaftlichen Thema bzw. Themenbereich zu erwerben und auf Wunsch anderen Bibliotheken leihweise zur Verfügung zu stellen.

**zbiory specjalne:** specjalne zadanie pozyskiwania zbiorów przez bibliotekę, która zobowiązała się do gromadzenia całości literatury na dany temat naukowy lub z danej dziedziny. Zbiory te wypożyczane są na życzenie innym bibliotekom.

**Stichwortregister,** das; -s, -: → Sachregister.

**UB,** die; -, -s (Abk. für): → Universitätsbibliothek.

**Universitätsbibliothek,** die; -, -en (Abk.: UB): zentrale wissenschaftliche Bibliothek einer Universität.

**biblioteka uniwersytecka:** centralna biblioteka naukowa uniwersytetu.

**Urheberrecht,** das; -(e)s, -e (auch: Copyright): das gesetzlich geschützte Recht, über die eigenen schöpferischen Leistungen (u.a. auch Kunstwerke und

wissenschaftliche Texte) allein zu verfügen.

**prawa autorskie:** chronione ustawą prawa do samodzielnego rozporządzenia własnymi osiągnięciami twórczymi (m.in. także dziełami sztuki oraz tekstami naukowymi).

**Verbundkatalog,** der; (e)s, -e: Verzeichnis der Bücher und Zeitschriften derjenigen Bibliotheken, die in einer Region zusammenarbeiten.

**katalog centralny:** spis książek i czasopism bibliotek współpracujących w regionie.

**verlängern** (verlängerte; hat verlängert; tr.): die → Leihfrist für ein Buch mit Genehmigung der Bibliothek über den vorgesehenen Rückgabetermin hinaus ausdehnen: ein Buch v. (lassen).

**przedłużyć:** wydłużyć okres wypożyczenia (→ Leihfrist) książki ponad przewidziany termin zwrotu za zgodą biblioteki: p. książkę.

**Verlängerung (der Leihfrist),** die; -, -en: die → Leihfrist eines Buches → verlängern lassen.

**przedłużenie (okresu wypożyczenia):** przedłużyć (→ verlängern) okres wypożyczenia (→ verlängern) książki.

**Veröffentlichung,** die; -, -en: → Publikation.

**Verzeichnis lieferbarer Bücher,** das; -ses, -se (Abk.: VLB): jährlich neu zusammengestelltes, in jeder Buchhandlung und Bibliothek gedruckt vorhandenes und auch über das Internet einsehbares Verzeichnis derjenigen Bücher, die noch im Bestand der Verlage vorrätig sind.

**katalog składowy książek:** zestawiany corocznie od nowa spis książek, które

znajdują się jeszcze w magazynach wydawnictw, dostępny jako wydruk w każdej księgarni i bibliotece, a także przez Internet. K: W Polsce, mimo prób, nie udało się do tej pory wprowadzić na rynek księgarski podobnego katalogu, publikuje się tylko dysponendy poszczególnych wydawnictw.

**VLB,** das; -: → Verzeichnis lieferbarer Bücher.

**vormerken** (merkte vor; hat vorgemerkt; tr.): ein Buch, das gerade ausgeliehen ist, zum → Ausleihen vorbestellen: ein Buch v. lassen.

### 6.3 Hochschulrechenzentrum

Uczelniane centrum informatyczne

**Benutzerausweis,** der; -es, -e: Ausweis in Form einer kleinen Karte, der zum Benutzen des → Hochschulrechenzentrums berechtigt und auf Antrag vom → Benutzer-Service ausgestellt wird: den B. ausstellen lassen, beantragen, vorzeigen.

**karta użytkownika:** legitymacja w formie małej karty, uprawniająca do korzystania z usług uczelnianego centrum informatycznego (→ Hochschulrechenzentrums), wystawiana na wniosek użytkownika przez biuro obsługi użytkownika (→ Benutzer-Service): wystawić k.u., złożyć wniosek o wydanie k.u., przedłożyć k.u.

**Benutzer-Service,** der; - (auch: -s), o.Pl.:

**zarezerwować:** zamówić z wyprzedzeniem książkę, która jest właśnie wypożyczona: z. książkę.

**ZDB,** die (Abk. für): → Zeitschriftendatenbank.

**Zeitschriftendatenbank,** die; -, -en (Abk.: ZDB): Datenbank, die alle wissenschaftlichen Zeitschriften nachweist, die in deutschen Bibliotheken vorhanden sind.

**baza danych czasopism:** baza danych zawierająca wykaz wszystkich czasopism naukowych dostępnych w niemieckich bibliotekach.

Kundendienst des → Hochschulrechenzentrums.

**biuro obsługi użytkownika:** serwis przeznaczony dla użytkowników uczelnianego centrum informatycznego (→ Hochschulrechenzentrum).

**Hochschulrechenzentrum,** das; -s, -tren (Abk.: HRZ) (kurz: Rechenzentrum): technische → zentrale Einrichtung der Hochschule, die u.a. für den Betrieb der zentralen Rechnerressourcen, den Betrieb des hochschuleigenen Netzes, die Beratung in Fragen der Datenverarbeitung, die Beschaffung und Betreuung von Computern sowie die Unterweisung in der Benutzung von Software zuständig ist.

**uczelniane centrum informatyczne:** techniczna jednostka ogólnouczelniana (→ zentrale Einrichtung) odpowiedzialna m.in. za obsługę głównej bazy komputerowej, zarządzanie uczelnianą siecią komputerową, doradztwo w kwestii przetwarzania danych, zakup i utrzymanie komputerów, jak również instruowanie w zakresie użytkowania oprogramowania.

**HRZ**, das (Abk. für): → Hochschulrechenzentrum.

## 6.4 Medienzentrum

Uczelniane centrum multimedialne

**Mediathek**, die; -, -en: Einrichtung, die dazu dient, Medien (insbesondere Filme, CDs, DVDs) zu beschaffen, systematisch zu erfassen, zu erhalten und geordnet für die Benutzung zur Verfügung zu stellen.

**biblioteka multimedialna:** jednostka zajmująca się gromadzeniem multimedialnych (głównie filmów, płyt CD, DVD), ich systematycznym katalogowaniem, utrzymaniem oraz magazynowaniem wg określonego porządku i udostępnianiem.

**Medienzentrum**, das; -s, -tren (Abk.: MZ): → zentrale Einrichtung, die Film-, Fernseh- und Musikproduktionen für die Zwecke von Forschung und Lehre dokumentiert, katalogisiert und zur Verfügung stellt. Das M. berät und unterstützt außerdem Lehrende und

**PC-Pool**, der; -s, -s: (vom → Hochschulrechenzentrum betreuter) Raum, der mit einer größeren Zahl von PCs ausgestattet ist.

**pracownia komputerowa:** (zarządzana przez uczelniane centrum informatyczne (→ Hochschulrechenzentrum)) sala wyposażona w większą liczbę komputerów.

**Rechenzentrum**, das; -s, -tren (kurz für): → Hochschulrechenzentrum.

Studierende in allen Fragen der Medienproduktion und des Einsatzes → neuer Medien in Studium, Lehre und Forschung.

**uczelniane centrum multimedialne:** jednostka ogólnouczelniana (→ zentrale Einrichtung) zajmująca się dokumentowaniem, katalogowaniem oraz udostępnianiem archiwów filmowych, telewizyjnych i muzycznych dla celów badań naukowych i kształcenia. U.c.m. doradza, a oprócz tego pomaga wykładowcom i studentom we wszystkich kwestiach związanych z produkcją medialną i zastosowaniem nowych mediów (→ neue Medien) w zajęciach dydaktycznych, kształceniu oraz badaniach naukowych.

**MZ**, das (Abk. für): → Medienzentrum.

## 6.5 Hochschuldidaktisches Zentrum

Ośrodek doskonalenia zawodowego nauczycieli akademickich

**HDZ**, das (Abk. für): → Hochschuldidaktisches Zentrum.

**Hochschuldidaktik**, die; -, o.Pl.: Theorie und Praxis des Lehrens und Lernens an der Hochschule.

**dydaktyka szkoły wyższej:** teoria i praktyka nauczania oraz uczenia się w szkole wyższej.

**Hochschuldidaktisches Zentrum;** das Hochschuldidaktische -, -n -s, -n -tren (Abk.: HDZ): → zentrale Einrichtung vieler Hochschulen, deren Aufgabe es ist, → Hochschuldidaktik fächerübergreifend durch Forschung und Lehre einschließlich hochschuldidaktischer Aus- und Weiterbildung sowie durch Beratung weiterzuentwickeln. Es bietet regelmäßig → Kurse für Lehrende an.

**ośrodek doskonalenia zawodowego nauczycieli akademickich:** jednostka ogólnouczelniana (→ zentrale Einrichtung) wielu szkół wyższych, której zadanie polega na interdyscyplinarnym rozwoju dydaktyki szkół wyższych (→ Hochschuldidaktik) za pomocą badań naukowych i nauczania z włączeniem kształcenia i dokształcania w zakresie dydaktyki szkół wyższych. Jednostka ta wypełnia swoje zadania również poprzez doradztwo. W jej ofercie znajdują się także regularnie kursy (→ Kurse) dla wykładowców.

**Hochschulpädagogik**, die; -, o.Pl.: Wissenschaft von der Ausbildung und Bildung an einer Hochschule.

**pedagogika szkół wyższych:** nauka zajmująca się wynikami i procesem kształcenia na uczelni wyższej.



# 7

## Verfassung, Verwaltung, Organe und Gremien Ustrój, administracja, organy i gremia

### 7.1 Hochschultypen

Rodzaje uczelni wyższych

**Alma mater**, die; -, o.Pl. <lat. alma = nährend; mater = Mutter>: (geh. für Hochschule, Universität).

**alma mater**: uczelnia wyższa, uniwersytet.

**Berufsakademie**, die; -, -n: *Studieneinrichtung, die formal keine Hochschule, aber in einigen Bundesländern den Fachhochschulen gleichgestellt ist. Die B. bietet ein → duales Studium in den Bereichen Wirtschaft, Technik und Sozialwesen an.*

**## akademie zawodowa**: jednostka akademicka oficjalnie niebędąca uczelnią wyższą, której status w niektórych krajach związkowych jest zrównany ze statusem wyższej szkoły zawodowej (→ Fachhochschule). A.z. oferuje studia w systemie dualnym (→ duales Studium) w zakresie gospodarki, techniki i zagadnień systemu społecznego. **K**: Akademia zawodowa mająca charakter szkół pomaturalnych, łączących teorię z intensywną praktyką zawodową oferowaną przez współpracujące stale ze szkołą

zakłady pracy. Placówki te wcześniej nie posiadały prawa przyznawania stopni akademickich swoim absolwentom, co w związku z Procesem Bolońskim ulega zmianie. W Polsce brak szkół pomaturalnych o podobnym charakterze.

**Campus**, der; -, - <lat. campus = Feld>: Gesamtanlage einer Hochschule, Hochschulgelände.

**campus/kampus**: teren uczelni wyższej wraz z zabudowaniami.

**Elite-Universität**, die; -, -en: **1.** im Ausland: Universität, die aufgrund hervorragender Leistungen in Lehre und vor allem Forschung ein hohes Ansehen genießt und daher als E. angesehen wird; **2.** in Deutschland: Universität, der von einer internationalen Expertenkommission der Titel „E.“ zuerkannt wird, wenn sie die Bedingungen der sog. → Exzellenzinitiative in besonders hohem Maße erfüllt.

**uniwersytet elitarny**: **1.** poza granicami Niemiec: uniwersytet cieszący się dużym

poważaniem ze względu na wybitne osiągnięcia w zakresie dydaktyki, a przede wszystkim, w zakresie badań naukowych i w związku z tym uznany jest za u.e.; **2.** w Niemczech: uniwersytet, któremu międzynarodowa komisja ekspertów przyznaje tytuł „u.e.”, jeśli spełnia on w wysokim stopniu kryteria tzw. Inicjatywy Doskonałości Naukowej (→ Exzellenzinitiative).

**Fachhochschule**, die; -, -n (Abk.: FH): eine spezielle Art von Hochschule, in der die praktische Ausbildung der Studierenden stärker betont wird als an Universitäten.

**wyższa szkoła zawodowa**: szczególny rodzaj uczelni wyższej, w której kładzie się większy niż na uniwersytetach nacisk na praktyczne kształcenie studentów.

**Fernuniversität**, die; -, -en: eine Hochschule (wie z.B. die Fernuniversität Hagen), die ein → Fernstudium anbietet. Die F. unterscheidet sich von anderen Hochschulen allein dadurch, dass sie keine persönliche → Anwesenheitspflicht der Studierenden vorschreibt, sondern (vor allem für Berufstätige) Studiengänge anbietet, bei denen die Studienmaterialien per Post, E-Mail oder Internet zugestellt und von den Studierenden innerhalb bestimmter Fristen bearbeitet und zurückgeschickt werden. Studierende und Lehrende treffen sich in regelmäßigen Abständen zu Besprechungen und vor allem zu den → Abschlussprüfungen.

**uniwersytet kształcenia na odległość**: uczelnia wyższa (np. uniwersytet kształcenia na odległość w Hagen) oferująca studia niestacjonarne (→ Fernstudium). U.k.n.o. w odróżnieniu od innych uczelni wyższych nie nakłada na studujących obowiązku obecności na zajęciach

(→ Anwesenheitspflicht), oferuje natomiast (przede wszystkim osobom czynnym zawodowo) kierunki studiów, na których materiały nauczania dostarczane są pocztą, mailem lub przez Internet. Studenci opracowują je w odpowiednim terminie i odsyłają. W regularnych odstępach czasu studenci spotykają się z wykładowcami na konsultacjach, a przede wszystkim w celu złożenia egzaminów końcowych (→ Abschlussprüfung).

**FH**, die; - (Abk. für): → Fachhochschule.

**Gesamthochschule**, die; -, -n (Abk.: GH): Hochschule als Kombination aus Universität und → Fachhochschule unter einheitlicher Verwaltung. Die G. bietet unabhängig von der Art der → Hochschulzugangsberechtigung jedem die Möglichkeit, bei entsprechenden Leistungen einen Abschluss seiner Wahl zu erreichen. Darüber hinaus ist es Aufgabe der G., neue Studiengänge und -methoden zu entwickeln und Vorreiter einer in Abständen immer wieder erforderlichen Studienreform zu sein. Nachdem die G.en in Nordrhein-Westfalen in Universitäten umgewandelt wurden, blieb allein noch die G. Kassel übrig.

**## zespół szkół wyższych**: uczelnia wyższa będąca połączeniem uniwersytetu i wyższej szkoły zawodowej (→ Fachhochschule) pod wspólnym zarządkiem. Każda osoba posiadająca świadectwo uprawniające do podjęcia studiów na uczelni wyższej (→ Hochschulzugangsberechtigung) może, niezależnie od jego rodzaju, studiować w z.s.w. na wybranym kierunku studiów i uzyskać odpowiedni dyplom ukończenia uczelni wyższej. Oprócz prowadzenia studiów do zadań z.s.w. należy

opracowywanie nowych kierunków studiów i metod studiowania. Z.s.w. są także placówkami eksperymentalnymi przy wprowadzaniu co pewien czas koniecznych reform studiów. Po przekształceniu z.s.w. w Nadrenii Północnej-Westfalii w uniwersytety, jedyna tego typu jednostka w Niemczech działa jeszcze w Kassel.

**GH**, die; - (Abk. für): → Gesamthochschule.

**HIS**, das; - (Abk. für): → Hochschulinformationssystem.

**Hochschule**, die; -, -n: 1. eine Institution, die der Pflege und Entwicklung der Wissenschaften durch Forschung, Lehre und Studium dient; 2. Sammelbezeichnung für die verschiedenen Hochschultypen: Universitäten, → Technische und → Pädagogische Hochschulen, → Gesamt-, Kunst- und Musikhochschulen sowie → Fachhochschulen.

**uczelnia wyższa**: 1. instytucja mająca na celu uprawianie i rozwój nauki poprzez prowadzenie badań, dydaktyki i studiów; 2. określenie zbiorcze na różne rodzaje uczelni wyższych: uniwersytety, uczelnie techniczne (→ Technische Hochschule) i wyższe szkoły pedagogiczne (→ Pädagogische Hochschule), zespoły szkół wyższych (→ Gesamthochschule), uczelnie artystyczne i muzyczne oraz wyższe szkoły zawodowe (→ Fachhochschule).

**Hochschulinformationssystem**, das; -s, -e (Abk.: HIS): ein Dienstleistungsunternehmen für die Hochschulen und die staatliche Hochschulplanung. Vom H. können z.B. Untersuchungen über die Zweckmäßigkeit der Organisationsstrukturen der → Hochschulverwal-

tungen und der Nutzung von Hochschuleinrichtungen durchgeführt werden.

**### Ośrodek Informacji o Szkolnictwie Wyższym**: przedsiębiorstwo świadczące usługi na rzecz uczelni wyższych i organów państwowych zajmujących się rozwojem szkolnictwa wyższego. HIS może np. przeprowadzać badania dotyczące celowości struktur organizacyjnych administracji danej uczelni (→ Hochschulverwaltung) oraz wykorzystania jednostek i obiektów uczelniarnych.

**Hochschulpartnerschaften**, die; Pl.: internationale Kooperationen zwischen deutschen und ausländischen Hochschulen.

**partnerstwa międzyuczelniane**: współpraca międzynarodowa pomiędzy uczelniami niemieckimi i zagranicznymi.

**Kinderuni**, die; -, o.Pl. (ugs. kurz für): → Kinderuniversität.

**Kinderuniversität**, die; -, o.Pl.: Lehrangebot einiger Universitäten für Kinder und Jugendliche, das im Hinblick auf die Themen und die Präsentation auf die Interessen und Verständnismöglichkeiten von Kindern und Jugendlichen zugeschnitten ist.

**uniwersytet dla dzieci**: oferta dydaktyczna niektórych uniwersytetów skierowana do dzieci i młodzieży. Tematyka i prezentacje oferowane przez u.d.d. dostosowane są do zainteresowań i możliwości percepcyjnych dzieci i młodzieży.

**Leitbild**, das; -(e)s, -er: angestrebter und als erreichbares Ziel formulierter Idealzustand z.B. einer Hochschule, einer → Hochschulverwaltung oder eines Fachbereichs.

**misja uczelni**: stan optymalny przedstawiany jako cel, do którego osiągnięcia dąży np. uczelnia, administracja danej uczelni (→ Hochschulverwaltung) lub wydział.

**Pädagogische Hochschule**, die; -n -, -n -n (Abk.: PH): Hochschule, die ausschließlich oder überwiegend Studiengänge für das → Lehramt Primarstufe, das → Lehramt Sekundarstufe I sowie für das → Lehramt Grund-, Haupt-, Realschule anbietet.

**wyższa szkoła pedagogiczna**: uczelnia wyższa oferująca wyłącznie lub głównie kierunki studiów na specjalności nauczycielskiej dla szkół szczebla podstawowego (→ Lehramt Primarstufe), dla szkół szczebla średniego I stopnia (→ Lehramt Sekundarstufe I) oraz dla szkół podstawowych, głównych, realnych (→ Lehramt Grund-, Haupt-, Realschule).

**PH**, die; -, -s (Abk. für): → Pädagogische Hochschule.

**Privathochschule**, die; -, -en: Hochschule, die nicht in der Trägerschaft eines Landes steht. P.n werden zu einem beträchtlichen Teil von privaten Geldgebern und durch (i.d.R. hohe) → Studiengebühren ihrer Studierenden finanziert; es sind meist Hochschulen, die allein ein Studium der Wirtschaftswissenschaften oder eines sonstigen einzelnen Faches anbieten. Bei Erfüllung der hierfür notwendigen Bedingungen kann eine P. (samt ihren Studiengängen und Abschlüssen) eine staatliche Anerkennung beantragen, untersteht aber ansonsten nicht der staatlichen Aufsicht.

**prywatna szkoła wyższa**: uczelnia wyższa nie finansowana ze środków kraju związkowego. P.s.w. finansowane są

w dużej mierze przez sponsorów prywatnych oraz z (zazwyczaj wysokich) opłat za studia (→ Studiengebühren) ponoszonych przez studentów; są to zwykle uczelnie wyższe oferujące studia jedynie w dziedzinie nauk ekonomicznych lub w innej pojedynczej dziedzinie. Po spełnieniu obowiązujących kryteriów p.s.w. może ubiegać się (również w odniesieniu do oferowanych przez nią kierunków i dyplomów) o akredytację państwową, w pozostałych obszarach działalności p.s.w. nie podlega jednak nadzorowi państwowemu.

**Privatuniversität**, die; -, -en: → Privathochschule.

**Stiftungshochschule**, die; -, -en: → Privathochschule, die von einer → Stiftung getragen wird (wie z.B. die Goethe-Universität Frankfurt/M.).

**uczelnia finansowana przez fundację**: prywatna szkoła wyższa (→ Privathochschule) finansowana przez fundację (→ Stiftung) (np. Uniwersytet im. Goethego we Frankfurcie nad Menem).

**Stiftungsuniversität**, die; -, -en: → Stiftungshochschule.

**Sommeruni**, die; -, o.Pl. (ugs. kurz für): → Sommeruniversität.

**Sommeruniversität**, die; -, o.Pl.: Veranstaltungsreihen der Universitäten, die in Ergänzung oder zusätzlich zu den üblichen Studiengängen in der → vorlesungsfreien Zeit zwischen → Sommer- und → Wintersemester stattfinden und zu denen auch Deutschkurse für ausländische Studierende und Lehrende gehören.

**uniwersytet letni**: cykl zajęć odbywających się na uniwersytetach, stanowiący

uzupełnienie lub oferowany dodatkowo do normalnych zajęć. U.I. działa w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych (→ *vorlesungsfreie Zeit*), między semestrem letnim (→ *Sommersemester*) a semestrem zimowym (→ *Wintersemester*). W ramach u.I. odbywają się także kursy języka niemieckiego dla studentów i wykładowców zagranicznych.

**Technische Hochschule**, die; -n -, -n -n (Abk.: TH): Hochschul-typ, der (bis auf wenige Ausnahmen) in → Technische Universität umbenannt wurde.

**uczelnia techniczna**: rodzaj uczelni wyższej noszącej obecnie (z kilkoma wyjątkami) nazwę uniwersytetu technicznego (→ Technische Universität).

**Technische Universität**, die; -n -, -n -en (Abk.: TU): Hochschule, die vor allem ingenieurwissenschaftliche Studiengänge (wie Bauingenieurwesen, Elektrotechnik, Maschinenbau) und naturwissenschaftliche Grundlagendisziplinen (wie Mathematik, Chemie, Physik) anbietet.

**uniwersytet techniczny**: uczelnia wyższa oferująca głównie studia na kierunkach inżynierskich (np. inżynieria budowlana, elektrotechnika, budowa maszyn) i w dziedzinie nauk przyrodniczych w dyscyplinach podstawowych (np. matematyka, chemia, fizyka).

**TH**, die; -, -s (Abk. für): → Technische Hochschule.

**TU**, die; -, -s (Abk. für): → Technische Universität.

**UK**, das (Abk. für): → Universitätsklinikum.

**Uni**, die; -, -s (ugs. kurz für): → Universität.

**Uniklinik**, die; -, -en (kurz für): → Universitätsklinik.

**Uniklinikum**, das; -s, -ka (kurz für): → Universitätsklinikum.

**Universität**, die; -, -en (kurz: Uni) <lat. universus = ganz, sämtlich; allgemein; umfassend>: **1.** durch die Gemeinschaft der Lehrenden und Studierenden gebildete, in mehrere Fakultäten bzw. Fachbereiche gegliederte, die Gesamtheit oder eine Auswahl der Wissenschaften umfassende Hochschule (1), deren primäre Aufgaben die Pflege und Entwicklung der Wissenschaften, die wissenschaftliche Forschung und Lehre sowie die Heranbildung und Förderung des wissenschaftlichen Nachwuchses sind und zu deren besonderen Rechten das Recht der → Promotion und das Recht der → Habilitation gehören: auf die U. gehen, an der U. studieren; **2.** (o.Pl.) Gesamtheit der Lehrenden und Studierenden einer Universität(1): die ganze U. versammelte sich vor dem Rathaus der Stadt; **3.** Gebäude(komplex), in dem sich eine Universität(1) befindet: die U. liegt mitten in der Stadt.

**uniwersytet**: **1.** uczelnia wyższa (→ Hochschule (1)) tworzona przez wspólnotę wykładowców i studentów, podzielona na kilka wydziałów i/lub inne jednostki, obejmująca ogół nauk lub ich część. Podstawowym zadaniem u. jest uprawianie i rozwój nauki, prowadzenie badań naukowych i dydaktyki oraz kształcenie i promowanie rozwoju młodej kadry naukowej. Szczególnym prawem, jakie posiada u., jest prawo do nadawania stopnia doktora (→ Promotion) i doktora habilitowanego (→ Habilitation); **2.** ogół wykładowców i studentów uniwersytetu (→ Universität(1)): cały u. zebrał się przed ratuszem; **3.** budynek

lub kompleks budynków, w którym znajduje się uniwersytet (→ Universität(1)): u. położony jest w centrum miasta.

**Universitätsklinik**, die; -, -en (kurz: Uniklinik): universitäre Einrichtung, die der Lehre und Forschung auf dem Gebiet der Medizin dient und gleichzeitig Aufgaben der Krankenversorgung wahrnimmt.

**klinika**: instytucja uniwersytecka służąca dydaktyce i badaniom naukowym

w dziedzinie medycyny, realizująca jednocześnie zadania z zakresu opieki zdrowotnej.

**Universitätsklinikum**, das; -s, -ka (kurz: Uniklinikum, Abk.: UK): Zusammenschluss mehrerer → Universitätskliniken unter einer einheitlichen Leitung.

**zespół klinik**: związek kilku klinik (→ Universitätsklinik) pod wspólnym kierownictwem.

## 7.2 Hochschulverfassung

### Ustrój uczelni wyższej

**Bertelsmann-Stiftung**, die; -, o.Pl.: → Stiftung des Bertelsmann-Verlags, die keine → Stipendien vergibt und keine → Projekte Dritter fördert, sondern – wie es in den Zielsetzungen der Stiftung heißt – durch eigene Projekte „konkrete Beiträge zur Lösung aktueller und gesellschaftlicher Probleme“ leisten möchte. So nimmt die neoliberal orientierte Stiftung u.a. durch das → Centrum für Hochschulentwicklung erheblichen Einfluss auf die Bildungspolitik.

**Fundacja Bertelsmanna**: fundacja (→ Stiftung) wydawnictwa Bertelsmann. Jej celem nie jest przyznawanie stypendiów (→ Stipendium) i wspieranie projektów (→ Projekt) osób trzecich, lecz – jak określono w wytycznych fundacji – próba przyczynienia się poprzez własne projekty „w sposób rzeczowy do rozwiązywania aktualnych i społecznie ważnych problemów.” W ten sposób fundacja ta

o orientacji neoliberalnej wywiera znaczny wpływ na politykę oświatową m.in. za pośrednictwem Centrum Rozwoju Szkolnictwa Wyższego (→ Centrum für Hochschulentwicklung).

**Centrum für Hochschulentwicklung**, das; -s, o.Pl. (Abk.: CHE): Einrichtung der → Bertelsmann-Stiftung, die Reformkonzepte für die Umstrukturierung der Hochschulen in Dienstleistungsunternehmen entwickelt und propagiert.

**Centrum Rozwoju Szkolnictwa Wyższego**: jednostka Fundacji Bertelsmanna (→ Bertelsmann-Stiftung) rozwijająca i upowszechniająca koncepcje reform mających na celu przekształcanie uczelni wyższych w przedsiębiorstwa usługowe.

**CHE**, das (Abk. für): → Centrum für Hochschulentwicklung.

**CNW**, der (Abk. für): → *Curricularnormwert*.

**Curricularnormwert**, der; -(es), -e (Abk.: CNW): *durch die → Kapazitätsverordnung festgelegte Zahl von Deputatsstunden (→ Lehrdeputat), die die Hochschule für die Ausbildung einer bzw. eines Studierenden in einem Studiengang während des gesamten Studiums innerhalb der → Regelstudienzeit aufwendet.*

**minimalna liczba godzin**: *liczba godzin zajęć (pensum dydaktyczne (→ Lehrdeputat)) przypadająca na kształcenie studenta na danym kierunku w trakcie realizacji studiów w czasie regulaminowym (→ Regelstudienzeit), określona w niemieckim rozporządzeniu w sprawie ustalania limitów na studia (→ Kapazitätsverordnung).*

**GO**, die (Abk. für): → *Grundordnung*.

**Grundordnung**, die; -, -en (Abk.: GO): *auf der Basis des jeweiligen → Hochschulgesetzes erstellte und durch den → Senat erlassene Satzung, durch die die Organisation und die Aufgaben der Hochschule sowie die Rechte und Pflichten ihrer → Mitglieder und → Angehörigen geregelt werden.*

**statut uczelni**: *regulamin powstały na podstawie odpowiedniej, aktualnie obowiązującej ustawy o szkolnictwie wyższym (→ Hochschulgesetz), sporządzony i uchwalony przez senat (→ Senat). S.u. określa strukturę i zadania uczelni, a także prawa i obowiązki członków społeczności akademickiej (→ Mitglied) i osób związanych z uczelnią (→ Angehöriger).*

**Gruppe**, die; -, -n (auch: Statusgruppe): *in der nach G.n geordneten Universität die Menge der → Mitglieder mit gemein-*

*samen Statusmerkmalen. Es werden die folgenden vier G.n unterschieden: G. der Professoren und Professorinnen, G. der → wissenschaftlichen Mitarbeiter (1) und Mitarbeiterinnen, G. der → Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen in Technik und Verwaltung und G. der Studierenden.*

**grupa społeczności akademickiej**: *członkowie społeczności akademickiej (→ Mitglied) o takim samym statusie na danym uniwersytecie. Rozróżnia się cztery g.s.a.: g. profesorów, g. niesamodzielnymi pracowników naukowo-dydaktycznych (→ wissenschaftlicher Mitarbeiter(1)), g. pracowników technicznych i administracyjnych (→ Mitarbeiter in Technik und Verwaltung) i g. studentów.*

**HFG**, das (Abk. für): → *Hochschulfreiheitsgesetz*.

**HG**, das (Abk. für): → *Hochschulgesetz*.

**Hochschulfreiheitsgesetz**, das; -es, o.Pl. (Abk.: HFG): *in Nordrhein-Westfalen Bezeichnung für das → Hochschulgesetz. Das Land behält einen entscheidenden Einfluss auf die Hochschulen, weil es für sie „strategische Ziele“ festlegt. Über das Erreichen dieser Ziele werden mit den einzelnen Hochschulen sog. „Ziel- und Leistungsvorgaben“ ausgehandelt und für mehrere Jahre vertraglich vereinbart. Ein Teil der den Hochschulen zugewiesenen finanziellen Mittel wird „nach Maßgabe der Zielerreichung“, d.h. „leistungsorientiert“ vergeben.*

**ustawa o swobodzie działalności szkół wyższych**: *nazwa ustawy o szkolnictwie wyższym (→ Hochschulgesetz) w Nadrenii Północnej-Westfalii. Ten kraj związkowy zachował prawo do znacznego wpływu na uczelnie wyższe, ponie-*

*waż określa ich „cele strategiczne“. W odniesieniu do tychże celów prowadzi się negocjacje z konkretnymi uczelniami i ustala umownie na kilka lat tzw. „Wytyczne dot. celów i osiągnięć“. Część środków finansowych przydzielanych uczelniom jest przyznawana „w zależności od stopnia realizacji celów“, tzn. „zależnie od osiągnięć“.*

**Hochschulgesetz**, das; -es, -e (Abk.: HG; kurz für: Landeshochschulgesetz): *auf der Basis des → Hochschulrahmengesetzes von jedem einzelnen Bundesland beschlossenes Gesetz u.a. (a) zur Rechtsstellung und zu den Aufgaben, zur Organisation und Finanzierung der Hochschulen, (b) zur dienstrechtlichen Stellung, zu den Aufgaben und den Einstellungsvoraussetzungen des Hochschulpersonals sowie (c) zu den Zugangsvoraussetzungen, zur → Immatrikulation und → Exmatrikulation der Studierenden und zur Organisation und zu den Aufgaben ihrer Vertretung.*

**ustawa o szkolnictwie wyższym**: *ustawa uchwalana osobno przez każdy kraj związkowy na podstawie ramowej ustawy o szkolnictwie wyższym (→ Hochschulrahmengesetz), której celem jest m.in. określenie (a) statusu prawnego, zadań, organizacji i finansowania uczelni wyższych, (b) statusu, zadań i warunków zatrudniania pracowników uczelni, jak i (c) warunków rekrutacji, immatrykulacji (→ Immatrikulation) i eksmatrykulacji (→ Exmatrikulation) studentów oraz organizacji i zadań organów reprezentujących studentów.*

**Hochschulgremium**, das; -s, -gremien: *kollegial zusammengesetztes Selbstverwaltungsorgan der Hochschulen.*

**gremium uczelniane**: *kollegialny organ samorządu uczelni.*

**Hochschulorgan**, das; -s, -e: *Einzelperson und Personengruppe, die im → Hochschulgesetz bzw. in der → Grundordnung mit ihren Pflichten und Rechten aufgeführt sind. Zentrale H.e sind → Präsidium und → Präsident bzw. Präsidentin (bei einer → Präsidialverfassung) oder → Rektorat und → Rektor bzw. Rektorin (bei einer → Rektorsverfassung) sowie → Hochschulrat und → Senat. H.e der Fachbereiche sind → Dekanat(2) und → Dekan bzw. Dekanin sowie → Fachbereichsrat.*

**organ uczelni wyższej**: *organ jedno- lub kilkusobowy, o którym mówi ustawa o szkolnictwie wyższym (→ Hochschulgesetz) lub statut uczelni (→ Grundordnung) określając jednocześnie jego prawa i obowiązki. Centralnymi o.u.w. jest kolegium prezydyjne (→ Präsidium) i prezydent uniwersytetu (→ Präsident) (w systemie prezydyjnym (→ Präsidialverfassung)) lub kolegium rektorskie (→ Rektorat) i rektor (→ Rektor) (w systemie rektorskim (→ Rektorsverfassung)) oraz rada uczelni (→ Hochschulrat) i senat (→ Senat). Wydziałowymi o.u.w. są władze dziekańskie (→ Dekanat(2)) i dziekan (→ Dekan) oraz rada wydziału (→ Fachbereichsrat).*

**Hochschulrahmengesetz**, das; -es, o.Pl. (Abk.: HRG): *Bundesgesetz als einheitliche Rechtsgrundlage für alle staatlichen und staatlich anerkannten Hochschulen in der Bundesrepublik Deutschland mit Rahmenbestimmungen zur bundeseinheitlichen Regelung der Aufgaben der Hochschulen in Studium, Lehre, Forschung, Organisation, Verwaltung und Planung sowie der Zulassung zum Studium, zur Regelung der Personalstruktur der Hochschulen sowie der Stellung, Rechte und Pflichten ihrer → Mitglieder. Das H. bildet die*

Grundlage für die → Hochschulgesetze der einzelnen Bundesländer.

**ramowa ustawa o szkolnictwie wyższym:** ustawa federalna stanowiąca jednolitą podstawę prawną dla wszystkich państwowych i posiadających państwową akredytację uczelni wyższych w Republice Federalnej Niemiec, zawierająca federalne przepisy ramowe określające zadania uczelni wyższych w zakresie prowadzenia studiów, dydaktyki, badań naukowych, organizacji, zarządzania i planowania oraz przyjmowania na studia. Ustawa ta zawiera także przepisy regulujące strukturę pracowniczą uczelni wyższych oraz status, prawa i obowiązki członków społeczności akademickiej (→ Mitglied). R.u.o s.w. stanowi podstawę ustaw o szkolnictwie wyższym (→ Hochschulgesetz) poszczególnych krajów związkowych.

**Hochschulrecht,** das; -(e)s, o.Pl.: Gesamtheit der Bundes- und Landesgesetze, die die Aufgaben, Pflichten, Rechte und die Arbeitsweise der Hochschulen und ihrer Mitglieder regeln. Zum H. gehören auch die auf diesen Gesetzen beruhenden Verordnungen und Ausführungsbestimmungen.  
**akty prawne dot. szkolnictwa wyższego:** ogół ustaw na szczeblu federacji i krajów związkowych regulujących zadania, obowiązki, prawa i sposób funkcjonowania uczelni wyższych i ich członków. A.p. dot. szkolnictwa wyższego obejmują także rozporządzenia i przepisy wykonawcze, których podstawą są wymienione ustawy. K: Należy pamiętać, że polskie określenie „Prawo o szkolnictwie wyższym” to nazwa podstawowej ustawy dotyczącej szkolnictwa wyższego, a nie zbiór aktów prawnych dot. tego szkolnictwa.

**Hochschulverfassung,** die; -, -en: 1. → Grundordnung einer Hochschule; 2. Gesamtheit der Grundsätze bzw. Rechtsvorschriften, die den Aufbau, die Aufgaben, die Organisation und die Betriebsabläufe der Hochschulen im Geltungsbereich des → Hochschulrahmengesetzes regeln.

1. **statut uczelni** (→ Grundordnung); 2. **ustrój uczelni:** ogół zasad lub przepisów prawnych regulujących strukturę, zadania, organizację i sposób funkcjonowania uczelni wyższych podlegających ramowej ustawie o szkolnictwie wyższym (→ Hochschulrahmengesetz).

**HRG,** das (Abk. für): → Hochschulrahmengesetz.

**Kapazitätsverordnung,** die; -, o.Pl. (Abk.: KapVO): Grundsätze für die Ermittlung und Festsetzung der Anzahl von → Studienplätzen an den Hochschulen in den einzelnen Studiengängen unter Anwendung von → Curricularnormwerten. Die Aufnahmekapazität einer Hochschule ergibt sich aus der Gegenüberstellung des zur Verfügung stehenden → Lehrangebots und des für die Ausbildung eines Studierenden erforderlichen Ausbildungsaufwands, der durch den Curricularnormwert ausgedrückt wird.

**rozporządzenie w sprawie ustalania limitów na studia:** zasady służące ustaleniu liczby miejsc na studiach (→ Studienplatz) na uczelniach wyższych na poszczególnych kierunkach, z uwzględnieniem minimalnej liczby godzin (→ Curricularnormwert) przewidzianej dla tych kierunków. Liczba studentów, których może przyjąć dana uczelnia, jest funkcją istniejącej oferty dydaktycznej (→ Lehrangebot) i nakładu pracy niezbędnego do wykształcenia

danego studenta, wyrażanego w formie minimalnej liczby godzin obowiązującej na danych studiach. K: W Polsce limity na studia ustalane są suwerennie przez poszczególne uczelnie wyższe z uwzględnieniem możliwości kadrowo-technicznych danej uczelni.

**KapVO,** die (Abk. für): → Kapazitätsverordnung.

**Kultusministerkonferenz,** die; -, o.Pl. (kurz für): → Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland.

**Landeshochschulgesetz,** das; -es, -e (Abk.: LHG): → Hochschulgesetz.

**LHG,** das (Abk. für): → Landeshochschulgesetz.

**Präsidialverfassung,** die; -, -en: Beschaffenheit der Leitung einer Hochschule als kollegial wirkendes → Präsidium, dessen Mitglieder (mit Ausnahme der Vizepräsidentin bzw. des → Vizepräsidenten für den Bereich der Wirtschafts- und Personalverwaltung) auf Vorschlag der Präsidentin bzw. des Präsidenten vom → Hochschulrat gewählt werden.

**system prezydialny:** sposób organizacji kierownictwa uczelni wyższej jako kolegium prezydialnego (→ Präsidium), którego członkowie (z wyjątkiem wiceprezydenta (→ Vizepräsident) ds. ekonomicznych i personalnych) wybierani są na wniosek prezydenta przez radę uczelni (→ Hochschulrat).

**Rektoratsverfassung,** die; -, -en: Beschaffenheit der Leitung einer Hochschule als kollegial wirkendes → Rektorat, dessen Mitglieder (mit Ausnahme der Kanzlerin

bzw. des → Kanzlers) auf Vorschlag der Rektorin bzw. des → Rektors vom → Hochschulrat gewählt werden.

**system rektorski:** sposób organizacji kierownictwa uczelni wyższej jako kolegium rektorskiego (→ Rektorat), którego członkowie (z wyjątkiem kanclerza (→ Kanzler)) wybierani są na wniosek rektora (→ Rektor) przez radę uczelni (→ Hochschulrat).

**Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland,** die; -n -, o.Pl. (kurz: Kultusministerkonferenz): Arbeitsgemeinschaft der für Bildung und Erziehung, Wissenschaft und Forschung, Kunst und Kunstpflege zuständigen Minister und Ministerinnen bzw. Senatoren und Senatorinnen der Bundesländer, die u.a. für die Koordinierung der Hochschulpolitik der Länder zuständig ist.

**Stała Konferencja Ministrów Edukacji i Kultury Krajów Związkowych Republiki Federalnej Niemiec:** zespół ministrów i senatorów krajów związkowych odpowiedzialnych za kształcenie i wychowanie, naukę i badania naukowe, sztukę i mecenat nad sztuką oraz za koordynację polityki krajów związkowych dot. szkolnictwa wyższego.

**Statusgruppe,** die; -, -n: → Gruppe.

**Wissenschaftsrat,** der; -(e)s, o.Pl.: wissenschaftspolitisches Gremium, das den Bund und die Länder in Fragen der inhaltlichen und strukturellen Weiterentwicklung des deutschen Hochschulsystems sowie der staatlichen Förderung von Forschungseinrichtungen berät. Der W. besteht aus der wissenschaftlichen Kommission, die sich aus Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftlern sowie aus Repräsentanten des öffent-

lichen Lebens zusammensetzt, und aus der Verwaltungskommission mit Vertretern des Bundes und der Länder.

**Rada Nauki:** gremium naukowo-polityczne, wspierające federację i kraje związkowe w kwestiach merytorycznych i strukturalnych dot. dalszego rozwoju niemieckiego systemu szkolnictwa wyższego oraz państwowego finansowania jednostek badawczych. R.N. składa się z Komisji ds. Nauki, do której należą naukowcy oraz przedstawiciele życia publicznego, a także z Komisji ds. Administracji, w skład której wchodzi przedstawiciele federacji i krajów związkowych.

### 7.3 Verwaltung der Hochschule Administracja uczelni wyższej

**Dezernat,** das; -(e)s, -e: (von einem → Dezernenten bzw. einer Dezernentin geleitete) Abteilung der → Hochschulverwaltung, die für ein bestimmtes Sachgebiet zuständig ist, z.B. Finanzen, Planung und Entwicklung, akademische und studentische Angelegenheiten, Personal und Organisation, Bauangelegenheiten und Sicherheitswesen.

**dział:** część administracji danej uczelni (→ Hochschulverwaltung) (prowadzona przez kierownika działu (→ Dezernent)) odpowiedzialna za określoną dziedzinę, np. finanse, planowanie i rozwój, sprawy pracownicze i studenckie, personel i organizację, sprawy budowlane i bezpieczeństwo.

**Dezernent,** der; -en, -en: Leiter eines → Dezernats.

**Zielvereinbarung,** die; -, -en: Vertrag zwischen dem Wissenschaftsministerium eines Bundeslandes und den einzelnen Hochschulen darüber, welche durch das Ministerium festgelegten Ziele in einem bestimmten Zeitraum durch die jeweilige Hochschule zu erreichen sind.

**## porozumienie w sprawie wyznaczenia i realizacji celów:** umowa pomiędzy Ministerstwem Nauki danego kraju związkowego a konkretnymi uczelniami wyższymi dot. celów określonych przez ministerstwo, postawionych poszczególnym uczelniom wyższym z wyznaczeniem określonego terminu realizacji.

**kierownik działu:** osoba kierująca danym działem (→ Dezernat).

**Dezernentin,** die; -, -nen: fem. Form zu → Dezernent.

**Globalhaushalt,** der; -(e)s, o.Pl.: der Hochschule von der Landesregierung für jeweils ein Jahr zur Selbstbewirtschaftung zugewiesener Etat. Mit dem G. müssen sämtliche Ausgaben der Hochschule finanziert werden, einschließlich der Ausgaben für das Personal.

**## budżet podstawowy:** kwota pieniędzy przyznawana uczelni wyższej do jej dyspozycji przez rząd danego kraju związkowego każdorazowo na okres jednego roku. Ze środków b.p. muszą zostać sfinansowane wszystkie wydatki

uczelni wyższej łącznie z wydatkami osobowymi.

**Hochschulverwaltung,** die; -, -en (auch: Zentralverwaltung): Gesamtheit der → Dezerate, die unter der Leitung der Kanzlerin bzw. des → Kanzlers für die Erfüllung der Aufgaben der Hochschule in Planung, Verwaltung und Rechtsangelegenheiten sorgt. Sie unterstützt insbesondere die → Hochschulorgane und → Hochschulgremien bei der Wahrnehmung ihrer Aufgaben und hat dabei auf eine wirtschaftliche (d.h. zugleich möglichst effektive und möglichst sparsame) Verwendung der Haushaltsmittel und auf eine wirtschaftliche Nutzung der Hochschuleinrichtungen hinzuwirken.

**administracja uczelni:** ogół wszystkich działów (→ Dezernat), pozostający pod kierownictwem kanclerza (→ Kanzler), odpowiedzialny na uczelni wyższej za planowanie, administrację i kwestie prawne. A.u. wspiera przede wszystkim organy uczelni wyższej (→ Hochschulorgan) i gremia uczelniane (→ Hochschulgremium) w wykonywaniu ich zadań. Ma ona dbać o ekonomiczne (tzn. zarówno możliwie efektywne jak i oszczędne) wykorzystywanie środków budżetowych oraz o gospodarne wykorzystanie jednostek i obiektów uczelnianych.

**leistungsorientierte Mittelverteilung,** die; -n -, -n -en (Abk.: LOM): Mittel, die den Hochschulen über den → Globalhaushalt hinaus jährlich zur Verfügung gestellt werden, wenn sie bestimmte besondere Leistungen vorzuweisen haben; hierzu zählen insbesondere die Anzahl der → Absolventen und Absolventinnen und → Promotionen

sowie die Höhe der eingeworbenen → Drittmittel.

**## podział środków zależnie od osiągnięć:** środki przyznawane corocznie uczelniom wyższym dodatkowo do budżetu podstawowego (→ Globalhaushalt) pod warunkiem wykazania się pewnymi szczególnymi osiągnięciami. Zalicza się do nich przede wszystkim liczbę absolwentów (→ Absolvent) i otwartych przewodów doktorskich (→ Promotion) oraz wysokość pozyskanych pozauczelnianych środków finansowych (→ Drittmittel).

**LOM,** die (Abk. für): → leistungsorientierte Mittelverteilung.

**Studentensekretariat,** das; -(e)s, -e: → Studierendensekretariat.

**Studierendensekretariat,** das; -(e)s, -e: Verwaltungsstelle der Hochschule, in der organisatorische Fragen des Studiums bearbeitet werden (z.B. → Immatrikulation, → Rückmeldung, → Beurlaubung, → Exmatrikulation).

**sekretariat ds. studenckich:** biuro administracyjne uczelni zajmujące się kwestiami organizacyjnymi dot. studiów (np. immatrikulacją (→ Immatrikulation), potwierdzaniem kontynuacji studiów (→ Rückmeldung), przerwami w studiach (→ Beurlaubung), eksmatrikulacją (→ Exmatrikulation)). **K:** Na uniwersytetach niemieckich sekretariat ds. studenckich ma charakter ogólnouczelniany, w Polsce ww. zadania przejmują dziekanaty.

**Zentralverwaltung,** die; -, -en: → Hochschulverwaltung.

## 7.4 Hochschulrat und Kuratorium

### Rada uczelni i konwent uczelni

**Hochschulrat**, der; -(e)s, -räte (Abk.: HR): aus sechs bis zehn Mitgliedern bestehendes, vom Ministerium auf Vorschlag der Hochschule für i.d.R. vier (in einzelnen Bundesländern auch für sechs oder acht) Jahre eingesetztes Aufsichts- und Entscheidungsgremium der Universität. Der H. besteht wenigstens zur Hälfte aus hochschulexternen Mitgliedern, aus deren Kreis auch der bzw. die Vorsitzende zu wählen ist. Der H. wählt und beaufsichtigt → Rektorat bzw. → Präsidium und besitzt darüber hinaus weitreichende Entscheidungs- und Mitwirkungsrechte. Der H. ist Dienstvorsetzter der → Mitglieder der Hochschule, ernennt oder bestellt den → Präsidenten oder die Präsidentin bzw. den → Rektor oder die Rektorin sowie die weiteren Mitglieder des Präsidiums bzw. des Rektorats, muss dem Haushaltsvoranschlag der Hochschule zustimmen, beschließt über Struktur- und Entwicklungspläne unter Einschluss der Bauplanung sowie über die Funktionsbeschreibung von → Professuren und nimmt den jährlichen Rechenschaftsbericht der Rektorin bzw. des Rektors oder der Präsidentin bzw. des Präsidenten entgegen.

**rada uczelni**: gremium nadzorcze oraz uchwałodawcze uniwersytetu składające się z sześciu do dziesięciu członków, powoływane przez ministerstwo na wniosek uczelni zwykle na okres czterech lat (w niektórych krajach związkowych także na sześć lub osiem). R.u. składa się przynajmniej w połowie z członków

niebędących pracownikami uczelni, z których to wybiera również przewodniczącego. R.u. wybiera oraz nadzoruje kolegium rektorskie (→ Rektorat) lub prezydialne (→ Präsidium) i posiada ponadto daleko idące prawa do podejmowania decyzji oraz partycypacji w procesie ich podejmowania. R.u. jest zwierzchnikiem członków społeczności akademickiej (→ Mitglied der Hochschule), mianuje lub powołuje prezydenta (→ Präsident) bądź rektora (→ Rektor) oraz pozostałych członków kolegium prezydialnego bądź rektorskiego, zatwierdza projekt budżetu uczelni, ustala plany strukturalne oraz plany rozwoju, w tym plany budowlane. R.u. decyduje również o zakresie profesur (→ Professur) oraz przyjmuje sprawozdanie roczne rektora lub prezydenta. K: R.u. jest organem kolegialnym uczelni nieznanym w Polsce. W Niemczech stosunkowo niedawno (i nie we wszystkich krajach związkowych) zaczęto powoływać r.u., co wywołuje także spore kontrowersje ze względu na obecność w nich osób niezwiązanych z uczelnią, podejmujących zatem decyzje, których konsekwencji sami nie odczuwają. Zdaniem ustawodawcy r.u. zwiększa autonomię uczelni oraz jej konkurencyjność.

**HR**, der; - (Abk. für): → Hochschulrat.

**Kuratorium**, das; -s, -en: aus namhaften Persönlichkeiten aus der Wissenschaft, dem öffentlichen Leben und der Berufspraxis sowie Vertreterinnen und

Vertretern der Hochschule zusammengesetztes → Hochschulgremium, dessen Zusammensetzung durch die → Grundordnung der Hochschule geregelt ist. Seine wesentliche Aufgabe besteht darin, die regionale Einbindung der Hochschule zu fördern und das → Rektorat bzw. das → Präsidium hinsichtlich der Profilierung des Lehr- und Forschungsangebots zu beraten.

**konwent (uczelni)**: gremium uczelniane (→ Hochschulgremium) składające się ze znanych osobistości nauki, życia

publicznego oraz gospodarczego, jak również przedstawicieli uczelni. Skład k. określa statut uczelni (→ Grundordnung). Głównym zadaniem k. jest wspieranie zaangażowania uczelni w rozwój regionu oraz doradzanie kolegium rektorskiemu (→ Rektorat) lub prezydialnemu (→ Präsidium) w zakresie ukierunkowania oferty dydaktycznej oraz badań naukowych. K: Zarówno w Polsce jak i w Niemczech konwent jest organem fakultatywnym, tj. uczelnia może, ale nie musi go powołać.

## 7.5 Rektorat/Präsidium, Rektor/Rektorin, Präsident/Präsidentin

### Kolegium rektorskie/prezydialne, rektor/prezydent

**Hochschulrektorenkonferenz**, die; -, -en (Abk.: HRK): Zusammenschluss der → Rektoren und Rektorinnen sowie der → Präsidenten und Präsidentinnen der Hochschulen in der Bundesrepublik Deutschland. Die von einem Präsidenten bzw. einer Präsidentin geleitete H. ist u.a. bestrebt, die alle Hochschulen gemeinsam betreffenden Probleme zu besprechen und zu lösen, Einfluss auf politische, die Hochschulen betreffende Entscheidungen zu nehmen sowie in der Öffentlichkeit die Aufgaben und Bedürfnisse der Hochschulen und deren Arbeitsbedingungen darzustellen.

**Konferencja Rektorów Niemieckich Szkół Wyższych**: zrzeczenie rektorów (→ Rektor) oraz prezydentów (→ Präsident) uczelni w Republice Federalnej Niemiec. Celem Konferencji Rektorów kierowanej przez przewodniczącego jest

m.in. omawianie problemów wspólnych dla wszystkich uczelni, próba ich rozwiązania, wpływanie na decyzje polityczne w istotnych sprawach szkolnictwa wyższego oraz przedstawianie opinii publicznej zadań i potrzeb uczelni, a także warunków ich działalności. K: Konferencja Rektorów Szkół Wyższych jest dobrowolną organizacją pozarządową jednoczącą szkoły wyższe w RFN i nie ma umocowania prawnego w ustawodawstwie o szkolnictwie wyższym, jak to ma miejsce w Polsce.

**HRK**, die; - (Abk. für): → Hochschulrektorenkonferenz.

**Kanzler**, der; -s, -: Mitglied des → Rektorats bzw. als → Vizepräsident Mitglied des → Präsidiums. Der K. ist zuständig

für den Bereich der Wirtschafts- und Personalverwaltung.

**kanclerz:** członek kolegium rektorskiego (→ Rektorat) lub jako wiceprezydent (→ Vizepräsident) – członek kolegium prezydiального (→ Präsidium). K. jest odpowiedzialny za prowadzenie spraw ekonomicznych i kadrowych uczelni.

**Kanzlerin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Kanzler.

**Landesrektorenkonferenz**, die; -, -en (Abk.: LRK): Zusammenschluss der → Rektoren und Rektorinnen sowie der → Präsidenten und Präsidentinnen der Hochschulen auf der Ebene der Bundesländer mit Aufgaben, die denen der → Hochschulrektorenkonferenz vergleichbar sind: die L. der Hochschulen Bayerns, Niedersachsens, Thüringens. **Konferencja Rektorów Kraju Związkowego:** zrzeszenie (→ Rektor) rektorów oraz prezydentów (→ Präsident) uczelni na poziomie krajów związkowych, którego zadania porównywalne są do zadań Konferencji Rektorów Niemieckich Szkół Wyższych (→ Hochschulrektorenkonferenz): K.R. szkół wyższych Bawarii, Dolnej Saksonii, Turynii.

**LRK**, die; - (Abk. für): → Landesrektorenkonferenz.

**Magnifizenz**, die; -, -en <lat. magnificentia = Erhabenheit>: Titel für den → Rektor bzw. die Rektorin einer Hochschule. **magnificencja:** tytuł przysługujący rektorowi (→ Rektor) uczelni.

**Präsident**, der; -en, -en: Vorsitzender des → Präsidiums. Er wird vom → Hochschulrat gewählt, vertritt die Hochschule nach außen und übt das Hausrecht aus. Gegenüber den → Dekanen bzw. De-

kaninnen steht ihm ein Aufsichts- und Weisungsrecht zu.

**prezydent (uniwersytetu):** przewodniczący kolegium prezydiального (→ Präsidium), wybierany przez radę uczelni (→ Hochschulrat). P. reprezentuje uczelnię na zewnątrz oraz pełni rolę jej gospodarza. P. przysługuje prawo nadzoru oraz wydawania poleceń w stosunku do dziekanów (→ Dekan).

**Präsidentin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Präsident.

**Präsidium**, das; -s, -ien: im Rahmen einer → Präsidialverfassung zentrales, vom → Hochschulrat eingesetztes Leitungsorgan der Hochschule, dem der → Präsident bzw. die Präsidentin, der → Vizepräsident bzw. die Vizepräsidentin für den Bereich der Wirtschafts- und Personalverwaltung sowie weitere (meist drei oder vier) Vizepräsidenten bzw. Vizepräsidentinnen angehören.

**kolegium prezydiálne:** w systemie prezydiálním (→ Präsidialverfassung) – centralny organ kierowniczy uczelni powoływany przez radę uczelni (→ Hochschulrat). W skład k.p. wchodzi: prezydent (→ Präsident), wiceprezydent (→ Vizepräsident) odpowiedzialny za prowadzenie spraw ekonomicznych i kadrowych uczelni oraz pozostali wiceprezydenci (zazwyczaj dwóch lub trzech).

**Pressestelle**, die; -, -n: dem → Rektorat bzw. → Präsidium zugeordnete Einrichtung, die in dessen Auftrag für die Öffentlichkeitsarbeit der Hochschule zuständig ist.

**biuro informacji i promocji:** jednostka podlegająca kolegium rektorskiemu (→ Rektorat) lub prezydiálnemu (→ Präsidium), która z jego polecenia jest odpowiedzialna za promocję uczelni.

**Prorektor**, der; -s, -en: Stellvertreter der Rektorin bzw. des → Rektors einer Hochschule.

**prorektor:** zastępca rektora (→ Rektor) uczelni.

**Prorektorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Prorektor.

**Rektor**, der; -s, -en: Vorsitzender des → Rektorats. Er wird vom → Hochschulrat gewählt, vertritt die Hochschule nach außen und übt das Hausrecht aus. Gegenüber den → Dekanen bzw. Dekaninnen steht ihm ein Aufsichts- und Weisungsrecht zu.

**rektor:** przewodniczący kolegium rektorskiego (→ Rektorat). R. jest wybierany przez radę uczelni (→ Hochschulrat), reprezentuje uczelnię na zewnątrz oraz pełni rolę jej gospodarza. R. przysługuje prawo nadzoru oraz wydawania poleceń w stosunku do dziekanów (→ Dekan).

**Rektorat**, das; -s, -e: im Rahmen der → Rektoratsverfassung zentrales, vom → Hochschulrat eingesetztes Leitungsorgan der Hochschule, dem neben dem → Rektor bzw. der Rektorin der → Kanzler

bzw. die Kanzlerin sowie die (meist drei oder vier) → Prorektoren bzw. Prorektorinnen angehören.

**kolegium rektorskie:** główny organ kierowniczy uczelni powoływany przez radę uczelni, w skład którego oprócz rektora (→ Rektor) i kanclerza (→ Kanzler) wchodzi również prorektorzy (→ Prorektor) (zwykle trzech lub czterech).

**Rektorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Rektor.

**Vizepräsident**, der; -en, -en: Stellvertreter der Präsidentin bzw. des → Präsidenten einer Hochschule. Eine besondere, durch das → Hochschulgesetz geregelte Stellung nimmt der V. für den Bereich der Wirtschafts- und Personalverwaltung ein.

**wiceprezydent:** zastępca prezydenta (→ Präsident) uczelni. W. odpowiada w szczególności za prowadzenie spraw ekonomicznych i kadrowych uczelni, co reguluje ustawa o szkolnictwie wyższym.

**Vizepräsidentin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Vizepräsident.

## 7.6 Senat Senat

**Kommission**, die; -, -en: → Hochschulgremium zur Unterstützung und Beratung des → Senats oder der Fachbereiche bzw. Fakultäten. K.en werden für Aufgaben von unbefristeter Dauer (vgl. z.B. → Ständige Kommission) und für Auf-

gaben von befristeter Dauer (vgl. z.B. → Berufungskommission) eingesetzt.

**komisja:** doradcze gremium uczelniane (→ Hochschulgremium), którego zadaniem jest wspieranie prac senatu (→ Senat) lub władz wydziałów. K. są



powoływane do wykonywania zadań na czas nieokreślony (por. np. komisja stała (→ Ständige Kommission)) oraz określony (por. np. komisja konkursowa (→ Berufungskommission)).

**Senat**, der; -s, -e: zentrales Hochschulorgan, das aus Vertreterinnen und Vertretern (sog. → Senatoren und Senatorinnen) aller vier → Gruppen sowie aus weiteren nicht stimmberechtigten Mitgliedern besteht. Die Einzelheiten zu Zusammensetzung, Amtszeit und Vorsitz werden durch die → Grundordnung geregelt. Der S. besitzt keine wesentlichen Entscheidungsbefugnisse, sondern hat vor allem die Funktion, Stellungnahmen abzugeben (z.B. zum jährlichen Rechenschaftsbericht des → Präsidiums bzw. → Rektors), Ordnungen zu beschließen (wie z.B. die → Promotionsordnungen der Fachbereiche) und Empfehlungen auszusprechen (z.B. in Angelegenheiten der Forschung, der Kunst, der Lehre und des Studiums, die die gesamte Hochschule und die → zentralen Einrichtungen betreffen).

**senat**: centralny organ uczelni, w którego skład wchodzi przedstawiciele (tzw. senatorzy (→ Senator)) wszystkich czterech grup społeczności akademickiej (→ Gruppe) oraz pozostali członkowie bez prawa głosu. Szczegóły dot. składu, kadencji oraz przewodnictwa reguluje statut uczelni (→ Grundordnung). S. nie posiada istotnych uprawnień do podejmowania decyzji – jego zadaniem jest przede wszystkim opiniowanie (np. rocznego sprawozdania kolegium prezydiального (→ Präsidium) lub kolegium rektorskiego (→ Rektorat)), ustanawianie regulaminów (np. regulaminu postępowania w przewodach doktorskich (→ Promotionsordnung) na danym wy-

dziale) oraz wydawanie zaleceń (np. w kwestiach badań naukowych, sztuki, nauczania i studiów, które dotyczą całej uczelni oraz jednostek ogólnouczelnianych (→ zentrale Einrichtung)).

**Senator**, der; -s, -en: Mitglied des → Senats.

**senator**: członek senatu (→ Senat). **K**: W Polsce senator to przede wszystkim członek Senatu, Izby Wyższej Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej. Senat uczelniany składa się z członków senatu.

**Senatorin**, die; -, -nen: fem. Form zu → Senator.

**Ständige Kommission**, die; -n -, -n -en: → Kommission mit Aufgaben von unbefristeter Dauer (wie z.B. die S. K. für Lehre und Studium, die S. K. für Forschung und wissenschaftlichen Nachwuchs, die S. K. für Planung und Finanzen), die das → Präsidium bzw. das → Rektorat und den → Senat bei ihrer Arbeit unterstützt, indem sie Entscheidungen dieser → Hochschulorgane beratend vorbereitet. Eine S. K. wird i.d.R. von einem → Vizepräsidenten oder einer Vizepräsidentin bzw. einem → Prorektor oder einer Prorektorin geleitet.

**komisja stała**: komisja (→ Kommission) powoływana na czas nieokreślony (np. k.s. ds. nauczania i studiów, k.s. ds. nauki i młodej kadry naukowej, k.s. ds. planowania i finansów), która wspomaga prace kolegium prezydiального (→ Präsidium) lub kolegium rektorskiego (→ Rektorat) oraz senatu (→ Senat) poprzez doradztwo podczas przygotowywania uchwał tych organów uczelni (→ Hochschulorgan). K.s. jest zwykle kierowana przez wiceprezydenta (→ Vizepräsident) lub prorektora (→ Prorektor).

## 7.7 Fakultäten/Fachbereiche Wydziały

**Fachbereich**, der; -(e)s, -e (Abk.: FB): fächerbezogene Organisationseinheit der Hochschule (z.B. Fachbereich 3: Sprach- und Literaturwissenschaften), der als Hauptaufgabe die Pflege der Wissenschaft in Forschung und Lehre und das Angebot fachspezifischer Lehre für alle vom F. betreuten Studiengänge obliegt. Zentrales Entscheidungsorgan des F. ist der → Fachbereichsrat. Geleitet und innerhalb der Hochschule vertreten wird der F. durch den → Dekan bzw. die Dekanin.

**wydział**: jednostka organizacyjna uczelni związana z daną dyscypliną naukową (np. wydział językoznawstwa i literaturoznawstwa), której głównym zadaniem jest prowadzenie działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej oraz zapewnienie oferty dydaktycznej wszystkim kierunkom podległym wydziałowi. Głównym organem uchwałodawczym wydziału jest rada wydziału (→ Fachbereichsrat). W. jest kierowany i reprezentowany w stosunkach wewnętrznych uczelni przez dziekana (→ Dekan). **K**: Patrz komentarz do wydział (→ Fakultät).

**Fachbereichskonferenz**, die; -, -en (Abk.: FBK): aus sämtlichen → Dekanen und Dekaninnen bestehendes → Hochschulgremium, das i.d.R. wenigstens einmal im Semester zusammentritt. Die F. hat die Aufgabe, den → Hochschulrat, das → Präsidium bzw. das → Rektorat in Angelegenheiten der Forschung, Kunst, Lehre und des Studiums zu beraten, die

die gesamte Hochschule betreffen oder von grundsätzlicher Bedeutung sind.

**## rada dziekańska**: gremium uczelniane (→ Hochschulgremium), w którego skład wchodzi wszyscy dziekani (→ Dekan). Zazwyczaj r.d. zbiera się przynajmniej raz w semestrze. R.d. doradza radzie uczelni (→ Hochschulrat), kolegium prezydialnemu (→ Präsidium) oraz rektorskiemu (→ Rektorat) w sprawach nauki, sztuki, nauczania i studiów, które dotyczą całej uczelni lub mają dla niej zasadnicze znaczenie.

**Fakultät**, die; -, -en: die traditionelle Organisationseinheit der Universitäten. Die klassische Universität bestand aus vier F.n, der Juristischen, der Medizinischen, der Philosophischen und der Theologischen F. Das → Hochschulrahmengesetz führte die Gliederung der Hochschulen in vergleichsweise kleinere → Fachbereiche ein, ohne aber die Gliederung in F.en auszuschließen.

**wydział**: tradycyjna jednostka organizacyjna uniwersytetu. Klasyczny uniwersytet składał się z czterech w.: prawa, medycyny, filozofii i teologii. Ramowa ustawa o szkolnictwie wyższym (→ Hochschulrahmengesetz) wprowadziła podział organizacyjny uczelni na jednostki mniejsze (→ Fachbereich) niż tradycyjne w., nie wykluczając jednak tradycyjnego podziału. **K**: Ramowa ustawa o szkolnictwie wyższym oraz ustawy o szkolnictwie wyższym poszczególnych krajów związkowych nie określają żadnych różnic pomiędzy terminami „Fachbereich”

i „Fakultät“, jako termin podstawowy wprowadzając „Fachbereich“, pozostawiając jednak decyzję dotyczącą wyboru nazwy danej szkole wyższej. W praktyce termin „Fakultät“ wybierają szkoły wyższe o większym prestiżu, na których wydziały są bardziej rozbudowane i re-

prezentują szerszą paletę dyscyplin naukowych.

**FB**, der (Abk. für): → *Fachbereich*.

**FBK**, die (Abk. für): → *Fachbereichskonferenz*.

## 7.8 Dekanat und Dekan/Dekanin

### Dzieskanat i dziekan

**Dekan**, der; -(e)s, -e: vom → *Fachbereichsrat* bzw. → *Fakultätsrat* gewählter Leiter eines Fachbereichs bzw. einer Fakultät, Vertreter des Fachbereichs bzw. einer Fakultät innerhalb der Hochschule. Er führt den Vorsitz im Fachbereichsrat bzw. → *Fakultätsrat*, bereitet dessen Sitzungen vor und führt dessen Beschlüsse aus. Der D. wird vom Fachbereichsrat aus den ihm angehörenden Professoren und Professorinnen i.d.R. für vier Jahre gewählt. Eine Wiederwahl ist zulässig.

**dziekan**: wybrany przez radę wydziału (→ *Fachbereichsrat*, → *Fakultätsrat*) kierownik wydziału reprezentujący go na danej uczelni. D. sprawuje funkcję przewodniczącego rady wydziału (→ *Fachbereichsrat*, → *Fakultätsrat*), przygotowuje jej posiedzenia i wykonuje uchwały rady. D. wybierany jest przez profesorów danego wydziału, zwykle na cztery lata. Istnieje możliwość ponownego wyboru na to stanowisko.

**Dekanat**, das; -s, -e: 1. Geschäftszimmer der amtierenden Dekanin bzw.

des amtierenden → *Dekans* bzw. des Dekanats(2); 2. kollegiales, aus dem Dekan bzw. der Dekanin und zwei bis drei → *Prodekanen* bzw. *Prodekaninnen* bestehendes, vom → *Fachbereichsrat* bzw. → *Fakultätsrat* i.d.R. für vier Jahre gewähltes Leitungsorgan eines Fachbereichs bzw. einer Fakultät mit denselben Aufgaben und Befugnissen, die ansonsten ein Dekan bzw. eine Dekanin hat; 3. Amtszeit der Dekanin bzw. des Dekans.

1. **dziekanat**: biuro urzędującego dziekana (→ *Dekan*) lub władz dziekańskich (→ *Dekanat*(2)); 2. **władze dziekańskie**: ciało kolegialne, organ kierowniczy wydziału, wybierany zwykle na cztery lata przez radę wydziału (→ *Fachbereichsrat*, → *Fakultätsrat*), składający się z dziekana oraz dwóch lub trzech prodziekanów (→ *Prodekan*), posiadający te same obowiązki i prawa, które przynależą dziekanowi; 3. **kadencja dziekańska**: okres sprawowania urzędu przez dziekana.

**Dekanin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Dekan*.

**Prodekan**, der; -s, -e: Stellvertreter der Dekanin bzw. des → *Dekans* mit je spezifischen Aufgaben (P. für Lehre und Studium, P. für Forschung und wissenschaftlichen Nachwuchs, P. für Planung und Finanzen). P.e werden vom → *Fachbereichsrat* bzw. → *Fakultätsrat* aus dem Kreis der ihm angehörenden Professoren und Professorinnen für zwei Jahre gewählt.

**prodziekan**: zastępca dziekana (→ *Dekans*) wykonujący konkretne zadania (p. ds. studenckich, p. ds. nauki, p. ds. planowania i finansów). P. wybierany jest zwykle na dwa lata przez radę wydziału (→ *Fachbereichsrat*, → *Fakultätsrat*) z grona należących do niej profesorów.

**Prodekanin**, die; -, -nen: fem. Form zu → *Prodekan*.

**Spectabilis** <lat. spectabilis = ehrwürdig, erhaben>: (veralterte Form der) Anrede der Dekanin bzw. des → *Dekans* durch die Professoren und Professorinnen.

## 7.9 Fakultätsrat/Fachbereichsrat

### Rada wydziału

**Fachbereichsrat**, der; -(e)s, -räte (Abk.: FBR): kollegiales Entscheidungsorgan des Fachbereichs unter Leitung der Dekanin bzw. des → *Dekans* oder des → *Dekanats*(2). Der F. hat eine Vielzahl von Selbstverwaltungsaufgaben, die sich von der Erarbeitung der erforderlichen → *Studien-* und → *Prüfungsordnungen* über die Durchführung von → *Beruf-*

**decanus spectabilis**: (przestarzała) forma zwracania się przez profesorów do dziekana (→ *Dekan*). K: W Polsce zwrot używany wyłącznie w dokumentach uniwersyteckich (np. nadania tytułu doktora honoris causa) sporządzanych (w części lub całości) w języku łacińskim.

**Spektabilität**, die; -, -en <lat. spectabilitas = Würde, Ansehen>: Titel und Anrede der Dekanin bzw. des → *Dekans*.

**Wielce Szanowny Panie Dziekanie/Wielce Szanowna Pani Dziekan**: tytuł i sposób zwracania się do dziekana. K: W Polsce dziekanom nie przysługuje odrębny tytuł honorowy. Ceremoniał uniwersytecki zatwierdzany przez rektora danej uczelni przewiduje zasadniczo trzy tytuły honorowe władz uczelnianych: „magnificjencja” – przysługujący rektorowi, „prześwietny” – przysługujący senatowi oraz „wysoka” – przysługujący radzie wydziału.

ungsverfahren bis hin zur Verteilung der dem Fachbereich zugewiesenen Stellen und Mittel erstrecken. Als eine seiner wichtigsten Aufgaben hat der F. die Vollständigkeit und Korrektheit des → *Lehrangebots* entsprechend den Erfordernissen der Studien- und Prüfungsordnungen zu gewährleisten. Die etwa 15 Mitglieder des F.s werden von den

Mitgliedern des Fachbereichs nach → Gruppen gewählt. Einzelheiten zu Zusammensetzung, Amtszeit (i.d.R. zwei Jahre) und Vorsitz (i.d.R. Dekan bzw. Dekanin) regelt die → Grundordnung der jeweiligen Hochschule.

**rada wydziału:** kolegialny organ uchwałodawczy wydziału kierowany przez dziekana (→ Dekan) lub władze dziekańskie (→ Dekanat (2)). R.w. spełnia wiele funkcji: opracowuje regulamin studiów danego wydziału (→ Studienordnung) i regulamin egzaminacyjny (→ Prüfungsordnung), przeprowadza postępowania konkursowe na stanowiska profesora (→ Berufungsverfahren), decyduje o rozdziale stanowisk oraz środków przydzielonych wydziałowi. Jednym z najważniejszych zadań r.w. jest zapewnienie kompletności i poprawności oferty dydaktycznej (→ Lehrangebot) spełniającej wymogi regulaminu studiów danego wydziału i regulaminu egzaminacyjnego. Członkowie r.w. w liczbie ok. 15 osób są wybierani przez grupy społeczności akademickiej (→ Gruppe) danego wydziału. Szczegóły dotyczące składu, kadencji (przeważnie dwa lata) oraz przewodnictwa (z reguły r.w. przewodniczy dziekan) reguluje statut danej uczelni (→ Grundordnung). K: Patrz komentarz do wydział (→ Fachbereich).

**Fakultätsrat,** der; -(e)s, -räte: kollegiales Entscheidungsorgan der → Fakultät unter Leitung der Dekanin bzw. des → Dekans (2). Der F. hat eine Vielzahl von Selbstverwaltungsaufgaben, die sich von der Erarbeitung der erforderlichen → Studien- und → Prüfungsordnungen über die Durchführung von → Berufungsverfahren bis hin zur Verteilung der der Fakultät

zugewiesenen Stellen und Mittel erstrecken. Als eine seiner wichtigsten Aufgaben hat der F. die Vollständigkeit und Korrektheit des → Lehrangebots entsprechend den Erfordernissen der Studien- und Prüfungsordnungen zu gewährleisten. Die etwa 15 Mitglieder des F.s werden von den Mitgliedern der Fakultät nach → Gruppen gewählt. Einzelheiten zu Zusammensetzung, Amtszeit (i.d.R. zwei Jahre) und Vorsitz (i.d.R. Dekan bzw. Dekanin) regelt die → Grundordnung der jeweiligen Hochschule

**rada wydziału:** kolegialny organ uchwałodawczy wydziału kierowany przez dziekana (→ Dekan) lub władze dziekańskie (→ Dekanat (2)). R.w. spełnia wiele funkcji: opracowuje regulamin studiów danego wydziału (→ Studienordnung) i regulamin egzaminacyjny (→ Prüfungsordnung), przeprowadza postępowania konkursowe na stanowiska profesora (→ Berufungsverfahren), decyduje o rozdziale stanowisk oraz środków przydzielonych wydziałowi. Jednym z najważniejszych zadań r.w. jest zapewnienie kompletności i poprawności oferty dydaktycznej (→ Lehrangebot) spełniającej wymogi regulaminu studiów danego wydziału i regulaminu egzaminacyjnego. Członkowie r.w. w liczbie ok. 15 osób są wybierani przez grupy społeczności akademickiej (→ Gruppe) danego wydziału. Szczegóły dotyczące składu, kadencji (przeważnie dwa lata) oraz przewodnictwa (z reguły r.w. przewodniczy dziekan) reguluje statut danej uczelni (→ Grundordnung). K: Patrz komentarz do wydział (→ Fachbereich).

**FBR,** der (Abk. für): → Fachbereichsrat.



## Soziales

### Sprawy socialne

#### 8.1 Deutsches Studentenwerk

Niemiecka Organizacja ds. Socjalno-Bytowych Studentów

**Deutsches Studentenwerk;** das Deutsche -; -n -(e)s, -n -e (Abk.: DSW) (kurz: Studentenwerk): Träger der sozialen Einrichtungen an der Hochschule; Anstalt des öffentlichen Rechts. Das D. S. erbringt für die Studierenden Dienstleistungen auf sozialem und wirtschaftlichem Gebiet, insbesondere durch die Errichtung, Bereitstellung und Unterhaltung von wirtschaftlichen und sozialen Einrichtungen: → Mensa, → Studentenwohnheim, → Bafög-Amt, → Zimmer- und Wohnungsvermittlung, Sozialberatung.

**## Niemiecka Organizacja ds. Socjalno-Bytowych Studentów:** podmiot odpowiedzialny za instytucje socialne na uczelni wyższej; instytucja prawa publicznego świadcząca studentom usługi w zakresie socialnym i gospodarczym, w szczególności poprzez tworzenie, przygotowanie i prowadzenie jednostek

gospodarczych i socialnych takich jak stołówki studenckie (→ Mensa), domy studenckie (→ Studentenwohnheim), biura ds. zasiłków edukacyjnych (→ Bafög-Amt), biura pośrednictwa kwater i mieszkań (→ Zimmer- und Wohnungsvermittlung), doradztwo socialne. K: W Polsce brak porównywalnej instytucji, ponieważ opieka socialno-bytowa nad studentami, w odróżnieniu od Niemiec, nie jest wyłączona z działalności uczelni. Polskie uczelnie odpowiedzialne są za rozdzielanie pomocy materialnej ze środków funduszu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów oraz mogą prowadzić domy studenckie i stołówki.

**DSW,** das (Abk. für): → Deutsches Studentenwerk.

**Studentenwerk,** das; -(e)s, -e (kurz für): → Deutsches Studentenwerk.

## 8.2 Essen und Trinken

### Wyżywienie

**Cafete**, die; -, -n (ugs. kurz für):  
→ Cafeteria.

**Cafeteria**, die; -, -ien (auch: -s): kleines Café oder Restaurant (mit Selbstbedienung), in dem man Getränke und kleine Mahlzeiten bekommen kann.

**kafeteria**: mała kawiarnia lub restauracja (samoobsługowa) serwująca napoje i niewielkie posiłki.

**Eintopf**, der; -s, -töpfe: preiswertes Essen, für das verschiedene Gemüsesorten oder Gemüse und Fleisch zusammen in einem Topf gekocht werden.

**potrawa jednogarnkowa**: niedrogie jedzenie przyrządzane z różnych rodzajów warzyw i mięsa gotowanych razem w jednym garnku. **K**: W Polsce potrawę tę regionalnie określa się także jako „Eintopf“ lub „ajntopf“.

**Essensmarke**, die; -, -n: Wertschein, den man erwirbt, um in der → Mensa essen zu können.

**bon obiadowy**: bon uprawniający do posiłków w stołówce studenckiej (→ Mensa). **K**: Obecnie bony obiadowe zastępuje coraz częściej karta magnetyczna lub chipowa (Mensakarte/Chipkarte), doładowywana przez studenta w specjalnych automatach, a w przypadku otrzymywania darmowych posiłków – doładowywana przez Organizację ds. Socjalno-Bytowych Studentów.

**Freitisch**, der; -(e)s, -e: kostenloses Mittagessen, das in der → Mensa an

nachweislich bedürftige Studierende für einen begrenzten Zeitraum ausgegeben wird. In der Regel ist der F. beim → Studentenwerk gegen Vorlage von → Kontoauszügen der letzten drei Monate zu beantragen. Nachweislich bedürftige Studierende erhalten dann → Essensbons, Gutscheine oder nur für diesen Zweck aufgeladene Chipkarten.

**# darmowy posiłek**: darmowy obiad wydawany w stołówce przez określony okres czasu studentom uprawnionym do otrzymywania tego rodzaju wsparcia. O przyznanie d.p. można złożyć wniosek do Niemieckiej Organizacji ds. Socjalno-Bytowych Studentów (→ Deutsches Studentenwerk). Do wniosku należy dołączyć wyciągi bankowe (→ Kontoauszug) z ostatnich trzech miesięcy. Studentom uprawnionym do otrzymywania d.p. wydaje się bony obiadowe (→ Essensmarken), bony pieniężne lub odpowiednio doładowane karty chipowe. **K**: W Polsce podobny charakter ma stypendium na wyżywienie, które jednak ma formę bezpośredniej wypłaty pieniężnej, a student pobierający takie stypendium nie jest zobowiązany do korzystania ze stołówki uczelnianej. „Darmowy posiłek” w Niemczech wywodzi się z tradycji fundowania potrzebującym studentom przez dobrze sytuowane rodziny lub prosperujące przedsiębiorstwa jednego posiłku dziennie.

**Mensa**, die; -, -en <lat. mensa academica = akademischer Mittagstisch>:

vom → Deutschen Studentenwerk unterhaltene Einrichtung, in der für → Mitglieder und → Angehörige der Hochschule preiswertes Mittagessen angeboten wird.

**stołówka (studencka)**: instytucja prowadzona przez Niemiecką Organizację ds. Socjalno-Bytowych Studentów (→ Deutsches Studentenwerk), oferująca całej społeczności uniwersyteckiej posiłki po przystępnej cenie. **K**: W Polsce obserwuje się malejące zainteresowanie studentów korzystaniem z wyżywienia w stołówkach, co związane jest ze słabo rozwiniętą infrastrukturą w tym zakresie. W Niemczech stołówki studenckie, ze względu na niskie ceny i dobrą infrastrukturę, cieszą się dużym powodzeniem nie tylko wśród studentów, korzystają z nich także mieszkańcy lub turyści placąc za posiłek wprawdzie cenę wyższą niż studenci, ciągle jednak bardzo przystępną.

**Menü**, das; -s, -s: Essen bestehend aus mehreren Gängen.

**zestaw obiadowy**: posiłek składający się z kilku dań. **K**: W niemieckich stołówkach studenckich oferowanych jest zazwyczaj do wyboru kilka różniących się ceną zestawów obiadowych, w tym przynajmniej jeden wegetariański. Zestaw obiadowy („Menü” często też nazywane „Essen”) opatrzony jest numerem i wydawany w miejscu oznaczonym tym numerem. Oprócz zestawów obiadowych wydawane są też dania dnia (Stammessen/Tagesessen) oraz dania specjalne (Reformkost, Vegetarisches). Jadłospis (Speiseplan) na cały tydzień z opisem zestawów obiadowych jest zwykle wywieszany przed stołówką lub dostępny na odpowiednich stronach internetowych uniwersytetu.

**Pfandmarke**, die; -, -n: Münze, die man an den Kassen der → Cafeterien kaufen kann, um sie beim Kauf von Essen und Getränken als Pfand für Tassen, Gläser, Tablett usw. abzugeben. Bei der Rückgabe der Tassen usw. erhält man die P. zurück, die man jederzeit wieder in Geld umtauschen kann.

**żeton kaucyjny**: moneta nabywana w kasie kafeterii (→ Cafeteria), służąca przy zakupie jedzenia lub napojów jako kaucja za kubki, szklanki, tace itp. Żeton oddawany jest przy zwrocie kubków itp. i można go w każdym momencie znów wymienić na pieniądze. **K**: Warto wiedzieć, że w Niemczech kaucję płaci się nie tylko za opakowania zwrotne, lecz także za jednorazowe opakowania od napojów takie jak puszki, butelki szklane i plastikowe oraz kartony. W stołówkach studenckich jednak nie sprzedaje się już napojów w opakowaniach jednorazowych.

**Reformkost**, die; -, o.PI.: Nahrungsmittel, die nicht mit chemischen Mitteln behandelt worden sind und daher als gesunde Kost gelten.

**zdrowa żywność**: żywność, która nie została poddana działaniu środków chemicznych i dlatego uważana jest za zdrową.

**Salatbuffet**, das; -s, -s: Stand mit verschiedenen Salatsorten, an dem man sich selbst bedienen kann.

**bar sałatkowy**: samoobsługowe stoisko z różnymi rodzajami sałatek.

**Stammessen**, das; -s, -: billige Mahlzeit, die i.d.R. aus einem Gang (meistens einer Suppe) besteht.

**danie dnia**: tani posiłek składający się z reguły z jednego dania (przeważnie z zupy).

**Vollwertkost**, die; -, o.Pl.: Nahrungsmittel (z.B. Gemüse, Obst), die nicht chemisch behandelt, nicht verarbeitet, dafür aber reich an gesunden Nährstoffen sind und daher als besonders gesunde Kost gelten.

### 8.3 Jobvermittlung

Pośrednictwo pracy

**Job**, der; -s, -s (ugs.): 1. vorübergehende Beschäftigung zum Zwecke des Geldverdienens; 2. berufliche Tätigkeit.

**praca**: 1. tymczasowe zatrudnienie w celach zarobkowych; 2. działalność zawodowa.

**jobben** (jobbte; hat gejobbt; intr.): für relativ kurze Zeit mit einer Arbeit Geld verdienen.

**pracować dorywczo**: zarabiać pieniądze pracując przez pewien krótki okres.

**Jobvermittlung**, die; -, -en: Service der Arbeitsagentur an der Hochschule, um Studierenden bei der Jobsuche behilflich zu sein.

**pośrednictwo pracy**: serwis urzędu pracy na uczelni wyższej, pomagający studentom w poszukiwaniu pracy.

**Stellenanzeige**, die; -, -n: Annonce, in der ein → Job angeboten und i.d.R.

**żywność pełnowartościowa**: żywność (np. warzywa, owoce), która nie została poddana działaniu środków chemicznych ani obróbce, natomiast jest bogata w składniki odżywcze i dlatego uważana za zdrową.

gleichzeitig über die Art des Jobs, die Arbeitsbedingungen und die Verdienstmöglichkeit informiert wird.

**ogłoszenie o pracy**: anons zawierający ofertę pracy (→ Job) i z reguły także informacje o rodzaju pracy, jej warunkach i możliwym wynagrodzeniu.

**Teilzeitjob**, der; -s, -s: → Job(1), der stundenweise pro Tag und/oder nicht alle Tage in der Woche ausgeübt wird.

**praca w niepełnym wymiarze godzin**: praca → Job(1), wykonywana kilka godzin dziennie i/lub nie we wszystkie dni tygodnia.

**Vollzeitjob**, der; -s, -s: Job(2), der die übliche Arbeitszeit umfasst.

**praca na pełen etat**: praca(2) w pełnym wymiarze godzinowym.

### 8.4 Kindertagesstätte

Przedszkole

**Kindertagesstätte**, die; -, -n (kurz: Kita): Einrichtung mit Bildungsauftrag, in der (zur Entlastung der studierenden Eltern deren) drei- bis fünfjährige Kinder ganztags betreut und angeleitet werden.

**przedszkole (tu: dla dzieci studentów)**: instytucja o charakterze edukacyjnym, w której (w celu odciążenia studiujących rodziców) sprawuje się całodzienną opiekę nad dziećmi w wieku od trzech do pięciu lat. **K**: W Polsce brak przedszkoli przeznaczonych wyłącznie dla dzieci studentów, w Niemczech prawie każda Organizacja ds. Socjalno-Byto-

wych Studentów oferuje taki rodzaj przedszkola.

**Kita**, die; -, -s (kurz für): → Kindertagesstätte.

**Krabbelstube**, die; -, -n: Einrichtung, in der (zur Entlastung der studierenden Eltern deren) Kleinkinder unter drei Jahren tagsüber betreut werden.

**żłobek (tu: dla dzieci studentów)**: instytucja, w której (w celu odciążenia studiujących rodziców) sprawuje się całodzienną opiekę nad małymi dziećmi (poniżej trzeciego roku życia).

### 8.5 Fundbüro

Biuro rzeczy znalezionych

**Fundbüro**, das; -s, -s: Büro an der Hochschule, in dem man in der Hochschule gefundene Gegenstände abgeben und als Fundstücke abgegebene Gegenstände abholen kann.

**biuro rzeczy znalezionych**: biuro znajdujące się na uczelni, w którym można oddać przedmioty znalezione na terenie uczelni lub takie odebrać.

### 8.6 Psychologischer Dienst

Poradnia psychologiczna

**Psychologischer Dienst**; der Psychologische -, -n -(e)s, -n -e: Beratungsstelle der

Hochschule, in der persönliche Schwierigkeiten, Arbeitsstörungen, Prüfungs-

ängste, Probleme des Studienanfangs usw. in Einzelgesprächen oder durch die Teilnahme an Gruppen behandelt werden können.

**studentcka poradnia psychologiczna:** poradnia na uczelni, w której podczas

rozmów indywidualnych lub poprzez uczestnictwo w grupach terapeutycznych udziela się porad dotyczących problemów osobistych, trudności w pracy, strachu przed egzaminami, problemów związanych z rozpoczęciem studiów itp.



## Kultur, Freizeit, Kontakte

Kultura, czas wolny, kontakty

### 9.1 Hochschultheater

Teatr studencki

**Hochschultheater**, das; -s, - (auch: Studententheater): von Studierenden für Studierende selbstständig oder unter Anleitung einer bzw. eines Lehrenden in regelmäßigen Abständen meistens während der → Vorlesungszeit inszeniertes Theater: im H. mitwirken.

**teatr studencki:** zespół teatralny tworzony przez studentów samodzielnie lub

pod kierownictwem wykładowcy, przygotowujący w regularnych odstępach czasu, przede wszystkim w okresie zajęć dydaktycznych (→ Vorlesungszeit), inscenizacje teatralne przeznaczone dla studentów: działać w t.s.

**Studententheater**, das; -s, -: → Hochschultheater.

### 9.2 Hochschulmusik

Muzyka na uczelni

**Hochschulchor**, der; -(e)s, -chöre: Gruppe von → Mitgliedern der Hochschule, die gemeinsam singen und Konzerte geben: im H. singen.

**chór akademicki:** grupa składająca się z członków społeczności akademickiej

(→ Mitgliedern der Hochschule), która wspólnie śpiewa i koncertuje: śpiewać w ch.a.

**Hochschulorchester**, das; -s, -: Gruppe von → Mitgliedern der Hochschule,

die gemeinsam Musik machen und Konzerte geben: im H. mitspielen.  
**orkiestra akademicka:** grupa składająca się z członków społeczności akade-

mickiej (→ Mitgliedern der Hochschule), która wspólnie gra i koncertuje: grać w o.a.

### 9.3 Hochschul kino

Kino na uczelni

**Filmclub/Filmklub,** der; -s, -s: an vielen Hochschulen existierende → Arbeitsgemeinschaft, die entweder selbst Filme dreht oder in der Art eines → Programmkinos Filmangebote für Studierende zusammenstellt und diskutiert.

**klub filmowy:** działające na wielu uczelniach koło zainteresowań (→ Arbeitsgemeinschaft), którego członkowie sami kręcą filmy i opracowują ofertę filmową kina studyjnego (→ Programmkino) oraz prowadzą dyskusje na temat filmów. **K:** W Polsce porównywalną funkcję spełniają Dyskusyjne Kluby Filmowe (DKF), które popularyzują oraz pogłębiają wiedzę swoich członków na temat filmu. Polskie DKF-y to jednak zrzeszenia niezależne od uczelni.

**Programmkino,** das; -s, -s: Kino, in dem ältere und neuere, nach bestimmten (z.B. künstlerischen) Gesichtspunkten ausgewählte Filme gezeigt werden, die in den üblichen Kinos meistens nicht zu sehen sind.

**kino studyjne:** kino, w którym odbywają się projekcje nowych i starych filmów, dobieranych według określonych (np. artystycznych) kryteriów. Filmów tych zwykle nie można zobaczyć w zwykłych kinach. **K:** W Polsce termin „kino studyjne” oznacza każde kino, w którym wyświetlane są filmy o wysokich walorach artystycznych, mniej popularne wśród publiczności masowej.

### 9.4 Hochschulsport

Sport akademicki

**Allgemeiner Hochschulsport;** der All-gemeine -, -n -(e)s, o.Pl.: vom Sport-

referat der Hochschule organisiertes, breit gefächertes Sportprogramm, das

→ Mitgliedern und → Angehörigen der Hochschule Gelegenheit zu sportlicher Betätigung bietet.

**# studium wychowania fizycznego i sportu:** organizowana przez referat ds. sportu szeroka oferta sportowa, dająca członkom społeczności akademickiej (→ Mitglieder der Hochschule) oraz osobom związanym z daną uczelnią (→ Angehörige der Hochschule) możliwość aktywności fizycznej. **K:** W Polsce studium wychowania fizycznego i sportu zajmuje się przede wszystkim organizowaniem i realizowaniem pracy dydak-

tycznej w zakresie obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego i sportu dla studentów. Studium nie oferuje zajęć sportowych dla pracowników uczelni. W Niemczech nie ma zajęć obowiązkowych WF, natomiast oferta sportowa zestawiana w formie semestralnego programu skierowana jest zarówno do studentów jak i wykładowców, i może być częściowo odpłatna.

**Sport,** der; -s, o.Pl.: → Allgemeiner Hochschulsport.

### 9.5 Hochschulradio und Hochschulzeitung

Radio akademickie i prasa akademicka

**Hochschulradio,** das; -s, -s: 1. an vielen Hochschulen existierende Sendeanstalt, die (meistens nur an einigen Tagen und nur für ein. bis zwei Stunden) in der jeweiligen Region Sendungen von Studierenden für Studierende ausstrahlt; 2. Sendungen, die von einem Hochschulradio (1) ausgestrahlt werden.

**radio studenckie:** 1. istniejąca na wielu uczelniach rozgłośnia, w której studenci nadają audycje (zwykle tylko w poszczególnych dniach, przez jedną lub dwie godziny) skierowane do studentów danego regionu; 2. audycje nadawane przez radio studenckie (1).

**Hochschulzeitung,** die; -, -en: (i.d.R. vom → Rektorat herausgegebene) meistens in unregelmäßigen zeitlichen Abständen erscheinende Zeitung, in der aus dem

Leben der jeweiligen Hochschule berichtet wird.

**czasopismo akademickie:** (wydawane z reguły przez rektorat (→ Rektorat)) ukazujące się przeważnie w nieregularnych odstępach czasu pismo informujące o wydarzeniach z życia danej uczelni.

**Studentenzeitung,** die; -, -en: → Studierendenzeitung.

**Studierendenzeitung,** die; -, -en: (i.d.R. vom → Allgemeinen Studierenden-ausschluss herausgegebene) meistens in unregelmäßigen zeitlichen Abständen erscheinende Zeitung, in der Berichte, Kommentare und kritische Stellungnahmen von Studierenden zu Themen aus dem Bereich der Hochschule veröffentlicht werden.

**gazetka studencka:** (wydawana z reguly przez zarząd samorządu studentckiego (→ *Allgemeiner Studierendenausschluss*)) pojawiająca się zwykle w nie-

regularnych odstępach czasu gazeta, w której publikuje się relacje, komentarze i krytyczne opinie studentów dotyczące tematów uczelnianych.

**## centrum przejazdów okazyjnych:** biuro znajdujące się w wielu miastach, oferujące przejazdy okazją (→ *Mitfahr-*

*gelegenheit*) lub pośredniczące w znalezieniu pasażera i kierowcy jadących w tym samym kierunku.

## 9.6 Sonstiges

### Pozostałe kwestie

**AStA-Shop**, der; -s, -s: *Schreibwarenladen des → Allgemeinen Studierenden-ausschusses (AStA) für Studierende.*  
**sklep samorządu studentckiego:** sklep z materiałami biurowymi dla studentów, prowadzony przez zarząd samorządu studentckiego (→ *Allgemeiner Studierendenausschuss*).

**Copyshop**, der; -s, -s (auch: *Kopierladen*): *Laden, in dem man Kopien herstellen, Folien anfertigen, → Haus- bzw. → Examensarbeiten und → Dissertationen vervielfältigen und binden (lassen) sowie i.d.R. auch Schreibwaren kaufen kann.*  
**punkt ksero:** sklep, w którym można wykonywać kserokopie, także na folie, powielać i bindować prace seminaryjne, egzaminacyjne, doktorskie oraz kupić materiały biurowe. **K:** Niemieckie punkty ksero w odróżnieniu od polskich są przeważnie samoobsługowe.

**Fete**, die; -, -n (ugs.): *Party; privates Fest meistens mit Musik und Tanz:* auf eine F. gehen; eine F. veranstalten.  
**impreza:** party; organizowana prywatnie zabawa z muzyką i tańcem: iść na i., (z)organizować i.

**Kopierladen**, der; -s, -läden: → *Copyshop.*

**MFG**, die (Abk. für): → *Mitfahrgelegenheit.*

**Mitfahrgelegenheit**, die; -, -en (Abk.: *MFG*): (*häufig auf → Aushängen in der Hochschule angebotene*) *Möglichkeit, bei Beteiligung an den Benzinkosten in jmds. Auto mitzufahren:* eine M. anbieten, suchen, vermitteln.

**## jazda okazją/okazja (z udziałem w kosztach):** (często oferowana w ogłoszeniach (→ *Aushang*) wywieszanych na tablicy ogłoszeń) możliwość przejazdu z kimś jego samochodem pod warunkiem udziału w kosztach benzyny: (za)oferować j.o., szukać możliwości j.o., pośredniczyć w znalezieniu o. **K:** Niemiecki pomysł zorganizowanego „jeżdżenia okazją” w Polsce się nie przyjęł, choć pozwala na znaczne oszczędności. Może to być związane z tym, że w Polsce studentom przysługują zniżki na przejazdy kolejowe w całym kraju, w Niemczech natomiast najczęściej jedynie w regionie macierzystej uczelni. Na pozostałym terenie kraju obowiązuje pełna taryfa.

**Mitfahrzentrale**, die; -, -n: *in vielen Städten existierendes Büro, in dem → Mitfahrgelegenheiten angeboten und vermittelt werden.*



## Literatur Bibliografia

**André, Günter/Maier, Frank:** Studieren. Ein Fröhliches Wörter-buch für Studis, Ex-Studis, Assis, Profs und andere gescheiterte Existenzen. 16., überarb. Aufl. München: Tomus 2000.

**Dashi, Merita/Schaeder, Burkhard:** UNILEX: Universitätswörterbuch Deutsch-Albanisch, Fjalor Universitar Gjermanisht – Shqip. Siegen 2000. (SISIB-Schriftenreihe: UNILEX 1)

**Deutscher Akademischer Austauschdienst (Hrsg.):** Wörterbuch Deutsch-Englisch, English-German. Begriffe aus Wissenschaft und Hochschule – Higher Education Terminology. Zusammengestellt von Dorothea Otte und Heinz-Jürgen Vogels. Bonn: Köllen 1993. [Auch: Deutsch-Französisch, Französisch-Deutsch, Deutsch-Spanisch, Spanisch-Deutsch usw.]

**Deutscher Akademischer Austauschdienst (Hrsg.):** Wörterbuch Englisch, Französisch, Spanisch. Begriffe aus Wissenschaft und Hochschule. Zusammengestellt von Heinz-Jürgen Vogels und Dorothea Otte. Bielefeld: Bertelsmann 1999.

**Deutscher Akademischer Austauschdienst (Hrsg.):** Słownik Polsko-Niemiecki: Słownictwo Akademickie. Wörterbuch Deutsch-Polnisch: Begriffe aus Wissenschaft und Hochschule. Zusammengestellt von Bernd Klugert und Krzysztof Wojciechowski. Bonn: Köllen 2001.

**Fricke, Gerald/Schäfer, Frank:** Das Campuswörterbuch. Der obligatorische Führer von Abitur bis Zwangsexmatrikulation. Frankfurt/M: Eichborn 1998.

**Haß, Ulrike/Müller-Schöll, Nikolaus (Hrsg.):** Was ist eine Universität? Schlaglichter auf eine ruinierte Institution. Bielefeld: transcript 2008.

**Golücke, Friedhelm:** Studentenwörterbuch. Das akademische Leben von A bis Z. Graz: Styria 1987.

**Hermann, Dieter/Verse-Hermann, Angela:** Das aktuelle Uni-Wörter-buch. Das Wichtigste von AStA bis Zusatzstudium. Frankfurt/M.: Eichborn 1999.

**Primorac Gudelj, Renata/Schaeder, Burkhard:** UNILEX: Universitätswörterbuch Deutsch – SerboKroatisch/Njemačko – srpsko-hrvatski. Siegen 2004. (= SISIB-Schriftenreihe: UNILEX 2)

**Schaeder, Burkhard:** UNILEX – Wörterbücher des Universitätswortschatzes. Ein Werkstattbericht. In: Wortschatzeinheiten: Aspekte ihrer (Be)Schreibung. Dieter Herberg zum 65. Geburtstag. Hrsg. von Doris Steffens. amades 1/05. Mannheim: Institut für deutsche Sprache 2005, 77-100.

**Turner, Georg/Weber, Joachim D.:** Das Fischer Hochschullexikon: Begriffe, Studienfächer, Anschriften. 2. Aufl. Frankfurt/M. 2000.

**Yang, Wenliang/Burckhardt, Armin:** Deutsch-chinesisches Universitätswörterbuch. Ismaning: Hueber 1995.

**Vec, Miloš u.a.:** Der Campus-Knigge. Von Abschreiben bis Zweitgutachten. München: Beck 2006.

[www.student-online.de/dictionary](http://www.student-online.de/dictionary) (12.11.2008)

[www.studentum.de/studium/hochschullexikon.html](http://www.studentum.de/studium/hochschullexikon.html) (12.11.2008)

[www.studieren.de/AkademischeBegriffe](http://www.studieren.de/AkademischeBegriffe) (12.11.2008)

[www.tu-braunschweig.de/zsb/studium/uni-abc](http://www.tu-braunschweig.de/zsb/studium/uni-abc) (12.11.2008)

[www.uni-greifswald.de/meta/a-z/glossar.html](http://www.uni-greifswald.de/meta/a-z/glossar.html) (12.11.2008)

[www.uni-online.de/studium/ersttips/glossar.html](http://www.uni-online.de/studium/ersttips/glossar.html) (10.11.2006)

## Internetadressen

### Adresy internetowe

#### Alexander von Humboldt-Stiftung

Fundacja Aleksandra von Humboldta  
<http://www.humboldt-foundation.de>

#### Allgemeine Ortskrankenkasse

Regionalna Powszechna Kasa Chorych  
<http://www.aok.de>

#### Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales

<http://www.aiesec.de>

#### Bertelsmann-Stiftung

Fundacja Bertelsmanna  
<http://www.bertelsmann-stiftung.de>

#### Bundesausbildungsförderungsgesetz

Federalna ustawa o indywidualnym wspieraniu kształcenia  
<http://www.das-neue-bafoeg.de>

#### Zentrum für Hochschulentwicklung

Centrum Rozwoju Szkolnictwa Wyższego  
<http://www.che.de>

#### Deutsche Forschungsgemeinschaft

Niemiecka Wspólnota Badawcza  
<http://www.dfg.de>

#### Deutscher Akademischer Austauschdienst

Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej  
<http://www.daad.de>

#### Deutsches Studentenwerk

Niemiecka Organizacja ds. Socjalno-Bytowych Studentów  
<http://www.studentenwerke.de>

#### Fernuniversität Hagen

Uniwersytet Kształcenia na Odległość w Hagen  
<http://www.fernuni-hagen.de>

#### Fraunhofer Gesellschaft e.V.

Towarzystwo Fraunhofera  
<http://www.fraunhofer.de>

#### Freier Zusammenschluss von StudentInnenschaften e.V.

Stowarzyszenie Samorządów Studenckich  
<http://www.fzs.de>

#### Friedrich-Ebert-Stiftung

Fundacja im. Friedricha Eberta  
<http://www.fes.de>

#### Friedrich-Naumann-Stiftung

Fundacja im. Friedricha Naumanna  
<http://fnst.de>

#### Hans-Böckler-Stiftung

Fundacja im. Hansa Böcklera  
<http://www.boeckler.de>

#### Goethe-Institut

Instytut Goethego  
<http://www.goethe.de>

#### Heinrich-Böll-Stiftung

Fundacja im. Heinricha Bölla  
<http://www.boell.de>

#### Hochschulbibliothekszentrum Nordrhein-Westfalen

Akademickie Centrum Biblioteczne Nadrenii Północnej-Westfalii  
<http://www.hbz-nrw.de>

#### Hochschulinformationssystem

Ośrodek Informacji o Szkolnictwie Wyższym  
<http://www.his.de>

#### Hochschulrektorenkonferenz

Konferencja Rektorów Niemieckich Szkół Wyższych  
<http://www.hrk.de>

#### Hochschulverzeichnis (Deutschland, Österreich, Schweiz) mit stets aktuellen wichtigen Informationen

Aktualizowany spis uczelni wyższych (niemieckich, austriackich, szwajcarskich):  
<http://www.academics.de>

**International Association for the Exchange of Students for**

Technical Experience  
<http://www.iaeste.de>

**Karlsruher Virtueller Katalog**

Wirtualny Katalog Karlsruhe  
<http://www.ubka.uni-karlsruhe.de>

**Konrad-Adenauer-Stiftung**

Fundacja Konrada Adenauera  
<http://www.kas.de>

**Kreditanstalt für Wiederaufbau**

Bank Odbudowy  
<http://www.kfw.de>

**Mitfahrzentrale**

Centrum przejazdów okazjnych  
<http://www.mitfahrzentrale.de>

**Open University Great Britain**

[www.open.ac.uk](http://www.open.ac.uk)

**Rosa-Luxemburg-Stiftung**

Fundacja im. Róży Luxemburg  
<http://www.rosalux.de>

**Ständige Konferenz der Kultusminister in der Bundesrepublik  
Deutschland**

Stała Konferencja Ministrów Edukacji i Kultury Krajów Związkowych  
Republiki Federalnej Niemiec  
<http://www.kmk.org>

**Stifterverband für die deutsche Wissenschaft**

Związek Niemieckiej Nauki  
<http://www.stifterverband.de>

**Stiftung Volkswagenwerk**

Fundacja Volkswagena  
<http://www.volkswagen-stiftung.de>

**Stipendienübersicht**

Wyszukiwarka stypendiów  
<http://www.stipendiumplus.de>

**Technische Universitäten sind in der Regel erreichbar über**

Uniwersytety techniczne można odnaleźć w Internecie za pomocą  
następującego adresu  
[http://www.tu-\[miejscowosc\].de](http://www.tu-[miejscowosc].de)  
np. <http://www.tu-aachen.de>

**Universitäten sind in der Regel auffindbar über**

Uniwersytety można odnaleźć w Internecie za pomocą  
następującego adresu:  
[http://www.uni-\[miejscowosc\].de](http://www.uni-[miejscowosc].de)  
np. <http://www.uni-koeln.de>

**Zeitschriftendatenbank**

Baza czasopism  
<http://dispatch.opac.d-nb.de>

**Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen**

Centralne Biuro ds. Przyznawania Miejsc na niemieckich uczelniach  
<http://www.zvs.de>

## Stichwortregister

### Indeks hasel

1-ZKB-Wohnung	27
AAA	40
Abgabetermin	120
Abitur	42
Abmeldebestätigung	30
Abmeldung	30
Abschiedsvorlesung	102
Abschluss	78
Abschlussarbeit	126
Abschlussprüfung	126
Abschlusszeugnis	78
Abschrift der Studiendaten	40
Absolvent	165
Absolventin	166
Abstract	120
Abtestat	120
AG	102
AIIESEC	68
akad.	78
Akademiker	78
Akademikerin	79
akademisch	79
Akademische Direktorin	159
Akademische Oberrätin	160
Akademische Rätin	160
Akademischer Direktor	159
akademischer Ehrentitel	171
akademischer Grad	79
akademischer Mittelbau	159
Akademischer Oberrat	160
Akademischer Rat	160
Akademisches Auslandsamt	40
akademisches Jahr	70
akademisches Viertel	70
Akkreditierung	79
Akkreditierungsagentur	79
Akkreditierungsrat	79
Alexander von Humboldt-Stiftung	58

allgemeine Hochschulreife	43
Allgemeine Ortskrankenkasse	37
Allgemeine Studentenversicherung	37
Allgemeine Studienberatung	175
Allgemeiner Hochschulsport	218
Allgemeiner Studentenausschuss	62
Allgemeiner Studierendenausschuss	62
Alma mater	190
Ältestenrat	63
Alumna	166
Alumnus	166
Angehörige	148
Anhang	120
An-Institut	139
Ankündigungstafel	70
Anmeldebestätigung	30
Anmeldung	31
Anmeldung (zur Prüfung)	126
Anschlagbrett	70
Antestat	120
Antrittsvorlesung	102
Anwesenheitspflicht	113
AOK	37
AOR	160
apl. Prof.	150
Äquivalenzbescheinigung	43
AR	160
Arbeitsaufwand	114
Arbeitsgemeinschaft	103
Artikel	176
ASB	175
Ass.	160
Assi	160
Assistent	160
Assistentin	160
Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales	68
AStA	63
AStA-Shop	220
Audimax	103
Auditorium maximum	103
Aufbaustudium	79
Aufenthaltsurlaubnis	29
Auffrischkurs	103
Aufl.	177

Auflage	177
Aufsatz	177
Aufsicht	136
Aula	103
ausgearbeitetes Referat	120
Aushang	71
Ausländer	43
Ausländerbeauftragte	67
Ausländerbehörde	32
Ausländergesetz	32
Ausländerin	43
Ausländerreferat	67
Ausleihe	177
ausleihen	177
Ausschreibung	150
außerplanmäßige Professorin	151
außerplanmäßiger Professor	151
Austauschstudent	166
Austauschstudentin	166
Auswahlverfahren	43
B.	80
B. BA	81
B. Sc.	81
B.A.	80
BA	80
Bachelor	80
Bachelor of Arts	80
Bachelor of Business Administration	80
Bachelor of Laws	80
Bachelor of Science	80
Bachelorarbeit	126
Bachelorgrad	80
Bachelorprüfungsordnung	126
Bachelorstudiengang	81
Bafög/BAföG	71
Bakkalaurea	81
Bakkalaureus	81
Bank	33
Bank-Card	33
Bankkonto	33
Bankleitzahl	33
BA-Studiengang	81
Begleitfach	114
Begutachtung	136
Beisitzer	136

Beisitzerin	137
Belegbogen	71
belegen	71
Belegzwang	71
Benotung	137
Benutzerausweis	187
Benutzer-Service	187
Bertelsmann-Stiftung	195
Berufsakademie	190
Berufung	151
Berufungskommission	151
Berufungsliste	151
Berufungsverfahren	151
Berufungsverhandlung	152
Berufungsvorschlag	152
Berufungszusage	152
Beschäftigung	32
Besoldung	152
Betriebspraktikum	103
Beurlaubung	71
Bewerbung	44
Bib	177
Bib.	177
Bibliografie/Bibliographie	177
Bibliothek	177
Bibliotheksausweis	177
Bibliotheksbenutzungsordnung	177
Bibliotheksführung	178
Bildungsinländer	44
Bildungsinländerin	44
Bio-Bibliografie/Bio-Bibliographie	178
Biografie/Biographie	178
Blockpraktikum	103
Blockprüfung	126
Blockseminar	103
Blockveranstaltung	103
BLZ	33
Bologna-Prozess	81
Brainstorming	120
Brückenkurs	104
Bude	27
Bundesausbildungsförderungsgesetz	72
c.t.	72
C2-Professur	153
C3-Professur	153

C4-Professur	153
Cafete	212
Cafeteria	212
Campus	190
cand.	166
candidata	166
candidatus	166
Career Service	104
C-Besoldung	153
Centrum für Hochschulentwicklung	195
CHE	195
CNW	196
Copykarte	114
Copyright	178
Copyshop	220
Crashkurs	104
credit point	120
cum laude	137
cum tempore	72
Curricularnormwert	196
Curriculum	72
Curriculum vitae	44
DAAD	58
DaF	56
Darlehen	33
Datenkontrollblatt	72
Datenschutz	172
Datenschutzbeauftragte	172
Dauerauftrag	33
Dekan	208
Dekanat	208
Dekanin	208
Denomination	153
Deputat	104
Deutsch als Fremdsprache	56
Deutsche Forschungsgemeinschaft	140
Deutsche Nationalbibliothek	178
Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischer Studienbewerber	56
Deutscher Akademischer Austauschdienst	58
Deutsches Studentenwerk	211
Deutsch-Französischer Sozialausweis	50
Dezernat	200
Dezernent	200
Dezernentin	200

DFG	140
Dienstsiegel	81
Dies academicus	104
Dipl.	82
Dipl.-Chem.	82
Dipl.-Ing.	82
Dipl.-Kfm.	82
Dipl.-Math.	82
Dipl.-Phys.	83
Diplom	82
Diploma Supplement	82
Diplomand	166
Diplomandin	166
Diplomarbeit	127
Diplomhauptprüfung	127
Diplomprüfung	127
Diplomprüfungsordnung	127
Diplomstudiengang	82
Diplomstudienordnung	72
Diplomurkunde	83
Diplomvorprüfung	127
Diplomzeugnis	83
Diplomzwischenprüfung	127
Direktstudium	83
Disputation	128
Dissertation	83
Doktor	83
Doktor der Ingenieurwissenschaften	84
Doktor der Medizin	84
Doktor der Naturwissenschaften	84
Doktor der Pädagogik	84
Doktor der Philosophie	84
Doktor der Staatswissenschaften	84
Doktor der Theologie	85
Doktor der Wirtschaftswissenschaften	85
Doktor des Rechts, der Rechtswissenschaften	85
Doktorand	84
Doktorandenkolloquium	104
Doktorandin	84
Doktorarbeit	84
Doktorgrad	84
Doktormutter	153
Doktorprüfung	128
Doktorvater	153
Doppelstudium	85

Dozent	148
Dozentin	149
Dr.	85
Dr. h. c.	171
Dr. h. c. mult.	171
Dr. habil.	85
Dr. jur.	86
Dr. med.	86
Dr. paed.	86
Dr. phil.	86
Dr. rer. nat.	86
Dr. rer. oec.	86
Dr. rer. pol.	86
Dr. theol.	86
Dr.-Ing.	86
Dres.	85
Drittmittel	140
Druckkostenzuschuss	86
DSH	56
DSW	211
Duales Studium	44
Durchfallquote	128
ECTS	120
Ehrenbürger (der Hochschule)	171
Ehrenbürgerin (der Hochschule)	171
Ehrendoktor	171
Ehrensensator	171
Ehrensensatorin	171
Eignungsprüfung	128
Eignungstest	50
Einführungsveranstaltung	100
Einreisesichtvermerk	32
Einschreib(e)frist	51
einschreiben	51
Einschreibung	51
Einstufungsprüfung	129
Eintopf	212
Einwohnermeldeamt	31
E-Learning	104
Elektronische Zeitschriftenbibliothek	178
Elite-Universität	190
em./emer./emerit.	154
Emerita	154
emeritieren	154
Emeritierung	154

Emeritus	154
Empfangsbescheinigung	34
Endnote	137
Entpflichtung	154
Erasmus-Programm	40
Erbringungsform	120
Ergänzungsstudiengang	86
Ergänzungsstudium	86
Ermäßigung	72
Erste Staatsprüfung	129
Erstgutachter	137
Erstgutachterin	137
Erstsemester	166
Erstsemestereinführung	101
Erstudium	86
Erweiterungsprüfung (für das Lehramt)	129
Erweiterungsstudium	86
ESE	101
ESG	68
Essensmarke	212
Europäische Krankenversicherungskarte	37
European Credit Transfer System	120
Evaluation	137
Evangelische Studentengemeinde	68
Examen	129
Examensarbeit	129
Examenskandidat	167
Examenskandidatin	167
Examenskolloquium	105
Exkursion	105
Exmatrikel	51
Exmatrikulation	51
exmatrikulieren	51
Exposé	121
Exzellenzcluster	140
Exzellenzinitiative	140
exzerpieren	121
Exzerpt	121
EZB	178
Fach	114
Fachbereich	207
Fachbereichskonferenz	207
Fachbereichsrat	209
Fächerkombination	72
Fachhochschule	191

Fachhochschulreife	44
Fachhochschulstudiengang	86
Fachinformationszentrum	141
Fachrichtung	114
Fachschaft	65
Fachschaftskonferenz	65
Fachschaftsrat	66
Fachschaftsvollversammlung	66
Fachsemester	87
Fachstudienberatung	175
Fachwechsel	72
Facultas docendi	87
Facultas legendi	87
Fakultas	87
Fakultät	207
fakultativ	105
Fakultätsrat	210
FB	208
FBK	208
FBR	210
Feedback	137
Fernleihe	178
Fernstudent	167
Fernstudentin	167
Fernstudium	87
Fernuniversität	191
Festschrift	179
Fete	220
FH	191
FhG	141
Filmclub/Filmklub	218
Finanzierungserklärung	51
FIZ	141
Förderungsdauer	58
Förderungshöchstdauer	59
Forschung	141
Forschungsantrag	141
Forschungsbericht	141
Forschungsförderung	142
Forschungsförderungseinrichtung	142
Forschungsfreiemester	142
Forschungskolleg	142
Forschungskommission	142
Forschungssemester	143
Forschungstransferstelle	143

Frauenbeauftragte	172
Frauenforschung	143
Frauenrat	172
Fraunhofer Gesellschaft e.V.	143
Freihandbibliothek	179
Freihandmagazin	179
Freischuss	73
Freitisch	212
Freiversuch	73
Friedrich-Ebert-Stiftung	59
Friedrich-Naumann-Stiftung	59
FSK	66
Fundbüro	215
Fußnote	121
FVV	66
Gastdozent	149
Gastdozentin	149
Gasthörer	167
Gasthörerin	167
Gastprofessor	154
Gastprofessorin	154
Gender Studies	143
German Studies	56
Gesamthochschule	191
Gesamtkatalog	179
Gesamtnote	137
Gesamtstudiendauer	73
Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet	32
gestufter Studiengang	87
GH	192
GI	56
Girokonto	34
Gleichstellungsbeauftragte	172
Gleichstellungskommission	172
Globalhaushalt	200
Glossar	179
GO	196
Goethe-Institut	56
grad.	87
Graduate School	143
graduiert	87
Graduierte	88
Graduiertenkolleg	143
Graduiertenschule	144



Graduiertenstudium	88
Graduierung	88
Graecum	45
Grundkurs	105
Grundordnung	196
grundständiges Studium	88
Grundstudium	114
Gruppe	196
Gruppenprüfung	129
Gutachten	137
Gutachter	138
Gutachterin	138
Gutschrift	34
H.	34
Haben	34
habil.	88
Habilitand	88
Habilitandin	88
Habilitation	88
Habilitationsordnung	89
Habilitationschrift	89
Habilitationsvortrag	89
habilitieren	89
Haftpflichtversicherung	37
Handapparat	179
Handout	121
Handreichung	121
Hans-Böckler-Stiftung	59
Hauptdiplom	89
Hauptfach	115
Hauptseminar	105
Hauptstudium	115
Hausarbeit	121
Hausberufung	154
HBZ	180
HDZ	189
Hebraicum	45
Heimatanschrift	51
Heinrich-Böll-Stiftung	60
HFG	196
HG	196
Hilfskraft	164
HIS	192
HIS-LSF	73
Hiwi	164

Hochschulabschluss	89
Hochschulabsolvent	167
Hochschulabsolventin	167
Hochschulbibliothekszentrum Nordrhein-Westfalen	180
Hochschulchor	217
Hochschuldidaktik	189
Hochschuldidaktisches Zentrum	189
Hochschuldozent	155
Hochschuldozentin	155
Hochschule	192
Hochschulfreiheitsgesetz	196
Hochschulführer	73
Hochschulgesetz	197
Hochschulgrad	90
Hochschulgremium	197
Hochschulgruppe	68
Hochschulinformationssystem	192
Hochschulinformationssystem Lehre, Studium, Forschung	73
Hochschullehrer	149
Hochschullehrerin	149
Hochschulorchester	217
Hochschulorgan	197
Hochschulpädagogik	189
Hochschulpartnerschaften	192
Hochschulprüfung	130
Hochschulradio	219
Hochschulrahmengesetz	197
Hochschulranking	138
Hochschulrat	202
Hochschulrechenzentrum	187
Hochschulrecht	198
Hochschulreife	45
Hochschulrektorenkonferenz	203
Hochschulsemester	90
Hochschultheater	217
Hochschulverfassung	198
Hochschulverwaltung	201
Hochschulwechsel	51
Hochschulzeitung	219
Hochschulzugangsberechtigung	45
höheres Semester	167
Honorarprofessor	155
Honorarprofessorin	155
Hörer	167
Hörerin	167

Hörschein	74
Hörsaal	105
Hospitant	105
Hospitantin	105
Hospitation	105
hospitieren	105
HR	202
HRG	198
HRK	203
HRZ	188
HZB	45
IAESTE	68
Immatrikulation	52
Immatrikulationsbescheinigung	52
Immatrikulationsfrist	52
immatrikulieren	52
Impressum	180
Institut	144
Intensivkurs	108
interdisziplinär	144
International Association for the Exchange of Students for Technical Experience	68
International Standard Book Number	180
International Standard Serial Number	180
International Student Identity Card	53
internationaler Studiengang	90
internationaler Studierendenausweis	52
ISBN	181
ISSN	181
JADE	181
JASON	181
Job	214
jobben	214
Jobvermittlung	214
Journal Articles and Abstracts Database	181
Journal Articles Send on Demand	181
Juniorprofessor	155
Juniorprofessorin	155
Juniorprofessur	155
Kaltniete	27
Kandidat	167
Kandidatin	167
Kanzler	203
Kanzlerin	204
Kapazitätsverordnung	198

KapVO	199
Karlsruher Virtueller Katalog	181
Katalog	181
Katholische Studentengemeinde	69
Kaution	27
Kernfach	115
KfW	34
Kindertagesstätte	215
Kinderuni	192
Kinderuniversität	192
Kita	215
Klausur	130
Kolleg	106
Kollege	149
Kollegiat	168
Kollegiatin	168
Kollegin	150
Kolloquium	106
kommentiertes Vorlesungsverzeichnis	74
Kommilitone	168
Kommilitonin	168
Kommission	205
Kompaktseminar	106
Kompendium	181
Konferenz	144
Kongress	144
Konrad-Adenauer-Stiftung	60
Kontaktstudium	90
Konto	34
Kontoauszug	35
Kontonummer	35
Kontostand	35
Kopierer	115
Kopiergerät	115
Kopierkarte	115
Kopierladen	220
Korporation	168
Korrekturlesen	121
Krabbelstube	215
Krankenkasse	37
Krankenversicherung	37
Krankenversicherungskarte	38
Kredit	35
Kreditanstalt für Wiederaufbau	35
Kreditpunkt	121

kritische Ausgabe	181
KSG	69
Kultusministerkonferenz	199
kumulative Habilitation	90
Kündigung	27
Kündigungsfrist	27
Kuratorium	202
Kurs	106
Kurzstudium	91
Kurzzeitstudium	91
KVK	182
Labor	106
Laborpraktikum	107
Landeshochschulgesetz	199
Landesrektorenkonferenz	204
Langzeitstudierende	168
Langzeitstudium	91
Latinum	45
Laudatio	138
Learning Agreement	41
Lebenslauf	45
Lecturer	160
Lehramt Berufskolleg	91
Lehramt BK	91
Lehramt GHR	91
Lehramt Grund-, Haupt-, Realschule	91
Lehramt GYM	91
Lehramt Gymnasium und Gesamtschule	91
Lehramt Primarstufe	92
Lehramt Sekundarstufe I	92
Lehramt Sekundarstufe II	92
Lehramtsprüfungsordnung	130
Lehramtsstudiengang	93
Lehramtszwischenprüfung	130
Lehrangebot	74
Lehrauftrag	170
Lehrbeauftragte	170
Lehrbefähigung	93
Lehrbefugnis	93
Lehrbuchsammlung	182
Lehrdeputat	107
Lehre	107
Lehreinheit	115
Lehrende	150
Lehrkörper	150

Lehrkraft für besondere Aufgaben	160
Lehrprofessur	161
Lehrstuhl	156
Lehrstuhlinhaber	156
Lehrstuhlinhaberin	156
Lehrveranstaltung	107
Lehrverpflichtung	107
Lehrverpflichtungsverordnung	107
Leihfrist	182
Leistungsnachweis	122
leistungsorientierte Mittelverteilung	201
Leistungspunkt	122
Leitbild	192
Lektor	161
Lektorin	161
Lernziel	116
Lesesaal	182
Letter of Acceptance	41
LfbA	161
LHG	199
lifelong learning programme	41
Literatur	182
Literaturverzeichnis	122
Lizentiat, der	93
Lizentiat, das	93
LL. B.	93
LL. M.	93
LLP	41
LOM	201
Losverfahren	45
LPO	130
LRK	204
LVV	108
M.	93
M. Eng.	95
M. Sc.	95
M.A.	93
Magazin	182
Magazinbibliothek	182
Magister	93
Magister Artium	94
Magisterarbeit	130
Magistergrad	94
Magisterprüfung	130
Magisterprüfungsordnung	131

Magisterstudiengang	94
Magisterstudienordnung	74
Magisterzwischenprüfung	131
Magistra	94
Magistra Artium	94
magna cum laude	138
Magnifizenz	204
Manuskript	183
Master	94
Master of Arts	94
Master of Engineering	95
Master of Laws	95
Master of Science	95
Masterarbeit	131
Mastergrad	94
Masterprüfungsordnung	131
Masterstudiengang	95
Matrikel	53
Matrikelnummer	53
Mediathek	188
Medienzentrum	188
Meldepflicht	31
Mensa	212
Mentor	150
Mentorin	150
Menü	213
Metakatalog	183
MFG	220
Miete	28
mieten	28
Mieter	28
Mieterin	28
Mietpreis	28
Mietvertrag	28
Mikrofiche	183
Mikrofiche-Katalog	183
Mikrofilm	183
Mindestsemesterzahl	116
Mindeststundenzahl	74
Mitarbeiter in Technik und Verwaltung	165
Mitarbeiterin in Technik und Verwaltung	165
Mitfahrgelegenheit	220
Mitfahrzentrale	220
Mitglied	150
Mitschrift	116

Mittelbau	161
Modul	108
Modularisierung	108
Monografie/Monographie	183
Multiple-choice-Test	123
mündliche Prüfung	131
MZ	188
N.N.	74
Nachklausur	131
Nachmieter	28
Nachmieterin	28
Nachrückverfahren	46
NC	46
Nebenfach	116
Nebenkosten	28
neue Medien	108
nichtwissenschaftliche Mitarbeiterin	165
nichtwissenschaftlicher Mitarbeiter	165
nomen nominandum	75
NK	28
Numerus clausus	46
o. Prof.	156
Oberassistent	161
Oberassistentin	162
Oberingenieur	162
Oberingenieurin	162
Oberseminar	108
Oberstudienrat im Hochschuldienst	162
Oberstudienrätin im Hochschuldienst	162
obligatorisch	108
O-Kurs	101
Online Public Access Catalogue	183
OPAC	184
Orchideenfach	46
ordentliche Professorin	156
ordentlicher Professor	156
Ordinarius	156
Orientierungskurs	101
Orientierungsphase	102
Orientierungsveranstaltung	102
Orientierungswoche	102
Ortsleihe	184
Ortsverteilungsverfahren	47
OStR. i. H.	162
Pädagogische Hochschule	193

paginieren	184
Paginierung	184
Paper	123
Partnerhochschule	41
PC-Pool	188
PD	156
Periodikum	184
Personalakte	173
Personalrat	173
Personenregister	184
persönliche Identifikationsnummer	35
Pfandmarke	213
Pflichtexemplar	184
Pflichtfach	116
Pflichtveranstaltung	108
PH	193
Ph.D.	95
Physikum	131
Pilotprojekt	144
PIN	35
Plagiat	123
PO	131
populärwissenschaftlich	145
Postdoc	95
Postdoc-Tätigkeit	95
Postdotorand	95
Postdotorandin	96
Postgraduierte	96
PR	173
Prädikatsexamen	131
Praktikant	168
Praktikantin	168
Praktikum	108
Praktikumsbericht	123
Präsenzbibliothek	184
Präsenzpflicht	75
Präsenzzeit	75
Präsident	204
Präsidentin	204
Präsidialverfassung	199
Präsidium	204
Pressestelle	204
Primärliteratur	123
Privatdozent	156
Privatdozentin	156

Privathochschule	193
Privatuniversität	193
Probestudium	96
Probevorlesung	132
Probenvortrag	132
Probezeit	173
Prodekan	209
Prodekanin	209
Prof	156
Prof.	156
Professor	156
Professorin	157
Professur	157
Programm für lebenslanges Lernen	42
Programmkino	218
Projekt	145
Projektseminar	109
Projektstudium	96
Promotion	96
Promotionsausschuss	96
Promotionskommission	97
Promotionsordnung	97
Promotionsstudium	97
Promotionsurkunde	97
Promotionsverfahren	97
Promotionszulassung	98
Promovend	98
Promovendin	98
promovieren	98
Propädeutikum	109
Prorektor	205
Prorektorin	205
Proseminar	109
Protokoll	123
Protokollführer	123
Protokollführerin	123
Prüfer	132
Prüferin	132
Prüfling	132
Prüfung	132
Prüfungsamt	132
Prüfungsausschuss	132
Prüfungsergebnis	133
Prüfungsform	133
Prüfungsfrist	133

Prüfungskommission	133
Prüfungsleistung	133
Prüfungsordnung	134
Prüfungssemester	116
Prüfungsverlauf	134
Prüfungsvorsitzende	134
Psychologischer Dienst	215
Publikation	184
Punktekonto	116
Qualitätssicherung	98
Quereinstieg	117
Ranking	138
Reakkreditierung	98
Rechenzentrum	188
Recherche	145
recherchieren	145
Referat	123
Referendar	109
Referendariat	109
Referendarin	110
Referent	168
Referentin	168
Reformkost	213
Regelstudienzeit	117
Rektor	205
Rektorat	205
Rektoratsverfassung	199
Rektorin	205
Repetitor	134
Repetitorin	134
Repetitorium	110
Resümee	124
Rezension	124
Rigorosum	134
Ringvorlesung	110
rite	139
Rosa-Luxemburg-Stiftung	60
Rückmeldefrist	53
Rückmeldung	53
Ruf	157
Rufannahme	157
Ruferteilung	157
S.	35
s.t.	75
SA	185

Sachfach	117
Sachregister	185
Salatbuffet	213
Saldo	35
Sammelband	185
Schein	124
Schlagwort	185
Schlagwortkatalog	185
Schlüsselqualifikation	98
Schnupperstudium	99
Schreibwerkstatt	110
schriftliche Prüfung	135
Schulpraktikum	110
schulpraktische Studien	110
schwarzes Brett	75
Schwerpunktfach	117
Sekundärliteratur	124
Selbststudium	117
Self-Assessment	75
Semester	117
Semesteranschrift	53
Semesterapparat	185
Semesterbeitrag	53
Semesterferien	118
Semesterticket	54
Semesterwochenstunden	75
Seminar	110
Seminarapparat	185
Senat	206
Senator	206
Senatorin	206
sfb	145
SHK	164
Siegel	99
Signatur	185
sine tempore	75
Skript	118
Soft Skills	99
Soll	35
Sommersemester	118
Sommeruni	193
Sommeruniversität	193
Sonderforschungsbereich	145
Sondersammelgebiet	186
Sondervotum	157

Sozialbeitrag	54
Sparbuch	35
Sparkasse	36
Spectabilis	209
Spektabilität	209
Sport	219
Spracheinstufungstest	57
Sprachenzentrum	57
Sprachlabor	57
Sprechstunde	118
SS/SoSe	118
Staatsexamen	135
Staatsprüfung	135
Stammessen	213
Ständige Kommission	206
Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland	199
Statusgruppe	199
Steilkurs	111
Stellenanzeige	214
Stichwortregister	186
Stifterverband für die deutsche Wissenschaft	145
Stiftung	146
Stiftung Volkswagenwerk	146
Stiftungshochschule	193
Stiftungsprofessor	157
Stiftungsprofessorin	157
Stiftungsprofessur	157
Stiftungsuniversität	193
Stipendiat	61
Stipendiatin	61
Stipendienzusage	61
Stipendium	61
StO	75
StR. i. H.	162
stud.	168
Stud.	168
stud. HK	164
stud. med., stud. phil., stud. rer. nat.	169
studenplan	77
Student	168
Studentenausweis	54
Studentengemeinde	69
Studentenparlament	63
Studentenschaft	63

Studentenschaftsbeitrag	54
Studentensekretariat	201
Studententheater	217
Studentenverbindung	168
Studentenvertretung	63
Studentenwerk	211
Studentenwohnheim	28
Studentenzeitung	219
Studentin	168
studentische Hilfskraft	164
studentische Verbindung	169
Studi	169
Studienabbrecher	169
Studienabbrecherin	169
Studienanfänger	169
Studienanfängerin	169
Studienausweis	54
studienbegleitende Prüfungen	135
Studienbeitrag	54
Studienbeitragsdarlehen	54
Studienberatung	175
Studienbescheinigung	54
Studienbewerber	47
Studienbewerberin	47
Studienbuch	75
Studiendauer	118
Studieneignungstest	47
Studienfach	118
Studienfachwechsel	76
Studienführer	76
Studiengang	99
Studiengangwechsel	76
Studiengebühren	54
Studienjahr	76
Studienkolleg	111
Studienkredit	36
Studienleistung	124
Studiennachweis	125
Studienordnung	76
Studienplatz	47
Studienplatzbewerber	47
Studienplatzbewerberin	47
Studienplatztausch	77
Studienrat im Hochschuldienst	162
Studienrätin im Hochschuldienst	162

Studienschwerpunkt	118
Studienseminar	111
Studienstiftung des deutschen Volkes	61
Studienverlaufsplan	77
Studienvertrag	42
Studienwechsel	77
Studierende	169
Studierendenausschuss	63
Studierendenausweis	54
Studierendenparlament	63
Studierendenschaft	63
Studierendenschaftsbeitrag	55
Studierendenschaftsvollversammlung	64
Studierendensekretariat	201
Studierendenvertretung	64
Studierendenzeitung	219
Studiosa	169
Studiosus	169
Studium	47
Studium generale	118
Studium ohne Abitur	47
Stundenplan	77
StuPa	65
StuPa-Sprecher	65
StuPa-Sprechern	65
summa cum laude	139
SV	146
SVV	65
SWS	77
Symposion	146
Symposium	146
Tag der offenen Tür	48
Tagespraktikum	111
Tagung	146
Talar	157
Tandem-Lernen	57
Tarifvertrag der Länder	173
Technische Hochschule	194
Technische Universität	194
Teilgebiet	119
Teilnahmeschein	125
Teilprüfung	135
Teilzeitjob	214
Teilzeitstudium	99
Test	57

Test AS	48
Test für Ausländische Studierende	48
Test of English as a Foreign Language	57
Testat	125
TH	194
Thesenpapier	125
TOEFL	58
Trainee	111
Transcript of Records	42
transdisziplinär	146
Trimester	119
TU	194
Tutor	164
Tutorin	164
Tutorium	111
TV-L	173
UB	186
Übergangsregelung	119
überweisen	36
Überweisung	36
Übung	111
UK	194
Unfallversicherung	38
Uni	194
uni-assist	48
Uni-Card	55
Uniklinik	194
Uniklinikum	194
Universität	194
Universitätsbibliothek	186
Universitätsklinik	195
Universitätsklinikum	195
Universitätsprof.	158
Universitätsprofessor	158
Universitätsprofessorin	158
Universitätsprofessur	158
Untermiete	29
Unterrichtspraktikum	111
Urheberrecht	186
Urlaubssemester	78
Venia docendi	99
Venia legendi	99
Veranstaltung	112
Verbundkatalog	186
verlängern	186



Verlängerung (der Leihfrist) _____	186
vermieten _____	29
Vermieter _____	29
Vermieterin _____	29
Vermietung _____	29
Veröffentlichung _____	186
Versicherung _____	38
Versicherungsbeitrag _____	38
Versicherungsbescheinigung _____	38
Versicherungskarte _____	39
Versicherungsnachweis _____	39
Verteilungsverfahren _____	48
Vertiefungsstudium _____	99
Vertrauensdozent _____	61
Vertrauensdozentin _____	61
Vertrauensmann der schwerbehinderten Beschäftigten _____	173
Vertrauensperson der schwerbehinderten Studierenden _____	67
Verzeichnis lieferbarer Bücher _____	186
Visum _____	32
Vizepräsident _____	205
Vizepräsidentin _____	205
VLB _____	187
Vollversammlung _____	66
Vollwertkost _____	214
Vollzeitjob _____	214
Vollzeitstudium _____	100
Volontär _____	112
Volontariat _____	112
Volontärin _____	112
Vorbereitungsdienst _____	112
Vordiplom _____	100
Vorkurs _____	112
Vorlesung _____	112
vorlesungsfreie Zeit _____	119
Vorlesungsverzeichnis _____	78
Vorlesungszeit _____	119
vormerken _____	187
Vorpraktikum _____	113
Vortrag _____	125
VV _____	67
VW-Stiftung _____	146
W1-Professur _____	158
W2-Professur _____	158
W3-Professur _____	159
Wahlfach _____	119

Wahlpflichtfach _____	119
Wahlpflichtveranstaltung _____	113
Wahlveranstaltung _____	113
Warmmiete _____	29
Warteliste _____	49
Wartezeit _____	49
W-Besoldung _____	158
Weiterbildungsstudium _____	100
WG _____	29
WHK _____	164
Wiederholungsprüfung _____	136
Wintersemester _____	119
wiss. _____	162
wiss. Ang. _____	162
wiss. Ass. _____	162
wiss. HK _____	165
Wissenschaft _____	146
Wissenschaftler _____	162
Wissenschaftlerin _____	163
wissenschaftlich _____	163
wissenschaftliche Angestellte _____	163
wissenschaftliche Assistentin _____	163
wissenschaftliche Hilfskraft _____	164
wissenschaftliche Mitarbeiterin _____	163
wissenschaftlicher Angestellter _____	163
wissenschaftlicher Assistent _____	163
wissenschaftlicher Mitarbeiter _____	163
Wissenschaftsrat _____	199
Wohngeld _____	29
Wohngeldstelle _____	29
Wohngemeinschaft _____	29
Wohnheim _____	30
Wohnheimverwaltung _____	30
Workload _____	119
Workshop _____	113
WS _____	119
ZDB _____	187
Zeitschriftendatenbank _____	187
Zeitvertrag _____	173
Zentrale Einrichtung _____	175
Zentrale Studienberatung _____	176
Zentrale Studienberatungsstelle _____	176
Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen _____	49
Zentralverwaltung _____	201
Zeugnis _____	125

Zielvereinbarung	200
Zimmervermittlung	30
Zins	36
Zitat	125
zitieren	125
ZSB	176
Zukunftskonzept	147
Zulassung	49
Zulassungsbescheid	50
Zulassungsbeschränkung	50
Zulassungsvoraussetzung	50
Zusatzqualifikation	125
Zusatzstudium	100
ZVS	50
Zwangsexmatrikulation	55
Zweite Staatsprüfung	136
Zweitgutachter	139
Zweitgutachterin	139
Zweithörer	170
Zweithörerin	170
Zweitstudium	101
Zwischenprüfung	136



Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Narodowa Agencja Programu  
„Uczenie się przez całe życie”

Program Erasmus  
ul. Mokotowska 43  
00-551 Warszawa  
[www.frse.org.pl](http://www.frse.org.pl)  
[www.erasmus.org.pl](http://www.erasmus.org.pl)

ISBN: 978-83-60058-78-7